

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

ORDU'NUN TOPLUMSAL YAPISI
SOCIAL STRUCTURE OF ORDU

Yüksek Lisans Tezi

Harun Barlas GÜRSOY

Tez Danışmanı
Prof. Dr. A. Ali KARACA

GİRESUN-2015

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün .../.../..... tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Harun Barlas GÜRSOY'un Ordu'nun Toplumsal Yapısı başlıklı tezini incelemiş olup aday .../.../..... tarihinde, saat 'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. A. Ali KARACA	
Üye	Prof. Dr. Ayşe ÖZCAN	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Ahmet KAMACI	

ONAY

.../.../201..

Doç. Dr. Sedat MADEN

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ordu’nun Toplumsal Yapısı” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../20...

Harun Barlas GÜRSOY

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde ve YÖK tez veri tabanında aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Tezimin .../.../20... tarihine kadar erişime kapalı kalmasını istiyorum.

Harun Barlas GÜRSOY

ÖNSÖZ

“Oksijen Diyarı” ve “Karadeniz’in İncisi” tanımlamalarını tamamıyla hak eden bir şehir olan Ordu, tarih boyunca birçok kültüre tanıklık etmiştir. Ordu mavi ile yeşilin bulunduğu bir şehirdir. Ayrıca Ordu şehri findığın yurdu olarak da bilinir. Taşdığı tarihi ve kültürel dokusuyla, doğa turizmi potansiyeli ile Türkiye’nin enfes mekânlarından sadece biridir.

Eşsiz doğasıyla ve doğal güzellikleriyle her geçen gün bir adım daha ileriye giden Ordu şehri bu güne kadar yeterince tanıtılmamıştır. Bu araştırma ile bu eksiklik, bir nevi giderilmeye çalışılacaktır.

Bir bölgenin toplumsal yapısını incelemek kolay değildir. Çünkü böyle bir çalışmayı hazırlamak, o bölgeyi her açıdan ele almayı gerektirir. Bu nedendir ki “Ordu’nun Toplumsal Yapısı”nın incelendiği bu çalışma, gerek Ordu yöresi, gerekse Türkiye açısından önemli bir çalışmadır.

Ordu şehrinin en büyük sorunlarından biri göç oranında meydana gelen artıştır. Bölge insanının yaşadığı ekonomik sıkıntılar bu göçlerin başlıca sebebi olarak gösterilebilir. Bu nedenle Ordu şehrinde bu sorunları çözmek için birtakım tedbirler alınması gereklidir.

Hazırlamış olduğum “Ordu’nun Toplumsal Yapısı” adlı tezde danışmanlığımı yürüten sayın Prof. Dr. A. Ali KARACA’ya, tez konusunun belirlenmesinde yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. S. Kemal KARTAL’a ve tez yazım süresi boyunca benden desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Harun Barlas GÜRSOY

ORDU'NUN TOPLUMSAL YAPISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Harun Barlas GÜRİSOY

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Danışman: Prof. Dr. A. Ali KARACA

ÖZET VE ANAHTAR SÖZCÜKLER

Ordu, Doğu Karadeniz'in en güzel yerlerinde birinde kurulmuş doğal güzellikleri ve kültürel zenginlikleri oldukça fazla olan bir şehrimizdir. Bu nedenle Ordu ili için "Karadeniz'in İncisi" tanımlaması yapılmaktadır.

Bünyesinde yüzyıllar öncesinde yaşamış medeniyetlerin izlerini halen barındıran şehrin bazı bölgelerinde eşsiz tarihi güzelliklere rastlanmaktadır. Ordu ili tarih boyunca birçok medeniyete yuva olmuş, 1883 yılında yaşanan büyük yangından sonra şehir yeniden kurulmuş ve günümüzdeki haline kadar gelmiştir.

Mutfak kültürü açısından zengin olan Ordu ile ziyaretçilere eşsiz lezzetler sunmaktadır. Ordu'ya gelen ziyaretçileri değişik lezzetler ve oldukça zengin bir mutfak beklemektedir. Gelenek ve göreneklerin günümüzde de halen yaşatılmaya devam edildiği Ordu ili ayrıca birçok ünlü ismi Türkiye'ye ve dünyaya kazandırmıştır.

Ekonominin genelde tarıma, özellikle de fındığa dayalı olduğu ilde işsizlik ve göç problemi, acilen çözülmesi gereken problemlerin başında gelmektedir. İşsizlik nedeniyle halk göç etmek zorunda kalmıştır ve bu göç dalgası halen devam etmektedir. Bunun yanı sıra sanayileşme konusunda atılımlar yapılmalı ve Ordu'nun gerçek değerini gösterebileceği projeler hazırlanmalı ve faaliyete geçirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Ordu, Toplum, Toplumsal Yapı, İşsizlik, Göç

SOCIAL STRUCTURE OF ORDU

MASTER THESIS

Harun Barlas GÜRSOY

Institute of Social Sciences, Giresun University

Supervisor: Prof. A. Ali KARACA

ABSTRACT AND KEYWORDS

Ordu is established in one of the most beautiful places in the Eastern Black Sea. The city has many natural beauties and cultural riches. Therefore, Ordu city is described as the Pearl of the Black Sea.

Today, Ordu has the traces of the civilizations that lived centuries ago. Unique historical beauties are still found in some parts of the city. Ordu become home to many civilizations throughout history. After a great fire in 1883 the city has been rebuilt and reached into today.

Rich kitchen culture of the city offers a unique flavor to the visitors. Different flavors and a rich coisine are waiting for the visitors in the Ordu city. Traditions and customs of Ordu are still alive and continues even today. Ordu has also brought many famous names to Turkey and the world.

Generally economy of the city is based on agriculture, especially hazelnut farming. Unemployment and migration problems are among the problems that must be solved urgent. People were forced to migrate due to unemployment and a wave of migration still continues today. Progress must be made in industrialization and also, projects that may show the real value of Ordu city should be prepared and put into operation.

Keywords: Ordu, Community, Social Structure, Unemployment, Migration

ORDU'NUN TOPLUMSAL YAPISI

Harun Barlas GÜRSOY

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET VE ANAHTAR SÖZCÜKLER.....	II
ABSTRACT AND KEYWORDS	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR DİZELGESİ	IX
ÇİZELGELER DİZELGESİ	XI

BİRİNCİ KESİM: ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCELERİ, AMAÇLARI VE YÖNTEMİ	1
1.1.Araştırmanın Konusu ve Önemi.....	1
1.2.Araştırmanın Denenceleri ve Amaçları.....	2
1.3.Araştırmanın Yöntemi.....	3
1.4.Bilgi Toplama ve İşleme Araçları	3
1.5.İşlevsel Kavram Tanımları	4
1.6.Araştırmanın Sunuş Sırası.....	5

İKİNCİ KESİM: ORDU İLİNİN TANITILMASI

2. ORDU İLE İLGİLİ DAHA ÖNCE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR	6
2.1.Yerli Araştırmalar	6
2.2.Yabancı Araştırmalar	11

3. ORDU İLİNİN TARİHİ	12
3.1.Ordu Adının Kaynağı.....	12
3.2.Eski Çağlarda Ordu.....	13
3.3.Türklerin Ordu Bölgesine Yerleşmeleri.....	15
3.4.Osmanlılar Döneminde Ordu.....	18
3.5.Büyük Ordu Yangını.....	19
3.6.Cumhuriyet Döneminde Ordu.....	23
4. ORDU İLİNİN COĞRAFİ KONUMU, İLÇELERİ VE DOĞAL YAPISI	25
4.1.Ordu İlinin Coğrafi Konumu.....	25
4.2.Ordu İlinin İlçeleri ve Doğal Yapısı.....	25
4.2.1. Altınordu.....	25
4.2.2. Akkuş.....	26
4.2.3. Aybastı.....	27
4.2.4. Çamaş.....	28
4.2.5. Çatalpınar.....	28
4.2.6. Çaybaşı.....	29
4.2.7. Fatsa.....	30
4.2.8. Gökçöy.....	31
4.2.9. Gülyalı.....	32
4.2.10. Gürgentepe.....	33
4.2.11. İkizce.....	34
4.2.12. Kabadüz.....	35
4.2.13. Kabataş.....	36
4.2.14. Korgan.....	37
4.2.15. Kumru.....	38
4.2.16. Mesudiye.....	39
4.2.17. Perşembe.....	39
4.2.18. Ulubey.....	41
4.2.19. Ünye.....	41

5. ORDU İLİNİN TÜRK TOPLUMAL VE KÜLTÜREL YAŞAMINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ	44
5.1.Ordu İline Özgü Değer ve Varlıklar.....	44
5.1.1. Eski Yerleşimler	44
5.1.2. Kaya Mezarları.....	46
5.1.3. Kaleler	47
5.1.4. Camii ve Hamamlar	49
5.1.5. Kiliseler	53
5.1.6. Kümbet, Türbeler ve Yatırlar	54
5.1.7. Çeşmeler, Kemerköprü ve Anıtlar	55
5.1.8. Müze ve Tarihi Yapıları	57
5.2.Ordu İlinin Ünlüleri ve Ordu'ya Hizmet Etmiş İnsanlar	59
5.2.1. Ahmet Özdemir	59
5.2.2. Kadir İnanır	61
5.2.3. Kamil Sönmez.....	62
5.2.4. Erdal Beşikçioğlu	62
5.2.5. Münir Akça	63
5.2.6. Halit Akçatepe.....	63
5.2.7. Ali Em	64
5.2.8. Oktay Ekşi	65
5.2.9. Ali Poyrazoğlu	66
5.2.10. Özdemir Erdoğan	66
5.2.11. Gülşen	67
5.2.12. Levent Kırca.....	68
5.2.13. Mustafa Altıoklar	69
5.2.14. Soner Arıca.....	71
5.2.15. Ümit Tokcan.....	72
5.3.Ordu İlinin Yemekleri	73
5.3.1. Çorbalar	73
5.3.2. Etli Yemekler	75
5.3.3. Balık Yemekleri	76
5.3.4. Sebze Yemekleri	78

5.3.5. Hamur İşleri	80
5.3.6. Tatlılar ve Reçeller	82
5.3.7. Turşu Kavurmaları ve Turşular	84
5.3.8. Coğrafi Tescil İşlemleri Devam Eden Ordu İline Özgü Ürünler .	85
5.4.Ordu İlinin Gelenek ve Göreneklere.....	86
5.4.1. Giyim Kuşam	86
5.4.2. Dil.....	89
5.4.3. Efsaneler.....	90
5.4.4. El Sanatları	92
5.4.5. Halk Hekimliği.....	96
5.4.6. Halk Oyunları.....	97
5.4.7. İnanışlar.....	99
5.4.8. Kalıplaşmış Sözler	99
5.4.9. Maniler ve Bilmeceler.....	101
5.4.10. Müzik	102
5.4.11. Hayatın Dönüm Noktaları	104
5.4.12. Bayramlar, Törenler, Kutlamalar	105
5.5.Ordu İlinin Günümüzdeki Yeri ve Önemi	106

ÜÇÜNCÜ KESİM: ORDU İLE İLGİLİ ÇÖZÜMLEMELER

6. ORDU İLİNİN NÜFUS YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	109
6.1.Ordu İlinin Nüfus Yapısı (Cinsiyet, Kentleşme, Okuryazarlık vb. Açılarında).....	109
6.1.1. İl Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı	110
6.1.2. Cinsiyet	113
6.1.3. Kentleşme.....	114
6.1.4. Ordu İlinde Okuryazarlık Durumu.....	116
6.2.Ordu İlinin Nüfus Yapısıyla İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri	118
7. ORDU İLİNİN EKONOMİK YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	120
7.1.Ordu İlinin Ekonomik Yapısı.....	120
7.1.1. Dış Ticaret.....	120

7.1.2. Yeraltı Kaynakları ve Enerji	124
7.1.3. Ulaşım	128
7.1.4. Tarım ve Hayvancılık.....	130
7.1.5. Sanayi.....	140
7.1.6. Turizm.....	147
7.1.7. Teşvik Sistemi.....	152
7.2.Ordu ve Doğu Karadeniz Bölgesinde Gelir Dağılımı ve İstihdam	155
7.3.Ordu İlinin Türk Ekonomisine Katkısı	159
7.4.Ordu İlinin Ekonomik Yapısı ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri ..	160
8. ORDU İLİNİN SOSYAL (EĞİTİM, SAĞLIK, KÜLTÜR) YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	163
8.1.Ordu İlinin Eğitim Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	163
8.2.Ordu İlinin Sağlık Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri	168
8.3.Ordu İlinin Kültürel Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri	172
8.4.Ordu İlinin Çevre Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri	176
8.5.Ordu İlinde Göç Sorunu ve Çözüm Önerileri	179
DÖRDÜNCÜ KESİM: GENEL DEĞERLENDİRME	
9. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ	182
9.1.Bulgular.....	182
9.2.Öneriler	184
9.3.Genel Sonuç	187
KAYNAKÇA	189
EKLER.....	194
EK 1: Doğu Karadeniz Bölgesi Fiziki Haritası	194
EK 2: Ordu İli Siyasi Haritası	195
ÖZGEÇMİŞ.....	196

KISALTMALAR DİZELGESİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

ASM: Aile Sağlığı Merkezi

ÇED: Çevresel Etki Değerlendirmesi

d.y. : Doğum Yılı

DOKA: Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı

ELSAN: El Sanatları Derneği

GSİS: Genel Sanayi İşyeri Sayımı

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

GSYH: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

HES: Hidroelektrik Santrali

İSO: İstanbul Sanayi Odası

KDV: Katma Değer Vergisi

km. : Kilometre

KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler

KSS: Küçük Sanayi Sitesi

Lt: Litre

m. : Metre

M. : Miladi

MDF: Medium Density Fiberboard (Orta Yoğunlukta Lifli Levha)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

M.Ö. : Milattan Önce

M.S. : Milattan Sonra

MTA: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

MW: Megawatt

OBKT: Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu

OSB: Organize Sanayi Bölgesi

RTÜK: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

sn: Saniye

SODEP: Sosyal Demokrasi Partisi

TDK: Türk Dil Kurumu

TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TRT: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

TSM: Toplum Sağlığı Merkezi

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

YEGİTEK: Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

YSK: Yüksek Seçim Kurulu

yy. : Yüzyıl

ÇİZELGELER DİZELGESİ

Çizelge 1: Ordu ili, Doğu Karadeniz illeri ve Türkiye Nüfusu Karşılaştırması, (2011-2013)	110
Çizelge 2: Ordu ili ve ilçeleri nüfus dağılımı	111
Çizelge 3: İl ve ilçelere göre il/ilçe merkezi, belde/köy nüfusu ve yıllık nüfus artış hızı.....	112
Çizelge 4: Ordu ili ve ilçeleri nüfusunun cinsiyet bazında dağılımı, 2014.....	114
Çizelge 5: İlçelere göre il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusu, 2012	115
Çizelge 6: Yıllar göre okuma yazma bilen ve bilmeyen nüfus, 2011-2013	117
Çizelge 7: Ekonomik faaliyetlere göre ihracat, 2009-2013.....	121
Çizelge 8: Ekonomik faaliyetlere göre ithalat, 2009-2013.....	122
Çizelge 9: İhracat yapılan ülkeler ve ihracat rakamları	124
Çizelge 10: Kullanım yerlerine göre elektrik tüketimi, 2008-2012	125
Çizelge 11: Ordu ili önemli maden yatakları	126
Çizelge 12: Doğu Karadeniz Bölgesinde Rüzgâr Enerjisi Potansiyeli.....	127
Çizelge 13: Motorlu kara taşıtları, 2009-2013	129
Çizelge 14: Trafik kazaları, 2009-2013	130
Çizelge 15: Ordu'da ve Türkiye'de Yıllara Göre Kivi Üretimi, 2002-2013.....	132
Çizelge 16: Ordu ili Kovan Sayısı, Bal ve Balmumu Üretimi.....	133
Çizelge 17: Yıllara Göre Ordu ili ve Türkiye Deniz Ürünleri Tüketimi (Ton)	134
Çizelge 18: Ordu ilinin 2013 yılında Türkiye genelinde ilk 10'da olduğu gıda ürünleri.....	135
Çizelge 19: Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarları, 2009-2013	139
Çizelge 20: Sebzelerin üretim miktarları, 2009-2013	137
Çizelge 21: Meyve üretim miktarları, 2009-2013	138
Çizelge 22: Organik bitkisel üretim (geçiş süreci dahil), 2009-2013.....	139
Çizelge 23: Canlı hayvan sayıları, 2009-2013	139
Çizelge 24: Tarımsal üretim değeri, 2009-2013	140
Çizelge 25: Ordu Sanayi İşletmeleri ve İstihdamları	142
Çizelge 26: Ordu ilinde ilk 1000'e giren sanayi kuruluşları.....	143
Çizelge 27: Ordu ilinde Kurulan Şirketler	143
Çizelge 28: Ordu ilinde Kapanan Şirketler	144
Çizelge 29: Ordu OSB'de Bulunan Tesislerin Sektörel Dağılımı.....	145

Çizelge 30: Ordu İlinde Küçük Sanayi Siteleri.....	146
Çizelge 31: Turizm İşletme Belgeli Tesisler	151
Çizelge 32: Turizm Yatırım Belgeli Tesisler	152
Çizelge 33: Turizm Yatırım Belgeli Deniz Turizmi Araçları	152
Çizelge 34: Kişi Başına Düşen Milli Gelir.....	156
Çizelge 35: Kişi Başına GSYH (Cari Fiyatlarla).....	157
Çizelge 36: Bölgelere Göre Gelir Dağılımı ve Gini Katsayısı	158
Çizelge 37: Ordu ili 2002-2014 Karşılaştırmalı Okul Sayısı	163
Çizelge 38: Ordu ili 2002-2014 Karşılaştırmalı Öğretmen Sayısı	164
Çizelge 39: Ordu ili 2002-2014 Karşılaştırmalı Derslik Sayısı	164
Çizelge 40: Ordu ili 2002-2014 Okullaşma Oranı Karşılaştırması	165
Çizelge 41: Ordu'da Gerçekleştirilen Eğitim Yatırımları	166
Çizelge 42: Ordu Üniversitesi Gelişimi, Ordu Üniversitesi.....	167
Çizelge 43: Ordu ili Sağlık Personeli Verileri	168
Çizelge 44: Ordu ili Sağlık Kurumları Yatak Sayısı.....	169
Çizelge 45: Ordu'da Bulunan Kültür ve Tabiat Varlıkları	172
Çizelge 46: Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi Eserleri Listesi.....	173
Çizelge 47: 2014 yılı Ordu ili Kütüphaneler İstatistiği	174
Çizelge 48: 2012 Yılı Tiyatro Seyirci ve Koltuk Sayısı İstatistiği	175
Çizelge 49: 2012 yılı Ordu ili Sinema Seyirci ve Koltuk İstatistikleri	175
Çizelge 50: Dönemlere Göre Net Göç Hızı ve Miktarı	180

ORDU'NUN TOPLUMSAL YAPISI

Harun Barlas GÜRSOY

BİRİNCİ KESİM: ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Bu kesimde araştırmanın konusu, önemi, denenceleri ve amacı ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Ayrıca, araştırmanın sunuş sırası ile yöntemine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümü altı alt bölümden oluşmuş olup; bu bölümde araştırmanın konusu, önemi, denenceleri, amacı, yöntemi ve bilgi derleme işleme araçları, kavram tanımları ve araştırmanın sunuş sırası ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Araştırmanın konusu “Ordu’nun Toplumsal Yapısı”nı iktisadi ve sosyal açıdan incelemektir. Ordu ili son yıllarda Karadeniz’in yükselen değeri olarak görülmektedir. Ordu’ya tüm zenginliğini ve bereketini katan fındığın varlığı da Ordu’yu ülke ekonomisi açısından önemli bir konuma getirmiştir. Henüz doğallığını koruyan ve diğer illere göre bozulmamış bir il olması da Ordu’yu incelemeye değer kılmaktadır.

Bünyesinde bulundurduğu birçok değer henüz tanıtılmamış ve keşfedilmemiş olması Ordu ilinin tanıtılacağı ve inceleneceği bu araştırmanın çıkış noktasıdır. Bu çalışmada öncelikle Ordu ilinin tanıtılmasına önem verilmiş, Ordu iline hak ettiği değerin verilmesine özen gösterilmiştir. İnceleme aşamasında ise Ordu ili bir bütün olarak inceleme altına alınmakta, ilin nüfus yapısı, ekonomik yapısı ve sosyal yapısı elde edilen veriler eşliğinde değerlendirilmektedir. Sosyal yapının incelendiği kısımda Ordu ilinin eğitim, sağlık, kültür, çevre faaliyetleri ve il için en büyük sorunlardan biri olan göç sorununa yer verilmektedir.

Ordu ilinin bir bütün olarak inceleneceği bu çalışma ilin bütün bileşenlerinin bir arada ve bir yerde incelenmesi nedeniyle önem taşımaktadır. Araştırma ekonomi,

sosyoloji, tarih gibi pek çok alana kaynaklık etmektedir. Gerek Ordu gerekse Türkiye'nin diğer bölgeleri hakkında bu alanlarda çalışma yapmak isteyenler için bu araştırma yardımcı bir kaynak olacaktır.

Bu araştırmada Ordu ilinin var olan değerini ortaya koyabilmek için yapılması gerekenler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma süresi içerisinde elde edilen bulgulara çeşitli öneriler getirilmiş, eksikliklerin giderilmesi için yapılması gerekenler dile getirilmiştir.

Ordu, asırlar boyunca ayrı medeniyetler bünyesinde bulunmuş olduğundan bunun günümüze kalan etkileri hala devam etmektedir. Bu araştırma Ordu'nun var olan tarihi ve kültürel mirası ile turizm potansiyelinin hayata geçirildiğinde ekonomik kalkınmanın da hızlanacağını ve Türkiye'de hak ettiği yere gelebileceğini de ortaya koyacaktır.

1.2.Araştırmanın Denenceleri ve Amacı

Bu alt bölümde araştırmanın denenceleri yer almaktadır. Araştırmada sınanan beş denence aşağıda sunulmuştur.

Denence 1. Ordu ilinde işsizlik kaynaklı göç faaliyetleri yaşanmaktadır ve bu göç faaliyetleri ilin ekonomisine zarar vermektedir. İşsizlik ve dolayısıyla da göç faaliyetlerine çözüm bulunduğu takdirde Ordu ili ekonomik açıdan daha da güçlenecektir.

Denence 2. Ordu ilinin Türkiye'nin fındık ihracatında önemli bir payı bulunmaktadır. Fındığa gerekli önemin verilmesi ve fiyatlandırmanın doğru yapılması göç sorununun çözülmesinde etkili olacaktır.

Denence 3. Ordu ilinde gerçekleştirilen ticari faaliyetler birkaç ürün ve alanla sınırlı kalmaktadır. Ticari faaliyetlerde çeşitliliğin artırılması hem ilin içinde bulunduğu ekonomik durumun güçlenmesine neden olacak hem de istihdamı artırıcı nitelikte etki yaratacaktır.

Denence 4. Ordu ilinin tanıtımı ve gelişmesi için bugüne kadar pek çok faaliyetler gerçekleştirilmesine rağmen Ordu ili yeterince tanıtılmamıştır. Ordu iline ayrılmış olan kaynakların doğru yere aktarılması ve fırsatların doğru değerlendirilmesi

halinde Ordu ilinin bünyesinde bulundurduğu sosyal ve kültürel değerlerinin de yardımıyla ilin var olan turizm potansiyeli artıracak ve ili ziyaret eden turist sayısında artış yaşanacaktır.

Denence 5. Yatırımların doğru yerlere yapılması halinde Ordu, tarihsel ve kültürel zenginliği sayesinde “Karadeniz’in İncisi” tanımının hakkını verecek bir konuma gelecektir.

Araştırmanın amacı öncelikle bugüne kadar tanıtılma fırsatını yakalayamayan Ordu ilini tanıtmak ve var olan değerlerini okuyucuya sunmaktır. Ancak bu araştırma sadece tanıtım amacı taşımamaktadır. Ordu ili tanıtıma muhtaç olduğu gibi aynı zamanda sosyal ve ekonomik olarak da eksiklikleri olan bir ildir. Araştırmanın başka bir amacı da bu eksiklikleri ortaya çıkarmaktır. Her ilin olduğu gibi Ordu ilinin de sosyal ve ekonomik yönden geri kaldığı kısımlar bulunmaktadır. Asıl amaç bu aksak kısımları ortaya çıkarmak ve çözümü için çabalamak olmalıdır.

1.3.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada tarihsel ve betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır, çalışma sırasında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın elektronik veri tabanlarından yararlanılmış, Ordu Büyükşehir Belediyesi ile birlikte diğer ilçe belediyelerinden gerekli bilgiler elde edilmiş ve kullanılmıştır.

1.4.Bilgi Toplama ve İşleme Araçları

Yapılacak olan araştırmanın bilgi kaynakları 5 tanedir. Bunlar:

1. Yazılı Kaynaklar
2. Ses Kayıtları
3. Görüntülü Kaynaklar
4. Ses ve Görüntü Ortak Kaynaklar
5. Canlı Kaynaklardır.

Araştırmanın yazıya dökülmesi sürecinde ise şu yöntemler kullanılmaktadır.

1. Sayısal çözümleme ile derlenen bilgiler. (Çizelgeler vs.)
2. Sözel çözümleme ile derlenen bilgiler. (Kitap, dergi, elektronik kaynaklar vs.)

1.5.İşlevsel Kavram Tanımları

Bu alt bölümde araştırmada kullanılan anahtar sözcükler ve kavramların tanımları verilerek araştırmanın anlaşılabilirliği güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Toplumsal yapı: “İçinde toplumsal ilişkilerin, olayların olduğu, toplumsal grupların, kurumların yer aldığı, nüfus ile yerleşim tarzının biçimlendiği bir toplumsal varlıktır.”

Toplumsal yapı, kurumlar, örgütler ve gruplardan oluştuğuna göre bireyler arası ilişkiler de bu yapı içinde şekillenir. Aynı zamanda toplumsal yapı, bireyler arası ilişkilerin ortaya çıkardığı gruplar ve kurumların toplamından oluşan bir bütündür. Bu durumda karşılıklı bir etkileşimden söz edebiliriz. Ögeler ya da parçalar arasındaki karşılıklı etkileşim bir takım işlevleri, işleyişi tamamlayıp biçimlendirir. Kısaca toplumsal yapı bir toplumun nasıl düzenlenmiş olduğunu belirtmektedir (YEGİTEK, 2013, 39)

Toplum: Toplum kendi kendini korumak, hayatlarını sürdürmek ve birçok temel ihtiyaçlarını karşılamak için aralarında iş birliği yapan ve karşılıklı etkileşimde bulunan, ortak bir hayat biçimini paylaşan, belli bir coğrafi mekânda yaşayan, kendilerini bir bütün olarak gören insanların oluşturduğu bir birlikteliktir. Toplum insanların rastgele bir araya gelmesiyle oluşmaz. Örgütlü bir bütünlüktür. Toplumu oluşturan bireyler çeşitli nedenlerle değişir fakat toplum var olmayı sürdürür. Toplumu; kalabalık, sosyal yığın, sosyal kategori, topluluk, halk ve ulus (millet) gibi kavramlardan ayırmak gerekir (Ertekin, Penez, Sofuoğlu, Sözen, 2013, 18).

Göç: Bir yerleşim biriminden, gruptan ya da belirli bir siyasi sınırı olan toprak parçasından başka birime doğru kısmen, sürekli, birey veya kitle hareketidir. Bir ülkenin sınırları içinde kalmak şartı ile meydana gelen nüfus hareketine iç göç, nüfusun ülke sınırları dışına akmasına dış göç denir (Demir, Acar, 1997, 97).

Kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin. (TDK, 2014)

İşsizlik: İşsiz kalma, iş bulamama durumu. (TDK, 2014)

1.6.Araştırmanın Sunuş Sırası

Çalışma dört kesim ve bu kesimlere bağlı dokuz bölüm ile ekler ve kaynakçadan oluşmaktadır.

“Araştırma Hakkında Açıklamalar” başlıklı birinci kesimde araştırmanın konusu, önemi, denenceleri, amacı, yöntemi, bilgi toplama ve işleme araçları, işlevsel kavram tanımları ve sunuş sırası açıklanmıştır. Bu kesimde araştırmayı tanıtmak amaçlanmış ve yapılacak olan araştırmanın getireceği katkılar ve bunların önemi anlatılmıştır.

“Ordu İlinin Tanıtılması” başlığını taşıyan ikinci kesimde, Ordu hakkında daha önce yapılmış araştırmalar, Ordu ilinin tarihi, coğrafi konumu ve doğal yapısı sınıflandırılarak okuyucuya tanıtılmaya çalışılmış, Ordu ilinin Türk sosyal ve kültürel yaşamındaki özel yeri anlatılmıştır.

“Ordu ile İlgili Çözümlemeler” başlıklı üçüncü kesimde, Ordu ilinin nüfus yapısı, ekonomik yapısı ve sosyal yapısı (eğitim, sağlık, kültür yapısı) tanıtılmış, konuyla ilgili sorunlar belirtilmiş ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

“Genel Değerlendirme” başlığını taşıyan dördüncü kesimde araştırmada elde edilen bulgulara öneriler getirilerek, genel bir sonuç yazılmıştır.

İKİNCİ KESİM: ORDU İLİNİN TANITILMASI

2. ORDU İLE İLGİLİ DAHA ÖNCE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Ordu'yla ilgili daha önce yapılmış yerli ve yabancı kaynaklı araştırmalar kısaca tanıtılmıştır.

2.1.Yerli Araştırmalar

Araştırmanın yapıldığı süre boyunca Ordu ile ilgili bugüne kadar yapılmış toplam 19 adet yerli kaynaklı araştırma bulunmuştur. Bu çalışmaların listesine aşağıda yer verilmiştir.

- a) BAŞ, Mithat, (2014), İlkçağdan Günümüze Ordu Tarihi, İstanbul; Gece Kitaplığı.

Ordu yöresi kültürel açıdan zengin bir yöredir. İlkçağdan günümüze kadar çeşitli halklara bu yöre sığınık olmuştur. Bu kitapta Ordu tarihine elden geldiğince tüm detaylarıyla yer vermeye çalışılmış, her Ordunun kendine ait bir bölüme, yaşadığı çevreyle ilgili bir bilgiye rastlaması amaçlanmıştır.

- b) CEBİ, Sıtkı, (1994), Ordu Yöresi Tarihi Bibliyografyası, Ankara; Vakıflar Dergisi Sayı XXIII, s.343-352.

Bu bibliyografya çalışması, üç ayrı bölüm olarak hazırlanmıştır. Birinci bölümde Ordu iline dair kitap, broşür, risale, teksir, tez ve raporlarla, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yayınlarından Ordu iline dair bilgileri ihtiva eden kitaplar yer almaktadır. İkinci bölümde, Ordu ilinde yayınlanan ve ile ait çeşitli bilgileri ihtiva eden dergiler, üçüncü bölümde ise Ordu'da yayınlanan gazete ve dergilerde yayınlanmış röportajlar, araştırmalar, çeşitli tanıtıcı konuları ihtiva eden yazılar yer almış bulunmaktadır.

- c) DEMİR, Necati, (2001), Ordu İli ve Yöresi Ağzları, Ankara; Türk Dil Kurumu Yayınları.

Eser, Ordu ili ve yöresinin dil özelliklerini ele almaktadır. Eserin malzemesi, yazarın 1996-1998 yılları arasında bölgedeki yerleşim birimlerinin yarısından

fazlasında derleme, inceleme ve gözlemleri sonucunda oluşmuştur. "Giriş" in yanında üç bölümden oluşan Ordu İli ve Yöresi Ağızları kitabında, yöre ağızlarının dil özellikleri ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. 137 orijinal metin arasında, Ordu'dan derlenmiş masallar, efsaneler, hikayeler ve geleneklerle ilgili metinler bulunmaktadır. Eserin sonunda sözlük yer almaktadır.

d) DEMİR, Necati, (2006), Ordu Tarihinin Kaynakları IX, Ankara; Türk Tarih Kurumu Yayınları

Türkiye'nin Sosyal ve Kültürel Tarihi Projesi kapsamında hazırlanmış bir eserdir. Kitapta efsaneler, masallar, maniler ve etnografik malzemelere yer verilmiştir.

e) DİZMAN, İbrahim, (2008), Denize Düşen Dağ Ordu, İstanbul; Heyamola Yayınları.

Bu kentin zamanın içinde yeraltı ırmağı gibi akışını hissettim... Arşivlerin kederli sayfalarında sesini ve yüzünü yitirmiş insanlara rastladım; seslerine sesimi, yüzlerine sözcüklerimin rengini kattım. Kentin sokaklarında bir avuç su gibi akan yeşilin yanında lacivertin gizemini de gördüm. Anladım ki bu kent, söylencelerden gerçeğe, tutkulu bir yaşamın adı olmuş yüzyıllardır. Ben burada doğmadım ama bu kentin ruhunu hissettim...(Kitap Tanıtım Bülteninden, <http://www.kitapyurdu.com/kitap/denize-dusen-dag-ordu/113477.html>, 20.09.2015)

f) GÜVEMLİ, Fevzi, (1999), Bir Zamanlar Ordu Anılar (Yayına Hazırlayan: İbrahim Dizman), Ankara; Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

"Bir Zamanlar Ordu" adlı anılarda, Karadeniz yöresinin yakın tarihine ışık tutar niteliğiyle bu işlevi yerine getiriyor. 1. Dünya Savaşı'nın ve mütareke döneminin sıkıntıları, acıları insanımızın ve ülkemizin kalbinde bıraktığı derin izler, bir serüven romanı akıcılığında dile getiriliyor. Kurtuluş Savaşı ve onu izleyen Cumhuriyet'in o kuşak için en anlam ifade ettiğini yürekten akan cümlelerle, bir duygu seli halinde anlatıyor Fevzi Güvemli.

g) İktisadi Yönden Ordu İli, (1967), Ankara; Ordu Ticaret ve Sanayi Odası.

Ordu Ticaret ve Sanayi Odası tarafından hazırlanmıştır. Ordu ilinin o dönemki ekonomik durumu hakkında bilgiler içerir.

h) PALA, Hikmet, (2000), **Bir Kentin Tarihi – Ordu**, İstanbul; Altınpost Yayınevi.

Türkler, Rumlar, Ermeniler, Göçmenler, gelenler ve gidenlerle farklı etnik yapılar, farklı kültürleriyle Ordu'ya bir iz bırakmıştır. Türkler ve Rumların çatıştığı 1918-1922 yılları arasında Ordu'da bir tek olumsuz olay kayıtlara geçmemiştir. Ama kayıtlara geçen önemli bir olay var ki bugün bizlerin Ordulu olmaktan gurur duymamıza yol açmaktadır.

Herkesin anlattığı ve bildiği üzere Giresun'da Rumlar ve Türkler arasında çatışma yaşandığı günlerde Topal Osman Ağa Ordu'daki Rumlarla ilgili kafasındaki bazı planları gerçekleştirmek üzere kayıklarla Ordu iskelesine yaklaşır. Ancak Ordu'nun ileri gelenleri Topal Osman Ağa'ya haber göndererek "Bizim Rum komşularımızla, hemşerilerimizle aramızda herhangi bir sorun yoktur. Ordu'ya gelip komşularımıza zarar verme" diye haber gönderirler. Buna rağmen emrindeki milislerle iskeleye yaklaşan Osman Ağa'ya karşı Ordulular silahlarıyla evlerin çatılarına çıkarak mevzi oluştururlar. Durumun silahlı çatışmaya döneceğini anlayan ve bunu da göze alamayan Osman Ağa geri döner.

“Günümüzde bile Türkiye'nin başka bölgelerinden Ordu'ya gelen misafirler Ordu'nun çok özel bir yer olduğu konusunda sanki ağız birliği yapmışlarcasına bu düşüncelerini ortaya koyuyorlar. "Ordu'nun özel bir yer olmasının" şüphesiz tarihsel sebepleri vardır. Bu sebepler arasında farklı etnik, dinsel ve mezhepsel yapıların bir arada sorunsuz biçimde yüzyıllarca yaşamış olması ve bu bir arada yaşama kültürünün bizlere aktarılması önemli bir yer tutmaktadır. (Kitap Tanıtım Bülteninden, <http://www.kitapyurdu.com/kitap/bir-kentin-tarihi-ordu/307770.html>, 20.09.2015)

i) PALA, Hikmet, (2015), **Ordu Tarihinde Olaylar ve İnsanlar**, İstanbul; Serüven Kitabevi.

Yazarın Ordu ili hakkında yazdığı tarihi nitelikteki gazete yazılarının toplandığı bir eserdir.

j) YEDİYILDIZ, Bahaeddin, (1984), Ordu ili yer adları, Ankara; Prof. Dr. Necati Akder Armağanı s.20-36.

Bahaeddin Yediyıldız tarafından yazılmış Ordu ilindeki yer adları ve kaynakları ile ilgili bir makaledir.

k) YEDİYILDIZ, Bahaeddin, (1985), Ordu Kazası Sosyal Tarihi (1455-1613), Ankara; Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Bu araştırma Canik-i Bayram kazasının yani Ordu ve yöresinin içtimai ve iktisadi açıdan tetkikini hedef alan geniş muhtevalı bir projenin sadece bir bölümü, hatta girişi mahiyetindedir. Zira bölge halkının meselelerinin tümü, XV. asır ortalarından XVII. asır başlarına kadar –daima toplumun içtimai bütünlüğü ve tarihi tekamülü göz önünde bulundurularak- tahlil edilmek istenilmesine rağmen, bu sahalarla uğraşan araştırmacıların meçhulü olmayan bir takım sebepler yüzünden bu hedefe tam olarak ulaşıldığını söylemek oldukça güçtür. Bununla birlikte bugüne kadar tarihi hakkında hemen hemen hiçbir şey Ordu ve yöresine bir ham yol açılabilmiştir.

l) YEDİYILDIZ, Bahaeddin, (1987), Ordu yöresine âit bazı folklor unsurlarının tarihî kökenleri, Ankara; III. Milletlerarasu Türk Folklor Kongresi Bildirileri c-IV, s.439-446.

Ordu yöresinde halk arasında kullanılan bazı folklorik değerlerin tarihi kaynaklarının araştırıldığı bir çalışmadır.

m) YEDİYILDIZ, Bahaeddin – Üstün, Ünal, (1992-2002), Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları I – II – III – IV – V – VI – VII, Ankara; Türk Tarih Kurumu.

Türkiye'nin Sosyal ve Kültürel Tarihi Projesi kapsamında Bahaeddin Yediyıldız ve Ünal Üstün tarafından hazırlanan ve Türk Tarih Kurumu tarafından bu yedi kitaplık eserde Ordu yöresinin tarihi hakkında bilgiler verilmekte, Ordu ili tarihi ayrıntılı bir şekilde incelenmektedir.

n) YEDİYILDIZ, Bahaeddin, (1998), Ordu İlinin Tarihçesi, Ankara; Ordulular Rehberi (s.11-30).

Bahaeddin Yediyıldız tarafından yazılmış Ordulular Rehberi içerisinde yer alan bir makaledir. Kaynağın aslına ulaşamamıştır.

o) YEDİYILDIZ, Bahaeddin, (2000), Ordu Tarihinden İzler, İstanbul; Fast Yayıncılık.

Bilimsel veriler, yeni bin yılda "evrenin" ve "insanın" sırlarının çözümü için önemli gelişmelerin yaşanacağını ortaya koyuyor. Bir yandan aklın ürünü olan teknolojik gelişmelerin ışığında "insan nereye gidiyor?" ya da yüzyıllar ötesinde "insanı ne bekliyor?" sorularına yanıt arayan bilim, bir yandan da tarihin derinliklerinde saklı izleri sürerek yine insanın "nereden" ve "nasıl" geldiğini de sorgulamaktan geri kalmıyor. Türkiye topraklarındaki tarihi zenginlikler, ilk insan topluluklarından günümüze, bu toprakların biçimlendirdiği, beslediği, geliştirdiği, koruduğu "Türkiye insanı" ve yarattığı uygarlıklar, tarihin sırrını çözmeye çalışan bilim için bir "hazine" niteliği taşıyor.

p) YILDIZ, Öcal Serdar, (2001), Dünden Bugüne Ordu İli, Konya

Editörlüğünü Öcal Serdar Yıldırım'ın yaptığı, alanında uzman kişilerin yazılarından oluşan bir derlemedir.

r) YILDIZ, Adnan, (2014), Ordu Tarihi Yazıları, Ankara; Gece Kitaplığı

Ordu ilinin tarihi ve kültürü ile ilgilenenlerin yakından tanıdığı yazarın çeşitli gazete ve dergilerdeki yazıları bu kez kitap olarak okuyucuya sunulmaktadır. Osmanlı arşivleri ve diğer birinci el kaynaklara dayanarak hazırlanmış makalelerden oluşan eser, yörenin tarihi açısından yeni ve ilginç bilgiler içermektedir. Ayrıca Ordu tarihinin günümüzde en çok merak edilen ve tartışma konusu olan konularının yanında güncel birçok meseleye ışık tutması bakımından da eser, sadece yerel tarihle sınırlı kalmayıp herkese hitap eder bir özellik taşımaktadır.

Ordu'nun Fındıkla Buluşması ve İlk Fındık Tüccarları, Dünden Bugüne Ordu-Sivas Yolu (Dereyolu) çalışmaları (1864-2014), Düzce Ormanlarındaki Ordulular, Japonya'daki Ordulular, Ordu Sahilini Yağmalama Teşebbüsleri, Güzelordu

Tayyaresi, Soyтарыođlu İsmail, Yusuf Furtun Cinayetinin Perde Arkası, Ordu-Giresun Havaalanı, Ordu'da Açlık, Mayıs Yedisi ve Temelleri gibi başlıklar kitabın ele aldığı konulardan bir kaçıdır.

2.2. Yabancı Kaynaklı Araştırmalar

Araştırma süresi içerisinde Ordu ili ile ilgili yabancı kaynaklı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra Ordu İl Özel İdaresi tarafından 2013 yılında hazırlatılmış **“Ordu Hiking Trails and Tourism Scouting Guide”** adlı yabancı dilde bir turizm rehberi bulunmaktadır.

3. ORDU İLİNİN TARİHİ

Bu bölümde çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgilerle Ordu adının kaynağı ile Ordu'nun tarihi incelenmiştir.

3.1.Ordu Adının Kaynağı

Ordu ili, M.Ö. 400 yılından önce günümüzdeki şehir merkezinin yaklaşık 5 km batısında, halk arasında Bozukkale olarak bilinen yerde "Kotyora (Kutyöresi/Kutyorası)" adıyla kurulmuştur.

Kotyora kelimesini Rumca olarak kabul edip işleyen yabancı tarihçiler ve misyonerler, kelimenin günümüz Türkçesinde kullanılmamasını ve bu kelimenin manasının bilinmeyişi bir ganimet saymışlardır. Kelimeye bir anlam veremeyen tarihçiler de yabancıların dümen suyuna girmişler, konuyu içinden çıkılmaz duruma sokmuşlardır. M.Ö. 400'de şimdiki Ordu ilimizin ismi Kotyora olarak kaydedilmiştir. Bu ismin hangi tarihte bu şehre verildiği belli değildir. Ancak M.Ö. 400'den önceleri de şehrin bu isimle bilindiği anlaşılmaktadır. Bu isim, kot (kut) ve yorası (yöresi) kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. M.S. I. yüzyılda Plinius bu şehri yine aynı isimle kaydetmiştir. (Ordu Valiliği, 2015)

Hiçbir yer adı tesadüfen verilmemiştir. O hâlde Kotyora isminin verililişinin de bir tarihî alt yapısı bulunmaktadır. Kelimenin aslı, Kut Yorası/Yöresidir ve burada Kutlar iskân ettiği için böyle bir ad verilmiş olmalıdır.

Kut kavminin Türk kökenli olduğunu ünlü Sümerolog Prof. Benna Landsberger, 1937'de yapılan Tarih Kurultayı'nda Atatürk'ün huzurunda açıklamıştır. Kutlara ait yazıtlardan anlaşıldığına göre kağanlarının adları; Yarlagan, Tirigan, Şarлак/Çarлак, El-ulumuş, İnim-bakaş'dır. Bu isimlerin Türkçe oluşu, onların Türk milletinin bir parçası olduğunu, aslında, şüpheden uzak tutmaktadır.

Ordu ilinin eski adı olan Kot - Kut Yorası/Yöresi adı işte yukarıda anlattığımız Kut Türklerinin mirasıdır. Ordu'da Kutlarla ilgili başka yer adları da bulunmaktadır. 1455'te Ordu'da Kutlucalu, Kutlulu (Bolaman), Kutlulu (Bozat) adlı karyeler bulunmaktadır. Ordu'ya bağlı Mesudiye ilçesinin Derinçay köyünün eski ismi ise Kotanı (kut-ana?)'dir.

Sonuç olarak Ordu ilinin eski adı Kutyora (Kot-yorası/Kut-yöresi) Kut Türklerinin mirası olduğu ve "Kutların yaşadığı bölge, yöre" anlamına geldiği açıkça görülmektedir. (Demir, 2007)

Peki ya Ordu adı nereden gelmektedir? Ordu ismi, Türklerin bu bölgeye geldikleri tarihten itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Bazılarının iddia ettikleri gibi, Fatih Trabzon'u fethetmek için geçtiği yöremizde ordusu ile konakladığı için bu ad verilmemiştir. Zira Fatih, Erzurum üzerinden Trabzon'a gelmiştir. Yine, asayişli sağlamak için Samsun'dan gelen Osman Paşa'nın askeri birliğine dayandırılan rivayet de tümüyle yanlıştır.

Yusuf Has Hacib'in "Kutadgu Bilig" adlı ünlü eserinde Ordu isminin manası, şehir, saray, başşehir, sahil şehri olarak geçer. Kaşgarlı Mahmud'un yazdığı çok tanınmış olan "Divan-ı Lügat'it-Türk" adlı büyük eserde, Ordu, bir yere yerleşmek, Hakan'ın yurdu, ordulanmak gibi anlamlara gelmekteydi.

Resmi kayıtlarda Eskipazar yerleşmesinin adı, Bayramlı, Bayramlu mea İskefsir ve Milas, Behram Şah, Behramlı, Eyalet-i Behram, Ordu Bayramlı Eyaleti şeklinde geçmektedir. Ordu'nun hemen batısında, Hacı Emir Beyliği ile aynı çağda hüküm süren Taceddin oğulları Beyliği'nin de başkentinin adı da Ordu idi. (Ordu Valiliği, 2015)

3.2.Eski Çağlarda Ordu

Ordu ili topraklarında bilinen ilk yerleşmelerin tarihçesi M.Ö. VII. Yüzyıl'a kadar gitmektedir.

İl merkezinde bilinen ilk yerleşme yeri, Kirazlımanı Mezarlığı yanındaki Bozukkale (Kotyora)'dır. M.Ö. IV. Yüzyıl'da İran taraflarından savaştan dönerken Kotyora'ya uğrayan Yunanlı komutan Ksenophon, burada yerleşik bir kavimle karşılaştıklarını ve 45 gün kaldıktan sonra yollarına devam ettiklerini belirtir. (Anabasis, MEB Y.1962)

Kotyora küçük bir koloni idi. Burası, M.Ö. II. Yüzyıl'da Pontus Kralı I.Farnak zamanında boşaltılarak halkı Giresun'a nakledilmiştir.

M.Ö. 675'lerden itibaren Ordu'nun içinde bulunduğu Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi'ne sırayla, Kimmerler, Miletliler, Persler, Makedonyalı İskender ve komutanları hâkim olmuştur. Bundan sonra yöreye, yaklaşık 3,5 asır yaşayan Pontus Devleti (M.Ö.280-M.S. 63) hâkim olmuştur. Bu devleti Roma İmparatorluğu ortadan kaldırmıştır.

Kotyora'nın Grekçe'de Dağ Eteği anlamına geldiğini söyleyen bazı tarihçilerin aksine Prof. Dr. Necati DEMİR, Kotyora kelimesinin aslının Kut Yöresi olduğunu, burada Kut Türklerinin yaşadığını, bu ismin sonradan dönüştürüldüğünü iddia eder.

Aynı bilim adamı, makalelerinde Bolaman isminin de Pontpolemenyum'dan gelme değil, Balaban Türklerinden gelme bir kelime olduğuna yer vermektedir.

Ordu yöresinde yaşayan kavimlerden Halipler madencilikte ileri gitmiş olup, Ordu topraklarında demir madeni başta olmak üzere bazı madenleri işlemişlerdir.

Yunan tarihçisi Ksenophon (doğumu M.Ö.431)'nun, Onbinlerin Dönüşü adlı eserine göre Orta ve Doğu Karadeniz bölgesinde (tabii Ordu topraklarında da) M.Ö. 400 yılında, Kolhlar, Driller, Mossinoikler, Halipler ve Tibarenler gibi Yunan asıllı olmayan kavimler yaşamaktaydı.

Fatsa merkezde bulunan tarihi Cıngırt Arkeolojik Yerleşmesi'nin, M.Ö. bu coğrafyada hüküm süren Pont Polemenyum krallarının cariyelerinin mesire yeri olduğuna dair kayıtlar mevcuttur.

Keza, Perşembe ilçesi sınırları içinde deniz kenarında bulunan ünlü Yason Burnu'nun çok eski zamanlara kadar insan yerleşmesine sahne olduğu bilinmektedir ki, dünyaca ünlü Argonot Efsanesinin geçtiği mekânlardan biri de bu yöredir.

İl Merkezine 13 km. uzaklıkta olan ve bu gün bir turizm merkezi haline getirilen tarihi Kurul Kaya Yerleşkesinin de tarihçesi 2.000 yıl öncesine kadar iner.

Gölköy kalesi de çok eskidir. Bu kale, Pers Kralı Dara (Daryüs) tarafından M.Ö. V. Yüzyıl'da yaptırılmıştır.

Çambaşı Yaylası da, insanların çok eski tarihlerden beri yaşadığının izlerini taşımaktadır.

Burada, M.Ö.deki çağlarda yaşayan insanların madencilik yaptığına dair izlere bu gün bile rastlanmaktadır.

Ulubey Çubuklu, Mesudiye Meletios ve Ünye Kalesi gibi tarihi kaleler, 2.500 yıl öncelerinden kalmadır.

Bu gibi yerleşmelerin onlarcasının bulunduğu Ordu topraklarının ne kadar eski çağlardan beri insan yerleşmesine mekânlık yaptığı anlaşılmaktadır. (Ordu Valiliği, 2015)

3.3. Türklerin Ordu Bölgesine Yerleşmeleri

“Ordu ve çevresinin Türklerin hâkimiyetine girmesi Osmanlı Devleti ile başlar.” cümlesi sanılanın aksine yanlış bir cümledir. Zira Türkler kitleler, kabileler ve boylar halinde bu bölgeye Danişmendliler Beyliği döneminde ve önderliğinde yerleşmeye başlamıştır. (Hikmet Pala, Ordu Olay Gazetesi, 2013)

Türklerin (Oğuzların Çepni kolu) Ordu topraklarına ilk girdiği nokta, Aybastı Perşembe Yaylasıdır. 1105 tarihinde yaz aylarında burada Danişmendoğlu Beyi Emir Danişmend Gazi komutasındaki 6 bin kişilik bir ordu ile Trabzon Devleti'nin 70 bin kişilik büyük gücü arasında çok şiddetli bir savaş olmuştur.

Sayınca çok üstün olan düşman ordusu karşısında yiğitçe mücadele eden bu küçük Türk ordusu, büyük kayıplar vererek çekilmek zorunda kalmıştır. Yaralı olarak kurtulan Danişmend Gazi, Danişmendli Beyliğinin başkenti Niksar'a götürülmüş ve bir süre sonra vefat etmiştir. Türbesi Niksar'dadır. (Ordu Valiliği, 2015)

Yazar Hikmet Pala, Ordu Olay Gazetesi'nde yer alan “Ordu Bölgesine Türklerin Yerleşmesi ve Hacı Emiroğulları Beyliği” adlı yazısında Türklerin Ordu'ya yerleşme serüvenini anlatmıştır. Bahsedilen yazı yazarın da izniyle araştırmanın bu bölümünde kullanılmıştır.

“Anadolu'ya yerleşmeye başlayan Türklerin, Karadeniz sahillerine inme çabası Danişmendliler'den sonra da devam etmiştir. Orta Karadeniz bölümünde, Danişmenlilerden sonra iki beylik kurulmuştur: Taceddinoğulları ve Hacı Emiroğulları.

Emir Taceddin Bey tarafından kurulan Taceddinoğulları Beyliği Niksarı merkez tutarak Ordu'nun batı bölgeleri ile Samsun'a akınlar düzenlemiş, Samsun'a kadar bölgeyi Türkleştirmiştir. Hacı Emiroğulları Beyliği ise Mesudiye'yi kendilerine üs olarak belirlemiş, Melet Irmağı boyunca ilerleyerek Ordu sahillerine ulaşmayı başarmış, hatta Giresun Kalesi'ni de almış bir Türkmen beyliğidir.

Hacı Emiroğulları'nın bu faaliyetleriyle ilgili tarihsel bilgiye Trabzon Komnenos Krallığı'nın resmi tarihçisi Panaretos'un Kroniğinde rastlıyoruz. Panaretos'a göre 1284 yılında Trabzon Tahtına Manuel'in kızı Kaloionnes Komnen geçer ve 18 yıl tahtta kalır. Onun zamanında Türkler Halidya'yı (Ordu ve çevresi) ele geçirirler, her taraf harabeye döner.

Anadolu'yu istila eden İlhanlıların yıkılmasından sonra, Hacıemiroğullarının bir beylik olarak temeli Bayram Bey tarafından atılmıştır. 1455 yılı Osmanlı Tahrir Defterlerinde Ordu ve yöresinin adı "Vilayet-i Bayramlı mea İskefsir ve Milas"tır.

Hacı Emiroğulları Beyliği'nin en parlak dönemleri Süleyman Bey zamanında olmuştur. Süleyman Bey ordusuyla birlikte Canik dağlarının zirvelerinden sahile inmiş, Ordu, Giresun ve Vakfıkebir'in batısında kalan kısımlar bir Türk yurdu haline getirilmiştir. Bu dönemde beylik merkezi Mesudiye Kaleköy iken Ordu Eskipazar'a, Bayramlı Kasabasına taşınmıştır.

Yıldırım Bayazıd 1398'in ilkbaharında Samsun tarafına sefere çıkar. Bayazıd Samsun'u fethettikten sonra bölgede bulunan küçük beyliklerin yöneticileri Osmanlı hâkimiyetini kabul ederler. Taceddinoğlu Mahmud ve Alparslan Beyler, Hacıemiroğlu Süleyman Bey ve Bafra Beyi Osmanlı hâkimiyetine girer ve böylece Osmanlıların sınırı Trabzon'a kadar dayanmış olur. Ancak 1402'de Ankara Savaşı'nda Timur'un Yıldırım Bayazıd'ı yenmesinin ardından Hacıemiroğulları tekrar bağımsız kalır.

Hacıemiroğulları Beyliğinin topraklarının Osmanlı Devleti'ne kesin olarak geçtiği tarih bilinmemektedir. Osmanlı Sultanı II. Murad Amasya'da Sancak Beyi iken lalalığını yapan Yörgüç Paşayı padişah olduktan sonra vali olarak Amasya'ya yollamıştır. 1426 yılında Amasya'ya vali olan Yörgüç Paşa'nın ilk işi çevre beylikleri Osmanlı'ya bağlamak olmuştur. Kızılkocaogulları Beyliği ile Taceddinoğulları

Beyliğini Osmanlıya bağladığı bilinmektedir. Büyük bir olasılıkla bu dönemde Yörgüç Paşa, Hacı Emiroğulları Beyliği'ni ortadan kaldırmıştır.

Hacı Emiroğulları Beyliğinden kalma bölgemizde bazı eserler, yer adları bulunmaktadır. Örneğin Mesudiye'de Karye-i Eskidir'in malikâne gelirlerinin "Alevi yani Hacı Emir Mescidi ve Camiine" vakfedildiği Osmanlı belgelerinde açık olarak ifade edilmektedir.

Ordu Eskipazar Köyü'nde Osmanlı Devleti ve daha önceki dönemlerde bulunan yerleşim yerinin adı "Nefs-i Alevi bi-ism-i Ordu" idi. Burası büyükçe bir köydü ve "Vilayet-i Bayramlı"nın merkeziydi. Burada yer alan Bayramlı adı Nefs-i Ordu'nun Hacı Emiroğulları Beyliğinin kurucularından Bayram Beyin adını taşıdığını göstermektedir. Nefs-i Alevi bi-ism-i Ordu" adındaki Ordu, burada beyliği yönetenlerin oturduğunu, beylik merkezinin burası olduğunu göstermektedir." (Hikmet Pala, Ordu Olay Gazetesi, 2013)

Eskipazar'ın, küçük bir kasaba merkezi olarak Hacı Emir Beyliği tarafından kurulduğu bilinmektedir. Burada bulunan iki hamam ve bir cami ile tarihi mezarlık, tamamı ile Türklere aittir. Bir zamanlar burada hareketli bir Pazar kurulduğu "Eskipazar" denmesinden de anlaşılmaktadır.

19. Yüzyıl'da burada yörenin toprak ağaları arasında müthiş kan davaları meydana gelmiş, bunun üzerine Osmanlı Payitahtı tarafından Samsun'da bulunan Askeri birliğin komutanı Osman Paşa, yörede asayiş sağlamaya görevlendirilmiştir. Yöreye gelen bu komutan, kısa zamanda toprak ağalarını en şiddetli biçimde cezalandırmış ve toplumsal huzuru sağlamıştır. Ancak, bir nevi derebeyi olan bu büyük sülalelerin kanlı çatışmalarından gına getiren Eskipazar ve civarında yaşayan halk kitleleri, bölgeyi terk etmiş ve bir zaman sonra, burası tamamen boş kalmıştır. (Ordu Valiliği, 2015)

"Bölgenin nüfusu Hacı Emiroğulları Beyliği döneminde büyük çoğunlukla Türkleşmiş dolayısıyla da Müslümanlaşmıştır. Osmanlı Devleti Ordu'ya egemen olduğunda, yerleşim yerlerinin neredeyse %90'ı, Hacı Emiroğulları Beyliği tarafından örgütlenen Türkler tarafından yurt olarak tutulmuştu." (Hikmet Pala, Ordu Olay Gazetesi, 2013)

3.4.Osmanlılar Döneminde Ordu

Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon Rum Pontus Devleti'ni ortadan kaldırması ile Ordu ili de Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Yavuz Sultan Selim (1512-1520) döneminde Trabzon, Canik(Samsun) ve Ordu'nun bağlı bulunduğu Şebinkarahisar livaları birleştirilmiş ve Erzincan vilayetine bağlanmıştır.

1805 yılında Şebinkarahisar sanacağı Erzurum'dan alınarak Ordu ilinin Hapsamana (Gölköy) ve Bucak kasabaları ile birlikte Trabzon'a bağlanmıştır.

1871 yılında yapılan idari teşkilatlanmayla Ordu kasabası merkez olacak şekilde Vona (Perşembe), Bolaman, Aybastı, Haspamana(Gölköy),Ulubey'den müteşekkil bir kaza vücuda getirilmiştir. Daha sonraki aşamalarda gelişen Ordu ili zaman içerisinde şehirleşmiş ve halende büyümeye devam etmektedir.

Ordu'nun şehir olmasında "Bayramlı" ve "Bucak" kasabaları önem arz etmektedir. Bayramlı Kasabası; Ordu'nun 4 km Güneydoğusunda bu günkü Eskipazar'da kurulmuştur. Kasabanın hangi tarihte ve kimler tarafından kurulduğu konusunda kesin bilgi bulunmamaktadır. Bayramlı kasabasının Fatih sultan Mehmet devrindeki arazi ve vergi defterinde "Bölük'i Niyabet'i Ordu" adıyla kaydedildiği görülmektedir.

Bucak adına ilk defa Ordu'ya bağlı bir köy adı olarak rastlanmaktadır. "Köşe", "Açı" anlamına gelen "Bucak" ismi yine kurulu bulunduğu coğrafyanın özelliklerine göre bu adı almıştır. Zira Bucak Köyü şehrin Güneyinde uzanan alçak sırt üzerine kurulmuş kentin köşe yerinde yer almaktadır.

Bayramlı Kasabası 17.yüzyıl başlarında önemini kaybetmeye başlarken Bucak Köyü öne çıkmaya başlamış ve zamanla Bucak Kasabası şeklini almıştır. Bayramlı Kasabasının sönmesine iki ana neden vardır; birincisi, kasabadan geçen "Civil Deresi"nin zaman içerisinde sazlık ve bataklıklar oluşturması ile sağlık açısından tehlike arz eder olası, ikincisi, Don Kazakları'nın Karadeniz'e gelerek korsanlık yapmaya başlamaları ve bir kasaba olması nedeniyle de Bayramlı Kasabasına yönelmeleri.

1848 yılında "Bucak" Trabzon'a bağlı bir kazaydı.1869 yılında Bucak olan adı "Ordu"ya çevrilmiş ve halen de aynı adı taşımaktadır. Bucak adından Ordu adına

geçen kazaya; Vona(Perşembe), Ulubey, Hapsama(Gölköy) ve Bolaman bucakları bağlandı.

1883 yılında çarşıda çıkan bir yangın ile Ordu büyük bir felaket yaşamıştır. Yangından sonra çarşı yeniden ve güzel caddeler yapılarak imar edilmiştir. Çarşı içinde ve yakınındaki birçok bataklık kurutulmuş, deniz seviyesinden alçak olan bazı yerler kumlar ile doldurulmuş ve fırtınalı havalarda denizin çarşıya taşması önlenmiştir.

Bu tarihlerde şehrin “Düz Mahalle” ve “Elmalık Mahallesi”nde Rumlar,”Zafer-i Milli Mahallesi” ve “Taşbaşı Mahallesi”nde Ermeniler ile Türkler beraber yaşamaktaydı. Diğer mahallelerde Kiraz Limanı, Saray, Bucak ve Selimiye’de ise tamamen Türkler yaşamaktaydı. (Ordu Ticaret Borsası, <http://www.ordutb.org.tr/sayfa-menu-ilimiz-detay-2,0,0-1.html>, erişim: 03.10.2015)

3.5.Büyük Ordu Yangını

Ordu tarihi açısından önemli olaylardan biri 1883 yılında meydana gelen ve neredeyse bütün şehri kül haline getiren büyük yangındır. Günümüzde hala Ordu ili tarihinden bahsedilirken bu yangının ilimiz açısından önemine dikkat çekilmektedir. Bu yangın sonucunda şehirde büyük hasar meydana gelmiş ve hatta şehir en baştan kurulmaya başlanmıştır.

Ordu ili tarihi ile ilgili araştırmalar yapan Hikmet Pala, Ordu Olay Gazetesi’nde yer alan bir yazısında Ordu ilinde yaşanan bu felakete ayrıntılarıyla yer vermiştir. Aşağıda yer alan makale, yazarın izni alınarak araştırmanın bu bölümünde kullanılmıştır.

“Bilindiği gibi Ordu’nun merkezi Eskipazar olarak bilinen Bayramlı Kasabası’ydı. 1700’lerin sonunda ise Ordu’nun idari merkezinin sahile doğru indiğini ve Bucak adıyla Osmanlı kayıtlarında geçtiğini görmekteyiz. Osmanlı Tahrir defterlerinde geçen Geriş-i Bucak denilen köy, kuzeyindeki düzlüklere doğru gelişerek zaman içinde Bucak Kasabasını oluşturmuş, burada bir sahil kasabasının gelişmesinin şartını taşıyan üç olmazsa olmaz şartına yani Cuma camisi, İskele ve Pazar yerine sahip olmuştur. Eski Bucak köyü bugün Boztepe Hastanesi’nin bulunduğu yerde idi.

Bugün Ordu'da Orta Cami olarak bilinen Atik İbrahim Paşa Camii'nin 1770 yılında deniz kenarına yakın ve kütüklerden yapıldığını ancak zamanla tahrip olması nedeniyle şimdiki yerine 1802 yılında yapılmıştır. Bu ise Ordu'nun bugünkü olduğu yerde 1770'lerde gelişmeye başladığını göstermektedir.

1880 yılında Düyun-u Umumiye memuru olarak Osmanlı topraklarında incelemeler yapan Vital Cuinet, Ordu'nun bu yıllarda altı mahallesi olduğunu yazmaktadır. Bunlar; Rum, Ermeni, Pürifikasyon, Sen Nikola, Müslüman ve Protestan mahalleleridir. Rum mahallesinde 758, Pürifikasyon mahallesinde 1709, Sennikola mahallesinde ise 600 Ordulu Rum yaşamaktadır. Müslüman mahallesinde 913 Müslüman, Ermeni mahallesinde 1703 Gregoryen Ermeni yaşamaktadır. Protestan mahallesinde ise Ermeni ve Rum karışık 240 Protestan vardır. Böylece Ordu Merkez nüfusunun 5923 olduğunu görüyoruz.

1880 yılında 1161 evlik ve 5923 kişilik Ordu kasabasında bulunan çarşı özellikle Çarşamba günleri kurulan pazar nedeniyle kasabaya gelen civar köylerin sakinleriyle şenleniyor, canlı bir ticaret merkezi görünümünü alıyordu. Bugünkü Tahıl Pazarından başlayarak, Şadırvana kadar uzanan, Sırrı Paşa, Osman Paşa ve Kazım Karabekir Paşa caddeleri civarlarına dağılan dükkânlar Ordu Çarşısı'nı oluşturmaktaydı. Ordu çarşısında bulunan mağaza ve dükkânlar çoğunlukla ahşaptı. Çok az sayıda taş yapı bulunmaktaydı. Yollar ise iki metre genişliğinde, çakıl taşlarıyla döşeliydi ve yağmur yağdığı anda bir bataklık halini alır, yürümek hayli güçleşiyordu.

1883 yılının Temmuz ayı Ramazan'a denk gelmiştir. Yaz ayı olması nedeniyle de Orduluların büyük bir çoğunluğu Çambaşı Yaylası'na çıkmıştır. 1945 yılında Namık Senih Mayda, 78 yaşında olan Zaloğlu Niyazi ile Ordu tarihi hakkında bir sohbet yapar ve bu mülakat İktisadi Uyanış Dergisinin 1949 Ordu Özel sayısında yayınlanır. Niyazi Baba 1880'li yılların Çambaşı'nı bakın nasıl anlatıyor:

“Çambaşı... Nasıl anlatayım? O zamanın Çambaşı'sını anlatmak meseledir. Hele yazın, denizden kum sayılır Çambaşı'nda adam sayılmazdı. Oteli lokantası, bakkalı, berberi hamamı, pazarı ile 1800 hanelik koskoca bir kasaba. O vakitler Çambaşı buradan(Ordu'dan) daha mamurdu. Daha Mayıs içinde yaylaya akın başlardı. Şehir baştanbaşa boşalırdı. Hatta Hükümet bile Çambaşı'na naklederdi. Yazın Mayıs sonlarında, devairi resmiye, başlarında Kaymakam olmak üzere

Çambaşı'na gider. Bütün Daireler, Adliye, Tapu, Jandarma, Nüfus, Tahrirat orada kurulur, işler orada görülürdü. Burada yalnızca bir kaymakam vekili kalırdı. Daha garibini söyleyeyim. Yazın hapishaneyi de boşaltırlar, mahkûmları, maznunları, nezaret altında yaylaya götürürlerdi.”

Ahalinin Çambaşı'nda olduğu 1883 yılının Temmuz ayında Ordu Kasabası büyük bir yangın geçirir. Bu yangınla ilgili Ordu halkının bugünkü hafızasında çeşitli söylenceler kalmıştır. Bunlardan en meşhuru şöyledir: Yangını Felekzade Süleyman Ağa çıkartmıştır. Süleyman Ağa belediye başkanı olduğu sırada, Çambaşı'na yola koyulmadan önce kasaba bekçi başına “Yayladan Ordu'ya döndüğümde Kömür Pazarındaki dükkânımın yanarak ortadan kalktığını göreceğim” demiş ve bekçiye imalı bir şekilde Ordu çarşısını yakmasını söylemiştir. Bunun üzerine bekçi Orduların yaylada oldukları temmuz ayında çarşıda yangın çıkartmıştır. Tabi halkın sözel tarih algısındaki bu söylencenin tarihsel gerçeklerle uyuşmadığı ortadadır. Yangının çıktığı 1883 yılında Ordu belediye başkanı Süleyman Felek değil, Katircızade Mustafa Ağadır. Katircızade Mustafa Ağa, 1882'den 1894 yılına kadar Ordu belediye başkanlığı yapmıştır.

Yangın Kömür Pazarında değil Sırrı Paşa Caddesi üzerinde bulunan, bugün Osmanlı Döner Sarayı'nın bulunduğu yerde çıkmıştır. 1883 yılında burada Pavli adında bir Rum fırıncı, kadayıf dökmetedir. Gerisini bize yangın çıktığında 15 yaşında bir delikanlı olan Niyazi Baba anlatsın;

“1299 senesi. Temmuz ve ramazan ayındayız. Takıl civarında şimdi Hikmet Akden'in dükkânı olan yerde o vakitler Pavli'nin meşhur fırını vardı. Yangın bu fırından çıktı. Bir gece sabaha karşı Pavli'nin fırını kadayıf dökülen ocaktan ateş aldı. Bina ahşaptı. Sıcaktan çıra gibi kuruyan fırının önüne geçilmesine imkân olmayacak kadar kısa bir zamanda derhal yandı. Yangın herkesin uykuda olduğu bir saatte çıkmıştı. Çarşıda kimsecikler yoktu. Zaten halkın çoğu yaylada idi. Fırın tamamen yandı. Ve ateşin civar dükkânlara sirayeti bir türlü önlenemedi. Alevler bir dükkândan ötekine geçiyor, biri yanıp biterken öteki ateş alıyordu. Öğleye doğru felaket gittikçe büyüyerek bu sahanın yan ve ön taraflarını tamamen kapladı. Elde hiçbir kurtarma vasıtası yoktu. Dehşet içinde elimiz kolumuz bağlı, karşıdan bu müthiş haileyi seyretmekten başka hiçbir şey yapamıyorduk. İş gittikçe büyüyordu. Ateş bütün

çarşıyı kaplamakta gecikmedi. O gün ve o gece çarşı baştanbaşa, ocağa atılmış kuru bir kütük gibi cayır cayır yandı. Tam 24 saat süren bu büyük yangın çarşıda mevcut dükkânları tamamıyla kül eyledi.”

Bu yangından birkaç taş bina ve camiler dışında hiçbir yapı sağlam çıkamadı. Yangın, Tahıl Pazarından Şadırvan’a uzanan bölümü ve buranın kuzeyde sahile uzanan cephelerini etkilemişti. Yangından bir süre sonra yanan dükkânların yerlerine tahta barakalar biçiminde yeni dükkânlar yapılmaya başlandı. Yangından arta kalan molozlar temizlenmişti ancak eski çarşının yerine plansız biçimde derme çatma kulübeler yapılmaktaydı. Ordu’da bir şehir planı yapabilecek teknik eleman da yoktu. Trabzon Valiliğine bu konuda talep yazıları yazıldı.

Yanan çarşı yerinde arazi yağmaları da başlamıştı. Ordu’da belediye başkanlığı, müftülük gibi görevlerde de bulunan ünlü simalarından Şair Tıflı bu durumu, Trabzon Valiliği’ne çektiği bir telgrafta şakacı bir üslupla anlatır. Şair Tıflı, bazı ağaların ve bazı zorbaların yanan çarşıdaki arsaları yağma ettiklerini, herkesin istediği yerde dükkân yapmaya çalıştığını belirtir ve eğer bu durum engellenmez ise kendisine de “Kavaklar Dibi’nde üç arşın uzunluğunda, bir buçuk arşın eninde bir arsa tahsis edilmesini” ister. İsteddiği yer aslında bir mezar yeridir.

Trabzon Valiliği yangından birkaç ay sonra Ordu’ya bir mühendis gönderir. Bu mühendisin adı Horasancıyan’dır. Horasancıyan, yanan çarşının yeni planını hazırlar ve herkese yerini gösterir. Çarşının haritasını çıkartır. Horasancıyan’ın hazırladığı bu harita ipek kâğıt üzerine yapılmış ve 1/500 ölçeklidir. Haritanın kenarında 22 Ekim 1883 tarihi yer almaktadır. “Ordu’nun müceddeden (yeni olarak) inşa olunacak çarşının haritasıdır” diye not düşülmüştür.

Trabzon Vilayet başmühendisi Horasancıyan hazırladığı Ordu çarşı planını üç ana cadde üzerinde düzenlemiştir: Hamidiye Caddesi, Sırrı Paşa Caddesi ve Osman Paşa Caddesi. Fidangor’dan başlayıp Köprübaşı’na uzanan Hamidiye Caddesi, daha sonra Sadri Aka Caddesi olmuş şimdi ise Süleyman Felek caddesi olarak adlandırılmaktadır.

1885 yılında Ordu-Sivas yolunu açan Trabzon Valisinin adı verilen Sırrı Paşa Caddesi, bugün Fidangor Caddesi olarak halk dilinde söylenmektedir. Osman Paşa

Caddesi ise meşhur Haznedarzade Osman Paşa'nın adını taşımaktadır ve Tahıl'ın güneyinden geçen caddedir. Horasancıyan hazırladığı plan üzerinde Ordu çarşısında yanan ve sağlam kalan binaları göstermiştir.

1883 Ordu Yangını'ndan sonra çarşının planını hazırlayan kişinin Horasancıyan adlı bir Ermeni Osmanlı vatandaşının olduğunu tarihsel olarak vesikalar ortaya koymaktadır. Planın uygulandığı dönemde birçok güçlüğe göğüs geren, kendine ait binayı kira almadan belediye dairesi yapan, çalışanların paralarını dahi cebinden ödeyen dönemin Ordu Belediye Başkanının da Katırcızade Mustafa Ağa olduğu da açıktır. Ancak tüm bunlara rağmen Ordu'da şehrin kurucusu olarak, tarihsel temelden yoksun bir biçimde Süleyman Felek gösterilmiştir.

Kabul etmek gerekir ki Ordu şehrinin gelişiminde birçok kişinin emeği dokunmuştur. Bunlardan biri Horasancıyan, diğeri Katırcızade Mustafa Ağa ve bir diğeri de Süleyman Felek'tir. Süleyman Felek'ten sonra belediye başkanı olan Şeyhzade Kahraman Ağa, Tıflı Efendi, Haznedarzade Osman Bey, İmamzade Hacı Şeker Efendi, Mardiros Şirinyan ve Furtunzade Yusuf Sırrı Beyin de bu şehrin gelişmesinde hizmetleri olmuştur. (Hikmet Pala, Ordu Olay Gazetesi, 2013)

3.6. Cumhuriyet Döneminde Ordu

Ordu ili ve çevresi Milli Mücadele yıllarında oldukça sakindi. O yıllarda bir işgal hareketi ve ayaklanma olmamıştır. Rumlarla yapılan eylemlerde etkisiz hale getirilmiştir. Erzurum Kongresi'nde Trabzon ve Ordu kazasını Avukat Hasan Efendi temsil etmiştir. Ordu 30 Ekim Mondros Mütarekesi yıllarında Trabzon Vilayeti merkez sancağına bağlı bir kazadır. Gölköy çevresinde Milli Mücadele dönemlerinde Ermeni ve Rus hareketleri olmuştur. Fakat yöre halkı bunlara göz açtırmamıştır. Milli Mücadele yıllarında en tedirginlik verici olaylar Pontus Rum eylemleridir. I. Dünya Savaşı sonrası Karadeniz Bölgesi'nde devlet kurmak isteyen Pontus cemiyeti etkinliklerine sahne olmuştur. Cumhuriyetten sonra azınlıkların gidişi I. Dünya Savaşı yıllarında Doğu Karadeniz'den göç edenlerin bir bölümünün geldikleri yerlere dönmesi, Ordu nüfusunun azalmasına sebep olmuştur. (Gölköy Belediyesi, 2014)

Ordu 1920 yılına kadar kaza olarak kalmış 17 Nisan 1920 tarih ve 69 sayılı "Ordu Müstakil Livası Teşkili Dair Kanun"la merkezi Ordu olmak üzere bir vilayet

teşkil edilmiştir. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilân edilince Ordu il olarak kabul edilmiştir. Bu günkü Ordu iline bağlı Ünye, Fatsa, Perşembe, Ulubey, Gököy, Mesudiye, Kumru, Korgan, Aybastı, Akkuş, Kabataş, Kabadüz, Çamaş, Çatalpınar, İkizce, Çaybaşı, Gülyalı ve Gürgentepe ilçeleri vardır.

Birinci Dünya Savaşı, Bağımsızlık Savaşı ile Türk Toplumunu varını ve yoğunu tüketmiştir. Ordu ili Atatürk ilke ve devrimleriyle hareket etmesini, bunu benimsemesini, akıl ve mantığın ışığı altında yürümesini, Laiklik ilkesini benimsemesini, kılık kıyafet değişikliğine, harf devrimine, kadın haklarına, soyadı kanununun değişikliğine, medeni kanununa, Atatürk'ün dış ve iç siyasetini takdirle karşılamayı, Atatürk'ün tarım, ticaret, sanayi, bayındırlık, sağlık eğitimi öğretim alanlarındaki tüm çalışmalarına katkıda bulunmasını, bu anlayışla hareket etmesini ve bağımsız Türk Devleti'nin en akılcı ve mantıkçı görüşüne sahip bir ilimizdir.

Bağımsızlık mücadelelerinde Milli varlığımıza faydalı olan cemiyetlerde yerini almış, Sivas Kongresi'ne temsilci göndermiş, Atatürk'ün almış olduğu bütün kararları benimsemiş, temsil heyetinin kurulmasında çok yardımcı olmuş, Kurtuluş Savaşı'nda Yunanlılara karşı İngiliz, Fransız, Ermeni topluluklarına karşı Kuva-i Milliye ruhuyla ve inancıyla hiç yılmadan savaşmıştır. Tekkelerin, Zaviyelerin ve Medreselerin kapatılmasında ve yerine yeni eğitim – kurumlarının benimsenmesinde Laikliğe karşı durumları görülmemiş, aksine yapıcı tutum ve davranışları olmuştur. Demokrasinin tam olarak yerleşmediği o sıralarda Terakkiperver Cumhuriyet Partisi içinden doğan 13 Şubat 1925 tarihli Şeyh Sait Ayaklanmasına, 16 Haziran 1926 tarihinde Atatürk'e karşı İzmir'de yapılması düşünülen Suikast girişimine, 23 Aralık 1930 tarihinde Serbest Cumhuriyet Fırkasına kayıtlı olan bazı kişilerin Menemen'deki olaylarına en sert tepkiyi yine cefakâr Ordu Halkı göstermiştir. (Gülyalı Belediyesi, 2014)

4. ORDU İLİNİN COĞRAFI KONUMU, İLÇELERİ VE DOĞAL YAPISI

Bu bölümde Ordu'nun coğrafi konumu, ilçeleri ve doğal yapıları üzerinde durulmuştur.

4.1.Ordu İlinin Coğrafi Konumu

Ordu, kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Giresun, batısında Samsun, güneyinde Sivas ve Tokat illeriyle çevrilidir. Konumu 40° 18' - 41°08' kuzey paralelleri, 36° 52' - 38° 12' doğu meridyenleri arasındadır. Orta ve Doğu Karadeniz bölümlerinde toprakları bulunan bir ildir. Yüz ölçümü 5963 km² olup, ülke topraklarının %0,8'ini kaplar. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

Ordu'nun toplamda 19 ilçesi bulunmaktadır. Ordu'da 19 ilçe ve biri büyükşehir olmak üzere 20 belediye bulunmaktadır. Ordu ilinin nüfusu, 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 731.452'dir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Altınordu, Ünye ve Fatsa en küçük ilçeleri ise sırasıyla Kabadüz, Gülyalı ve Çamaş'tır. (TÜİK, 2013)

4.2.Ordu İlinin İlçeleri ve Doğal Yapıları

Ordu'nun toplam 19 ilçesi bulunmaktadır. İlin 2014 yılında büyükşehir statüsüne geçirilmesiyle birlikte Merkez ilçesinin ismi Altınordu olarak değiştirilmiştir.

4.2.1. Altınordu

Altınordu ilçesinin yüzölçümü 503 km²'dir. Toplam nüfusu 195.817'dir. Altınordu ilçesinde toplam 92 mahalle vardır. (TÜİK, 2014)

Ordu önceleri Boztepe'nin eteğinde kuruluyken, son yıllarda doğudaki Akyazı Ovası'na ve güneydeki tepeciklere doğru genişlemiştir. Melet Çayı ile şehrin içinden akan Bülbül Deresi ve Civil Deresi dikkate değer akarsularıdır. Halkın geçim kaynağı ticaret, hizmet birimleri, tarım ve balıkçılık oluşturur. Son yıllarda seracılık da büyük gelişme göstermiştir.

İlçenin kültürel ve sosyal yapısı da gelişmiş bir düzeydedir. 90 yıla yaklaşan tiyatro faaliyetleri, ülke çapında dikkati çekmektedir. Çeşitli kültür - sanat kurumları

da kent insanına kültür/sanat faaliyetleriyle seslenmektedir. Ayrıca “Fındık Şenliği” ve “Vosvos Şenliği” de giderek uluslararası düzeyde anılan kültür etkinlikleri konumuna gelmiştir. Tarihi Kotyora, Delikkaya Mezarları, Kurul ve Eskipazar Yerleşmesi, Tarihi Kilise binası, Paşaoğlu Konağı, Etnografya Müzesi ve sivil mimarlık eserleri ile kıyıda doğal plajları, tertemiz kum ve denizi turistik tesisleriyle Altınordu ilçesi bir kültür ve turizm merkezidir. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

4.2.2. Akkuş

Accuş 636 km² yüzölçümüne sahip bir ilçedir. 24.634 nüfuslu bir ilçedir. Kuzeyinde Ünye ve Samsun, güneyinde Niksar ve Tokat ile çevrili bir alanda yer almaktadır. Yüzölçümü göz önüne alındığında Ordu'nun en büyük ilçesidir. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011) , (TÜİK, 2014)

İlçenin değişiklik arz eden bir iklim yapısı vardır. Kuzey kesimlerde İç Karadeniz iklimi, Güney kesimlerde ise Karasal iklim hüküm sürmektedir. Kışlar çok sert ve uzun geçer.

Arazi yapısı genellikle dağlık olup, %40 meyilli yamaçlarla kaplıdır. Dağların üzeri tepe noktalarına kadar ormanlarla örtülüdür. İlçe merkezi bu dağlar arasında 1300 metre yükseklikte küçük bir platoda yerleşmiştir. Belli başlı akarsu ve gölleri yoktur. Küçük dereler ve çaylar bulunur. Bunların en önemlisi Tifi çayıdır.

Ormanlık saha genel yüzölçümün %65'ine tekabül etmektedir. Kilometrekare olarak 412,451 kilometrekaredir. Ormanın %90'ını kayın ağaçları teşkil eder. Az miktarda da sarıçam ve meşe türleri bulunmaktadır. Meralar 13,41 kilometrekare, tarım alanları ekilebilen saha ise 213,90 kilometrekaredir. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

İlçe merkezinde nüfusun çoğunluğu küçük esnaflık ve el sanatları ile meşgul olmakta, geriye kalanları da çeşitli yerlerde memur ve işçi olarak çalışmaktadır. Köylü nüfusun büyük çoğunluğu tarımla uğraşmakta, bir bölümü ise orman işçiliği ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Gizli işsizlik, gelir seviyesinin düşüklüğü, daha iyi şartlarda yaşamaya özlem duyma gibi çeşitli sosyal sebeplerle kırsal nüfusun büyük bir kısmı yurtiçi ve yurtdışındaki iş merkezlerine göç etmişlerdir.

İlimizin Büyükşehir olmasından dolayı belde belediyeleri ve köyler tüzel kişiliğini kaybetmiş olup, belde belediyeleri ve köyler mahalleye dönüştürülmüştür. Toplam olarak ilçede 42 mahalle mevcuttur.

İlçede arazilerin dağlık, ormanlarla kaplı ve meyilli olması yüzünden yerleşim birimleri dağınıktır. Toplu yerleşime pek tesadüf edilmez. Her mahallenin ortalama 6-7 yerleşkesi olup, bu yerleşkelerdeki evler de dağınık olduğu gibi, ana yerleşim yerine de oldukça uzaktır.

İlçe sosyal yönden az gelişmiş bir yöredir. Kırsal kesim genellikle tarım ve hayvancılıkla uğraşmakta, bu yolla elde ettiği gelir geçimini temin etmeye yetmemektedir. İlçe merkezindeki ekonomik ve sosyal yönden faal nüfusun büyük bölümü nakliyatçılıkla, küçük esnafılık ve küçük sanatkârlıkla uğraşmaktadır.

Kırsal kesimde sosyal münasebetler ve kültürel etkileşimin zayıf olmasında, dağınık şekilde birbirinden oldukça uzak mesafelerde yerleşimin büyük tesiri vardır. Bu nedenle kırsal kesimde sosyal hayat yerine ailevi hayattan söz etmek doğru olur.

Kırsal kesimde binalar genellikle ahşaptır. Yapımında tuğla ve çimento kullanılan binalar tek tük ve öncelikle iktisadi yönden daha iyi olan köylerimizde olmak üzere yeni yeni görülmeye başlanmıştır. İlçe merkezinde yapılar genellikle betonarmedir. Gecekondu tipi inşaat yoktur. İlçede konut sıkıntısı hissedilmektedir. (Akkuş Kaymakamlığı, 2014)

4.2.3. Aybastı

Aybastı 241 km² yüzölçümüne sahip bir ilçedir. 23.049 nüfusu olan ilçede 2014 sayımlarına göre 11.443 erkek, 11.606 kadın yaşamaktadır. (TÜİK,2014)

Canik Dağların kuzey yamacında kurulu olan ilçe, kıyıya 54 km. içerdedir. Yılın bütün aylarında yağış alan Aybastı'nın denizden yüksekliği 730 metredir. Başlıca akarsuları Aybastı Çayı ile Armutlu Deresidir. Halk geçimini en çok tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. İlçede fındık, patates ve mısır yetiştirilmektedir. İlçede alabalık tesisleri vardır.

Aybastı, tarihsel kalıntılar açısından zengin bir ilçedir. Karacalı Kilisesi, Merkez Büyük Camii, Sefalık Köyü Hamam kalıntıları, Köprübaşı Değirmeni ve

Kürtönü Baba, Şeyh Hasan, Şeyh Halil, Kutlu Doğmuş, Kümbet Evliyası, türbeleri ve ziyaret yerleriyle Perşembe yaylası görülmeye değer yaylalardır. Temmuz ayının son haftasında düzenlenen geleneksel şenliklerse, turizm açısından dikkate değerdir. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

4.2.4. Çamaş

Çamaş, 146 km² yüzölçümüne sahip bir ilçedir. 9.070 nüfuslu ilçe, Ordu ilinin az nüfuslanmış ilçelerinden biridir. Çamaş ve yöresi Ordu'nun en eski yerleşim bölgelerindedir. Yöre tarihinin M.Ö.3. yüzyıla kadar indiği bilinmektedir. (TÜİK, 2014)

İlçenin arazi yapısı çok engebelidir. Yerleşim ise dağınıktır. Bu yüzden devlet hizmetlerinin götürülmesi anlamında büyük zorluklar çekilmektedir. Denize uzaklığı 20 km olan Çamaş'ın sınırları doğu ve kuzeyi Fatsa İlçesi, batısı Çatalpınar İlçesi, güneyi Gürgentepe İlçesi ile çevrilidir. Ortalama rakım 600 metredir.

Çamaş'ın ekonomisi büyük oranda fındık tarımına bağlı olmakla birlikte, bölge halkının önemli bir kısmı yurt içi ve yurt dışı inşaat sektöründe çalışarak geçimini temin etmektedir. Tarıma dayalı ekonominin yetersizliğinden kaynaklanan nedenlerden dolayı son yıllarda sanayileşmiş kentlere göç hızlanmış, nüfusta azalma eğilimi baş göstermiştir. (Çamaş Kaymakamlığı, 2015)

4.2.5. Çatalpınar

Çatalpınar 14.168 nüfuslu 116 km² yüzölçümüne sahip bir ilçedir. İlçede genellikle kalabalık nüfuslu aileler yer almaktadır. Aileler genellikle 6-8 nüfuslu ailelerdir. Nüfusun büyük oranı okur-yazardır. (TÜİK, 2014) (Çatalpınar Kaymakamlığı, 2015)

İlçenin merkez ilçe olarak bilinen Altınordu'ya uzaklığı 57 km.dir. Daha önce bağlı olduğu Fatsa İlçesine uzaklığı ise 20 km.dir. Fatsa-Aybastı karayolu üzerinde, Bolaman çayı ile Keş deresinin birleştiği yerde kurulmuştur. İlçe Canik Dağlarının Karadeniz'e bakan yamaçlarında, derin vadi ve tepeler üzerinde yer almaktadır. Rakımı 120 metre olup en yüksek tepesi 741 metre ile Çatalkaya tepesidir.

Doğuda Gürgentepe ve Çamaş, Batısında Korgan ve Fatsa, Kuzeyinde Fatsa, Güneyinde Kabataş ile çevrilidir.

Arazi yapısı dağlıktır, yer yer 90 dereceye varan eğimindeki tepeler ile bunların arasında kalan vadilerden meydana gelmektedir. Arazi yapısı tamamen yeşilliklerle kaplıdır. Bitki örtüsü bakımından hemen hemen tamamına yakını fındık bahçeleri ile kaplıdır. Tepelerde ve dik yamaçlarda yer yer ormanlıklara rastlanır. Bolaman çayı ilçenin en önemli akarsuyudur.

İklim olarak Karadeniz İklimi hüküm sürmektedir. Yazları sıcak, bazı yıllar kurak, kışlar ılık, yağmurlu ve kar yağışlı geçer. (Çatalpınar Kaymakamlığı, 2015)

İlçede fındık başta olmak üzere, mısır, buğday, patates ve sebze yetiştirilmektedir. Son yıllarda seracılık, kivi yetiştiriciliği ve arıcılık da gelişme göstermiştir. Önceki yıllarda yaygın olan halıcılık gerilemeye başlamıştır. İlçede küçük atölyeler dışında sanayi tesisi yoktur.

İlçe, tarihi ve turistik bakımdan yoksul bir yöredir. Dikkate değer tek kalıntı Akkaya Köyündeki kaledir. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

4.2.6. Çaybaşı

Çaybaşı ilçesi Karadeniz Bölgesinin Orta Karadeniz bölümünde deniz sahilinden 21 km. içerde Ordu ilinin Güneybatısında yaklaşık 195 km² yüzölçümü ile yer alır. İlçenin nüfusu 13.643'tür. (TÜİK, 2014)

İlçenin kuzey ve doğusunda Ünye, Batısında İkizce, Güneyinde Akkuş ilçeleri bulunmakta olup, denizden yüksekliği 530 metredir. En yüksek yeri 1050 m, en düşük yeri 350 m. olup, Ordu iline Uzaklığı 109 km. Ünye ilçesine 28, İkizce ilçesine 7, Akkuş ilçesine de 40 km uzaklıktadır.

İlçe merkezi ile İlküvez Kasabası dışındaki yerleşim birimleri dağınık vaziyet arz etmektedir. Arazinin karakteristik yapısı engebeli inişli çıkışlı olup, genel olarak fındık ve orman örtüsü ile kaplıdır. İlçemizin doğusundan Cürü Çayı, batısından Akçay geçmektedir. İlçede doğal göl yoktur.

İlçede Karadeniz iklimi hüküm sürmektedir. Her mevsim yağışlı, yazlar sıcak ve yağışlı, kışlar ılık geçmektedir. Kar yağışının arttığı dönemlerde ulaşım konusunda bazı sıkıntılar yaşanabilmektedir. (Çaybaşı Kaymakamlığı, 2015)

İlçenin yüzey şekilleri Karadeniz Bölgesinin tipik özelliklerini taşımaktadır. Toplam arazinin %77'si fındıklık, kalanı da ormanlık ve açık arazidir. İlçenin geçim kaynağı tarımdır. Son yıllarda fındığa ağırlık verilmekle birlikte mısır ve fasulye üretimi de yapılmaktadır. Seracılık, arıcılık ve ahır hayvancılığı da gelişmektedir.

İlçenin İlküvez Kasabasının köy ve mahallelerinde halıcılık yaygın hale gelmiş olup halkın geçimine büyük katkı sağlamaktadır. Kavakçılık ve orman ürünleri de geçim kaynaklarındandır. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

4.2.7. Fatsa

Fatsa 41 ' kuzey paraleli ile 37 - 38 ' doğu meridyenleri üzerinde yer almaktadır. Doğusunda Perşembe, batısında Ünye, güneyinde Korgan, Çamaş, Çatalpınar ve Kumru İlçeleri kuzeyinde ise Karadeniz yer almaktadır. 108.365 nüfusuyla Ordu ilinin en kalabalık üçüncü ilçesidir. (TÜİK, 2014)

Tarihi M.S.1. yüzyıla kadar uzanan Fatsa'nın eski adı "Fanizan"dır. Fatsa bölgesi 14. yüzyılda Hacıemiroğulları Beyliğinin egemenlik alanındaydı. Önemli bir liman konumunda olan Fatsa'nın bu özelliğini sonraki dönemlerde Ünye sürdürmüştür. 1876'da kaza merkezi olan Fatsa, 1921 yılında Ordu'ya bağlanmıştır. Evliya Çelebi "Seyahatnamesinde Fatsa'nın Canik Sancağına bağlı 300 evli, 1 hanlı, 1 hamamlı, küçük çarşılı, bağlık ve bahçelik bir kasaba olduğundan söz eder.

Denizden yüksekliği 10 metre olan Fatsa'nın kıyı ve akarsuyu çevreleri dışında büyük düzlükleri yoktur. Önemli akarsuları Yapraklı ve Belice dereleridir. Kuzey rüzgârlarına açık olan ilçede balıkçılığı desteklemek amacıyla merkezde, Yalıköy ve Bolaman'da balıkçı barınakları yapılmıştır. İlçede yazlar sıcak, kışlar ise serin ve yağışlı geçer. İlçe topraklarının %20'sini ormanlar kaplamaktadır. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

Arazi dağlık ve engebelidir. Rakım 10 metreden 550 metreye kadar çıkmaktadır. Kuzeyde denize paralel olarak uzanan Canik Dağları sahile kadar

kademeli bir şekilde alçalmaktadır. İlçenin iki önemli akarsuyu olan Bolaman ve Elekçi Derelerinin sahile yakın civarlarında düz araziler bulunmaktadır.

İlçe kısmen sahildeki Alüvyon üzerinde kısmen gerideki yamaçta yerleşmiş bulunmaktadır. Çevrede yapılan inşaat hafriyatlarından edinilen bilgiye göre yamaçtaki iskân bölgelerinde yer altı suyu mevcut değildir.

İlçenin düzlük kısımları ince kum ve killi zeminden teşekkül etmiş olup, yer altı suyu ihtiva etmektedir. Yamaçlarda ise üst tabaka 1,5 - 2 metreye kadar kil ve nebati örtü, taban ise çatlaklı mavi kalkerdir. (Fatsa Kaymakamlığı, 2015)

İlçede ekonomik yaşam tarım ve balıkçılığa dayalıdır. Fındık önemli bir gelir kaynağıdır. Mısır üretimi de gelir kaynaklarındandır. Son yıllarda seracılık, kültür mantarcılığı, besicilik, süt inekçiliği ve tavukçuluk da gelişme göstermektedir. Sebze ve meyvecilik alanında gelişmeler gözlenmektedir. Balıkçılık da ilçenin ekonomisinde önemli bir yer tutar. Ayrıca halıcılık ve arıcılık da önemli bir ekonomik potansiyeldir.

İlçenin kültürel yaşamına bakıldığında; ilçe kütüphane müdürlüğü sergi salonunda açılan resim, el sanatları, fotoğraf ve benzeri sergiler dikkate değerdir. Fatsa Musiki Cemiyeti'nin çalışmaları da ilçenin yaşamına renk katmaktadır.

Turizm açısından ilçe çevresinde birçok dinlenme tesisleri vardır. Doğal yeraltı kaynakları açısından şanslı olan ilçede, Ilıca Kasabasında şifalı su bulunmaktadır. Bu suyun romatizma, bel ağrısı, böbrek rahatsızlığı gibi hastalıklara iyi geldiği bilinmektedir. Kaplıcada modern tesisler yaptırılmıştır. Elmaköy'de de birçok hastalığa şifa olduğu bilinen Acısu bulunmaktadır.

4.2.8. Gölköy

Gölköy, Ordu ilinin 3. büyük ilçesidir. İl merkezine uzaklığı 63 km.dir. İlçe merkezi Ordu – Sivas karayolu üzerine kurulmuştur. Yüzölçümü 349 km² olan Gölköy'ün doğusunda Mesudiye ilçesi, güneyde yine Mesudiye ilçesi ve Tokat ili, batıda Aybastı ilçesi, kuzeybatısında Kabataş ilçesi kuzeyde de Gürgentepe ve Ulubey ilçesi bulunmaktadır. İlçenin nüfusu 29.959'dur. (TÜİK, 2014)

İlçede arazi engebelidir. İlçe topraklarının denizden yüksekliği 860 ile 1200 metre arasında değişmektedir. İlçede hem karasal hem de Karadeniz iklim özelliği

görülmektedir. İlçenin Çetilli Köyünde kurşun madeni, Güzelyurt -Gündoğan mahallesinde demir madeni vardır. İlçenin topraklarının %54'ü ekili ve dikili alanlardır. (Gölköy Kaymakamlığı, 2015)

İlçenin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. En önemli gelir kaynağı fındıktır. İlçenin ekilebilir arazisinin büyük bir bölümü fındık ağaçlarından oluşur. İlçede fındık dışında patates, mısır, fasulye, elma, armut gibi ürünler yetiştirilir.

İlçede hayvancılık çok gelişmiştir. Çok sayıda koyun ve sığır yetiştirilir. İlçedeki hayvanların doğal ortamda ve yaylalarda beslenmesi bu hayvanların ilçe dışında çok fazla talep görmesini sağlamıştır.

İlçede arıcılık çok önemli bir geçim kaynağıdır. Bu nedenle Gölköy'de bal üretimi önemli bir yere sahiptir. İlçede doğal ortamda üretilen ballar paketlenerek Türkiye'nin dört bir yanında satılmaktadır.

Gölköy'ün ormanlık bir alanda yer alması orman ürünlerinin ilçe ekonomisinde önemli bir yere sahip olmasını sağlamıştır. Başta kereste olmak üzere birçok ağaç işleme işleri yapılmaktadır. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

Gölköy'ün eski bir yerleşim yeri olması tarihi ve kültürel değerler açısından zengin bir birikime sahip olmasını sağlamıştır. İlçede 1900lü yıllara kadar gayrimüslimler de yaşamıştır. Bu durum Gölköy'ü farklı kültürlerin sentezinden oluşan, değerli bir kültür mirasını içinde barındıran eşsiz bir ilçe duruma getirmiştir. Gölköy, son yıllarda yapılan turizm etkinlikleriyle yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmiş ve eşsiz güzellikleri ve tarihi mekânlarıyla Ordu'nun önem kazanan bir ilçesi olmuştur. (Gölköy Kaymakamlığı, 2015)

4.2.9. Gülyalı

Gülyalı'nın eski adı Abulhayr'dır. 1987 yılında ilçe haline geldikten sonra Gülyalı adını almıştır. Ordu ilinden Giresun istikametinde 8. km'dedir. 8.384 nüfusa sahip bir ilçedir. (TÜİK, 2014)

Halkın çoğunluğunu Türkmen/Çepniler oluşturur. Geçim kaynağı ağırlıklı olarak fındıkçılık ve balıkçılık olup yeni yeni süt ve besi hayvancılığı ile turizm

yatırımları ön plana çıkmaktadır. Ordu ilinde mavi bayraklı plajlarına sahip nadir yerlerden biridir.

İlçe, iklim yönünden Karadeniz'in tipik özelliklerini gösterir. Yüksek olmayan dağlar denize paralel uzanmakta olup, en önemli tepeleri Gökhasan, Taaruz, Tüylak tepeleridir. İlçenin yüzölçümü 112 km² olup, toprakları iç kısımlara doğru daralarak bir üçgeni andırır. İlçenin Turnasuyu, Değirmendere, Hoşkøy, Fasılıcık, Divani dereleri ile Piraziz İlçesine sınırından Abdal Deresi önemli akarsuları olarak göze çarpar.

Gülyalı'da, nem oranı % 76'dır. Yıllık yağış ortalama 100 mm.dir, deniz ve kara olmak üzere iki ayrı iklim karakteri görülür. Kıyıya hemen hemen paralel durumda ve bir duvar şeklinde uzanan dağlarla sahil arasında ılıman bir iklim mevcuttur. Bu kısımda, en soğuk ay olan Şubat'ta sıcaklık 6-7 derecedir.

Sıcaklığın genel olarak, bitkisel gelişmenin başlangıç noktası kabul edilen 5 dereceden düşük olması, bu şeritte zengin bir bitki örtüsüne ve bol bir yeşilliğin oluşumuna olanak yaratmaktadır. Kıyı şeridinde, en sıcak ay Temmuz - Ağustos olarak görülür. Temmuz izotermi 23-24 derece arasındadır. Kıyı bölgesinde kıştan yaza geçiş yavaş bir şekilde olur. (Gülyalı Kaymakamlığı, 2015)

Turizm açısından bakıldığı takdirde Gülyalı ilçesinde, bir kıyı ilçesi olması nedeniyle doğal plajlar bulunmaktadır. Bu plajlar gerek Ordu ili halkının gerekse turist olarak buraya gelen insanların büyük ilgisini çekmektedir.

4.2.10. Gürgentepe

Gürgentepe Ordu-Sivas karayolunun 48.km'si üzerinde bulunan 1275 rakımlı mevkiinin adıdır. Gürgentepe uzun yıllar küçük bir yerleşim yeri olarak kalmıştır. 2014 Adrese Dayalı Nüfus Sayımına göre nüfusu 14.314'tür. (TÜİK, 2014)

Gürgentepe 221 km yüzölçümüne sahip bir ilçedir. Yükseklikleri 1300 metreye yaklaşan tepeler arasında bulunan ilçe topraklarının büyük bir bölümü dik yamaçlardan meydana gelmiştir. 1955'te belediyesi kurulan, 1987 yılında ilçe olan Gürgentepe'nin başlıca akarsuları Kaynaş Deresi, Karadere, Gümüşkırak, Akören, Eskiköy dereleri ve Tazvara Çayıdır.

Yörenin geçim kaynaklarının başında fındık üretimi gelmektedir. Otlak ve meraların azlığı hayvancılığın gelişmesini engellemiştir. Gürgentepe tarihsel açıdan zengin kalıntılara sahiptir. Tikenlice Köyü Mağara Mahallesiinde 11 adet kaya mezarı vardır. İlçenin Akmescit Mahallesiinde Akkilise adıyla bilinen kilisenin ve medresenin kalıntıları vardır. Eskiköy Dere Mahallesiinde taş oluklar mevcuttur. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

4.2.11. İkizce

İkizce İlçesi, Ünye'den Samsun istikametine giden karayolunun 15. km'sinde Samsun il sınırı olan Akçay Köprüsü'nden güneye dönülerek 15 km içeride Akçay Irmağı'nın iki yakasında tepeler eteğinde kurulmuş bir yerleşim yeridir. 41-42 enlem, 36-37 boylam dereceleri arasında yer almaktadır. İlçenin kuzeyinde Akçay, güneyinde Akkuş, batısında Terme, doğusunda Çaybaşı bulunmaktadır. İlçenin yüzölçümü 140 km²'dir. 1 km kareye 201 kişi düşmektedir. İkizce, Türkiye'nin alan olarak on binde 18'ini teşkil etmektedir. (İkizce Kaymakamlığı, 2015)

İlçe nüfusu 15.225 olup bunun 7676'sı erkek, 7549'u kadındır. İlçenin deniz seviyesinden yüksekliği 130 metredir. (TÜİK, 2014)

Bitki örtüsü orman olup; tür olarak kestane, gürgen, meşe, kızılğaç mevcuttur. Bu bitki örtüsüne bir de fındık bahçeleri eklenince ilçenin yem yeşil bir bitki örtüsüne büründüğünü görürüz. İlçe Karadeniz İklimi etkisi altındadır. Yazları sıcak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır.

İlçenin tam ortasından geçen Akçay Irmağı ilçenin hayat damarı ve güzellik kaynağıdır. Çıkış itibari ile iki koldan gelmektedir. Kocaman Deresi, Akkuş İlçesi'ne bağlı Kızlar Yaylası'nın doğu eteklerinden doğup Devecik Mahallesi ile Yoğunluk Mahallesi'nden geçerek Özpınar ve Kocaman üzerinden İkizce'ye dökülür. Bu dere Adalar Mahallesi Devrent Dibi denilen yerde birleşerek Akçay Irmağı adı ile ilçenin tam ortasından geçerek Karadeniz'e dökülür.

Akçay Irmağı bölgenin en önemli güzellik kaynağıdır. Bundan dolayı buraya Dereiçi denilmektedir. İki yakalı olarak görünen ilçe bir köprü ile birleştirilmiştir. İlkbaharda karların erimesi ile taşan ve yazları suyu azalan bu dereye yöre tabiri ile kasnak, bıyıklı, karabalık türleri, Yoğunluk ve Devecik mahallelerinde ise alabalık

bulunmaktadır. İlçede salı günleri pazar kurulmaktadır. Ayrıca şehrin yolları ise beton parkeler ile döşenmiştir.

İlçe merkezi dört bir yandan açılmış yollarla diğer ilçelere bağlanmaktadır. İlçenin diğer illere bağlantısı Ünye, Terme ve Akkuş ilçeleri üzerinden olmaktadır. (İkizce Kaymakamlığı, 2015)

İlçe halkının en önemli gelir kaynağı tarımdır. Fındık bahçeleri ile topraklarının %85'ini kaplar. Seracılık ve küçükbaş hayvancılığı son yıllarda gelişme göstermiştir. Yöre kestane balı ile ünlüdür. İkizce'nin ortasından akan Akçay ırmağı yöreye ayrı bir güzellik katmaktadır. bu ırmağın ilçe merkezi kıyısında maden suyu kaynağı bulunmaktadır. Bu suyun sindirimi kolaylaştırdığı romatizma, mide ve kadın hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir.

İlçenin 6 km. uzağında bulunan Karlıtepe Köyü Kale Mahallesiindeki tarihsel kale turizm açısından önem taşımaktadır. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

4.2.12. Kabadüz

Kabadüz, 2014 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre 8.025 nüfusuyla Ordu ilinin en az nüfuslu ilçesidir. (TÜİK, 2014)

Kabadüz ilçe merkezi, Ordu'nun 21 km güneyinde, Melet Irmağı'nın doğusundaki yayla topraklarının başladığı 600 metre rakımlı bir sırt üzerinde kurulmuştur. Doğusunda Giresun ilinin Piraziz ilçesi, batısında Ulubey ilçesi, kuzeyinde Gülyalı ve Altınordu ilçesi, güneyinde Mesudiye ilçesi bulunur.

Kabadüz ilçe olarak 340 km² yüzölçümüne ve Turnalık'tan itibaren geniş yayla topraklarına sahiptir. Bölgenin yayla kısımlarında Karagöl Dağı eteklerine kadar üzerinde pek çok Oba'nın bulunduğu mera arazileriyle karşılaşılır. Ordu - Çambaşı yolunun uzunlamasına ortasından geçtiği Kabadüz, dar bir sırtta kurulduğu için ilçe ancak yol boyunca gelişebilmiştir.

İlçe arazisinin genel topoğrafik yapısı meyilli ve dik olup, eğim ortalama bir değerle %15 ila %70 arasında değişmektedir. Melet Irmağı, Tekmezar Deresi, Turnasuyu, Ertaş deresi başlıca akarsularıdır. Bu akarsularda bol miktarda alabalık, sazan, mersin, kefal, karabalık gibi tatlı su balıkları avlanır, ancak avlanan balıklar genel olarak ailede tüketilir. Ticari amaçlarla balık avcılığı yapan insan sayısı azdır.

İlçede Karadeniz iklimi hüküm sürmektedir. Yazları serin, kışları ılık ve bol yağışlı geçmektedir. Bu iklime bağlı olarak burada görülen tabii bitki örtüsü ormandır. İklim özellikleri ve ilçe arazisinin eğimli yapısından dolayı tarım ürünlerinde çeşitlilikten bahsedilemez.

Genel olarak yetiştirilen tarım ürünü fındıktır. Sadece fındık ürünü yetiştirmek halkın ekonomik yönden geri kalmasına neden olmuştur. İlçe toprakları genellikle humuslu toprak olup sebze ve meyve yetiştirmeye uygundur, ancak arazinin eğiminden dolayı sebze üretimine yönelmek sel ve heyelan gibi sebeplerden dolayı mümkün değildir. Aileler genellikle arazilerinin çok az kısmında sebze ve meyveyi ihtiyacı kadar yetiştirmektedir.

İlçede hayvancılık da yapılmakta ancak bu da halkın ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Bununla birlikte arıcılık ve balıkçılık yapan ailelerde bulunur.

Kabadüz Akgüney köyünde kurşun, bakır ve çinko cevherlerini çıkaran maden işletmesi mevcuttur. Kabadüz topraklarında çeşitli madenler olduğu bilinmektedir.

Kabadüz İlçesinde yayla turizmi son yıllarda büyük bir gelişme göstermiştir. Özellikle Çambaşı yaylası bu bakımdan görülmeye değer yerdedir. Temiz havası, suyu ve tabiiat güzellikleriyle adını duyuran Çambaşı yaylasını il genelinden ve hatta çevre illerden de birçok kişi gelip görmektedir. Yaylada bulunan alabalık üretim çiftlikleri, et lokantaları ziyaretçilerine hizmet vermektedir. Ayrıca her yıl temmuz ayında Ordu ilinde düzenlenen Vosvos şenliklerine tüm yurttan katılımcılar olmakta ve özellikle Çambaşı'na gidilip buralar gezilmekte ve konaklanmaktadır. Bu da yayla turizmini tanıtıcı ve geliştirici bir etkidir. (Kabadüz Kaymakamlığı, 2015)

4.2.13. Kabataş

Kabataş 142 km² yüzölçümüne sahip 10.923 nüfuslu bir ilçedir. Kabataş ilçesi önceleri Aybastı ile birlikte Gököy'e bağlı bir köydür. 1971'de Ardıç, Belen, Yeniceli ve Eceli köylerinin Kabataş ile birleşmesi sonucunda Kabataş Beldesi kurulmuştur. Kabataş Beldesi 20 Mayıs 1990 tarih 20523 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 09 Mayıs 1990 tarih 3644 nolu kanunla ilçe haline getirilmiştir. (TÜİK, 2014)

İlçenin iklimi Karadeniz ve karasal iklimi arasında bir geçiş teşkil eder. Her mevsim yağış alır. Her mevsim yağışlı olması nedeniyle bitki örtüsünü çoğunlukla orman oluşturmuştur.

İlçe merkezi Ordu iline 94 km, Fatsa ilçesine 40 km uzaklıktadır. İlçe ekonomisi tarım, hayvancılık ve ticarete dayanmaktadır. Yörede en çok fındık, mısır ve patates üretilmektedir. İlçede hayvancılık ve arıcılık da son yıllarda gelişme göstermiştir. Hareke tipi el halı dokumacılığı da gelişmektedir. Hemen her evde bir halı tezgâhı olan ilçede yılda 6000 - 7000 m² halı dokunmaktadır. İlçede turizmin gelişebileceği yaylalar bulunmaktadır. Ayrıca 1992 yılında Erzincan depremi sonucunda Taşarası Mahallesiinde ortaya çıkan şifalı su turistik açıdan önem arz etmektedir.

İlçede görülmesi gereken yerler arasında Kabataş ve Alankent Şifa Suları, Şid Abdal Türbesi, Gülbahçe Evliyası, Karaibrahim Evliyası ve Ertepesi sayılabilir. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

4.2.14. Korgan

Orta Karadeniz Bölgesi'nde, Ordu iline bağlı bir ilçe olan Korgan, kuzeyinde Fatsa, güneydoğusunda Aybastı, güneybatısında Niksar, kuzeybatısında Kumru ilçeleri ile çevrilidir.

Ordu İlinin iç kesiminde yer alan Korgan'ın topraklarını Canik Dağlarının uzantılarından Eğrikır Dağı engebelenir. Dağ ve tepelerden oluşan ilçe topraklarındaki dağların yüksekliği 2.000 m.ye ulaşmaktadır. Bu engebelerin dışında düz alan yok denilecek kadar azdır. Düzlük alanlar da yaylalardan ibarettir. Bu yaylaların başlıcaları Turnalık, Göltepesi, Kabaduzla, Karagüçük, Korgan obası, Tepealan ve Kürtünlü yaylalarıdır. İlçe topraklarını Fizme Deresi ile Keşdere sulamaktadır.

Deniz seviyesinden yüksekliği 729 metredir. İl merkezine 91 km. uzaklıktaki ilçenin yüzölçümü 206 km² olup, 2014 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu 10.923'tür. (TÜİK, 2014)

Korgan, ılıman iklime sahiptir. Kışları ılık, yazları ise serin geçer. Hemen her mevsimin yağışlı geçmesi özel bir iklimin hüküm sürmesini sağlar. Korgan ve çevresine Karadeniz iklimi hâkimdir Yağış, kış aylarında yüksek yerlerde kar biçimindedir. Kış aylarında yükseklerdeki köy ve yayla yolları kapanır.

İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Yetiştirilen başlıca tarımsal ürünler fındık, patates ve mısırdır. Az miktarda da arpa, buğday, fasulye yetiştirilir. Bunun yanında meyve ve sebze de yetiştirilmektedir. Hayvancılık son yıllarda gelişme göstermiş olup, koyun ve sığır yetiştirilmekte, arıcılık yapılmaktadır. İlçe sanayi açısından bir varlık gösterememektedir.

İlçe yaz ve kış yemyeşildir. Kıyılarının ılık ve bol yağışlı olması, bitki örtüsünün zengin olmasını temin etmektedir. İlçemiz 1500 m yüksekliğe kadar meyve ağaçları, ormanlar ve fundalıklarla kaplıdır. Geniş fındık bahçeleri yanında incir, mandalina, portakal ve limon gibi meyvelerle mersin ve defne ağaçları oldukça çoktur. Yetiştirilen başlıca tarımsal ürünler fındık, patates ve mısırdır. Az miktarda da arpa, buğday, fasulye yetiştirilir. Bunun yanında meyve ve sebze de yetiştirilmektedir. (Korgan Kaymakamlığı, 2015)

4.2.15. Kumru

Kumru 335 km² yüzölçümüne sahip bir ilçedir. 31.209 nüfusuyla Ordu ilinin diğer ilçelerine göre daha kalabalık bir ilçesidir. (TÜİK, 2014)

Kumru ile ilgili olarak bilinen ilk idari teşkilat Trabzon vilayeti Samsun Sancağı "Nefs-i Serkeş Kadılığı"dır. Fatsa'nın ilçe oluşuyla birlikte buraya bağlanan Kumru, 1961 yılında ilçe olmuştur.

İlçe denizden 35 km. içerde, Canik Dağlarının vadileri arasındadır. Elekçi Deresi ilçe merkezinin içinden geçer. Denizden yüksekliği 340 m. olup, yörede her mevsim yağış görülür. Bu iklime bağlı olarak sık bir bitki örtüsü vardır. Arazinin büyük bir kısmı ormanlık ve fundalıklarla kaplıdır.

İlçenin ekonomisi tarım, hayvancılık ve ormancılığa dayanmaktadır. Tarıma elverişli arazilerin tamamı fındık, mısır ve patates dikimine ayrılmıştır.

İlçe turizm bakımından gelişmemiştir. Dikkate değer etkinlik Düz oba, Yayla Şenlikleri'dir. Yağlı güreş, at yarışı ve en iyi buzağı yarışması da ilgi çekici etkinliklerdendir. İlçe doğal yapısı bakımından yayla turizmine çok elverişlidir. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

4.2.16. Mesudiye

Mesudiye 1.180 km² yüzölçümüne sahip bir ilçedir. İlçenin 2014 nüfus sayımına göre nüfusu 16.576'dır. (TÜİK, 2014)

Mesudiye ilçesinin tarihi çok eski dönemlere kadar gitmektedir. İlçenin Türklerin eline geçmesi ise 12.yüzyılda olmuştur. Danişmentlilerin bölgeye Çepni Türklerini yerleştirdikleri bilinmektedir. Yöre Hacıemiroğlu Beyliğinden sonra Osmanlı yönetimine geçmiştir. İlçenin eski adı Melet ırmağından kaynaklanan "Meletios"dur. Daha sonra Milas ve Hamidiye adları kullanılmış, ilçe oluşu ile birlikte Mesudiye adını almıştır. Şemseddin Sami'nin "Kanunsülalam" adlı eserinde o yılların Mesudiye'sinden söz edilmektedir. Denizden yüksekliği 1500 metre olan Mesudiye'nin iklimi karasal özellikler göstermektedir.

Mesudiye'nin önemini hiç yitirmeyen özelliği İç Anadolu'yu Karadeniz'e bağlamasıdır. İlçenin değişik yerlerinde bakır, demir ve gümüş madenleri olduğu bilinmektedir. İlçede hububat, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.

Mesudiye'de yaylacılık geleneği sürmektedir. Adından en çok söz ettiren yaylalar Keyfalan ve Taşteknedir. Mesudiye yayları otantik yapılaşması, geniş otlakları, ormanları ve akarsuları ile yayla turizmine açıktır. Yayla ve kültür şenlikleri ile Vosvos Şenliklerinin büyük bölümü bu yörelerde gerçekleştirilmektedir. Meydanözü şenlikleri de yayla turizmine bir örnektir.

Mesudiye eski yerleşme sahaları, höyükleri, Tümülüsleri ile Ordu'nun hemen her dönemine ait en taşınmaz kültür varlıklarına sahip ilçedir. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

4.2.17. Perşembe

Perşembe İlçesi, Ordu-Samsun karayolu üzerinde, tabii bir koy durumundadır, bir sahil kasabasıdır. Kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Ordu merkez ilçesi, batısında Fatsa, güneyinde Ulubey ilçesi bulunmaktadır. İlçe, Kordon Tepe adlı küçük, fakat oldukça dik bir tepenin eteğine kurulmuştur. İlçenin Ordu merkezine uzaklığı 13 km.dir. Yüzölçümü ise 224 Km.2 olup, nüfusu 31.702'dir. (TÜİK, 2014)

Perşembe limanı, Doğu Karadeniz'in ikinci büyük ve tabii limanı durumundadır. Perşembenin en önemli yükseltisi 735 m. Rakımlı Sakarat Tepesi'dir. Bu yüksekliği ile Sakarat tepesi sahil şeridinin en yüksek tepelerinden biri olma özelliğine sahiptir.

İklimi tipik Karadeniz iklimidir. Yılın bütün aylarında yağış vardır. Yıllık yağış ortalaması 1153 mm'dir. Yağışlı gün sayısı 127, karla örtülü gün sayısı 11 olup, en yüksek kar kalınlığı 85 cm'dir. En yüksek hava sıcaklığı 34,7 derece ve en düşük sıcaklık, -7,2 derece ve ortalama sıcaklık 13,7 derecedir.

Yeşil bitki örtüsünün yoğunluğu ile bölgenin ayrıca nemli ve yağışlı olan havası arasında bir ilişki bulunmaktadır. Kış ayları normal yağışlı ve ılımandır. Yaz aylarında hava sıcaklığı 25-30 derece arasında değişmektedir. Bitki örtüsü bakımından, devamlı şekilde çeşitli bitkilerle kaplıdır. En fazla olan bitki örtüsü fındıktır. Fındık bahçelerinde meyveler, korkuluklar bulunur. Perşembe'de arazinin engebeli oluşuna karşı, köylerde oturanlar çevrelerindeki ekilebilir her karış toprağı sürüp, değerlendirmektedirler.

İlçe topraklarının genel görünümü engebelidir. Bu alan içerisinde Kurşunçalı 1114 m, Sakarat 735 m, Çamarası 670 m, gibi yükseltiler bulunmaktadır.

Fazla yüksek olmayan tepeler derin ve dik vadilerle birbirinden ayrılmıştır. Tepeler kıyıya dik bir şekilde inerek zaten girintili çıkıntılı olan sahilde ufak koylar meydana getirmiştir. Toprak derinliği 25cm ile 1 m. arasında değerşmektedir. Arazinin eğimli olması fındıktan başka ürünler yetiştirmeyi sınırlamaktadır. Nispeten düz alanlarda mısır yetiştiriciliği ile küçük alanlarda sebze tarımı yapılmaktadır. Perşembe topraklarında iki önemli kara çıkıntısı görülür. Bunlardan Kuzeyde uzun bir kara parçası olarak denize doğru uzanan Yason Burnu, diğerisi ise derin ve dik bir Koy'un üzerindeki Çam Burnu'dur. Bu kara parçaları Perşembe limanını karayel rüzgârlarından korumaktadır.

Tepeler sahile dik olarak inerler ve kıyıda küçük koylar oluştururlar. Bu koylarda küçük kumsalların yer aldığı görülür. Bu toprak yapısıyla geniş akarsular yerine küçük dereler oluşmuştur. (Perşembe Kaymakamlığı, 2014)

4.2.18. Ulubey

Ordu il merkezine 22 km. uzaklıkta olan, Ordu-Sivas karayolu üzerinde ve Canik Dağları yamacında kurulmuş olan Ulubey ilçesi 256 km² lik idari sınıra sahiptir. 586 m. yükseklikte yer alan ilçe kuzeybatıda Perşembe, batıda Gürgentepe, güneyde Mesudiye, güneybatıda Gököy, Güneydoğuda Kabadüz ilçeleriyle komşudur. İlçe nüfusu 19.903'tür. (TÜİK, 2014)

İlçe köylerin ortasında yer aldığı için adına halk arasında "merkez" denilir Ordu'ya 21 km uzaklıkta olması nedeniyle birçok etkileşimi Ordu ile yapmaktadır. Bu orada oturanlara bir rahatlık getirirken ilçe merkezinin gelişmesi açısından pek elverişli bir durum yaratmaz.

Eğitime önem verilmesine rağmen ekonomik yönden etkilenen insanlar göçlerle yöreden ayrılarak çoğu okulun kapanmasına böylece eğitim gören insan sayısının azalmasına neden olmuştur. Bu göçler nedeniyle ilçede orta yaş ve ileri yaş gurubu insanların çok olduğu görülmektedir. Halk genellikle örf ve adetlerine önem vermekte düğün, nişan ve mevlit gibi faaliyetlerin eski canlılığı ile devam ettiği görülmektedir.

Dağlık bir yapıya sahip olan ilçede Karadeniz ikliminin bir uzantısı olan ve her mevsim yağışlı olmakla beraber yağışların kış mevsiminde kar, yaz mevsiminde ise yağmur şeklinde düştüğü bir iklim görülmektedir.

Uygun iklim ve yağış koşullarına bağlı olarak bitki örtüsü tarıma uygun alanlarda fındık, tarım dışı alanlarda ise yörenin asil bitki topluluğunu oluşturan geniş ve yer yer iğne yapraklı karma ormanlardır. Akarsu ağının fazla zengin olmadığı ilçede Melet Irmağı ve bu ırmağın kolu olan Sarpdere dışında önemli bir akarsu yoktur.

4.2.19. Ünye

Ünye, Ordu ilinin Altınordu'dan sonraki en büyük ilçesidir. 480 km² yüzölçümüne sahip ilçenin nüfusu 118.910'dur. (TÜİK, 2014)

Ünye 41-09 kuzey paralelleri ile 37-88 doğu meridyenleri arasında, Ünye sahil şeridinde Fatsa ve Terme ilçelerine, içerde Akkuş, İkizce ve Çaybaşı ilçeleriyle komşudur. Eğimin sifıra yaklaştığı bir yerde kurulmuştur ki bu onu Doğu Karadeniz

den tümüyle ayırmaktadır. Ünye ilçe merkezi geniş bir hilal oluşturan bir koy üzerinde yer almaktadır. İlçenin içinden geçen Tabakhane deresi ilçenin doğu 1/3-2/3 şeklinde ikiye ayırmıştır. Batı yakasındaki Akçay, ilçenin Terme ile fiziksel sınırını oluşturmaktadır.

Ünye ve civarında Karadeniz iklimi etkilidir. Her mevsim yağış almasından dolayı, bulutlu gün sayısı ile yıllık yağış miktarı fazladır. Kıyıdan itibaren duvar gibi yükselen dağlar, Karadeniz üzerinden gelen nemli hava kütlelerinin dağların denize bakan yamaçlarında yağış bırakmalarına, iç kısımlara da kuru olarak geçmelerine neden olur. Buna bağlı olarak, yağış miktarı güneye gidildikçe azalır ve Karadeniz iklimi yerini karasal iklime bırakır. Bölgelerin iç kesimlerinde günlük ve yıllık sıcaklık farkları kıyıya nazaran daha fazladır. Bölgede her mevsim etkili, soğuk karakterli poyraz kuzeydoğudan, karayel ise kuzeybatıdan yer yer şiddetli olarak eser. Şiddetli estikleri dönemlerde deniz ulaşımını ve balıkçılığı olumsuz yönde etkilerler.

İlçe ekonomisi temel olarak tarıma dayanmaktadır. Gerçekten özellikle fındık tarımı ilçe ekonomisinin can damarını oluşturmaktadır. Gerek fındık tarımı ile uğraşan aileler, gerek fındık ticareti ile uğraşan ticarethaneler ve gerekse de fındık kırma tesisleri ekonominin can damarını oluşturmaktadır. İlçe yerleşkesinin büyük kısmını fındık bahçeleri kaplamaktadır. Fındık dışındaki ürünler ekonomik hayatta büyük bir yer kaplamayan, ailelerin genelde kendi ihtiyaçları için yetiştirdikleri ya da köylülerin pazarda sattıkları ürünlerdir. Ünye hurması, mısır, pancar diye bilinen karalahana da yetiştirilmekte, son yıllarda iklimin elverişliliği nedeniyle kivi üretimi artmaktadır. Arıcılık ve seracılık da son yıllarda büyük gelişme göstermiştir. İlçede ahır hayvancılığı da yapılmaktadır. Ünye memba suyu da ilçe ekonomisine katkıda bulunmaktadır

Tarım dışında ilçenin en büyük sanayi kuruluşu Ünye Çimento Fabrikasıdır. Ünye limanı beklenen canlılığa bir türlü kavuşamamıştır. Fakat içerisinde kurulan Ünye Tersanesi sayesinde gemi onarım ve yapım çalışmalarlarıyla daha aktif bir rol üstlenmiştir. Ünye un fabrikası ÜNSAN orta çaplı bir un fabrikasıdır. Son yıllarda tekstil atölyeleri sayısında bir canlanma gözükmektedir. Esnaf işletmeleri tarımdan sonraki en önemli geçim kaynağıdır. Gerçekten esnafların şehrin siyasi hayatına da yön vermekte olduğu gözlenmektedir. (Ünye Kaymakamlığı, 2014)

Ünye Kalesi, Kaya Mezarı, Tozkoparan Kaya Mezarı, Hamamlar, Yunus Emre Ziyaretgâhı (modern türbe yapılmaktadır) ve tescilli bulunan sivil mimarlık örnekleri, eski ticaret yolları, Ünye-Niksar İpekyolu, Çamlık, Çakır tepe, Çınarsuyu tesisleri, Asarkaya Parkı, doğal plajlar ve Acı su mevkiî görülmeye değer yerlerdir. Ayrıca Ünye ilçesi kıyı kesiminde turistik tesis, kamp yeri ve pansiyon işletmeciliği de son derece gelişmiştir. (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011)

5. ORDU İLİNİN TÜRK TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL YAŞAMINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Bu bölümde Ordu'ya özgü değerler ve varlıklar, ünlü kişiler, yemekler, gelenek ve görenekler ile Ordu'nun günümüzdeki yeri ve önemine yer verilmiştir.

5.1. Ordu İline Özgü Değer ve Varlıklar

Ordu denildiğinde akla gelen şehre özgü değer ve varlıklar aşağıda listelenmiştir.

5.1.1. Eski Yerleşimler

Ordu ilinde bulunan eski yerleşim bölgelerine bu başlık altında yer verilmiştir.

a) Cotyora (Bozukkale) Antik Yerleşmesi

Ordu ilinin ilk kuruluş yeri olarak bilinen Cotyora'nın (Kot Türklerinin yurdu, Kod yurdu, halk arasında Bozukkale), yapılan araştırmalara göre Bizanslılarca XI. yüzyılda yapılan küçük bir gözetleme kulesi olduğu anlaşılmıştır. Ordu-Samsun karayolu üzerinde il merkezine 2 km mesafede deniz kenarındadır. 2. Derece arkeolojik sit alanı olarak tescillidir.

Bizans döneminde yapılmış olan kalenin duvarları moloz taş ve tuğladan örülmüştür. Kısmen ayakta bulunan sur duvarlarının dayanak kuleleri ile desteklendiği kalıntılarından anlaşılmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

b) Kurul Kalesi Yerleşkesi

Ordu ili merkezine 13 km mesafedeki Bayadı köyü sınırlarında bulunan sivri bir kaya üzerine kurulmuş birinci derece arkeolojik ve doğal sit alanı olup, antik bir yerleşmedir. 250 – 300 adet merdiven gün ışığına çıkarılmıştır. Kazı esnasında bulunan pişmiş topraktan çatı kiremitleri, duvar örgüsü seramik parçaları incelenmiş ve M.Ö. II. Ve I. yüzyılda yerleşim yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar ile piknik alanı düzenlenmiştir. Alan içinde tarihi dehliz ve su sarnıcı bulunmaktadır. Yürüyüş parkurları, oturma grupları, seyir terasları yapılmış olup, ışıklandırılmıştır. Mükemmel bir temaşa zirvesidir. 500 m²'lik otoparkı vardır. Ordu tarih turizminin önemli yerlerindedir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Müze Müdürlüğüne 2010 yılından itibaren başlatılan kazı çalışmalarında 2300 yıl öncesine ait, tapınak ve kale duvarlarına rastlanmıştır. Kurul Kalesi, Karadeniz Bölgesinde ilk arkeolojik kazı alanıdır. Arkeolojik kazı çalışmalarında kullanılmak üzere “Kazı Evi” hizmete açılmıştır. Kazılara 2013 yılında da devam edilmiştir. Prof. Dr. Yücel Şenyurt bilimsel danışmanlığında çalışmalar yapılmaya devam edilmektedir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

c) Cıngırt Kayası Yerleşmesi

Ordu ili Fatsa ilçesi Yapraklı köyü sınırları içerisinde yer alır. Kaya blokları üzerine kurulmuş antik yerleşmedir. Yerleşmede bir dehliz, kaya mezarları, nişler, duvar kalıntıları ile çanak çömlek parçaları bulunmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

d) Arıkmusa Yerleşmesi

Ordu ili Mesudiye ilçesi, Arıkmusa köyü sınırları içinde bulunan yüksek kayalıklar üzerinde kurulmuş bir yerleşimdir. Ana kayaya oyulmuş iki adet dehliz günümüze kadar gelmiştir. Ayrıca, gözetleme odaları mevcuttur. 2000 yılıktır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

e) Yasonburnu Yarımadası

Perşembe ilçe merkezine 15 km, il merkezine 28 km mesafede Çaytepe köyü sınırları içindedir. Yasonburnu üzerinde 1869 tarihinde yapılmış bir kilise mevcuttur. Kilisenin Ordu Valiliği, İl Özel İdaresi ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü tarafından onarımı ve çevre düzenlemesi yaptırılmıştır.

Turizm potansiyeli açısından ilimizin en önemli merkezlerinden biridir. Her yıl ortalama 80.000 yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmektedir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

f) Hoynat Adası

Perşembe ilçemizin en önemli tarihi unsurlarından biridir. Ramazan köyü sınırları içerisinde Hoynat tünelinin hemen yanındadır. Eskiden gemicilerin depo ve sığınak olarak kullandıkları tahmin edilmektedir. Üzerinde su kalıntısı bulunur. Martı

ve karabatak kuşlarının yaşadığı kuş cennetidir. Tepeli Karabatakların Türkiye ‘ de tek yuva yaptığı yerdir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

5.1.2. Kaya Mezarları

Ordu ilinde bulunan kaya mezarlarının listesine bu başlık altında yer verilmiştir.

a) Büben Kaya Mezarları

Değişik ve ilginç bir görünüme sahiptir. Büben köyü sınırları içerisinde bulunmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

b) Delikkaya Kaya Mezarları

Ordu ili merkezine 10 km mesafedeki Delikkaya köyü sınırları içerisinde bulunur. Tek odalı, sütunsuz, alınlıklı ve çift sütunlu girişe sahip üç kaya mezarı mevcuttur. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

c) Kaleköy Kalesi Kaya Mezarları

Ünye İlçe merkezinin 7 km batısında Kale köyünde bulunmaktadır. Kalenin etek kısmı oyularak yapılmıştır. Girişi Antik Grek tapınaklarındaki gibi alınlık formunda düzenlenmiş, yanları iç bükeydir kavislidir. İç kısımlarında freskler bulunmaktadır. Helenistik döneme ait vadi boyunca birçok mezara rastlanır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

d) Tozkoparan Kaya Mezarları

Ünye İlçe merkezine 5 km. uzaklıkta Gürpınar köyünde bulunmaktadır. Mezar girişi büyük yuvarlak kemerli ve derin iniş vardır, buradan iç içe iki odaya geçilmektedir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

e) Dikenlice Kaya Mezarları

İlimiz Gürgentepe İlçesi Dikenlice köyünde bulunur. Kayalıklara oyulmuş 9 adet kaya mezarı bulunmaktadır. Mezarlar tek odalı olup içerisinde ölünün konulduğu klineler (seki) vardır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

f) Mesudiye İlçesi Kaya Mezarları

Ordu ilinde en çok kaya mezarı Mesudiye ilçesinde bulunmaktadır. Mesudiye'nin Konacık köyünde iki, Kale köyünde bir, Eskiköyde iki, Bakırköyde bir, Çavdar köyünde iki, Erik köyünde altı, Alanköyde dört adet kaya mezarı bulunduğu tespit edilmiştir. Çift ve tek sütunlu çeşitleri ile görülmeye değerdir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

g) Kıranyağmur Köyü Kaya Mezarları

İlimiz Ulubey ilçesi sınırları içinde bulunan 8 adet kaya mezarıdır. Bunlar da diğer kaya mezarları gibi sadedir. Tek odalı ve yüksek kayalar üzerine oyulmuşlardır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

h) Sırma (Kadavat) Kaya Mezarı

Ünye'ye 20 km uzaklıkta, Tekkiraz Beldesi, Sırma - Kadavat mahallesinde bulunan kaya mezarı tam olarak tarihi bilinmemekle beraber Helenistik döneme ait olduğu sanılmaktadır. Bu mezarlar anıtsal büyüklüktedir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

5.1.3. Kaleler

Ordu ilinde bulunan kalelere bu başlık altında yer verilmiştir.

a) Ünye Kalesi

Ordu ili Ünye İlçesinde Ünye – Niksar karayolunun 7. kilometresinde yolun solunda kalan bir tepenin üzerinde kurulu, ilçenin 5 km. güney doğusunda, 2500 yıllık bir kaledir. Kale köyü sınırları içindedir.

Jeologların görüşü; göre kale çok eski çağlarda yanardağ olduğu ve orta çağda insanları sönmüş volkan üzerine kaleyi inşa ettiği yönündedir. Yalçın dik yamaçlar üzerine kurulan duvarlar ve sütunler hala yeniliğini korumakta, turistlerin ilgisini çekmektedir. Kale, çevre yüzeyine göre çok yüksek olduğu için XI - XII. yüzyıllarda müstahkem mevki olarak kullanılmıştır. Kapısı 5 metre yüksekliğinde olup, incelemeler bu kapının II. Midridat zamanında yapıldığı ihtimalini kuvvetlendirir mahiyettedir.

Kale girişi güney-doğudadır, bu cephede yerden on metre yüksekliğinde, genişliği üç metre, yüksekliği iki metre Tetrasil bir kaya mezarı bulunmaktadır. Mezarın çgen kalınlığının her üç noktasında birer kabartma kartal bulunmakta, sağ uçtaki kabartma iyi korunmuş durumdadır.

Zirveye yakın bölgede 45 derece meyille kuzey batı yönünde iki adet dehliz ve bir sarnıç bulunmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

b) Gller Köyü Kalesi

Çatalpınar ilęesi, Gller köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Çevreye hakim kayalıklar üzerinde kurulmuş olup, sur kalıntıları, sarnıç ve yerleşim izlerine rastlanılmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

c) Kaleköy Kalesi

Mesudiye ilęesine 6 km. mesafede bulunan Kaleköy sınırlarında bulunur. Üç kümbet kalıntısı ve kaya mezarları vardır. 14. yüzyılda yapıldığı bilinmekte olup, eski mezar taşları mevcuttur. Büyük sur duvarları, kümbet kalıntıları ve tarihi mezarlardan oluşan kalıntılar bulunmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

d) Meletios (Yastura) Kalesi

Mesudiye ilęesine 15 km. uzaklıkta Yeşilçit köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Yeşilçit köyünün doğusundaki doğal kaya blokları üzerine kurulmuştur. Ana kayanın oyulması ile oluşturulmuş merdiven ile kaleye ulaşım sağlanmaktadır. Yörenin en eski yerleşim yeri olarak kabul edilmektedir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

e) Gölköy Kalesi

Gölköy ilęesi Kale mahallesinde yer alır. Tek kapılı geniş alana sahip olarak inşa edilmiştir. İlęeye hâkim durumda, gözetleme ve savunmaya elverişli olarak yapılmıştır. Kale girişinin solunda silindir Şekilli bir burç ve gözetleme kulesi yer almaktadır. 1997 yılında UNESCO tarafından Dünya Antik Eserler Listesi'ne alınmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

f) Bolaman Kalesi

Doğu Karadeniz kıyısında zincirleme bir şekilde inşa edilmiş kaledir. Gözetleme ve karakol görevi için iç ve dış olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. İç kale kalenin batı ucunda yer almakta, çok yüksek duvarlardan oluşmuş, kesme taşlar kullanılmıştır. İçinde bazilika planlı küçük bir şapel bulunmaktadır. İç kale üzerine 18. yüzyılda ahşap bir konak yapılmıştır. Kademoğlu Konağı olarak bilinen bu ev, iç kale üzerine çift cumbalı olarak yapılmıştır. Bölgemizin sivil mimarlık örneğini teşkil eder. Kültür ve Turizm Bakanlığı katkılarıyla 2006 yılından onarımı yapılmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

g) Genççağa Kalesi

İlimiz İkizce İlçesi Karlitepe köyü sınırlarında sarp bir kaya kütlesi üzerinde yer almaktadır. Fazla hasar görmemiştir. 13. yüzyılda Hacıemir Beyliği zamanında yapılmıştır. Temaşa imkânı yüksek bir kaledir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

h) Kuşnefak Kalesi

Kumru İlçesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Merkeze 3 km mesafededir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

i) Çubuklu Kalesi

Ulubey İlçesi Çubuklu köyü sınırlarında bulunan kale ilçeye 35 km mesafede bulunmaktadır. Çok ilginç kaya mezarları bulunmaktadır. Kalenin üzerinden manzara muhteşem olup görülmeye değerdir. Her türlü motorlu taşıt ile ulaşım sağlamak mümkündür. 1997 yılında UNESCO tarafından Dünya Antik Eserler Listesi'ne alınmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

5.1.4. Cami ve Hamamlar

Bu başlık altında Ordu ilinde bulunan cami ve hamamlar listelenmiş ve tanıtılmıştır.

a) Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii

Ordu'da ilk inşa edilen camilerden biridir. 1770li yıllarda deniz kıyısına inşa edilmiş deniz dalgalarından zarar görmesi üzerine şimdiki yerine yeniden yapılmıştır. En önemli özelliği barok usulünde yapılmış yoğun süslemeli mihrabıdır. Doğu kapısında beşerli on dizelik kitabe mevcuttur. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

b) Aziziye (Yalı) Camii

Sultan Abdül Aziz zamanında yaptırıldığı ve adının Aziziye Camii verildiği tahmin edilmektedir. Ahşap olduğu ve yıkılmaya başlayınca 1890 yılında Kadı Zade Hasan Efendi tarafından kesme ve moloz taş ile yeniden inşa ettirildiği bilinmektedir. Zeminle üç katlı, soğan kaideli, tek şerefeli minaresi vardır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

c) Hamidiye (Hükümet) Camii

Ahşap ve taş malzeme birlikte kullanılmıştır. Vilayet binasının yanına inşa edilmiştir.(1890 – 1892) Küçük ve kare planlı, bağdadi iç kubbesi vardır. Ordulu şair ve eski Ordu Belediye Başkanı Tıflı Efendi tarafından yazılmış bir kitabesi vardır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

d) Selimiye Camii

Ordu ili merkezinde Selimiye Mahallesinde yer almaktadır. Cumhuriyet döneminde yapılmıştır. Binanın kendisi tarihi olmamakla beraber mihrabı Ordu'nun eski sanat eserlerinden biridir. Orta caminin 18. yüzyıl sonlarında yapılan eski mihrabı bu camiye yerleştirilmiştir. Mihrabın çevresi kabartma süslü olup, iki çerçeve içerisinde sarkıtlar bulunmaktadır. Mihrabın üst kısmında üç kalem kabartma vardır. 1995 yılında cami Vakıflar Teşkilatınca onarılmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

e) Saray Camii

Ordu ilinin Ünye ilçesi Kaladere Mahallesinde bulunmaktadır. Dikdörtgen planlıdır. Ünye taşından 1816 yılında yapılmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

f) Hacı Osman Ağa Camii

Ünye İlçesi Merkez Ortayılmazlar Mahallesinde bulunmaktadır. Kuzey – güney doğrultusunda dikdörtgen planlıdır. Su basma seviyesi taş, ahşap, kargır arası taş dolgudur. Camii kırma çatılı, geniş saçaklı, saçak altı ahşaptır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

g) Yalıköy Camii

Fatsa ilçesine bağlı Yalıköy’de bulunmaktadır. Duvarları taştan, iç kısmı ile üst katı ahşaptandır. Üçtaş sütunla taşınan son cemaat yeri mevcuttur. İç kısımda mihrabın sağında ve solunda sıva üzerine yazılmış ayetler bulunmaktadır. Ahşap kısmı onarılmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

h) Çayır Camii

Ordu ilinin Çaybaşı ilçesi merkezinde bulunan tamamen ahşaptan yapılmış tarihi camidir. Yaklaşık 150 yıllıktır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

i) Eskipazar Camii ve Hamamları

Eskipazar, Ordu’nun ikinci yerleşim yeridir. Dikdörtgen planlıdır. 1380 yıllarında Hacı Emiroğulları tarafından kurulduğu sanılmaktadır. Rumi 1197 (M.1781) yılında Şebinkarahisar mutasarrıfı Hüseyin Battal Paşa tarafından onarılmıştır. Zelzeleden harap olan camii yüzyılın başlarında onarılmıştır. Eski camiden günümüze sadece giriş kapısı ve portalı kalmıştır. Şimdiki minaresi ise 1877 yılında eski minarenin kaidesi üzerine yapılmış, 1994 yılında Vakıflar Teşkilatınca onarılmıştır.

Pencere kapakları ve minberi ahşap oymacılığın güzel örneklerinden olup, Ankara Etnografya Müzesi’nde sergilenmektedir. İki hamamı mevcuttur.

Büyük Hamam Caminin güney tarafında yer alır. Soğukluk, ılıkılık ve sıcaklık olarak üç kısımdan oluşmaktadır. Hamamın dışı moloz taş, içi ise düzgün yontma taştan yapılmıştır. Örtüde kubbe ve tonoz kullanılmıştır.

Küçük Hamam Caminin kuzey doğusunda yer almaktadır. Kare tek bir mekân ile su haznesinden oluşmaktadır. 15.- 16. yüzyıllarda yapıldığı tahmin edilmektedir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

j) Eski Camii (Ulu Camii)

İkizce ilçesindedir. Selçuklular zamanında yörede Laloğlu adı altında beylik kurulduğu ve yöreye Lala denildiği bilinmektedir. Daha sonra da Osmanlı Veziri Lala Paşa'nın buraya geldiği ve Ulu Camiinin avlusunda konakladığı, halkın ilgisinden memnun olduğu ve halkın vezire lale sunmaları nedeniyle yöreye Laleli ismini verdiği söylenir. 18. yüzyılda yapılan camii ahşap yapıda olup ahşap işlemeciliğinin örneklerini sunmaktadır. Caminin bilinen adı ise "Laleli"dir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

k) Medreseönü Afırlı Camii

Perşembe ilçesi Medreseönü beldesinde bulunan camii, tamamen ahşap yapıdadır. Hiç onarım görmemiş ve orijinal mimarisi görülmeye değerdir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

l) Efirli Camii ve Mezarlığı

Perşembe ilçesi Efirli köyü sahil kesimindedir. 1800lü yıllardan kalma olduğu tahmin edilmektedir. Mezarlıkta birbirinden farklı, estetik mezar taşları ve kitabeler bulunur. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na kayıtlı Türk Aile Mezarlığıdır. Caminin tek şerefeli minaresi vardır. Caminin içi çok az restore edilmiş, mihrap ve iç kapı orijinaldir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

m) Yalı Hamamı

Ordu ili merkez Düz mahallede bulunur, dikdörtgen planlı, köşeleri kesme taştan, diğer kısımları moloz taştan yapılmıştır. Yapının rotasında büyük, yanlarında küçük tonozlu örtü yer alır. Öndeki kısma bitişik ikinci kısmı mevcuttur. Bu bölüm iki kattan oluşur ve üst kısmı ahşaptandır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

n) Saray Hamamı

Ordu ili merkez Selimiye Mahallesi sınırları içerisinde yer alır. Ortasında büyük, çevresinde üç küçük kubbeden oluşmuş taş bir yapıdır. Ana mekân kare planlı ve büyük kubbesi mevcuttur. 3 tane halvet hücresi ve üzerinde 3 küçük kubbe bulunmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

o) Eski Hamam

Ünye ilçe merkezinde Kaledere mahallesinde bulunmaktadır. Dıştan dikdörtgen şeklidir. Soğukluk, ılıkılık ve sıcaklık bölümlerinden meydana gelmektedir. Kesme taş ve yığma taştan yapılmıştır. Dış cephe yüzeyi, kubbeler ve pencere söveleri onarım görmüştür, halen kullanılmaktadır. Orijinali kilise olan yapı sonradan hamama dönüştürülmüştür. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

p) Çifte Hamam

Ünye ilçesi Kaladere mahallesinde yer almaktadır. Soğukluk ve sıcaklık mekânlarından oluşmuş, dikdörtgen planlıdır. Kesme taş kullanmış ve iki büyük kubbe ile örtülmüştür. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

5.1.5. Kiliseler

Bu başlık altında Ordu ilinde bulunan kiliselere yer verilmiştir.

a) Taşbaşı Kültür Merkezi (Eski Cezaevi – Kilise)

Ordu il merkezi Taşbaşı Mahallesi, kentsel SİT alanı içerisindedir. Kilise doğu-batı istikametinde, dikdörtgen tarzında yapılmıştır. Doğuda büyük bir apsis, yanlarda iki küçük apsis bulunmaktadır. Kilisenin ana mekânı iki sıralı üç sütunla üç nefte ayrılmıştır. Kilisenin semardam çatısı, sütunlarla desteklenen kemerlerle taşınmaktadır. Tamamı kesme taştan yapılmış, (kubbe hariç) günümüze kadar ayakta kalabilen, bir bazilika şeklinde yapıdır.

1853 yılında yörede yaşayan Rumlar tarafından yapılmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

b) Düz Mahalle Kilisesi (OBKT Sahnesi)

Ordu Düz Mahalle Sinema Sokak'ta yer almaktadır. 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra yapılmış, dikdörtgen planlı ve yuvarlak tonozla örtülü ve kesme taştan inşa edilmiştir. Girişi renkli taşlarla ve bir bordür ile çevrilidir. Restore edilerek Ordu Belediyesi 75. Yıl Cumhuriyet Sahnesi olarak kullanılmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

c) Mesudiye Kilisesi

Mesudiye ilçe merkezinde bulunan kilise, 1912 yılında yapılmıştır. Çatısı ve nefleri ahşap olup yıkılmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

d) Yason Kilisesi

Ordu ilinin Perşembe ilçesi Çaytepe köyü sınırları içerisinde Yasonburnu yarımadası üzerinde yer alan kilise, 1868 yılında yörede yaşayan Rumlar tarafından yaptırılmış, 1. derece arkeolojik, 2. derece doğal sit alanı içinde bulunmaktadır. Üç apsisi küçük kubbeli olup, cephesinde açık ve koyu taşlar kullanılmıştır. Kilise içte iki sıra sütunla üç nef ayrılmıştır. Güneyde ve batıda olmak üzere iki girişi vardır. 2004 yılı Nisan ayında başlatılan yenileme çalışmaları sonucunda aslına uygun biçimde onarılmış ve ilin turizmine kazandırılmıştır. 2006 yılında çevre düzenlemesi yapılmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

e) Ünye Kiliseleri

Ünye ilçe merkezinde bir kilise mevcuttur. Bu kilise Belediye'ye ait olup düğün salonu olarak kullanılmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

5.1.6. Kümbet, Türbeler ve Yatırlar

Bu başlık altında Ordu ilinde bulunan kümbeti türbe ve yatırlar listelenmiş ve tanıtılmıştır.

a) Şakir Efendi Yatırı

Ordu ili merkezinde Selimiye mahallesinde bulunmaktadır. Yatır içerisinde 7 adet kabir bulunmaktadır. Aslen Buharalı olan Şeyh Şakir Efendi, hem âlim hem Kadiri Şeyhidir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

b) Tuzak Köyü Türbesi

Akkuş ilçesi Tuzak köyünde bulunan 7,5x5 m. Ebadında dikdörtgen planlı türbedir. Derviş Mehmet adında bir zata ait olduğu bilinmektedir. Ahşap yapıda olup, iki kısımdan oluşmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

c) Şeyh Yunus (Emre) Türbesi

Ünye ilçesi Karşiyaka Mahallesiinde Ünye Sanayi Sitesi çıkışında yoldan 3 km içeridedir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

d) Şid Abdal Türbesi (Şidlü Dede)

Kabataş ilçesi Kuzköy sınırları içerisinde bulunan Türbe 14. asırda yöreye gelen Türklerden Şid Abdal'a aittir. Yörenin Türkleşmesine öncülük etmiş bir büyük hoca ve şeyhtir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

e) Şeyh Abdullah Türbesi

Ulubey İlçesi Şeyhler köyündedir. 14. yy. yöreye gelen Şeyh Abdullah, zora düşenlerin yardımına koşması nedeniyle vefatından sonrada insanlar tarafından unutulmamıştır. Türbe Turkuaz çinilidir. Bir tane mescit vardır. Bu yörede Şeyh Abdullah'ı anma törenleri vardır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

f) Salih Derviş Türbesi

Ulubey İlçesi Karakoca mahallesinde olup, 1994 yılında yaptırılmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

5.1.7. Çeşmeler, Kemerköprü ve Anıtlar

Bu başlık altında Ordu ilinde bulunan çeşmeler, kemerköprü ve anıtlar listelenmiş ve tanıtılmıştır.

a) Oluksuyu Çeşmesi

Ordu ili Kirazlımanı Mahallesiinde Oluksuyu Sokakta bulunmaktadır. Soğuksu Çeşmesi olarak da bilinmektedir. Hicri 1258 (Miladi 1842) yılında yaptırılmıştır. Düzgün kesme taştan yapılmış, ön cephesi taş kemerlidir. Kemerin içinde üstte kitabe, altta ise musluk bulunmaktadır. Ön cephesi işlenmiş kesme taşlarla yapılmış, kemeri içinde dikdörtgen kabartma içerisine alınmış dört sıra Arapça yazıt bulunmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

b) Kirazlımanı Çeşmesi

Merkez Kirazlımanı Mahallesiinde bulunmaktadır. Kesme taştan kübik görünümlü, dar saçaklıdır. Çevresi dikdörtgen çerçeveye alınmıştır. Çerçeve içerisi bantla ikiye bölünmüş bantın üst kısmında 3 satırlık Arapça yazıt, alt kısmında ise suyu aktarmakta olan bir musluk yer almaktadır. Kitabesine göre 1327'de (M.1911) yaptırılmıştır. Çürüksulu Ali Paşa çeşmesi ve Keçiköy çeşmesi olarak bilinir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

c) Osmanbey Çeşmesi

Ordu ili merkez Saray mahallesiinde bulunmaktadır. Düz damlı, kübik kesme taştan yapılmıştır. Günümüzde halen akan iki musluğu bulunmakta ve her iki cephede de yekpare taştan iki yalak bulunmaktadır. Çeşme üst kısmında çerçeveye alınmış tuğra ile beş satırdan oluşan Osmanlıca kitabe yer almaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

d) Tarihi Çeşme

Ordu ili merkezi Zaferi Milli Mahallesi Yüksek Sokak ile Çocuk Geçidi Sokağın birleştiği yol üzerinde olan tarihi çeşme, Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulunca korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı özelliği göstermesi nedeniyle tescil edilmiştir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

e) Oluklu Çeşme

Kabadüz İlçesi, Harami Köyü Oluklu Mahallesiinde bulunan çeşme, Kültür ve Tabiat Varlıkları Kurulunca korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı özelliği göstermesi nedeniyle tescil edilmiştir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

f) Kemer Köprü

Ordu ili merkezinde Bülbül Deresi üzerinde bulunan tek saçaklı düzgün kesme taştan 1890-1895 yılları arasında yapılmıştır. Tek gözlü yuvarlak kemerli ve tabanı taş döşelidir. 1982 yılında onarım görmüştür. İlimizin tarihi köprülerinden biridir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

g) Kestane Köyü Kemer Köprüleri

Gülyalı ilçesine bağlı Kestane köyündedir. 1890-1900 yıllarında yapılmıştır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

h) Kenş Kemer Köprüsü

İkizce ilçesi Şenbolluk beldesinde bulunan Akçay üzerinde bulunmaktadır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

i) Başkotanı Köprüsü

Melet ırmağının Mesudiye ilçesi ile Kabadüz ilçelerini birbirinden ayırdığı sınır üzerinde bulunan Başkotanı köprüsü, iki ilçe arasındaki yerleşim yerleri arasındaki ulaşımı sağlamaktadır.

1875-80 yıllarına tahmini olarak tarihlendirilen köprü günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve halen ulaşımda kullanılmaktadır.

İl genelinde benzer mimari anlayışta birkaç benzeri olsa da Başkotanı köprüsü 20 metreye yakın uzunluğu iki metre genişliği ve estetik yapısı vasfıyla diğerlerinden ayrılmaktadır.

Yörede Başkotanı Deretam Köprüsü olarak bilinen ve asma köprü anlayışıyla tamamen ahşaptan inşa edilmiştir. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

j) Osman Paşa Şadırvanı

Aslen Ordulu olan Trabzon Valisi Hazine Darzade Osman Paşa tarafından 1842 yılında yaptırılmıştır. 1937 yılında yıktırılmış, 1997 yılında Ordulu işadamı Fahri ÇELEBİ tarafından Ordu Belediyesi öncülüğünde aslına uygun olarak yeniden yaptırılmıştır. Ülkemizde sütunları en yüksek şadırvandır. (Ordu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015)

5.1.8. Müze ve Tarihi Yapılar

Bu başlık altında Ordu ilinde bulunan müzeler ve tarihi yapılar listelenmiş ve tanıtılmıştır.

a) Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi

Ordu Müzesi, İl merkezinde, Selimiye Mahallesi, Taşocak Caddesi üzerinde yer almaktadır. "Paşaoğlu Konağı" adı ile anılan bina birinci sınıf bir sivil mimarlık örneğidir. Ordu'nun zengin eşraflarından Paşaoğlu Hüseyin Efendi diye bilinen şahıs tarafından 1896 yılında yaptırılmıştır.

Bahçesiyle birlikte 625 m²lik bir alanı kapsayan ve 1896 yılında yaptırılan bu konağın taşları Ünye'den, ahşap ve çini malzemeleri Romanya'dan getirilmiştir. Yapımında İstanbullu ustalar çalıştırılmıştır.

19. yüzyıl sivil mimarimizin en güzel örneklerinden biri olan Paşaoğlu Konağı zemin dahil olmak üzere üç katlıdır. Zemin katı idare, birinci katı etnografik eserler seksiyonu, ikinci katı ise konak özelliklerini taşıyacak şekilde düzenlenmiştir.

Paşaoğlu Konağı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 1982 yılında kamulaştırıldıktan sonra, 1983 tarihinden itibaren onarılmaya başlanmıştır. Onarımı ve teşhir tanzimi tamamlanarak 18 Kasım 1987 tarihinde Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi olarak hizmete açılmıştır.

Ordu Paşaoğlu Konağı'nın onarılması ve müze olarak ziyarete açılması ile Karadeniz Bölgesi'nde bulunan ve geçen yüzyıldan zamanımıza ulaşan sivil mimarimizin ender örneklerinden biri daha gelecek nesillere bırakılmak üzere değerlendirilmiş bulunmaktadır.

b) Ordu Evleri

Ordu il merkezinde, Ünye, Fatsa, Bolaman, Mesudiye gibi ilçe ve kasabalarda sokak, çeşme, ağaç ve konakları ile bir bütünlük kazanan ve eski dokuyu yansıtan kentsel sit alanları ve tescilli yapılar bulunup koruma altına alınmıştır. Binalar umumiyetle kesme taş ve bağdadi yapı tarzında, cumbalı ve genellikle iki katlıdır. Taban ve tavanlar ahşap, çatı kırma şeklinde olup kiremit örtülüdür. (http://www.karadenizgezi.net/Ordu_Tarihi_Eserleri.htm, erişim: 29.09.2015)

5.2. Ordu İlinin Ünlüleri ve Ordu'ya Hizmet Etmiş İnsanlar

Bu bölümde Ordulu tanınmış insanlar listelenmiş ve biyografilerine yer verilmiştir.

5.2.1. Ahmet Özdemir

Ordulu Ahmet Usta, Türkiye'nin dünyaca takdir edilen ilk çalgı yapımcısıdır. Ahmet Özdemir 3 Eylül 1932'de dünyaya geldi. Oldukça yoksul bir fındık çiftçisi olan ailenin üçüncü ve son çocuğudur. Ahmet Usta çocukluğuyla ilgili olarak en çok yoksul evlerini ve ilkokul yıllarını hatırlıyordu. İlkokula gidiş, Ahmet Usta için tam bir şanstı. Çünkü o yıllarda Cumhuriyet'in kurduğu okullar henüz yeniydi. Ahmet Ustanın el becerisi daha çocukluk yıllarında kendini göstermiş. Arkadaşlarına tahtadan oyuncak tabancalar, düdük, kaval gibi çalgılar vb. yapar; zaman zaman da bunları satarmış.

En çok heveslendiği meslek demircilik ve marangozlukmuş. Tabii bir de müzisyenlik varmış. Demirciliğe merak saldığı gençlik yıllarında klarnetle de tanışmış. Ordu'nun eski meşhur klarnet çalan Kara Mustafa isimli ustasında ilk kez klarneti görmüş. "Hemen kafama kaydettim şeklini, kafam çok çalışıyordu, tahsilim çok fazla değildi ama zekiydim, gençtim." Diyor Ahmet Usta. Ardından çakı bıçağıyla ilk klarnetini yapmış. Her parçası tahtadan olan bu klarneti bir süre kullanıp, kendince çalmayı denemiş. Ahmet Usta daha sonra birkaç alet edinmiş. Gerçekten de bir mucizeyi başarıp, gövdesi manda boynuzu, perdeleri ise metal olan ilk klarneti 1942 yılında yapmış. Ahmet Usta boynuzdan olan bu ilk klarnetiyle gerçek klarnet çalmayı yine meşhur Kara Mustafa sayesinde öğrenmiş.

Ahmet Özdemir'in kendi geliştirdiği klarnet türleri, klarnet parçaları, üretim aletleri ve takımlar da bulunmaktadır. Çeşitli ağaçlardan ve metallere klarnetler üretmiştir. Bunlar; abanoz ağacı, zeytin ağacı, gül ağacı, dış budak ağacı, erik ağacıdır.

Türk müziğine de uyarlanmış sol klarnetler en çok ürettiği klarnetlerdir. Nasıl ki keman yapımında Antonio Stradivari çok ünlü bir el ustası idiyse Ahmet Özdemir de Türkiye için klarnette aynı öneme sahiptir. Dünya çapında üretim yapan ve beğeni kazanan ilk çalgı yapımcımızdır. Marka olmayı başarmıştır. Yaşadığı ilin ismini de markasının parçası haline getirerek Ordu'nun ününü artırmıştır. (Motif Özel Ödülleri Dergisi, s.16)

Klarnet denilince akla gelen ilk isimlerden biri olan Ahmet Özdemir bu başarısını dünyanın ilk mermer klarnetini yaparak taçlandırmıştır. Ordu'nun Bayadı Köyü'ndeki atölyesinde ana gövdesini beş parça mermerden ürettiği klarnet, ağaçtan yapılan klarnetlerle birebir aynı özellikleri taşımaktadır. Ahmet Usta haklı övüncüyle çalgısına “klarnetin heykeli” benzetmesini yapmıştır.

Ahmet Özdemir ustalık eserim dediği mermer klarnetin yapım öyküsünü şöyle anlatıyor:

“Mermerden yaptığım bu klarnetten önce genellikle abanoz ağacı, zeytin, gül ve erik ağaçlarından klarnet yaparak satıyordum. Halen de bu ağaçlardan klarnet yaparak gelen siparişleri değerlendiriyorum. Hep değişik malzemelerden klarnet yapmak istemişimdir. Yaklaşık 13 yıldan bu yana mermerden klarnet yaparak bir ilki başarmak istiyordum. Yıllar önce kafama koyduğum bu planı aşama aşama gerçekleştirdim.

İlk başlarda klarnetin çalmayacağını düşündük ancak her şeyini ağaçtan yaptığımız klarnetler ile birebir yapınca diğer klarnetlerden bir farkının olmadığını anladık. Sonra bu klarnetin üzerindeki malzemeleri altın kaplama ile süsledik.

Beş ayrı parçadan oluşan bu mermer klarnet benim ustalık eserim. Dünyada örneği olduğunu sanmıyorum.”

Ordu ili tanıtım broşürlerinde ve kısa filmlerinde de yer alan klarnet yapım ustası Ahmet Özdemir, 2006 yılında abanoz ağacından yaptığı klarneti İstanbul Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'ndaki konseri sonrasında efsanevi oyuncu ve yönetmen Woody Allen'a hediye etmiş, 2009 yılında da işindeki başarısı nedeniyle “Yılın Ahisi” seçilmiştir. (<http://www.musikidergisi.net/?p=1884>, 29.09.2015)

Ordu'nun Bayadı köyündeki evinin hemen yanında bulunan atölyesinde yıllarca klarnet üretimi yapan Ahmet Özdemir, 2014 yılının şubat ayında tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirmiştir. Torunları Erman, Eren ve Ege Özdemir ise dedelerinin ustalıkla yaptığı klarnet üretim işini aynı titizlikle aynı atölyede devam ettirmektedir.

5.2.2. Kadir İnanır

Kadir İnanır, 1949 doğumlu sinema oyuncusudur. Özellikle; Selvi Boylum Al Yazmalım, Yılanların Öcü, Tatar Ramazan, Bodrum Hakimi ve Med Cezir Manzaraları isimli filmleriyle tanınmış ve Türk sinemasının en beğenilen oyuncularından biri olmayı başarmıştır.

Kadir İnanır, 15 Nisan 1949'da (Bu tarih nüfus cüzdanındaki bilgidir, fakat 1949 yılının ağustos ayı sonunda doğduğu sanılmaktadır.) Ordu'ya bağlı Fatsa ilçesinde dünyaya geldi. Kalabalık ailesinin son çocuğu olan İnanır, sanki oyunculuk yapmak için doğmuştu. 14 kardeşin en küçüğüdür. Fatsa'daki ilkokul ve ortaokul eğitimi sırasında da bu yeteneğini çeşitli okul gösterilerinde sergiledi. İnanır, yatılı olarak okuduğu İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nin ardından gidemediği üniversiteye yıllar sonra Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon Bölümü'nü bitirdi.

1969 yılında katıldığı bir yarışmada 1.lik ödülü alan, ardından çeşitli foto-romanlarda oynayan İnanır, buradan da sinemaya geçiş yaptı. İlk filmi olan "Son Yedi Adım Sonra"da yer aldıktan kısa bir süre sonra, başrollerde oynamaya başladı. Toplam 182 sinema filminde ve 7 televizyon dizisinde rol alan İnanır'ın en uzun soluklu dizisi Marziye adlı yapım oldu.

5. Adana Altın Koza Film Şenliği'nde Utanç (1973) adlı filmle En İyi Erkek Oyuncu seçilen Kadir İnanır, başrollerini Fatma Girik, Serpil Çakmaklı, Nur Sürer, Erdal Özyağcılar ile paylaştığı 1985 yapımı Yılanların Öcü adlı Şerif Gören filmiyle ise 23. Antalya Film Şenliği'nde En İyi Erkek Oyuncu ödülünün sahibi oldu. Kadir İnanır, 1990'da Med Cezir Manzaraları adlı film ile 3. Ankara Film Şenliği'nde de En İyi Erkek Oyuncu dalında ödülün sahibi oldu.

Son dönem Türk sinemasında 2000 yapımı Komser Şekspir adlı Sinan Çetin filminde yer alan ünlü oyuncu, 24 yıl aradan sonra 2003 yılında Gönderilmemiş Mektuplar adlı filmde Türkan Şoray'la yeniden bir araya geldi. İkili, bu filmle birlikte büyük ilgi topladı.

Reklam filmlerinde de oynayan, sosyoloji, ekonomi ve siyasetle de ilgilenen Kadir İnanır hiç evlenmemiştir. Şarkıcı Soner Arıca, Kadir İnanır'ın yeğenidir.

Hüseyin Karabey tarafından 2010 yılında Kadir İnanır'ın 41 yıllık sanat hayatını anlatan bir belgesel yapılmıştır. (<http://www.biyografi.net.tr/kadir-inanir-kimdir/>, 29.09.2015)

5.2.3. Kamil Sönmez

Kamil Sönmez, 1947 yılında Ordu'nun Perşembe ilçesinde doğdu. Asıl adı Kamil Sönmer'dir. İlköğretimini Giresun'da tamamladı. Ankara Devlet Konservatuvarı Opera-Şan bölümünü bitirdi.

1966 yılında başladığı askerliğini 1968 yılında bitirdikten sonra Avni Dilligil Tiyatrosu'nda profesyonel tiyatro oyunculuğuna başladı. Ankara Sahnesi ve Ankara Kardeş Oyuncular Tiyatrosu'nda tiyatro oyunculuğuna devam etti.

İlk plağı olan Hekimoğlu ile şarkıcılığa başladı. Sonra halk türküleri sınavını kazanarak radyoya girdi. Karadeniz türkülerinin en önemli sanatçılarından biri oldu. Bu sırada sinema filmlerinde rol aldı.

1996 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet Türk Halk Müziği korosunda Devlet Sanatçısı unvanını aldı.

Kamil Sönmez, Nilgün Sönmez ile evlidir. 2009 yılından beri diyaliz tedavisi görmekte iken 3 Aralık 2012 tarihinde geçirdiği bir beyin kanaması sebebiyle Başkent Üniversitesi Hastanesi'nde yoğun bakıma alındı. Bir süre tedavisi devam eden Kamil Sönmez 65 yaşında, 20 Aralık 2012 tarihinde hayatını kaybetti. (<http://www.biyografi.net.tr/kamil-sonmez-kimdir/>, 29.09.2015)

5.2.4. Erdal Beşikçioğlu

Erdal Beşikçioğlu, 5 Ocak 1970 yılında Ordu, Ünyeli bir memur baba ve Ankaralı Arnavut bir annenin ilk çocuğu olarak Ankara'da dünyaya geldi. Babası Vakıflar Bankası'nda müdüdü. Babasının tayinleri sebebiyle İlkokula Ankara'da başladı, sonra Kayseri ve İzmir'de devam etti. Liseyi İzmir Özel Türk Koleji'nde okudu ve İzmir Narlıdere Mehmet Seyfi Eraltay Lisesi'nde devam etti. Liseyi Ankara'da bitirdi. Gençlerbirliği Spor Kulübü Başkanı İlhan Cavcav'ın yeğenidir.

1989 yılında Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'na girdi. Konservatuar eğitimi sırasında "William Guskil" ile yaratıcı drama üzerine workshop

çalışmalarına katıldı. 1993 yılında mezun oldu ve aynı yıl Devlet Tiyatrolarında göreve başladı. 95-96 sezonunda Diyarbakır Devlet Tiyatrosu'nda müdür vekili olarak görev aldı. Ankara Devlet Tiyatrosu'nda görevine devam etti.

Erdal Beşikçioğlu, konservatuvardan sınıf arkadaşı oyuncu Elvin Beşikçioğlu ile 1991'den beri evlidir. "Derin" (d.y.2001) adında Bir kız çocuğu vardır. (<http://www.biyografi.net.tr/erdal-besikcioglu-kimdir/>, 29.09.2015)

5.2.5. Münir Akça

Münir Akça Ordulu sinema ve tiyatro oyuncusudur. 1 Ocak 1951 tarihinde doğmuştur.

Tiyatro ile başladığı kariyerinde birçok tiyatro grubunda yer alıp tiyatrolarda rol almıştır. İz peşinde isimli dizi kariyerine ilk adımını attığı dizidir. Aylaklar isimli sinema filmi ise ilk sinema filmidir. Sonrasında birçok dizi ve sinemadan teklif almaya başlayan ünlü sanatçı Çözümler, Böcek, Zamanda Yolculuk, Çiçek Taksi gibi birçok yapımda yer almış ve sergilediği performans ile hem sanat camiasında hem de halk arasında tanınan bir sanatçı olmayı başarmıştır. 80. Adım, Kurtuluş, Hammadruz, Küçük Besleme, Eskici Baba Evimizin İnsanları gibi dizilerde rol oynamıştır.

Bu dönemden sonra ise Zehirli Çiçek, Sırlar Dünyası, Çemberimde Gül Oya, Emret Komutanım, Arka Sokaklar, Kabuslar Evi, Karanlıktan Gelen, Kader, Kınalı Kuzular, Aşk-ı Memnu gibi dizilerde yer alan ünlü sanatçı kariyerinin son dönemlerinde Aynadaki Düşman, Sultan Avrupada, Mahpeyker Kösem Sultan, Kirli Oyunlar, Mavi Kelebekler, Her Şey Yolunda Merkez gibi dizilerde rol oynamıştır. (<http://www.dizisi.gen.tr/oyuncu/munir-akca.html>, 29.09.2015)

5.2.6. Halit Akçatepe

Halit Akçatepe, 1938 yılında Ordu, Ünye'de Sıtkı Akçatepe ve Leman Akçatepe çiftinin oğlu olarak doğdu. Aslen Ordu ili Ünye ilçesindedir. Yeşilköy Pansiyonlu İlkokulu'nda okudu.

Refik Halit Karay Mektebini bitirdikten sonra Konservatuvar eğitimi aldı. 1943 yılında 5 yaşındayken ilk filminde oynadı. İstanbul Şehir Tiyatroları Çocuk

Bölümü'ne girdiğinde yedi yaşındadır. Saint Benoit Fransız Lisesinden mezun oldu. Dostlar Tiyatrosu kadrosunda yer aldı.

Birçok filmde oynayan Halit Akçatepe, reklam filmlerinde de oynadı. İlk filmlerinde figüran olarak rol aldı. Daha sonra duygusal komedilerde karakter rolleri canlandırdı.

1960 yılında Ah Nerede Vah Nerede filmiyle şöhreti yakaladı. 1970'li yılların başında oynadığı “Üçöyden indim şehre, Mavi boncuk” çok beğenildi. 1975 yılında “Hababam Sınıfı” adlı filmdeki Güdük Necmi tiplmesiyle gönüllerde yer etti.

Halit Akçatepe'nin 1963 yılında evlenip 1981 yılında boşandığı ilk evliliğinden (d.y.1964) ve (d.y.1968) iki kızı vardır. İkinci evliliğini 1999 yılında Rezzan Hanım (d.y.1977) ile yapmıştır. 2009 yılında boşanmıştır. Günsu (d.y.2001) adında bir kızı vardır. (<http://www.biyografi.net.tr/halit-akcatepe-kimdir/>, 29.09.2015)

5.2.7. Ali Em

Ali Em, 11 Kasım 1950'de Ordu-Aybastı'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1976 yılında mezun olan Em, Ordu ve Ünye hakim adayı olarak mesleğe başladı. Em, sırasıyla Göle, Fındıklı, Haymana Hakimliği, Adalet Bakanlığı Tetkik Hakimliği, Kanunlar Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı ve Kanunlar Genel Müdürlüğü görevlerinde bulundu.

21 Ekim 2002'de Yargıtay Üyeliğine seçilen Ali Em, 17 Ocak 2007'de Yargıtay Büyük Genel Kurulunca yapılan seçim sonucunda Yüksek Seçim Kurulu (YSK) üyeliğine seçildi.

YSK Başkanı Muammer Aydın ve Başkanvekili Ahmet Başpınar'ın görev sürelerinin sona ermesi üzerine boşalan Başkanlık ve Başkanvekilliği için 28 Ocak 2010 günü seçim yapıldı. Yargıtay 18. Hukuk Dairesi Üyesi Ali Em, YSK'nın yeni üyelerinin de katıldığı bu seçimde Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı'na getirildi.

Ali Em'in görev süresi 24 Ocak 2013'te sona ermiştir. Halen Yargıtay üyesidir. Evli ve iki çocuk babasıdır. (<http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=6097>, 29.09.2015)

5.2.8. Oktay Ekşi

Oktay Ekşi, 7 Aralık 1932 tarihinde, Mesudiye, Ordu'da dünyaya geldi. İlk ve orta dereceli eğitimini Sivas ve Ankara'da tamamlayan Ekşi, 1951 yılında, Ankara Ajansı'nda gazetecilik mesleğine başladı.

Ankara Ajansı'nın ardından Dünya Gazetesi'nde çalışmaya başlayan Ekşi, bu gazete ilk olarak muhabir, 1954 yılından itibaren ise Ankara Temsilcisi olarak görev yaptı. Bu görevini 60 ihtilaline kadar sürdürdü ve ihtilali izleyen günlerde istifa ederek Öncü Gazetesi'ne geçti.

1961 Anayasası'nı hazırlayan kurula giren Ekşi, burada basın temsilcisi olarak görev yaptı. Anayasanın hazırlanmasının ardından Ulus Gazetesi'ne geçen Ekşi, bu gazetede 1961–1962 yılları arasında İstihbarat Şefi

1962–1966 yılları arasında Londra Türkiye Başkonsolosluğu'nda mahali katip görevinde çalışan Ekşi, bir yandan da yabancı dil eğitimini tamamladı ve 1966 yılında yurda dönerek Yeni Gazete'de Ankara Temsilcisi olarak görev yapmaya başladı. Bir yandan da hukuk eğitimine devam eden Ekşi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1967 yılında mezun oldu.

Yeni Gazete'nin ardından Hürriyet Gazetesi'ne geçen Oktay Ekşi, 1974 yılında bu gazetede başyazar görevine getirildi. SODEP'in kuruluşunda yer almak için bir süre gazetecilik mesleğinden uzak dursa da 12 Eylül Darbesi'nin ardından tekrar gazeteciliğe döndü ve de 1985 yılında Hürriyet'te başyazar konumuna ikinci kez getirildi.

Oktay Ekşi, 44 yıl boyunca yazar kadrosunda yer aldığı ve 36 yıl boyunca başyazarlık görevinde yer aldığı Hürriyet Gazetesi'nden 30 Ekim 2010 tarihinde istifa etti.

Oktay Ekşi Hürriyet Gazetesi'ndeki görevinin yanı sıra, Dünya Basın Konseyleri Birliği'nin başkanlığı ve başkan yardımcılığı görevlerinde bulunmuş, Megev Vakfı'nın da kuruculuğunu yapmıştır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Trabzon Gazeteciler Cemiyeti ve de Ankara Gazeteciler Cemiyeti başta olmak üzere pek çok önemli vakıf ve dernekten ödüller almıştır.

Oktay Ekşi, Prof. Dr. Aysel Ekşi ile evlidir ve çiftin iki çocuğu bulunmaktadır. (<http://www.biyografi.net.tr/oktay-eksi-kimdir/>, 29.09.2015)

5.2.9. Ali Poyrazoğlu

Ali Poyrazoğlu, 1943 yılında İstanbul'da doğdu. Aslen Fatsalıdır. Pertevniyal Lisesini bitirdikten sonra İstanbul Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. Tiyatro hayatına 1959'da Şehir Tiyatrosu'nda "Tarla Kuşu" oyunuyla başladı.

Ulvi Uraz Tiyatrosu, Kent Oyuncuları Gülriz Sururi-Ergin Cezzar Tiyatrosu, Dormen Tiyatrosu, Ayfer Feray Tiyatrosu, ve Arena Toplulukları'nda çalıştı. 1972 yılında "Ali Poyrazoğlu" Tiyatrosu'nu kurdu. New York Broadway'de sahneledikleri "Pera Palas" adlı oyunda İngilizce başrol oynadı.

Sinemaya 1970'de başladı. Kısa bir sürede yirminin üzerinde film çevirdi. Daha sonra 1986'e kadar Yeşilçam'ı bıraktı. 1986'da "Asiye Nasıl Kurtulur?" filminde rol aldı. 1988 tarihinde Mazhar Alonson'la Şeytan adlı filmde rol aldı. Bu filmdeki Şeytan rolü ile 1989'da 2. Ankara Film Şenliği'nde En İyi Yardımcı erkek Oyuncu; "9" (Dokuz) filmindeki rolüyle ise 2003'de 8. Sadri Alışık Ödülleri'nde En İyi Erkek Oyuncu ödülünü kazandı.

Ali Poyrazoğlu'na 1998 yılında Kültür Bakanlığı'nca Devlet Sanatçısı unvanı verilmiştir.

Ali Poyrazoğlu'nun, yıllar önce Londra'da tiyatro yaparken tanıştığı Ingrid adlı kadından 1989 doğumlu bir oğlu vardır. Oğlunu 3 yaşındayken bırakıp İstanbul'a dönmüştür. (<http://www.biyografi.net.tr/ali-poyrazoglu-kimdir/>, 29.09.2015)

5.2.10. Özdemir Erdoğan

Özdemir Erdoğan, 17 Haziran 1940 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Liseyi 1960 yılında mezun olduğu Kadıköy Ticaret Lisesi'nde okumuştur. Askerliğini yedek subay öğretmen olarak Adıyaman, Besni Araplar köyünde başöğretmen olarak yapmıştır.

1962 - 1964 yılları arasında dünyanın tanınmış gitar hocalarından Andreas'tan klasik gitar dersleri aldı daha sonra İsmet Sıral orkestrası ile kuzey ülkeleri ve daha

çok İsveç'te profesyonel müzik kariyerini geliştirdi ve dünya jazzcılarıyla tanışma ve çalışma fırsatını buldu.

14 Ekim 1968 tarihinde ilk profesyonel kendi orkestrasını kurdu. Özdemir Erdoğan 1968 yılında, yılın en iyi gitaristi ödülünü aldı. 1969 yılında da ilk altın plak ödülünü aldı. Daha sonra 1971 - 1972 yıllarında çeşitli uluslararası ödüller geldi. 1975 yılından itibaren beste çalışmalarına başladı.

1972 Atina Olimpia ve İskenderiye festivallerine iştirak etti. 1990 yılında TRT Altın Anten yarışmasında birincilik ödülü aldı. 1991 yılında Amerika Birleşik Devletleri, Hollanda, Almanya, İsviçre ve Fransa'da çeşitli festivallere katıldı. Özdemir Erdoğan'a, 1998'de T.C. Devlet Sanatçısı unvanı verildi. 2006 yılında bademcik kanseri olduğunu öğrendi ameliyat ve diğer tedavi yöntemleriyle bir yılda kurtuldu.

Özdemir Erdoğan 1966 yılında Ayşen Erdoğan ile evlendi. 2003 yılında eşi Amerika'da yaşayan kızının yanına yerleşmek istediği için 37 yıllık eşinden boşandı.

Özdemir Erdoğan'ın Can adında bir oğlu ve Fatma Yonca adında (d.y.1967) bir kızı vardır. (<http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/kimlerleunlu/ozdemir-erdogan>, 29.09.2015)

5.2.11. Gülşen

Gülşen, 29 Mayıs 1976'da İstanbul Çapa'da doğdu. Aslen Orduludur. Babası Arslan Bayraktar makine mühendisi, annesi Nimet Bayraktar ise ev kadınıdır. Bir ağabeyi ve bir de ablası bulunan sanatçının tam adı Gülşen Bayraktar'dır.

5-6 yaşlarından iken müziğe olan ilgisi ve yeteneği keşfedildi. İlk bestesini yaptığında henüz 16 yaşındaydı. Şehremini Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Bölümü'ne girdi Ama ancak 2 yıl okuyabildi.

Şehremini Lisesi'nde öğrenciyken bir yandan da karate gibi dövüş sporlarına çok meraklıydı, sonunda siyah kuşak sahibi oldu.

1996 yılında ilk albümü piyasaya çıktı. Gülşen bu albümle iyi bir çıkış yakaladı. Müziğe 3 yıl ara verdikten sonra 1999 yılında "Erkeksen" adlı albümünü

yayınladı. Ardından 2002 yılında yayınlan “Şimdi” isimli albümü beklenen ilgiyi göremedi.

Gülşen’in hızla yükselişi 2004 yılında çıkardığı “Of.. Of..” adlı albümle oldu. Yeni bir imaja bürünen Gülşen, kısa sürede piyasanın aranan sanatçılarından biri haline geldi. Sonradan çıkardığı albümlerle ismini sağlam bir yere oturturdu. 2013 yılı Şubat ayında “Beni Durdursan mı?” albümünü çıkardı. 2015 yılında çıkarttığı albümü de büyük yankı uyandırmıştır.

1997 yılında Murat Varol ile evlendi. 2000 yılında da boşandı. Gülşen, ikinci evliliğini 2007 yılında iç mimar Fahrettin Aykut ile yapmıştır. İkili 2008 yılında ayrılmışlardır. (<http://www.biyografi.net.tr/gulsen-kimdir/>, 29.09.2015)

5.2.12. Levent Kırca

Levent Kırca, 28 Eylül 1950 tarihinde Samsun Ladik’de doğmuştur. Samsun doğumlu olmasına rağmen aslen Orduludur. Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü’nden mezun olmuştur.

İlk kez sahneye çıkışı 1965 yılında Cüneyt Gökçer’in öğrencisi olarak Ankara Devlet Tiyatrosu’nda gerçekleşti. 1966 yılında öğrenciyken Buzlar Çözülmeden oyunuyla sahneye çıktı. Hemen ardından Orhan Erçin Tiyatrosu’nda tuluat ve ortaoyunu oynadı. Daha sonra Maltepe Komedi Tiyatrosu, Ankara Birlik Sahnesi ve Halk Oyuncuları’nda görev aldı. Vasıf Öngören sayesinde epik tiyatroyla tanıştı. Onun tiyatrosunda “Adam Adamdır”, “Asiye Nasıl Kurtulur?”, Aziz Nesin’in “Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz” oyunlarında oynadı.

Daha sonra televizyona geçiş yapan Kırca, birçok dizinin yapımcılığını üstlendi, aynı zamanda bu dizilerde rol aldı. Bunlar; “Sağlık Olsun”, “Ne Olur Ne Olmaz”, “Nasreddin Hoca Oyun Treni”, “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?”, “Bu Oyun Nasıl Oynanmalı?” idi.

1978 yılında sinemaya “Altınşehir” adlı filmle el attı. 1979’da “N’olacak Şimdi?” adlı filmde oynadı. Aynı yıllarda Arkadaş Kabare Tiyatrosu’nu, 1980’de Levent Kırca Tiyatrosu’nu kurdu. Bunun ardından “Mavi Muammer” (1985), “Ölürsün Gülmekten” (2000), “Son” (2001), “Şeytan Bunun Neresinde” (2002) ve “Kendini Bırak Gitsin” (2004) geldi. Yine 2004’te “Ağa Kızı adlı dizide oynadı. Bu

filmlerde rol almasının yanı sıra “Son” filminin senaryosunu yazdı, aynı zamanda “Son” ve “Şeytan Bunun Neresinde” filmlerinin yönetmenliğini üstlendi. 2006 yapımı “Reyting Kasabası” filmini de yönetti.

Bir yandan sinemayla uğraşan Kırca, diğer yandan “Hodri Meydan Topluluğu” adlı tiyatro grubunu kurdu. Bu toplulukla “Sefiller”, “Üç Baba Hasan”, “Kadıncıklar”, “Güzel ve Çirkin” gibi oyunlar sergiledi. Eski eşi Oya Başar da bu oyunların kadrosunda bulunuyordu.

Levent Kırca’yı Türk halkının zihnine kazıyan en önemli yapım, 1988’de başlayıp 21 yıl boyunca ekrana gelen “Olacak O Kadar” dizisi oldu. Dizideki “Küçük Hüsamettin”, “Cevat Kelle”, “Bestami” gibi tipler yıllarca akıllardan silinmedi aynı zamanda dizi, birçok genç yeteneği tiyatroya kazandırdı. 2002 yılının sonunda ise “Levent Kırca Tv” adlı bir kanal kurdu ancak kanal, 3 ay sonra yayından kaldırıldı. Birkaç gün boyunca RTÜK’ü protesto etmek için açlık grevi yaptı. Levent Kırca, 1998 yılında Kültür Bakanlığınca verilen Devlet Sanatçısı unvanını aldı. Ancak sanatçı 2015 yılında bu unvanın kendisinden geri alındığını açıkladı. Levent Kırca, Saint Petersburg Bal Mumu Heykelleri Müzesi’nde heykeli olan nadir Türk sanatçılardan biridir.

1 Mart 2011 tarihinden itibaren yayın hayatına günlük gazete olarak devam eden Aydınlik Gazetesi'nin yazarıdır. Aynı zamanda İşçi Partisi'nin Merkez Yürütme Kurulu üyesidir. (<http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/KimlerleUnlu/levent-kirca892704>, 29.09.2015)

Karaciğer kanseri sebebiyle kemoterapi görmekte olan usta tiyatrocusu, 12 Ekim 2015 günü hayatını kaybetmiştir.

Levent Kırca’nın 1975 yılında Nur Diner ile yaptığı evlilikten Oğulcan ve Özdeş adında iki oğlu, 1985 yılında Oya Başar ile yaptığı evlilikten ise Umut ve Ayşe adında iki çocuğu bulunmaktadır.

5.2.13. Mustafa Altıoklar

Mustafa Altıoklar, 1958 yılında Ordu Ünye’de doğdu. Babası fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanı doktor, annesi öğretmen idi. Baba tarafı Konyalı, anne tarafı Ordu Ünyelidir. Tayinlerinin aynı yere çıkmaması yüzünden dağınık bir aile hayatı

yaşadılar. Mustafa Altıoklar, İlkokula kadar dayısının Ünye'deki köy evinde yaşadı. İlkokul çağı geldiğinde Altıoklar ailesi, ablası Emine, kardeşi Mehmet, anne baba ve Mustafa Ankara'da buluştu. Oyuncu Sarp Levendoğlu'nun dayısıdır.

Mahallede basketbol oynarken bir antrenör tarafından keşfedilip ODTÜ Minikler Takımı'na seçildi. Daha sonra Ankara Şekerspor'da oynadı.

1976 yılında Ankara Koleji'ni bitirdi. 1977 yılında başladığı Hacettepe Tıp Fakültesi'nden daha sonra kaydını aldırıldığı Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden 1984 yılında fizyoterapist olarak mezun oldu. Mezun olunca da Edirne'nin Uzunköprü ilçesindeki iki yıllık mecburi hizmet yıllarında fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanı olarak çalıştı. Sonrasında fizik tedavi ihtisası yapmak üzere Ankara'ya döndü, Gazi Üniversitesi'nde ihtisas yaptı. Daha sonra da Gazi Üniversitesi'nde doktor olarak 1995 yılına kadar görev yaptı. 1995 yılında “İstanbul Kanatlarımın Altında” filmini çekti. İstanbul'da Osmanoğlu Hastanesi'nde part-time olarak 2001 yılına kadar hekimliğe devam etti. Sonra tekrar Osmanoğlu Kliniği'nde, en sonunda Alman Hastanesi'nde devam etti.

Hacettepe Tıp Fakültesi'ndeki öğrencilik yıllarında aktif bir politik öğrenci oldu. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nde çalıştı. Bu arada, belinden sakatlandığı için bırakmak zorunda kaldığı basketbola antrenör olarak devam etti. Galatasaray Basketbol Takımı'na antrenörlük yapmaya başlayınca kaydını İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ne aldırıldı ve buradan mezun oldu.

1989 yılında “Çizgim” adlı kısa filmi çekerek sinema çalışmalarına başladı. Bu film hemen Lozan Film Festivaline davet edildi. Yurt dışında birçok festivallerde gösterildi. altı tane ödül kazandı “Çizgim” adlı film. Bu teşviğin arkasından gelen diğer kısa metrajlı beş filminin hepsi çeşitli yarışmalarda ödüller kazandı.

1991'de “Kıl Payı“, “Ayak Sesleri” ve “Labsus ve Agoni” adlı kısa filmleri çekti.

1992 yılında ilk sinema filmi “Denize Hançer Düştü”yü çekti. Ardından “İstanbul Kanatlarımın Altında”(1995), “Ağır Roman” ve “Asansör” (1999), Banyo (2005) geldi.

Mustafa Altıoklar, Türk Film Yönetmenleri Derneği Başkanıdır.

Mustafa Altıoklar, ilk eşi balerin Yasemin Erkan'dan boşandı. Bu evliliğinden Arya Su adlı bir kızı var. (<http://www.biyografi.net.tr/mustafa-altioklar-kimdir/>, 29.09.2016)

5.2.14. Soner Arıca

Soner Arıca, 5 Şubat 1966'da yedi kardeşin en küçüğü olarak Ordu'nun Fatsa ilçesinde dünyaya geldi. İlkokulu Fatsa'da Sakarya ve Dumlupınar ilkokullarında okuyan Arıca Ortaokulu'nda tamamladı. Lise eğitimi için geldiği İstanbul'da Şişli Koleji'ni bitirdi ve Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat bölümünü kazandı.

Üniversite eğitimi sırasında TRT gençlik korosunda ilk müzik eğitimini aldı. Daha sonra Engin Cezzar yönetimindeki Tiyatro Eğitim Stüdyosu'nda kısa dönem çalışmalar yapan Arıca, reklam ve oyunculuk teklifleri almaya başladı ve 25 reklam filminde oynadı. 1986 yılında profesyonel olarak mankenliğe başlayan Soner Arıca'nın podyum macerası 5 yıl sürdü. Ayrıca mankenlik yaptığı dönemde bir reklam ajansında casting sorumlusu ve prodüksiyon asistanı olarak çalıştı.

1988 yılında müzik alanındaki çalışmalarına hız veren Arıca, önce Melih Kibar Okulu'nda keyboard ve solfej dersleri aldı. Sonrasındaysa Belkis Aran ve Timur Selçuk'tan aldığı şan ve solfej dersleri ile kendini geliştirmeye devam etti. Kariyerine şarkı söyleyerek devam etmek isteyen Soner Arıca, mankenlik kariyerine tamamen son verdi ve 1992'de ilk albümü "Bir Umut"u çıkardı. Albümdeki bütün şarkıların sözleri kendisine ait olan Soner Arıca, müziğini de kendisi yaptığı Sen Türküler Söyle adlı parçayla tanındı.

Müzik kariyerine 1997'de çıkardığı "Her Şey Yolunda", 1998'de çıkardığı cover parçalardan oluşan "Sen Mutlu Ol" ve 1999'da çıkardığı "Şarkılar Var" isimli albümleriyle devam eden Arıca, böylece kendisine müzik sektöründe kalıcı bir yer edindi. 2000 yılında TRT için çekilen "Kurşun Kalem" isimli tv dizisinde ilk oyunculuk deneyimini yaşayan sanatçı, 2001 yılında "Kusursuz Aşk" adlı altıncı albümünü çıkardı. 2002 yılında 10 parçadan oluşan Remix albümünü yayınladı ve yine sokak çocukları yararına ikinci bir takvim çıkardı. Ayrıca 2002

yılında Bursa'da özel bir tiyatrodaki "Love Story" adlı bir oyunda başrolde oynadı. (<http://www.biyografi.net.tr/soner-arica-kimdir/>, 29.09.2015)

Sanatçı dönem dönem yayınladığı eserleriyle müzik hayatına günümüzde de devam etmektedir.

5.2.15. Ümit Tokcan

Ümit Tokcan (d.y. 15 Kasım 1944 - Ordu), Türk halk müziği sanatçısıdır. Konservatuardan mezun olduktan sonra sanat yaşamına Aksaray Musiki Cemiyeti'nde başladı. Daha sonra İstanbul Radyosu'na girdi. 1974'te "Şirvan" ile sinemaya geçti.

Batum'dan göçen Kafkas kökenli bir ailenin oğlu olarak Ordu'da dünyaya geldi ilkokul ve ortaokul eğitimini Ordu'da lise eğitimini İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'nde tamamladı. Orta öğrenim yıllarında Ordu Musiki Cemiyeti'nde ilk müzik çalışmalarına başladı Lise yıllarında devam ettiği Türk Musikisi Cemiyeti'nde, Neriman Tüfekçi ve Nida Tüfekçi gibi sanatçıların öğrencisi oldu.

1966 yılında, TRT'nin açmış olduğu "Türk Halk Müziği Stajyer Ses Sanatçılığı" sınavını kazandı. Stajyerlik süresi içinde, Neriman Tüfekçi, Nida Tüfekçi, Tuncer İnan, Yücel Paşmakçı gibi usta sanatçılardan dersler aldı 1969 yılında Ankara'da, askerlik hayatı başladı.

Askerlik görevi süresince, Ankara Radyosu'nda, Ordu, Tokat ve Giresun yörelerinden derlediği türkülerin yorumunda gösterdiği başarı ile kısa sürede halk tarafından sevilerek tanınmaya başlandı Askerlik dönüşü TRT İstanbul Radyosu'nun kadrolu Türk Halk Müziği Ses Sanatçısı oldu.

15 yıl süren sahne hayatının ardından 1987 yılında tekrar TRT'ye kadrolu sanatçı olarak geri döndü Türkiye'nin çeşitli yörelerinde ve yurt dışında birçok ülkede konserler veren Ümit Tokcan, bilhassa geniş ses sahası, ses rengi ve kıvrak hançeresi ile seslendirdiği Orta Anadolu'nun "Bozlak" ve türkülerini ve ayrıca; Orta/Doğu Karadeniz bölgesi türkülerini ustaca yorumlaması ile kendini sanat camiasına kabul ettirdi. 22 adet kaset, 7 adet long play sahibi olan Ümit Tokcan, çeşitli yörelerden 60 kadar da türkü derleyerek Türk Halk Müziği repertuarına kazandırdı "Hekimoğlu derler benim aslıma", "Oy bir sigara ver bana", "Yayladan mı geliyon", "Sokakbaşı meyhane" gibi parçalar derleyerek seslendirdiği türkülerden bazılarıdır. Ümit Tokcan,

halen TRT İstanbul Radyosu THM Ses Sanatçısı olarak çalışmalarına devam etmektedir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%9Cmit_Tokcan, 29.09.2015)

5.3. Ordu İlinin Yemekleri

Bu bölümde Ordu'ya özgü yemeklere sekiz ayrı kategori altında yer verilmiştir. Bu bölümde yer alan yemekler ve tarifleri Ordu İl Kültür Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve Ordu İl Özel İdaresi'nin katkıları ile basılan "Ordu Mutfak Kültürü" adlı kitaptan derlenmiştir.

5.3.1. Çorbalar

Bu başlık altında Ordu ili yemeklerinden çorbalara yer verilmiştir.

a) Pancar (Kara Lahana) Çorbası

Pancar temizlenip yıkanır. İnce ince doğranır. Bir tencerede yağ eritilir. İncecik doğranmış soğanlar bu yağda pembeleşinceye kadar kavrulur. Pancarın yeşil rengini koruması için kaynayan suya önce tuz atılır. Sonra doğranmış pancar biraz piştikten sonra pirinç, bulgur ve önceden haşlanmış fasulye ile mısır katılır. Birlikte epeyce kaynadıktan sonra, elenmiş mısır unu kaynayan yemeğin içine elle azar azar dökülerek, tahta kaşıkla topaklaşmaması için devamlı karıştırılır. Yemek ocaktan indirilmeye yakın bir parça acı biber ilave edilir. Arzuya göre iç yağı bir tavada yakılarak yemeğin üzerine gezdirilir. Daha sonra servis yapılır.

b) Isırgan Çorbası

İnce ince doğranmış pırasa yaprağı, ezilmiş sarımsak, tereyağı ile kavrulur. Salça ilave edilerek biraz daha kavrulur. Üzerine kaynamış sıcak su ilave edilir. Kaynayan suyun içine yıkanmış ve ince ince doğranmış ısırgan ilave edilir. Yarı pişince bulgur katılır. Bulgur pişince ince ince doğranmış nane, mısır unu, (topaklanmaması için azar azar katılarak karıştırılır) tuz ilave edilerek ocaktan alınır. Sıcak servis yapılır.

c) Kabak Çorbası

Kabaklar ve patatesin kabukları soyulur ve küp küp doğranır. Bir tencerede 1 yemek kaşığı tereyağı doğranmış soğan ve sarımsak ile pembeleşinceye kadar

kavrulur. Ayrı bir kapta 1 yemek kaşığı tereyağı ile un iyice kavrulur. Üzerine kavrulmuş soğan, küp küp doğranmış kabak ve patatesler ilave edilip, iyice karıştırılır. Üzerine süt ve su ilave edilerek kaynamaya bırakılır. Kabak ve patatesler pişince, blenderden geçirilip sıcak servis yapılır. Üzeri arzuya göre dereotu veya maydanoz ile süslenir.

d) Beyaz Mısır Çorbası

Akşamdan ayıklanan mısır ve fasulye derin bir tencerede ıslatılır. Ertesi günü mısır ve fasulye karışımı yumuşayınca kadar pişirilir. Piştikten sonra ayrı bir servis kabına alınır. Servis yapılacağı sırada önce yoğurt çorbanın üzerine dökülür. Daha sonra, küçük bir tavada yağ, nane ve pul biber kızdırılarak yoğurdun üzerine dökülür. Servis yapılır.

e) Balık Çorbası

Yağ un ile birlikte kavrulur, soğuk su ile kıvama gelene kadar açılır, kaynadığında minik küpler halinde doğradığımız havuç ve defneyaprağı konulur. Havuç pişene kadar kaynatmaya devam edilir. Diğer yanda balık temizlenip çok kısık ateşte biraz suyla haşlanır, soğuyan balık kılçıklarından ayrılıp, ister didiklenerek, ister küp küp doğranarak kaynayan çorbaya atılır ve kaynatmadan ateşin altı kapatılıp, çorbanın içinden defneyaprakları çıkartılarak demlenmeye bırakılır.

f) Gendeme Çorbası

Bir gün önceden gendeme ıslatılır. Bir taşım kaynatıldıktan sonra süzülür. Ayrı bir kapta gen demenin 4 katı su konup kaynatılır, gendeme içine atılır. Pişirilir. Ayrı bir kapta bir kaşık tereyağı ile un kavrulur az su katıp açılır, sos tencerede kaynayan çorbaya ilave edilir. Yoğurtla yumurta sarısı çırpılıp çorbaya sürekli karıştırılarak ilave edilir. Tereyağda kızartılan nane ve kırmızı toz biber çorbanın üzerine gezdirilip, çorbanın altı kapatılır.

5.3.2. Etli Yemekler

Bu başlık altında Ordu ili yemeklerinden etli yemeklere yer verilmiştir.

a) Yahni

Önce, kuşbaşı et bir tencerede suyunu salıp, çekene kadar pişirilir. Diğer tarafta az zeytinyağı ile doğranmış soğan ve salça kavrulur. Tereyağı ilave edilerek biraz daha kavrulur. Üzerine çorbalık şekilde doğranmış patates ilave edilir. Patates biraz kavrulduktan sonra üzerine diğer tarafta pişirdiğimiz et ve kaynar su konularak pişirmeye bırakılır. Yemeğin pişmesine yakın, doğranmış sarımsaklar ilave edilir. Tuz, karabiber katılıp yemeğin altı kapatılır.

b) Keşkek

Akşamdan ayıklanan ve yıkanan buğdaylar bir taşım kaynatılarak ağzı kapatılır ve dinlenmeye bırakılır. Ertesi gün ıslanmış buğdaylar tavuk budu ile üzerine 2 parmak çıkacak kadar su koyulup beraber pişirilir. Kaynamaya başlayınca kısık ateşte pişmeye bırakılır. Buğdaylar pişip patlamaya başlayınca içinden tavuk alınır ve ayrı bir yerde kemiklerinden ayrılarak ince ince didilir. Buğdayın üzerine didiklenmiş tavuklar ilave edilerek tahta kaşıkla ezilerek karıştırılır. Macunlamaya başlayınca keşkeğe tuz ilave edilir. Servis tabağına alındıktan sonra kırmızı toz biber ve tereyağını kızdırıp üzerine dökerek servis yapılır.

c) Pancar Döşemesi

Pancarlar ayıklanıp yıkanır ve ince doğranır, kaynayan suya atılarak 2-3 dakika haşlanır. Süzgece alınarak süzülür. Soğanlar ince doğranır, kıyma ile kavrulur. Salça ilave edilerek biraz daha kavrulur. Üzerine haşlanmış pancar, haşlanmış barbunya fasulye, pirinç veya bulgur, küp küp doğranmış patatesler, tuz ve pul biber ilave edilir. Üzerine sıcak su konulup ateşte pişmeye bırakılır. Piştikten sonra sıcak servis yapılır

d) Zetiyani

Bütün tavuk bir tencerede haşlanır. Haşlanan tavuk soğuduktan sonra didiklenir. Mutfak robotunda ceviz, safran, sarımsak hazır tavuk suyumuzla birlikte çekilir. Bu karışım bir kaba konur ve içerisine didiklediğimiz tavuğu ilave edilir.

Zetiyani dinlenmesi için buzdolabına konur. Servis edilirken üzerine yağda salça yakılır ve soğuk servis edilir.

e) Gürcü Kavurması

Kuşbaşı önce pişirilir. Ayrı bir kapta doğranmış soğan pembeleşinceye kadar tereyağı ile kavrulur salça ilave edilerek iyice karıştırılır. Önceden pişirilmiş etleri üzerine ilave edip, maydanoz, kinzi, sarımsak, zaprana, kırmızıbiber, ceviz içi, mısır unu kavurması ekliyoruz. Sıcak olarak servis yapılır.

f) Gürcü Tavuğu

Tavuk iyice pişirilir. Tavuk piştikten sonra tencereden alınır. Suyuna pirinç koyulur, tavuk ince ince didilip içine konur. Piştikten sonra çekilmiş fındık, ceviz ilave edilir karıştırılır. Sarımsak ve kinzi dövülerek içine ilave edilir. Tuz konur ve iyice karıştırılır bir taşım kaynatılıp altı kapanır. Servis tabağına alınarak üzeri kırmızı pul biber ve maydanoz ile süslenerek servis yapılır.

g) Akkuş Kuru Fasulyesi

Fasulye akşamdan ıslatılır. Soğan ince ince doğranıp yağda pembeleşinceye kadar kavrulur. Kıyma ve salça ilave edilerek 2-3 dakika daha kavrulur. Akşamdan ıslatılmış ve süzölmüş fasulyeler üzerine dökülür. Tuz ve üzerine sıcak su ilave edilir ve kaynamaya başlayınca ateşin altı kısılarak fasulyeler yumuşayınca kadar pişirilir. Arzuya göre içine pul biber ilave edilir. Sıcak servis yapılır.

5.3.3. Balık Yemekleri

Bu başlık altında Ordu ili yemeklerinden balık yemeklerine yer verilmiştir.

a) İçli Tava

Hamsiler ayıklanarak kılçıkları çıkarılır. Yıkanır ve tuzlanır. Bir tencereye yağ konur. Önce iç fıstık, sonra sıra ile kuru üzüm, soğan ve yıkanmış pirinç yağda pembeleşinceye kadar kavrulur. Pirinç seviyesine kadar kaynamış su katılarak tencerenin ağzı kapatılır. Pirinç yarı pişme durumunda iken ateş kısılır. Üzerine yağ dökülür. Karabiber. Nane ve maydanoz ilave edilir. İç pilav dinlendirmeye bırakılır. Yağlanmış yuvarlak borcam veya tepsiye hamsiler açılarak sırt kısmı yere gelecek

şekilde dizilir. Tepsinin kenarına da hamsiler düzgün bir şekilde yerleştirilir. Hazırlanan iç pilavı tepsiye dökülür. Kaşıkla düzeltilir. Kenarındaki hamsiler pilavın üzerine kapatılır. Ayrıca pilavın üst kısmı tamamen kapanacak şekilde hamsiler dizilir. Kızgın fırında hamsiler kızarıncaya kadar pişirilir. Sıcak olarak servise sunulur.

b) Hamsi Köftesi

Hamsiler ayıklanarak kılçıkları çıkarılır. Yıkayıp tuzlanır. Üzerine bayat ekmek içi ufalanarak yumurta, salça, un, köfte baharı dövülmüş sarımsak, maydanoz ve rendelenmiş soğan ilave edilir. Hepsini birlikte iyice yoğrulur. Köfte şekli verilip yağda kızartılır.

c) Hamsi Tava

Hamsiler ayıklanarak yıkanır ve tuzlanır. Hamsinin iki tarafı da unlanır. Bir tavada yağ kızdırılır. Hamsiler tavaya düzgün bir şekilde yerleştirilir. Hamsiler kızartılır. Tavanın kendi kapağı ile çevrilerek diğer tarafı da aynı şekilde kızartılır servis tabağına alınır üzerine limon sıkılır.

d) Levrek Buğulama

Temizlenmiş, lekerde şeklinde doğranmış, yıkanmış balıklar tuzlanıp süzgeçte biraz bekletilir. Uygun ölçüde tepsiye koyulur. Suyu üzerine eklenir, domates püre halinde doğranır ve sarımsaklar iri iri doğranır. 5-10 dk. Normal ateşte pişen yemeğe sıvı ve tereyağı konulur ve kapağı kapatılır. Ateşin altı açılır ve harlı ateşte 30-35 dk. Pişirilerek sıcak servis yapılır.

e) Mezgit Buğulama

Temizlenmiş, yıkanmış mezgit balığı tuzlanıp süzgeçte biraz bekletilir. Uygun ölçüde tepsiye koyulur. Suyu üzerine eklenir, domates püre halinde doğranır ve biberler tercih edilen boyutta üzerine doğranır. 5-10 dk. Normal ateşte pişen yemeğe sıvı ve tereyağı konulur ve kapağı kapatılır. Ateşin altı açılır ve harlı ateşte 15-20 dk. Pişirilerek sıcak servis yapılır.

f) Mezgit Tava

Balık temizlenip ayıklanır. Yıkandıktan sonra süzgeçte süzülerek tuzlanır. Mısır ununa batırılan balıklar kızgın sıvıyağında her iki tarafı kızartılarak pişirilir. Servis tabağına alınarak sıcak servis yapılır.

5.3.4. Sebze Yemekleri

Bu başlık altında Ordu ili yemeklerinden sebze yemeklerine yer verilmiştir.

a) Pancar (Kara Lahana) Diblesi

Pancar temizlenip yıkanır. İnce kıyılır, kaynamış suyun içerisine önce rengi kararmaması için tuz ilave edilir. Yıkanmış ve kıyılmış pancar kaynayan suya atılır. Bir taşım kaynadıktan sonra pirinç ilave edilir. Pancar ve pirinç birlikte yumuşayıncaya kadar kaynatılır. Ocaktan alınarak süzgeçten süzülür. Soğumaya bırakılır, diğer tarafta sıvıyağ tencere konulur, ince doğranmış soğanlar pembeleşinceye kadar kavrulur. Suyu iyice süzölmüş pancarlar ilave edilir. Tuz ve karabiber eklenir, karıştırılarak pişirilir.

b) Fırın Fasulyesi Kavurması

Fırın Fasulyesi haşlanır ve süzölür. Doğranmış soğan tencereye konur tereyağı ile kavrulur. Küp doğranmış domates yâda salça ilave edilir. Haşlanmış olan fasulye karışıma eklenir ve bir kaç dakika karıştırılıp ocaktan alınır. Sıcak servis yapılır.

c) Galdirik Kavurması

Galdirik temizlenip yıkanır, ince doğranır, tuzlu kaynar suda haşlanır. Üzerinden soğuk su geçirilir. Bir tencereye sıvı yağ konur. Doğranmış soğanlar pembeleşinceye kadar kavrulur. Pul biber ilave edilip geldirdik eklenir ve karıştırılarak kavrulur. Kıyılmış maydanoz ilave edilerek sıcak servis yapılır.

d) Hoşkiran Kavurması

Ayıklanan hoşkiranlar ıspanak şeklinde doğranır. Yumuşayıncaya kadar haşlanır. Yıkandıktan sonra süzgece alınır ve suyunun süzölmesi beklenir. Ayrı bir kapta ince doğranmış soğanlar sıvı yağ ile birlikte pembeleşinceye kadar kavrulur. Süzgeçteki hoşkiranlar el yardımıyla suyu iyice sıkılır, kavrulan soğanların üzerine

ilave edilir. Sırasıyla tuz ve karabiber de ilave edilerek iyice karıştırılır. Servis tabağına alındıktan sonra üzerine pul biber dökülerek servis yapılır.

e) Melocan (Dikenucu) Diblesi

Melocan temizlenip ayıklandıktan sonra soğuk suya atılarak kaynatılır, pirinci atılarak yumuşayıncaya kadar haşlanır. Diğer bir tencereye soğanı, sarımsağı ince ince kıyıp yağ ekleyerek kavrulur. Daha sonra süzdüğümüz malzemeleri içine ilave edip karıştırılarak tuzu, baharatları, ince doğranmış maydanoz koyulup demlenmeye bırakılır. Servis tabağına alınır, kenarları havuç dilimleriyle süslenir ve servise hazır hale getirilir.

f) Pezik (Pazı) Kavurması

Pezikler ayıklanıp yıkanır, ince doğranıp haşlanır (sapları yumuşayıncaya kadar). Haşlanan pezikler süzgeçte süzülerek, soğuduktan sonra avuç içinde sıkılır. Ayrı bir tencerede ince doğranmış soğanlar sıvıyağda pembeleşinceye kadar kavrulur. İçine haşlanan pezikler ve tuz, karabiber ilave edilir. Biraz daha kavrulur. Servise sunulur.

g) Fındık Tirmidi (Mantar) Kavurması

Mantarlar ayıklanıp iyice yıkanır süzgeçte suyunun süzülmesi beklenir. Ayrı bir tencerede ince ince doğranmış soğan sıvı yağ ile pembeleşinceye kadar kavrulur. Suyu süzülen mantarlara tuz ilave edilerek iyice karıştırılır ve elle suyu sıkılır. Kavrulmuş soğanın üzerine ilave edilir. Tencerenin ağzı kapatılarak mantarlar yumuşayıncaya ve suyunu tamamen çekinceye kadar pişirilir. Servis tabağına alınarak sıcak servise sunulur.

h) Sakarca Kayganası

Sakarcalar temizlenip yıkanır. Kaynayan suda soğan kısımları yumuşayıncaya kadar haşlanır. Suyu süzdürülür, ince doğranır içine yumurta, mısır unu, tuz ilave edilip karıştırılır. Teflon tavada sıvıyağ ile alt üst edilerek kaygana şeklinde kızartılır. Sıcak dilimlenip servis yapılır.

i) Pezik (Pazı) Mıhlaması

Pezikler ince ince doğranıp bir tencerenin içerisinde haşlanır. Haşlanan pezikler süzgeçte süzülür. Aynı bir kapta ince ince doğranmış soğanlar yağ ile birlikte pembeleşinceye kadar kavrulur. Salça ilave edilerek biraz daha kavrulur. Üzerine süzgeçte süzülen pezikler, tuz, karabiber, pul biber ilave edilerek tekrar karıştırılır. Fırın kabına alınan karışıma yumurtalar kırılarak fırında pişirilir. Servise hazır hale getirilir.

j) Isırgan Yağlaş

Isırganlar ayıklanıp yıkanır. Bir tencerede kaynayan suyun içine atılarak haşlanır. Süzgeçte süzülerek soğumaya bırakılır. Soğuyan ısırgan rondodan geçirilerek püre haline getirilir. Bir tencereye püre haline getirilmiş ısırgan ince ince doğranmış nane, dövülmüş sarımsak, tuz, mısır unu ve su ilave edilerek kısık ateşte muhallebi kıvamına gelinceye kadar pişirilir. Servis tabağına alınarak üzerine eritilen tereyağı dökülerek servis yapılır.

k) Gürcü Pancarı

Lahanaları yıkayıp saplarından elimizle kalın koparıyoruz. Geniş tencerenin içine pancarla su bir taşım kaynatılır pancarın acı suyu süzülür. Diğer tarafta bulgur, patates, soğan dörde bölünür, maydanoz, yeşil kinzi, domates, sarımsak, acı biber doğranır. Malzemeler suyu süzülen pancarın üzerine koyulup özleşene kadar pişirilir. Piştikten sonra mısır unu ilave edilerek tahta kepçeyle iyice ezilir. Tuz ilave edilir. Aynı bir tavada domates salçası tereyağı ile kavrulur. Pişen pancarın üzerine ilave edilerek sıcak olarak servis edilir.

5.3.5. Hamur İşleri

Bu başlık altında Ordu ili yemeklerinden hamur işlerine yer verilmiştir.

a) Yağlı (Pide)

Hamuru için verilen malzemeler bir kaba konup kulak memesi yumuşaklığında hamur elde edilir. Diğer yanda, kıymayı bir tencereye koyup az zeytinyağı ile kavurun ince doğranan soğanı ilave edip bir süre daha kavurduktan sonra tuz ve karabiber isteğe bağlı maydanoz ilave edilip karıştırılır.

Hamurdan büyük bir parça alınıp, elips şeklinde açılır. Açılan hamura kıyma içi serilerek elipsin iki ucu birleştirilir ve mekik şekli verilir. Hamurun üzerine yumurta sarısı sürülüp fırına verilir. Fırından çıkmadan önce pidenin orta yerine bir yumurta kırılır, kıymanın üzerine ara ara tereyağları küçük parçalar halinde konulur. Yumurta piştikten sonra fırından çıkan pide sıcak servis yapılır.

b) Kuru Yufka

Malzemelerin hepsi birlikte kulak memesi yumuşaklığında yoğrulur. Hamur küçük parçalara ayrılır. Yufka şeklinde açılır. Temiz bir bez üzerine yapışmayacak şekilde serilir. Aynı tarafta yufkaları kurutmak için ateş yakılır. Üzerine sac konulur. Açılan yufkalar birer birer sacın üzerinde kurutulur. Soğumaya bırakılır.

c) Su Böreği

Malzemelerin hepsi birlikte karıştırılarak hamur haline getirilir. Küçük küçük parçalara ayrılır. Yufka niteliğinde açılarak temiz bir bez üzerine serilir. Bir tencerede su kaynatılır. Tuz ilave edilir. Aynı kaba soğuk su konur. Yine tuz ilave edilir. Yufkalar teker teker önce kaynamakta olan sıcak suya, sonrada soğuk suya atılır. Suyu süzildükten sonra yağlanmış tepsiye sıra ile 3 adet yufka, önceden hazırlanmış peynir ve maydanoz karışımı konulur. Yufkaların üzerine eritilmiş tereyağı veya arzuya göre zeytinyağı dökülür. Yufka ve İç malzeme koyma işlemine bu şekilde devam edilir. Kızgın fırında pembeleşinceye kadar pişirilir. Kare şeklinde kesilerek servis yapılır.

d) Mısır Ekmeği

Un elendikten sonra bir kaba konulur. Üzerine bir miktar tuz ilave edilir. Ilık su ile yoğrulur. Yağlanmış tepsiye serilerek fırına sürülür. Kızarıncaya kadar pişirilir.

e) Mısır Unu Yağlaş

Bir tencerede su kaynatılır, tuz ilave edilir. Kaynayan suya mısır unu yavaş yavaş katılır, topaklanmaması için düzenli bir şekilde kıvamına gelene kadar karıştırılır. İçine peynir ilave edilip tekrar karıştırılır. Servis yapılacak kaba alınır. Aynı bir kapta tereyağı eritilir. Mısır unu yağlaşının üzerine gezdirilir. Sıcak servis yapılır.

f) Ordu Tostu

Tost ekmeği arasına tost sucuğu ve-veya dilimlenmiş kaşar peyniri koyulduktan sonra tost ekmeğinin her iki tarafına margarin sũrũlerek tost makinasında kızarıncaya kadar pişirilir. Sıcak servis edilir.

5.3.6. Tatlılar ve Reçeller

Bu başlık altında Ordu ili yemeklerinden tatlılar ve reçellere yer verilmiştir.

a) Fındıklı Burma Tatlısı

Bir kabın içinde önce yumurta, zeytinyağı, yoğurt, sirke ve su karıştırılır. Karıştırdıktan sonra içine yavaş yavaş un ilave edilir. Hamuru biraz yoğurduktan sonra içine tuz ve karbonatını ardından tereyağını ilave ederiz. Hamur kulak memesi kıvamına getirdikten sonra yarım saat dinlendirilir. Dinlenen hamurdan ceviz bũyũklũđũnde bezeler hazırlanır. Hazırlanan bezeler nişasta yardımıyla açılır. Sofra bũyũklũđũne gelen yufkalar ortadan ikiye kesilir. Kesilen hamurun üzerine fındık serpiştirerek oklavaya dolanır. Dolanan hamur, oklava üzerinde iki elimizle bir araya getirilerek burulur. Burma işlemi tamamlandıktan sonra, oklavayı çekeriz. Hamurdan kũũk parçalar halinde keseriz ve fırın tepsisine dũzgũn bir şekilde yerleştiririz. zerine arzuya göre yarım paket erimiş margarin veya tereyağı gezdirerek dkũlũr. Kızdırılmış fırında üzerleri pembeleşinceye kadar pişirilir. Tatlı soğuk, şerbet sıcak olacak şekilde burmanın üzerine dkũlerek şerbetin çekmesi sağlanır.

b) Aşure

Akşamdan aşurelik buğday, fasulye ve nohut ayıklanır. Ayrı ayrı ıslatılır. Bu malzemeler ayrı kaplarda haşlanır. Haşlanan malzemeler bir tencereye konulur. zerine su ilave edilir. Bir sũre pişirilir. Sonra pirinç, kuru zũm, incir, vanilya, portakal kabuğu, kayısı ve şeker katılarak kaynatılır. Kıvamı koyulaşınca ateşten indirilir. zerine fındık veya ceviz içi ile nar taneleri ve tarçın dkũlerek servis yapılır.

c) Balkabağı Tatlısı

Temizlenmiş, yıkanmış ve doğranmış balkabağı bir tencereye dũzgũn bir şekilde dizilir. Kabakların zerine toz şekeri serpilir. zerine su ilave edilir ve kapağı kapatılıp, kabaklar yumuşayıncaya kadar pişirilir. Pişen kabakların altı kısılır ve

parlak olması için 2 tutam şeker serpilir. Kapağı kapatılıp 5 dk. dinlendirilir. Soğuduktan sonra üzerine çekilmiş fındık ilave edilerek servis yapılır.

d) Fındıklı Un Helvası

Un, yağ ile pembeleşinceye kadar kavrulur. Ayrı bir kapta şeker, soğuk su ile karıştırılarak şerbet hazırlanır. Sonra bu şerbet kavrulmuş unun üzerine yavaş yavaş dökülerek iyice yedirilir. İçine fındık ilave edilir. Sıcakken yemek kaşığı ile alınarak şekil verilir. Servis tabağına alınır.

e) Papa (Siyah Üzüm)

Üzüm suyu orta bir tencereye konulur. Toz şeker tencereye eklenir. Nişasta soğuk suya çözdürülüp tencereye aktarılır. Kısık ateşte çırpma teliyle sürekli karıştırılır. Muhallebi kıvamına gelene kadar pişirilir. Kaynamaya başladıktan 1 dakika sonra ocaktan alınır. Servis tabağına alınarak soğutulur. Üzerine çekilmiş fındık eklenerek servis edilir.

f) Dut Pekmezi

Dut ağacına çikılır ayakla dut dolu dallara vurularak silkelenir. Aşağıdakiler dut akışına göre yer değiştirerek dutların sergenlere dolmasını sağlar. Dutlar biriktikçe sergen toplanıp aradaki dallar, görülen böcekler temizlenip büyük tava veya leğenlere alınır. Leğenlerde birikince üzerinden su dökülüp kazana aktarılır. Kazana aktarılan dutlar bir miktar suyla birlikte rengi değişene kadar kaynatılır. Rengi değişince başka bir kazanın üzerine kevgir ve tülbent konarak dutların suyu süzülür. Dutların içindeki doğal şeker suya geçtiğinden suyu süzülüp saatlerce karıştırılarak kaynatılıyor. Tüm suyu süzölmüş olan dutlar bir göceye (sivri yöresel sepet) veya çuvala doldurulur ve altına leğen konur böylece dutların içinde kalan son özler de Göcek veya çuvaldan süzölerek leğene birikir ve buda kaynayan kazana ilave edilir. Bu şekilde saatlerce kaynayan dut suyu koyulaşınca pekmez halini almış olur. İstenilen kaplara aktarılır.

g) İncir Reçeli

İncirlerin kabukları soyulur. Bir kaba konularak üzerine şeker dökölür. Bir gece bekletilir. Bu süre içinde incirlerin suyu çıkar. Reçel katı olsun isteniyorsa az, sulu olsun diyorsanız çok su katılır. Ocağı konulur. İyice kaynatılır. Kaynama

sırasında oluşan köpükler kaşıkla alınarak atılır. Limon yâda limon tuzu ilave edilir. Bir taşım daha kaynatılarak ocaktan indirilir.

h) Dağ Çileği Reçeli

Su ile şeker bal kıvamına gelene kadar kaynatılır. Temizlenmiş ve yıkanmış çilek ilave edilir, inmesine yakın kabukları soyulmuş ve ince doğranmış limonlar ilave edilerek 2-3 dakika daha kaynatılıp ateşin altı söndürülür.

i) Perşembe Ceviz Helvası

Şeker ile su hafif ateşte ağda şekline gelinceye kadar kaynatılır. Üzerine sıvılaştırılmış meyan kökü ilave edilir. Kıvamına gelince temizlenmiş ceviz içi katılarak karıştırılır. Ateşten alınarak temiz bir kaba alınır. Soğumaya bırakılır.

5.3.7. Turşu Kavurmaları ve Turşular

Bu başlık altında Ordu ili yemeklerinden turşu kavurmaları ve turşulara yer verilmiştir.

a) Taflan (Kara Yemiş) Turşusu Kavurması

Yağda kavru lan soğanlara, çekirdeği ayıklanarak biraz suda bekletilen taflanlar katılır. Bir müddet karıştırılarak pişirildikten sonra servise hazırdır.

b) Kelem (Beyaz Lahana) Turşusu Kavurması

Doğranmış soğan yağda pembeleşinceye kadar kavrulur. Üzerine önceden tuzu çıkarılmış ve doğranmış kelem lahana turşusu katılarak karıştırılır. Bir süre kavrulur. Servise sunulur.

c) Fasulye Turşusu Kavurması

Doğranmış soğan yağda pembeleşinceye kadar kavrulur. Üzerine önceden tuzu çıkarılmış ve doğranmış fasulye turşusu katılarak karıştırılır. Bir süre kavrulur. Servise sunulur.

d) Salatalık Turşusu Kavurması

Doğranmış soğan yağda pembeleşinceye kadar kavrulur. Üzerine önceden tuzu çıkarılmış ve doğranmış salatalık turşusu katılarak karıştırılır. Bir süre kavrulur. Üzerine pul biber ilave edilerek servis edilir.

e) Salatalık Turşusu

Salatalıklar yıkanır. Kırmızıbiber, sarımsak ve tuz ilave edilerek hep birlikte karıştırılır. Bir kaba doldurulur. Üzerine su konulur, bir hafta bekletilir.

f) Kocabaş Turşusu

Pancarlar yıkanıp, derin bir tencereye alınır. Üzerine soğuk su ilave edilerek haşlanır. Süzgeçte süzülüp, kabukları soyulduktan sonra irice doğranır. Ayrı bir kaptaki tuz, sirke, şeker, soyulmuş ve ikiye bölünmüş sarımsaklar ve barbut biberler pancar ile harmanlanarak bir kavanoza yerleştirilir. Üzerine soğuk su ilave edilir. Kavanozun kapağı sıkıca kapatılır. 3-4 gün sonra turşu hazır hale gelir.

5.3.8. Coğrafi Tescil İşlemleri Devam Eden Ordu İline Özgü Ürünler

Aşağıda sıralanmış ürünlerin Ordu iline özgü olduğu gerekçesiyle coğrafi tescil işlemleri başlatılmıştır:

Akkuş Şeker Fasulyesi (Tescilli), Ordu Perşembe Ceviz Helvası, Ordu Tostu, Ordu Melocan Kavurması, Ordu Sakarca Kavurması, Ordu Galdirik Kavurması, Ordu Kabağı Kavurması, Kabataş Helvası, Kabataş Köy Peyniri, Ordu Çakıldak Fındığı, Ordu Kokulu Üzüm Şerbeti, Fatsa Yalıköy Köftesi, Ordu Fırın Fasulyesi, Ordu İncir Reçeli, Ordu Kuru Yufkası, Ordu Dut Pekmezi, Ordu Kestane Balı, Kumru Fındık Macunu, Ünye Pidesi, Ordu Su Böreği, Ordu Taflan Turşusu, Ordu Bahçe Çileği Reçeli, Ordu Mısır Unu Çalmacı, Ünye Köy Peyniri, Aybastı Beyaz Peyniri, Ordu Isırgan Çorbası, Ünye Biber Tuzu, Ordu Yayla Pancarı Turşusu, Ordu Fındık Timit Salamura, Ordu Hurması, Gürgentepe Çoban Fasulyesi.

5.4. Ordu İlinin Gelenek ve Görenekleri

Bu bölümde Ordu'ya ait gelenek ve görenekler sıralanmıştır.

5.4.1. Giyim Kuşam

Bu başlık altında Ordu ili giyim kuşamı hakkında bilgilere yer verilmiştir.

a) Kadın Kıyafeti

“İçine beyaz renkli keten dokumadan yapılmış gömlek giyilmektedir. Gömlek dik yakalı ve uzun kolludur. Önü bele kadar açık olup gümüş düğmelidir. Önünde her iki tarafta dikişli pili süs vardır. Altına 4 m. Kumaştan yapılmış paçaları bol, ağı yukarıda don giyilir. Elbisenin altından bir karış kadar görünecek tarzda donun paçaları dize kadar çekilir ve çorabın içine sokulur. Ayağa dize kadar çıkan "Yargan Garası" veya "Alaçorap" denilen desenli çorap ile çarık giyilir.

Gömleğin üzerine fistan giyilir. Fistan, belden büzgülü veya serbest pililidir. Kolu, kol evi oyulmadan düz olarak takılmıştır. Uzun kollu olup kol ağzı bilezikli ve kırma süslüdür. Tek düğme ile iliklenmektedir. Devrik yakalı olup üzeri kırma süslüdür. Önü (V) şeklinde açık olup belde tek düğme ile iliklenmektedir. İçinden gömleğin kırmalı kısmı görünür. Arkada ve önde, omuzlarda gelip belde birleşen düz şerit süsler vardır. Boyu, dize kadar olup altından dize kadar çekilen donu bir karış kadar gözüktür. Belden kısmı ve kolları astarlıdır. (Ordu Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2013)

Fistanın üstüne işlik giyilir. İşlik fistanın kumaşından olup, rengi değişiktir. Boyu göğüs altındadır. Düz olan önü göğüste (V) şeklinde birleşir. Uzun kollu olup kol ağzı üç parmak eninde bileziklidir. İçi astarlıdır. Önlere, etek etrafına ve ön uça (üçgen şekil verilerek) saten kurdele geçirilmiştir. Önlere, ön uçtaki üçgenin içine, etek etrafına, yanlara, omuza ve kol ağzına renkli ipliklerle nebati motif şeklinde dikiş süsler yapılmıştır. Kol evine ise sarı simli kaytan geçirilmiştir.

Bele çizgili yün kuşak sarılır. Dikdörtgen şeklinde olan bu kuşak çapraz olarak katlanınca kaydırılmış iki üçgen şeklini alır. Üçgenlerin taban kısmını teşkil eden uzun kenarı birkaç kere katlanarak dikilir ve üçgenlerin biri öne, diğeri arkaya gelecek

tarzda bele sıkıca sarılır. Bele sarılan bu kuşağın bir kısmı görünecek tarzda üzerine dolama bağlanır. Dolama, beyaz ve yahut da siyah koyunyününden dokunmuş olup dikdörtgen şeklindedir. Dolamanın öne gelen kenarlarına, etek ucuna ve kalça üzerine gelen ek yerine boncuk ve renkli ipliklerle dikiş süsler yapılmıştır. Ayrıca ön etek ucunda, gene aynı malzemelerle yapılmış üçgen şeklinde bir süs vardır. Bazılarının da etrafı saçaklıdır. (Ordu Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2013)

Dolamanın, iki kısa kenarı öne gelecek tarzda uzun kenarı bele sarılır ve püsküllü bir bağcık ile üstten bağlanır. Böylece önü, verev olarak hafif açık kalır. Etek uçları ise süsü görünecek tarzda bele sokulur. Gelinlerin belinin, ön kısmına, boncuktan örülmüş para kesesi sokulur. Kesenin altına ise mendil konulur.

Başta, etrafı pullu beyaz renkli çember örtülür. Bu çember, önce katlanarak üçgen yapılır sonra çene altından geçirilerek tepeden bağlanır. Üstüne etrafı boncuk oyalı ikinci bir beyaz çember daha örtülmektedir. Bu da önce katlanarak üçgen yapılır, sonra bu üçgen katlanarak daraltılır ve sivri kısmı arkaya gelmek üzere tepeye konur ve arkaya bağlanır.

Boynuna kırmızı kurdeleye dizilmiş altınlar takılmaktadır.”
(<http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/KulturAtlasi/kadin-kiyafeti757004>,
01.10.2015)

b) Erkek Kıyafeti

“Önce iç gömlek giyilir. Bu gömlek, yerli el tezgâhlarında imal edilen keten dokumadan yapılır. Parmak yakalı olan gömleğin önü bele kadar açık olup, tek düğme ile iliklenmektedir. Üzerine entari denilen mintan giyilir. Mintan, beyaz renkli pamuklu kumaştan yapılmaktadır. Hafif dik yakalı olup önden düğmelidir. Uzun kollu ve kol ağzı bileziklidir.

Altına siyah koyunyününden dokunan şayak kumaşından yapılmış zıpka giyilir. Zıpkanın beli uçkurlu olup arkası kırmalar halinde boldur. Paçaları aşağıya doğru daralmaktadır. Zıpkanın yanlarına kendi kumaşından fitil yapılmıştır. Önlerine (pantolondaki ütü yerlerine) ise sarı simli kaytan geçirilmiştir. (Ordu Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2013)

Entarinin etek uçları, zıpkanın içine konur ve beldeki uçkur sıkıca bağlanır. Paçaları ise dize kadar çıkan " yargan karası " veya " alaçordup" denilen yün çorabın içine sokulur. Çorabın Pancak denilen püsküllü, iç yana gelecek tarzda diz altından bağlanır. Çarıktan başka çapula denilen bir nevi yemeni giyilebilir. Siyah deriden olan çapulanın burnu sivri olup hafif yukarıya doğru kıvrıktır. Arkası ise kuraklıdır.

Bazen (deniz ya da dağ köylerinde) çorabın üzerine yünden örülmüş tozluk takılır. Bele her iki tarafında dörder tane gümüş şapak (gümüşten yassı sallantı süs)olan siyah kayış takılır. Buna çerkes kemeri de denir. Kayışın sağ tarafına tabanca, sol tarafına kama sokulur. Arkaya ise yağlık (Yağdanlık) takılır.

Entarinin (mintan) üzerine zıpkanın kumaşından yapılmış yelek giyilir. Yeleğin yakası (V) şeklinde olup önü kurvazedir. Önünde iki sıra halinde beşer düğme vardır. Yanlarda ve ayrıca sol göğüs üzerinde birer ilik cep bulunmaktadır. Önü, kurvaze olmayan dört cepli yelekler de vardır. Yeleğin, boyu, bele kadardır.

Yeleğin üzerine, 6-8 sıra zincirden oluşan “ Tombul Köstek” takılır. Bu kösteğin bir ucundaki kanca sağ omzuna biraz altından göğüs üstüne tutturulur. Kösteğin diğer ucundaki saat ise sol üst cebe konulur ve ucundaki köstek eteği cebin üzerinden sarkıtılır.

Yeleğin üzerine gene aynı kumaştan yapılmış aba giyilir. Abanın boyu kalça yarısına kadardır. Haydari yakalı ve uzun kolludur. Önü iliksiz ve düğmesiz olup 3-4 parmak kadar açıktır. Her iki tarafta ve sol göğüs üzerinde, üstten konmuş birer cep vardır. Sırtta ve önlerde, yukardan aşağıya doğru inen ve kendi kumaşından yapılmış fitil gibi bir parça vardır. Etek ucuna ve kol ağzına birer parmak ara ile sarı simli kaytan geçirilmiştir. Cep ağzına ise bir sıra halinde dikilmiştir. (Ordu Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2013)

Göğüs cebine, boncuktan örülmüş para kesesi konur ve üzerinden biraz sarkıtılır.

Abanın üzerine sağ omuzdan sol koltuk altına doğru çapraz olarak hamil takılır.

Başa, önceleri fes giyiliyormuş. Sonradan başlık (Kabalak) giyilmeye başlanmış. Başlık da zıpkanın kumaşından olup içi, kırmızı bez astarlıdır. Başlığın, ön

tarafına ve kaşkol tarzındaki uzantısının uçlarına sarı simli kaytan ile balık sırtı tarzında süsler yapılmıştır. Kaşkol tarzındaki bu bağcık üzerine ayrıca birkaç sıra halinde gene simli kaytan dikilmiştir. Tepesinde, sarı simli püskülü vardır.

Başlık, başa giyilip sarılınca, alına dört parmak simli kaytan süs görünür.”
(<http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/KulturAtlasi/erkek-kiyafeti>,
01.10.2015)

5.4.2. Dil

Ordu ilinin kendine özgü halk şivesi vardır. Halkın yıllardan beri süregelen dil alışkanlıklarına hala rastlanılmaktadır.

Örneğin; Anuk - Nane bitkisi; Börülce - Fasulye; Cibe - Çorap örmeye yarayan 5 adet şiş; Esse - Doğru; Goruk - İçi boş fındık, ceviz; Göden - Kurbağa; Kopça - Düğme; Gıdık - Sepet; Keltek - Ayakkabı; Çaruk - Ayakkabı; Diyelmek - Beklemek

Yöre halkının kullandığı ay isimleri de şöyledir:

Ocak : Zemheri,

Şubat : Gücük

Mart : Mart

Nisan : Abrul (Abul)

Mayıs : Mayıs

Haziran : Kiraz

Temmuz : Orak

Ağustos: Fındık

Eylül : İstavrut

Ekim : Avara

Kasım : Goç

Aralık : Garakış

5.4.3. Efsaneler

Ordu ili kültüründe, geçmişten günümüze gelen ve anlatılmaya devam edilen birçok efsane yer almaktadır. Bunların bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

a) Gelin Kayaları Efsanesi

Ordu'dan Çambaşı yaylasına doğru, kâh tepelerin eteklerinden dolanarak, kâh derin vadilere yükseklerden bakarak uzanan yayla yolundan gelip-geçen bütün yolcular “Gelin Kayaları”na doğru bakışlarını çevirmekten alıkoyamazlar.

Harami Köyü'nden Melet ırmağı vadisine doğru, bir bıçak gibi keskin ve dik bir sırtın üzerinde duran, acayip şekillerde taş yığınlarına “Gelin Kayaları adı verilmektedir. Bu adın dayandığı efsane ise, yılların ötesinden günümüze kadar, her yayla yolcusunun kulağına üflemiştir.

Gelin Kayaları Efsanesini civarın yaşlıları şöyle anlatırlar:

Melet Irmağı'na doğru inen sarp bir tepenin ormanlarla örtülü yamaçlarında çok fakir ve yaşlı biri varmış. Melet kenarındaki değirmene gidemeyen köylülerin Zehralarını, avlusundaki ufak dibek taşında öğütür, geçimini bu suretle sağlamış. Bazı rivayetlere göre, bu öğütücü bir kişi tarafından döndürülebilen, mahalli halkın “El Değirmeni” dedikleri cinsten bir taş değirmenine sahipmiş.

Günün birinde, yaşlı değirmencinin kızını, uzak bir köyden bir gence istemişler. Hayırlısı olsun deyip evlendirmişler. Yaşlı değirmenci, çeyiz olarak elinde avucunda ne varsa kızına vermiş. Düğüncüler, gelinin eşyalarını atlara yükleyip, oğlan evine doğru yola koyulacakları zaman, gelin kız etrafı şöyle bir süzmüş.. Avlunun bir kenarında duran babasının “ekmek teknesi” ne kendisini bu günlere kavuşturan el değirmenine gözlerini dikmiş. Bunun da çeyizine katılmasını istemiş. Fakat yaşlı baba, kızının bu isteğine karşı çıkmış. Kızım, yavrum, bu değirmen taşları bize kalsın diyecek olmuş; düğün alayının ileri gelenlerden biri Emmi dayı, alt tarafı değirmen taşı bunlar, Veriver şunları da biz de yola düzülelim, yollu laflar etmiş. Yaşlı baba: Olmaz, o taşlar bana lazım. Onunla geride kalan çoluk çocuğumun nafakasını sağlayacağım, veremem diyerek karşı koymuş.

O sırada yeni gelin de söze karışmış. Babam benden değirmen taşını esirgiyor, ben de onsuz gelin gitmem, diyerek oturuvermiş kapının önüne. Düğüncüler, yaşlı babanın geçimini nasıl sağladığını bilmediklerinden, bu değirmenin aile için ne derece değerli olduğunu kavrayamamışlar. İşi basit bir Gelin eşyası ve sadece bir değirmen taşı olarak görmüşler. İçlerinden biri ısrarla Hadi, emmi dayı, bu kadar nekeslik etme. Alt tarafı iki taş parçası kızından bunları esirger mi, Bak o da yurt yuva sahibi oluyor. Yolumuz uzun, bekletme bizi diyerek değirmen taşlarını omuzlayıp yanındaki hayvana yüklemiş.

Zavallı baba, bu durum karşısında ısrarın faydasızlığını anlayarak, boynunu bükmüş. Kendisinin nekes tanımlanmasına mı o yaşlı haliyle çoluk çocuğunu değirmeni olmadan nasıl bakacağına mı üzülün. Taş gibi kalmış ortalıkta. O sırada önde davul-zurna arkada at sırtında taze gelin, köylüler, eşya yüklü hayvanlarıyla düğün alayı dimdik sırta doğru yola koyulmuşlar. Yaşlı gözleriyle kafiye, seyreden babanın ta Yüreğinin derinliklerinden bir tel kopmuş sanki Derin bir ah çekmiş Diliyle mi aklıyla mı gönlüyle mi bilinmez şöyle seslenivermiş, davullu-zurnalı kafilenin ardından.

Bir değirmen taşını bize çok görenleri, Allah taş etsin taş hepiniz taş olun. Ertesi sabah karşı tepelerden bu geceye bakanlar, Melet Irmağı'na doğru inen dik bir yamacın bıçak sırtı gibi çıkıntılı bir kısmında, acayip şekilli kayalar görmüşler. Daha düne kadar, sadece ağaçlarla kapalı olan bu yamaçta kayalardan ziyade görünüşleri onları şaşkınlığa düşürmüştü. Zira, bu kayalar sanki bir kafilenin heykelleşmiş şeklerine benziyormuştu. Atrıyla-yayasıyla, davullu zurnalı bir gelin alayının tıpkısı imiş. Yılların yağmuru, karı ve fırtınalarına rağmen bozulmayan şekilleriyle günümüzde dahi görenleri şaşkınlığa düşüren bu kayaların etrafı koyu bir yeşillikle çevrilmiştir. (Ordu Efsaneleri/Ordu Folklorundan Damalalar-Sıtkı ÇEBİ)

b) Çoban Bağirtan Suyu Efsanesi

Çambaşı Kasabası'nın yayan bir saat kadar doğrusunda, 2000 m. Yüksekliğinde Seyit Tepesi adıyla anılan bir yükselti vardır. Seyit Tepesi'nin kuzey-doğu yamacında bir kaynak suyu görülür. Etrafta hiçbir ağaç hatta orman gülü dahi bulunmayan, sanki Seyit Tepesi'nin böğründen fişkıran bu kaynak suyuna "Çoban

Bağirtan Suyu” denir. Çambaşı’na çıkıp da piknik için bu suya gelmeyene çok az rastlanır.

Rivayete göre, Çoban Bağirtan Suyunun şöyle bir efsanesi bulunmaktadır. Bir yaz günü, sürüsünü Seyit Tepesi eteklerinde otlatan bir çoban, hastalanan koyunlarından birini keser, etini kavurur. Kaynağın başında, bir yandan yağlı koyun etini yer, öte yandan da kaynağın soğuk suyundan içer. Fakat yağlı kavurma soğuk soğuk kaynak suyu ile birlikte yenilip içilince çobanın boğazında bir tıkanma meydana gelir ne yapsa nafîle, çobanın nefesi kesilir. Böğürmeğe çalışan çoban, bir ara can havliyle bağırır ve olduğu yere yığılarak can verir. Çobanın acı feryadını uzaklardan duyanlar, kaynağın yanına geldiklerinde çobanın cesediyle karşılaşır. Zavallı çobanın ağzında donmuş et parçalarını görünce, boğularak can verdiğini anlarlar günden sonra bu suya. Çoban Bağirtan Suyu” adı verilir.

Bir zamanlar Ordu Çarşısında, Çoban Bağirtan suyunun soğukluğunu kendine reklam vasıtası yapan bir sebilci elindeki güğümüyle su satarak dolaşmakta. Çoban Bağirtan Suyu...Diiinen...Diiinen iç diye bağırarak müşteri toplamakta idi. Yine böyle bir gün, bağırarak çarşığı dolaşırken, kendisiyle şaka yapmak isteyen biri bir bardak su ister .Aldığı bardağı ağzına götürerek ,adeta dudaklarını ıslata ıslata içmeğe koyulur .Sebilci bardağını geri almak için ,bu müşterisinin yanında beklemeğe başlar. Fakat şakacı genç bunu anlamazlıktan gelir, mümkün olduğunca içme durumunu uzatmağa çalışır ve bardağı boşaltmaz.

İşin uzamasına tahammül edemeyen sebilci, nihayet daha fazla dayanamaz ve: Efendi suyu çabuk iç de bardağı alayım’ der. Sen deminden beri “Dinnen, dinnen iç” diye bağırıyor muydun? İşte. Ben de öyle yapıyorum dinlene dinlene içiyorum. Müşterisinden bu karşılığı alan, yapılan şakayı anlar, fakat o günden sonra Ordu çarşısında sebilcilik yaparken, Diiinlen,diiinlen iç diye bağılmaktan vazgeçer. (Ordu Efsaneleri/Ordu Folklorundan Damlalar-Sıtkı ÇEBİ)

5.4.4. El Sanatları

El Sanatlarında Ordu ili öylesine büyük zanaatkâr ve sanatkârlar yetiştirmiştir ki yaptıkları ürünlerin alıcıları, onların isimlerini uluslararası platformda duyulmasını sağlamış ve ilimizin isminin duyulmasına çok önemli katkı sağlamışlardır.

Bu sanatkârların en ön planda olanlardan biri, klarnetleri en güzel notaları müzik severlere sunan ve en büyük klarnet ustalarının mutlaka tercih ettiği Ahmet ÖZDEMİR ustamızdır. Ünlü sanatçıların Klarnetleri onun; abanoz, bafon ve zeytin ağacına biçim veren, nefes veren usta ellerinden çıkmıştır. Çalışmalarını kendi atölyesinin bulunduğu Merkez Bayatı köyünde sürdürmektedir. Yapmış olduğu birbirinden değerli klarnetler en ünlü müzisyenlerin tercih ve taltifleriyle ustalığını ispatlamıştır bütün müzik camiasında. Yine klarnet yapımıyla uğraşan Salih ÖZDEMİR birbirinden güzel klarnetleri yaparak ilimizde isim yapmış diğer bir el sanatları ustasıdır. (Ordu Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2013)

Mustafa Sabri GÖZÜKAN ustanın ellerinde fındık dalları yeniden hayat bulur. Onun sanatı öylesine muhteşemdir ki tasarımları öylesine özgündür ve öylesine ona hastır ki bir başka el onun eserlerini bırakın yapmayı taklit bile edemez. Emekli olduktan sonra başladığı el sanatları uğraşı birbirinden değerli onca eser üretmesine bir engel değildir. İlerlemiş yaşına rağmen taşları yontar onlara yöresel ve ulusal simgeler işleyerek özgün tasarımlara dönüştürür. Bazen üç boyutlu bir ürün olur bazen taşlar bir takıya dönüşür onun maharetli ellerinde. Yapmış olduğu hiçbir çalışmayı bir daha tekrar etmez ve hep bir başka özgün tasarım için yeni arayışlara girer. Kültür Bakanlığından ödülü bulunan GÖZÜKAN usta Ordu El Sanatlarının kuruluş aşamasında da bulunmuştur. Fındığın yeni sürgünlerinden ördüğü sepetler, sele, vazo, çerçeve veya dekoratif sandıklar hepsi kendine has ve birbirinden mutlak farklılık gösterir.

Gölköy ilçesinde Kamil DOĞAN'ın yapmış olduğu nefesli sazlar özellikle "kaval ve ney'i" en güzel sesler verir, en güzel ezgi olur türkülerimize. Ağaç işçiliğini en güzel örnekleri onun usta ellerinde biçimlenir, en büyük sanatçıların nefeslerinden kulaklarımıza ve yüreğimize kadar ulaşır Kamil DOĞAN'ın ellerinden çıkan müzik aletleri. (Ordu Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2013)

El Sanatkârlarını bir birlikteliğe kavuşturmakta en büyük emeği verenlerin başında sayılan ve bugün El Sanatları Derneği (ELSAN) başkanlığını sürdüren İhsan GÜRDAL'dır.

İhsan GÜRDAL neredeyse bütün hayatını El Sanatlarının yaşatılması ve gelişimine ayırmıştır. Ahşap yakma tekniği ile yaptığı birçok tablosu birbirinden en

nadide eserler onun maharetli ellerinden çıkmıştır. Çalışmalarında bazen yöresel figürler; fındık, horon, balık yeniden binlerce küçük nokta yakma tekniğiyle ahşap yüzeylerde ölümsüzleşir. Birçok çalışmasında dekoratif özellikler taşıması karşın bazı çalışmasında ise evrensel konular işlemektedir. Çalışmaları kendisi kadar ordu ilini de tanıtmıştır. Çalışmalarını İl merkezinde kendi atölyesinde sürdüren İhsan GÜRDAL, son dönem çalışmalarında ağaç kesme ve yakma(dağlama) tekniğini birleştirerek özgün çalışmalar ortaya koymaktadır. Ordu ilinin turistik olarak tanıtımına yönelik çalışmaları beğeni toplamaktadır.

Ordu ilinde baston yapımı birçok el sanatlarından daha ön plandadır. Birçok el sanatkârı ustası, baston yapımında ulusal ölçütlerde yarışacak düzeydedir. Bu sanatkârların en bilineni Tevfik AKÇAY, Kahraman CEYLAN ve Salih ELİBOL ustalarımızdır.

Sanat Enstitüsü torna tesviye bölümü mezunu Ekrem AKDENİZ çalıştığı yıllarda hobi olarak başladığı tahnit denilen ve pek fazla bilinmeyen bir uğraşın tutkunu olur zamanla ise ustası. Ölü kuş veya benzer hayvanların özel yöntem ve teknikle kurutma saklama olarak açıklanan tahnit konusunda büyük bir sanatkâr olarak tanınır Ekrem AKDENİZ. Ama maket ev ve maket gemiler yapımında da kendini ispatlamıştır Ordu ilinin birçok tarihi eserini maketlerini yaparak. Kültürel ve tarihi mirasımızın en önemli eserleri olan Eski Ordu Evleri onun maketleriyle gelecek nesillere aktarmak amacıyla Ordu Belediyesi tarafında satın alınarak Belediye binasında sürekli sergi olarak düzenlenmiştir. Ekrem AKDENİZ'in en ilginç ürünü ise fındık kırmak için tasarlayıp yaptığı fındık kırma aracıdır. (Ordu Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2013)

İlimizin diğer bir büyük ustası ise Harut ARTUNYUM'dur. Bakır onun ellerine her türlü kullanımlık ev eşyası dışında dekoratif bir süs ögesi bazen bakır kabartma tekniğiyle en güzel tablolara dönüşmektedir. Çalışmaları Ordu ilinin birçok notasında karşımıza çıkar. Estetik kaygısı ve ustalığı her bir çalışmasına yansımıştır. Dekoratif çalışmaları bakıra kabartma tekniğiyle aktarmakta olan “Bakır Altın Olur” onun sanatı sayesinde. Son dönem çalışmalarını özgün kompozisyonlar kurarak oluşturan sanatkâr uluslararası bir sergi için çalışmalar yapmaktadır.

Ağaç işlerinde birbirinden maharetli eller vardır Ordu ilinde. Ağaç kemeçeye dönüşür Öceli köyünde Mustafa ÇABUK ve Perşembe’li Abdullah AY’ın ellerinde sonra horon olur dalga dalga bütün Karadeniz’de. Ağacı kemeçeye dönüştüren bir diğer el sanatları ustamız ise Ferhat AKGÜN olarak bilinir.

Babasının mesleği fındık kırma taşı yapımı olan ve mesleği bir süre sürdüren Celal KAYA ise teknolojiye yenik düşen baba mesleğini farklı bir biçimde sürdürür Perşembe’nin Saray köyünde. Taşlara yeni betimlemeler yükleyerek heykellere, rölyeflere dönüştü onun sabırlı ve usta ellerinde. Evinin bahçesinde sergilediği birbirinden değerli taş yontu ve çalışmaları ulusal alanda da ilgi odağı olmuştur. Hobi olarak başlayan çalışmalarında naif bir etki sezilenen taş yontular; keline has özelliğiyle birçok sergide yer almış ve kısa zaman içinde.

İlimizde el sanatları arasında dokumacılık önemli bir yere sahiptir. Birçok ilçede dokumacılıkla ilgili birçok ürünler ortaya konulmaktadır. El Dokuma sınıfına giren; kilim, heybe, kol çantası, çorap, dastar gibi ürünler birçok ailenin geçim kaynağını oluşturur. Ancak burada özellikle Gököy Kozören dokumaları kültürel açıdan ön plana çıkmaktadır. Türk Kültüründe önemli bir yere sahip olan kilim dokumacılığı Kozören’de motif motif hayat bulur maharetli ellerde. Yine Gököy ilçesinin Kozören köyünde el örgü ve dokumalarıyla isim duyurmuş bir ustamızda Gürcü KARAKOÇ’ tur. Yine aynı köyde dokumalarıyla isim yapmıştır Muzaffer KARAKOÇ. (Ordu Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2013)

Gököy ilçesinde el sanatlarının yaşatılması ve geliştirilmesi için bir dernek oluşumu gerçekleştirilmiş ve çalışmalar daha bilinçli yapılması hayata geçirilmiştir. Bu birbirinden güzel motiflerle bezeli dokumalar Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri aracılığıyla yurt içi ve yurt dışı piyasalara sunulmaktadır.

Saz kültürümüzün simgesidir yüzyıllardır. Saz yapımı en önemli el sanatları arasındadır Ordu ilinde. En güzel sesi vermek için usta eller gereklidir. Saz yapımında birçok ünlü sanatkâr yetişmiştir Ordu ilinde. Bazıları uğraşlarını il dışında sürdürür bazıları ise kendi ilçesinde köyünde büyük bir tutkuyla sürdürür çalışmalarını. Perşembeli saz yapım ustaları Lütfü ALKAN ve Kazım CEYLAN birbirinden güzel bezenmiş sazlarını yıllardır yapmaya devam ediyor.

Mustafa SOYLU ve Hamdi SOYLU ustaların uğraş alanı ise beşikçiliktir. Gürgentepe ilçesinin Akören köyündeki bu iki beşik ustası kültürümüzün bir başka unsuru olan Beşik yapımı sürdürürler yıllardır ve büyük bir ustalıklı.

Hediyelik eşyalara Ordu motifleriyle süsleyerek hediyelik eşyalara yöresel bir kimlik ekleyerek Ordu ilinde tanıtımına katkısı olan ve el sanatlarıyla uğraş veren İnci GÜRSOY, Cihan ATAŞ ve birbirinden güzel çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca hediyelik eşyalar ve birçok objenin minyatürünü büyük bir titizlikle ortaya çıkaran Ekrem ŞAHİN'den söz etmek gerekir.

El sanatlarına gönül verenlerden bir diğeri ise taş işçiliğinin en güzel örneklerini sunar bizlere Erdoğan TATHAN olarak gösterilebilir.

İlimiz merkez Taşbaşı mahallesinde kendi evinin bir bölümünü atölyeye dönüştüren ve çalışmalarını sürdüren Doğan AKDENİZ Ordu ili dışında daha fazla tanınmaktadır. Kuş kafesleri onun ellerinde yeniden biçimlenir. Ama esas yapmış olduğu gemi maketlerinden söz etmek gerekir. Dünyaca tanınmış gemileri onca hesaplara orantılı olarak küçülterek aylarca uğraş sonunda muhteşem maketlere dönüşür onun titiz ve sabırlı ellerinde. Her biri birbirinden değerli; gemiler, kalyonlar, çektirme tipi deniz araçlarını bazen evler onun maketlerine konu olmuş sonra birer nadide eser olarak ortaya çıkmış. Daha çok il dışında alıcıları onun eserlerine gerçekten yakından takip etmekte ilimizin el sanatlarının tanıtımına çok büyük katkı yapmaktadır.

Aybastı ilçesinin Toygar köyünde manda boynuzundan taraklar yapan Hasan YÜKSEL ise kaybolmaya yüz tutmuş bir el sanatını sabırla yaşatıyor. Kültürümüzün gelecek nesillere aktarılmasında en önemli görevi üstlenen el sanatkârlarını saymakla bitmez. Hepsini birbirinden önemli el sanatlarının yaşatılması için emek veren ve ismini yazamadığımız niceleri vardır ilçelerimizde, beldelerimizde ve köylerimizde. (Ordu Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2013)

5.4.5. Halk Hekimliği

Ordu halkının yıllardan beri duyduğu, gördüğü, tespit ettiği uzun incelemeler ve deneyimlerden sonra elde etmiş olumlu neticelere dayanan veya öyle olduğuna inanılan halk hekimliği; tıbbın bu kadar ilerlemesine rağmen bazı yörelerde zaman zaman hala uygulanmaktadır.

Mesela;

Boğaz Ağrısı: Isıtılan taflan yaprağı sarılır, ısıtılan tahta kaşık sürülür.

Grip: Kekik, ayva yaprağı, nane ve mısır püskülü kaynatılır. Çay gibi içilir.

Karın Ağrısı: Un kavrulup sarılır.

Şeker Hastalığı: Taflan yedirilir, taflan yaprağı kaynatılıp suyu içilir.

5.4.6. Halk Oyunları

Ordu ve çevresinin halk oyunlarını incelerken Ordu halkını etnolojik açıdan göz önüne almak gerekmektedir. Ordu ve Çevre Halkı;

1877-1878 öncesi ve bu zamanlarda Gürcistan'dan gelen (1893 harbi) göç ederek gelen Gürcü Türkler.

1910 ve daha sonrası Selanik'ten buradaki Rumlarla mübadele (karşılıklı yer değiştirme) edilen Selanik Türkleri.

1917 öncesi 1. Dünya Savaşı sırasında Rus istilasında göç eden ve geri dönemeyen Artvin, Rize ve Trabzonlular.

Tokat'ın ve Sivas'ın Ordu iline yakın ilçelerinden ve köylerinden göç edip gelenler, Batum ve Gümüşhane'den gelip yerleşenlerden oluşmaktadır.

Göç edip gelen halk ve yerli halk arasında kendiliğinden oluşan bir kültür alışverişi olmuştur. Buradan da anlaşılacağı gibi Ordu Folkloru; içinde bulunduğu Doğu Karadeniz Bölgesinin ve iç Anadolu Bölgesinin Folklorunu yaşatmaktadır. Tabii ki Ordu yerleşik kültürüyle yoğrulmuş, yöreye özgü bir halk Müziği ve Halk oyunları oluşmuştur.

Sahil kesiminde, Horonlar ve Kol Oyunları – Metelik olarak ta bilinen karşılama türü oyunlar oynanmaktadır. İç kesimlerde Akkuş, Aybastı, Gölköy ve Mesudiye ilçelerinde ise Tokat ve Sivas'ın etkisi bilhassa düğünlerde bu yörelerden müzisyenler getirilmesi sonucu bu ilçelerde Halay türü oyunlara rastlanmaktadır.

Bugün bu oyunların (özellikle halay türü) birçoğu unutulmuş ya da artık fazla ilgi görmemektedir.

Aşağıda belirtilen oyunlar bugün hala Ordu’da oynanmaktadır. Bu da gösteriyor ki, Ordu’da yaşayan insanların genel karakterini bu oyunlar (Horon ve Karşılama) yansıtmaktadır.

Yörede oynanan Horonlar kadın ve erkekler tarafından ayrı ayrı oynanmaktadır. Ancak yakın akraba kız ve erkekler birlikte oynamaktadırlar.

Bütün horonlarda olduğu gibi oyun, yavaş başlar giderek hızlanır. Kız horonu yalnız kızlar tarafından, Dik Horon – Laz Horonu – Düz Horon – Sık Horon (Sıksara) da yalnız erkekler tarafından oynanır.

Oyundan oyuna geçişte “Al Aşağı”, “Aldanma”, “Hop Hop” komutları kullanılır.

Ordu yöresinde oyunlara eşlik eden sazlar: Kemençe, Davul-Zurna, 1940’lardan itibaren ise kaval ve bağlamada da kullanılmaktadır.

Ordu ili sözlü ve sözsüz halk oyunu ezgi ritimleri sırasıyla şunlardan müteşekkildir. 2/4, 4/4, 5/8, 6/8, 7/8, 7/16, ve 9/8, 9/16 zamanlı basit ve bileşik usullerden oluşmaktadır.

Horon Türünde Oynanan Oyunlar

1- Horonlar:

- a) Gürcü Horonu
- b) Dik Horon
- c) Mısırlı (Mısırlıoğlu) Horonu
- d) Sallama

2- Karşılama Türü (Kol Oyunları) Oyunlar:

- a) Ordu Karşılması
- b) Ordu'nun Sokakları
- c) Su Sızıyor Sızıyor
- d) Miralay

3- Her Yerde Oynanan Pıtık Oyunları

- a) Horonlar:(Mısıroğlu Horonu - Tulum Horonu - Sallama - Nalcı Horonu ve Melet Horonu)
- b) Karşılama Türü (Kol Oyunu) Oyunlar: (Lazutlar - Miralay - Bahçelerde Pırasa)
- c) Halay Karakterinde Oynanan Oyunlar:(Tamzara – Temurağa)
- d) Dinsel Nitelikli Oyunlar: (Semahlar)

5.4.7. İnanışlar

İnanç ve gelenekler halkın ortak yönünü günümüze kadar getirmiştir. Bundan sonra de varlığını sürdüreceğe benzer. Yöremizdeki halk inanışlarından bazıları;

- Makas elden ele verilmez, kavgayı çağrıştırır.
- Hıçkırma, başka bir yerde anıldığınızın işaretidir.
- Ayvanın çok olması, kışın çok olacağına işaretir.
- Süpürgeye oturmak kızın çok olacağına delalettir.
- Yemek yerken elinden kaşık düşerse, aç misafir gelmesine delalettir.
- Eşik üzerine oturulmaz, ayak basılmaz, üstünde durulmaz, uğursuzluk sayılır.
- Bebeğin ayağının altı öpülürse çocuk büyüdüğü zaman ağaca çıkamaz.

5.4.8. Kalıplaşmış Sözcükler

Bu başlık altında Ordu ili genelinde kullanılan atasözleri, deyimler ve beddualara yer verilmiştir.

a) Atasözleri

Ordu ilinde günümüzde de kullanılmaya devam edilen bazı atasözlerine aşağıda yer verilmiştir. Bunların bazıları yöreye özgü olduğu gibi bazıları ise yörede sık kullanılan kalıplaşmış sözcüklendir.

- Akşamın Hayrında Sabahın Şerri İyidir.
- Dereyi Görmeden Paçayı Sıyırma.

- Darı Unundan Baklava, İncir Ağacından Oklava Olmaz.
- Tarlanın Taşlısını, Kızın Saçlısını Al.
- Hırs Gelir Göz Kararır, Hırs Gider Yüz Kararır.
- Al Malın İyisini, Çekme Kaygusunu.
- Kızım Sana Söylüyorum, Gelinim Sen İşit.
- Eve Lazım Olan Camiye Haramdır.
- Evinde Başını Düğünde Gelin Başlı Bağlar.
- El Atına Binen Köy Yokuşunda Kalır.

b) Deyimler

Ordu ilinde günümüzde de kullanılmaya devam edilen bazı deyimlere aşağıda yer verilmiştir. Bunların bazıları yöreye özgü olduğu gibi bazıları ise yörede sık kullanılan kalıplaşmış sözlerdendir.

- Kabak Tadı Vermek.
- Davunun Dibi.
- Üstü Kalaylı, Altı Alaylı.
- Hariçten Gazel Okumak.
- Okkanın Dibine Gitmek.
- Kiril Kiril Dönmek.
- Yalaoz Kalmak.
- Faldaşı Gibi Açılmak.
- Sapından Küpüsünden Konuşmak.
- Mada Kağuşturmak.

c) Beddualar

Ordu yöresinde geçmişten günümüze kadar gelmiş söylenmelerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

- Adı Batasica,
- Boyu Devrilesice,
- Dili Kopasica,
- Gidişin Olsun Dönüşün Olmasın,
- Gözüne Dizine Dursun,

- Öllünün Körü,
- Evladından Bulasica.

5.4.9. Maniler ve Bilmeceler

Bu başlık altında Ordu ili genelinde kullanılan maniler ve bilmecelere yer verilmiştir.

a) Maniler

Maniler içli, dokunaklı ve duygulu şiirlerdir. İnsanlarımızın başından geçenleri gönülleriyle buluşturup dörtlüklere dökmüşler, bunları eğlencelerinde söyleyerek nesilden nesile aktarmışlardır. Bunların küçük bir kısmına aşağıda yer verilmiştir.

Oy bakacak bakacak
Yaprağını dökecek
Benim aklım kesmiyor
Yar beni bırakacak

Geç koyunun önüne
Buğdayları yemesin
Sevdiğünü almayan
Ben yaşıyam demesin

Ayın peşinde yıldız
Ne bakıyorsun baldız
Sen git de bacın gelsin
Evde kaldım yalnız

Güneş ibrik ılıtmaz
Yürek yarı unutmaz
Karagölde kar yesem
Yüreğimi soğutmaz

Derede tuttum balık

Okkalıktır okkalıktır
Kız babanın evinde
Çekmedi mi sevdalık

Al üzüm üzümünen
Yar dargın biziminen
Yare ters mi bakmışım
Çıkası gözümünen

b) **Bilmeceler**

Bilmece, bir şeyin adını anmadan niteliklerini üstü kapalı söyleyerek o şeyin ne olduğunu bulmayı dinleyene veya okuyana bırakan oyun, muammadır. Ülkenin her kesiminde de olduğu gibi Ordu yöresinde de bilmeceler geçmişten günümüze kadar iletilmiştir ve hala oyun ve eğlenme amacıyla günlük hayatta kullanılmaktadır. Aşağıda yörede sorulan bilmecelerden bazılarına yer verilmiştir.

- Tek Bacaklı, İki Kulaklı. (Mangal)
- Hert Dedim, Hürt Dedim Kapı Arkasına Yat Dedim. (Süpürge)
- Dağa Varır Seslenir. Eve Varır Yaslanır. (Balta)
- Ağzı Var Dili Yok, Nefesi Var Canı Yok. (Körük)
- Ağzı Yok, Adam Kapar. (ısırgan)
- Dünyayı Doyurur, Kendi Doymaz. (Un Değirmeni)

5.4.10. Müzik

Ordu yöresi Orta Karadeniz Bölgesi içinde geleneksel halk müziği bakımından zengin bir kültüre sahiptir.

Ordu ilinin genel müzik yapısı incelendiği zaman, diğer yöre kültürlerinin etkisinde kaldığı görülmüştür. Genellikle Tokat, Sivas ve hatta Orta Anadolu'dan Yozgat ve Kayseri'ye kadar uzanan bir kültür alışverişinin olduğu görülmektedir. Bu nedenle Ordu ilinin geleneksel halk müziği açısından zengin bir yapısı olduğu görülmektedir. Bu durum da Ordu ilinin diğer yörelere nasip olmayacak bir kültürel zenginliğe sahip olması sonucunu doğurmuştur.

Bu zenginliklerin başında geleneksel halk müziğinde icra edilen türküler gelmektedir. Bu türkülerden belli başlıları Efilo havaları, Fingil havaları, Sürmeliler, Kol Bastı havaları, Zeybekler ve Bozlaklardır.

Yöre türküleri daha çok mahalli sanatçılar tarafından icra edilmekle birlikte, yeni derlenen birçok türkü THM repertuar İnceleme Kurulları tarafından incelenerek Türk halk Müziği Repertuarına kazandırılmıştır.

Ordu yöresinin geleneksel halk müziği yapısı incelendiğinde, farklı karakterde birbirinden bağımsız olmakla birlikte birbirinden kopmayan sürekli beraber icra edilen bir müzik kültürünün karşımıza çıktığı görülmektedir.

Yapılan inceleme ve alan araştırmalarında elde edilen bilgiler sonucunda Ordu ilinin geleneksel halk müziği başlıca üç ana bölgeye ayrılmakta ve bu bölgeler içerisinde farklı karakterlerde icra edilmektedir. Bu üç ana bölge içerisinde okunan türküler seyir ve makam olarak birbirine uzak mesafededir. Bu bölgelerin musıkî karakterleri başlıca; sahil kesim, orta kesim ve iç kesim olarak üç bölgeye ayırmak mümkündür.

Sahil Kesim: Bu kesimde genellikle “ Sürmeli Havaları ve Zeybek ve Eşkıya Havaları” çalınıp söylenmektedir. Bu kesimde okunan türkülerle civar illerde okunan türküler karakter ve yapı olarak birbirleriyle icra yönünden benzerlikler göstermekle birlikte, ortak icra edilen türkülerin de olduğu görülmektedir.

Ege Bölgesinde türkülerinde görülen ve zeybek türküleri olarak da bilinen efe türkülerinden ya da benzerlerinden bazılarını Ordu ilimizde görmek mümkündür.

Ortak Kesim: Orta kesimde diğer kesimlerden farklı olarak, Fingil Çeşitlemeleri adıyla bilinen kıvrak ve oynak havalar, türküler okunmakta ve çalınmaktadır.

Ordu insanı bölgenin de yapısından kaynaklanan özelliği ile son derece coşkulu, duygulu, hassas ruhlu, sevecen, esprili ve sıcakkanlı bir yapıya sahiptir. Anadolu'muzun diğer yörelerinde olduğu gibi sevincini, kederini, duygu ve düşüncelerini, hasretini, aşkını ve doğaya karşı olan tutkusunu hep türkülere dökmüştür. Genelde Ordu insanının kültür ve sanata olan yeteneği nedeniyle bu dalda (Türkü) yetiştiren illerden biri olmuştur. İlimizde kurulan Ordu Belediyesi

Konservatuar Müdürlüğü'nde tiyatro, Türk halk müziği, Türk sanat müziği ve halkoyunları bölümlerinden kurslar verilmektedir.

5.4.11. Hayatın Dönüm Noktaları

Bu başlık altında Ordu ilindeki doğum, sünnet, evlenme ve askerlik-gurbetlik adetlerine yer verilmiştir.

a) Doğum:

Yöremizde doğum olayı artık hastanelerde gerçekleştirilmektedir. Eskiden evlerde ebe yardımıyla yaptırılan doğumlar neredeyse bitmiştir. Doğumdan sonra 40 gün anneye iş yaptırılmaz. 40. gün çocuk ve annesi kırk uçurma adı verilen gezmeye gider. Yeni doğan bebek diş çıkarmaya başlayınca “diş buğdayı” denilen yemek hazırlanıp, komşulara ve akrabalara ikram edilir.

b) Sünnet:

Yöremizde sünnet genellikle çocukları tek yaşlarında olduğu dönemlerde (1-3-5-7-9) yapılır. Sünnet kıyafetleri giydirilen çocuklar, sünnet olmadan önce arabayla konvoy eşliğinde gezdirilir. Evde sünnet yatağı hazırlanır. Sünnet olan çocuk için Kuran okutulur ve konuklara ikramda bulunulur. Salonda yapılan sünnet düğünlerinde de eğlenceler yapılır. Sünnet olan çocuğa çeşitli hediyeler alınır ve bahşiş olarak para ya da altın takılır.

c) Evlenme:

Gerek sahil gerekse ilçe ve beldelerimizim büyük bir kesiminde görücü usulü ile evlenme unutulmaya yüz tutan adetlerimiz arasındadır.

Erkek evinde veya şehir merkezinde salonlarda yapılan düğünlerden bir gece önde kız evinde yapılan kına gecesi gelenekselliğini sürdürmektedir. İlimizde kına gecelerinde bilhassa köylerde erkek evi kız evine kına, kız evi de erkek evine bohça adı altında çeşitli çeyiz eşyası ve hediye götürür. Kına gecelerinde kına yakma ve gelin ağlatma töreni yapılır. Gelin ağlatma esnasında yöresel türküler söylenir.

Düğünde düğün kâhyası ve görevlendirilen bir başka kişi öncülüğünde davul, klarnet ve kemençe gibi çalgı takımı ile birlikte davetlilerin karşılanması, düğün evi

baca ve saçaklarını hedef alan tüfek ve tabanca atışları, davetlilere başta keşkek olmak üzere yemek ikram edilmesi, mahalli oyunların oynanması, gelin almaya gidilmesi, gelin evinde karşılama, gelin evinde sandık ve kapı bahşişlerinin verilmesi, bahşiş almak için yol kesmeler, kurban kesme gibi bölümlerden oluşmaktadır.

d) Askerlik - Gurbetlik:

İlimiz genelinde Askerlik çağı gelmiş gençler; akrabalarında bulunan büyüklerin ellerini öpmek ve vedalaşmak için ziyaretlerine giderler. Askere yolcu etme töreninde davul zurna eşliğinde oyunlar oynanır, uğurlama arkadaşlar ve akrabalar eşliğinde yapılır.

5.4.12. Bayramlar, Törenler, Kutlamalar

Bu başlık altında Ordu ili genelinde kutlanan bayramlar, törenler ve kutlamalara yer verilmiştir.

a) Hıdrellez: 6 Mayıs Hıdrellez Kültür ve Bahar Bayramıdır. Halkımızın bu günle ilgili örf - adet, gelenek ve göreneklerini sergileyerek 7'den 70'e Hıdrellez kuşaktan kuşağa yaşatılmaktadır. Aynı zamanda bolluk, bereket, dileklerin kabul edileceği, Hızır ile İlyas'ın buluştuğu gün olarak da inanılan Hıdrellezin toplumumuzdaki yeri çok büyüktür. Halkımız çeşme başlarına su ve deniz kenarlarına, koruluklara vb. yerlere giderek çeşitli şekilde eğlenirler.

b) Mayıs Yedisi: Her yıl Mayıs ayının yirmisinde kutlanan "Mayıs Yedisi" Hızır ile İlyas'ın birbirleriyle dalgaların kırıldıktan sonra deniz sularının karada temas ettiği noktada buluştuğu gün olarak bilinmektedir. Mayıs Yedisi de Hıdrellez bayramında olduğu gibi aynı inanç ve adetler etrafında toplanmaktadır. Ancak aralarında Miladi ve Hicri takvimlerden kaynaklanan gün farkı vardır. Bu günde, yedi dalgadan geçmenin son derece yararlı olduğuna, böylece o yılki hastalık ve bunalımlardan kurtulacağını inancı hâkimdir.

c) 19 Eylül Atatürk'ün Ordu'ya Gelişi: Atatürk'ün Ordu'ya geliş tarihi olan 19 Eylül her yıl çeşitli etkinliklerle kutlanmaktadır.

d) 1 Temmuz Kabotaj Bayramı: İlimiz denize kıyısı olan bir konumda olması nedeniyle Deniz Bayramı olarak tören ve etkinliklerle kutlanmaktadır.

5.5. Ordu'nun Günümüzdeki Yeri ve Önemi

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Ordu'nun yüzölçümü 5.952 kilometrekare olup Türkiye yüz ölçümünün %0,8'ine denk gelmektedir. Ordu'da 19 ilçe ve biri büyükşehir olmak üzere 20 belediye bulunmaktadır. Ordu ilinin nüfusu, 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 731 452'dir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Altınordu, Ünye ve Fatsa en küçük ilçeleri ise sırasıyla Kabadüz, Gülyalı ve Çamaş'tır. (TÜİK, 2013)

2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre Ordu ili nüfus büyüklüğü bakımından Türkiye'nin 30. Büyük ilidir. İlin kilometrekareye 123 kişi olan ile 100 olan ülke nüfus yoğunluğunun üzerindedir. Nüfus artış hızı % -13.5 net göç hızı ise 2012-2013 döneminde % -21.0'dir.

Ordu ili toprakları çok dağlıktır. Ovalarının miktarı sadece %0,5'tir. %83,5 dağlık ve %16'sı platolardan meydana gelir. Dağların en önemlileri Canik ve Karagöl Dağlarıdır. Canik Dağları Karadeniz'e ve güney sınırına paralel olarak uzanır. Karagöl Dağı ise Ordu-Giresun sınırında yer alır. Karagöl Dağı 3105 m, Gündeliç Tepesi 2789 m, Seyir Tepesi 2103 m yüksekliğe sahiptir. Canik Dağları üzerinde Gürgentepe geçidiyle Haçbeli Geçidi bulunur. Bu geçitlerle Ordu, Sivas'a bağlanır. Canik Dağlarından çıkan ve Karadeniz'e dökülen sular bazı plato ve yaylalar meydana getirmişlerdir. Bazı yerleri 2000 metreyi geçer. Yaylalar bitki örtüsü bakımından zengindir ve küçükbaş hayvancılığa müsaittir.

Ordu ilinin sanayisi daha çok fındığa bağlı yatırım ve girişimlerden oluşmaktadır. Bu işletmelerin büyük bölümü KOBİ niteliğinde olup, sermaye yapıları risk üstlenebilecek durumda olmayan ve optimal ölçekte üretim faaliyetinde bulunmayan, yoğun olarak sezonluk çalışan aile işletmesi şeklindeki organizasyonlardır. Fındık sanayisinin dışında likit yağ, çikolata ve gofret, MDF, seramik, çimento, meşrubat sanayi, ayakkabı, metal mamulleri üretimi, su ürünleri entegre işletmeciliği gibi sanayi kolları da gelişme içerisinde.

2013 il bazında temel işgücü göstergelerine göre Ordu ilinin işsizlik oranı 2013 yılı için %6,1 işgücüne katılma oranı %52,2 ve istihdam oranı %49,0'dur.

2013 yılında Ordu ilinde toplam tarımsal alanı 255 829 ha'dır Bu alanın 227 742 hektarı uzun ömürlü bitkiler alanı, geri kalanı ise işlenen tarım alanıdır.

Ordu ilinin ekonomik yapısı tarıma dayanmaktadır. Tarım sektörü içerisinde başta bitkisel üretim olmak üzere hayvancılık, arıcılık, balıkçılık ve ormancılık önemli alt sektörlerdir. Bitkisel üretim içerisinde en önemli ay fındık ürününün olup, mıdır, patates ve tahıllar gayri safi hasılaya katkı sağlayan ilde üretilen diğer ürünlerden bazılarıdır. (TÜİK, 2013)

Son zamanlarda fındık fiyatlarının 2000li yılların bile altına düşmesinden dolayı alternatif tarım ürünü arayışları başlamıştır. Bu bağlamda kivi, soya gibi ekonomik değeri yüksek tarım ürünlerine yönelim başlamıştır.

Sanayi bakımından fazla gelişmemiş olsa da Türkiye'de alternatifi bulunmayan ve dalında tek olan ÇAMSAN POYRAZ Laminant Parke Fabrikası bugün evlerde kullanılan laminant parkenin ve diğer ahşap içerikli ürünlerin büyük bir çoğunluğunu tek başına karşılar. Ayrıca SAGRA Çikolata ve Fındık Fabrikası çikolata sanayiinde tek sayılabilir. Bugün evlerimizde yediğimiz Sarelle, Sagra, Tadelle ve birçok çikolata ürünü burada üretilir. Ayrıca fabrikada fındık yağıda üretilmektedir. İlde irili ufaklı fındık fabrikaları dağınık bir şekilde istihdama katkıda bulunmaktadır. Az da olsa çimento ve kâğıt sanayisi de istihdama katkıda bulunur. (Ordu Valiliği)

İlin eski camileri, çeşmeleri, kaya mezarları ile yüzyıllardan beridir süren yerleşme yeri olması nedeniyle kaleleri, kayalık tepelerde bulunan dehlizleriyle, el sanatları ve sanatçılarıyla kültürel ve turistik açıdan öne çıkan değerlerdir. Şehrin sembolü Boztepe olup, şehri kuşbakışı olarak bütünüyle izlemek isteyenler için önemli bir uğrak yeridir. (TÜİK, 2014)

Boztepe, bir tarafında Ordu manzarası bir tarafında uçsuz bucaksız Karadeniz manzarasına sahip, bir tarafında yemyeşil tepelere hâkim ziyaret edenleri büyüleyen bir yerdir. Her yıl binlerce turist ağırlar. Özellikle yaz aylarında insanlar sırf manzarayı görmek için bu tepeye çıkarlar.

Boztepe'de yiyecek içecek gibi ihtiyaçları karşılayacak restoran vs. bulunmaktadır. Ayrıca çam ormanları arasında piknik alanları mevcuttur. Kış aylarında yağın kar Boztepe'ye güzel bir görünüm verir.

Boztepe'de çoğunlukla yamaç paraşütü gibi aktiviteler yapılmaktadır. Yakın tarihte Boztepe'nin turizm açısından çok önemli yerlere geleceğine inanılıyor. Ayrıca Boztepe-Ordu arasında yapılmış bir teleferik de bulunmaktadır. Bu sayede Boztepe'ye teleferik ile çıkıp inilebiliyor. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Ordu_\(il\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ordu_(il)), 03.10.2015)

Ordu doğal zenginlikleri, tarihi dokusu, denizi, dereleri, yaylalarıyla dünyanın en güzel köşelerinden biridir. Renklerin bütün tonlarını Ordu'da bulmak mümkündür. Bir günde dört mevsimin yaşandığı ilde doğa sporunun her çeşidi yapılabilir. İlde; kuş gözlemciliği, dağcılık, trekking, kamp, piknik, güneşin doğuşunu ve batışını seyretmek, yüzmek, doyumsuz yaylalarda balık yemek, yapılabilecek aktivitelerin başında gelmektedir. (Seçilmiş Göstergelerle Ordu, s. XII-XV, 2013, TÜİK)

ÜÇÜNCÜ KESİM: ORDU İLE İLGİLİ ÇÖZÜMLEMELER

Bu kesimde Ordu'nun nüfus, ekonomik ve sosyal yapısı incelenmiş, buna dair sorunları ortaya konulmuş ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Bu kesimin 6. bölümünde cinsiyet, kentleşme ve okuryazarlık açılarından Ordu ili nüfusunun yapısı ve sorunları incelenmiş, bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Ordu'nun Ekonomik Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri başlıklı 7. Bölümde ise ele alınan bölge; doğal kaynaklar, sanayi, madencilik, enerji kaynakları, turizm, tarım, hayvancılık, balıkçılık, hidroelektrik santral, ithalat ve ihracat açılarından incelenmiştir. Daha sonra Ordu'nun gelir dağılımı ve istihdam durumu ile Türk ekonomisine katkısı üzerinde durulmuş ve ekonomik yapı ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Ordu'nun Sosyal Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri başlıklı 8. Bölümde ise; eğitim, sağlık ve kültür gibi sosyal yapıyı oluşturan ögeler, bunlara ilişkin sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri irdelenmiştir.

6. ORDU İLİNİN NÜFUS YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu bölümde Ordu ilinin nüfus yapısı ile ilgili bilgilere ve sorunlara yer verilmiş, bu sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

6.1. Ordu İlinin Nüfus Yapısı (Cinsiyet, Kentleşme, Okuryazarlık vb. Açılarından)

Ordu ilinin nüfusu, 2013 ADNKS sonuçlarına göre 731 452'dir. Yine aynı sonuçlara göre Ordu ili nüfus büyüklüğü bakımından Türkiye'nin 30. Büyük ilidir. İlin kilometrekareye 123 kişi olan ile 100 olan ülke nüfus yoğunluğunun üzerindedir. Nüfus artış hızı % -13,5 net göç hızı ise 2012-2013 döneminde % -21.0'dir.

Ordu'da 19 ilçe ve biri büyükşehir olmak üzere 20 belediye bulunmaktadır. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Altınordu, Ünye ve Fatsa; en küçük ilçeleri sırasıyla Kabadüz, Gülyalı ve Çamaş'tır.

Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan Ordu'nun yüzölçümü 5952 kilometrekare olup Türkiye yüzölçümünün %0,8'ine denk gelmektedir. (TÜİK, 2014)

6.1.1. İl Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı

Aşağıda yer alan Çizelge 1’de Ordu ilinin 2011-2013 yılları arasındaki nüfus bilgilerine yer verilmekle birlikte, bunun yanı sıra karşılaştırma imkanı sağlamak amacıyla Doğu Karadeniz Bölgesi’nde yer alan altı ilin (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin ve Gümüşhane) ve ülkenin toplam nüfuslarına yer verilmiştir.

Çizelge 1: Ordu ili, Doğu Karadeniz İlleri ve Türkiye Nüfusu Karşılaştırması, (2011-2013)

		Nüfus			İl ve ilçe merkezleri, belde ve köyler nüfusunun toplam nüfus içindeki oranı (%)	
		Toplam	İl ve ilçe merkezleri	Belde ve köyler	İl ve ilçe merkezleri	Belde ve köyler
TR Türkiye	2011	74 724 269	57 385 706	17 338 563	76,8	23,2
	2012	75 627 384	58 448 431	17 178 953	77,3	22,7
	2013	76 667 864	70 034 413	6 633 451	91,3	8,7
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	2011	2 513 021	1 437 943	1 075 078	57,2	42,8
	2012	2 545 274	1 467 952	1 077 322	57,7	42,3
	2013	2 553 647	2 110 677	442 970	82,7	17,3
TR902 Ordu	2011	714 390	409 288	305 102	57,3	42,7
	2012	741 371	423 295	318 076	57,1	42,9
	2013	731 452	731 452	-	100,0	-

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Kaynak: 2014 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Buna göre Ordu nüfusu 2011 yılında 714.390, 2012 yılında 741.371, 2013 yılında ise 731.452’dir. 2011 ve 2012 yıllarında il ve ilçe merkezleri nüfusunun toplam nüfus içerisindeki oranı sırasıyla % 57,3 ve %57,1 iken 2013 yılına gelindiğinde bu oran %100 olmuştur. Bunun nedeni ilin büyükşehir statüsüne geçirilip belde ve köylerin statüsünün değiştirilmiş olmasıdır.

Belde ve köylerde yaşayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranının Doğu Karadeniz ve Türkiye geneline bakılınca da azaldığı görülmektedir. Bunun nedeni de tıpkı yukarıdaki gibi Ordu gibi bazı diğer illerin de büyükşehir statüsüne geçirilmesidir.

2014 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre Ordu ilinin ilçelerinin nüfusu Çizelge 2’de yer aldığı gibidir.

Çizelge 2: Ordu İli ve İlçeleri Nüfus Dağılımı

<u>Ordu</u>	<u>İl/ilçe merkezi</u>		
	<u>Toplam</u>	<u>Erkek</u>	<u>Kadın</u>
Akkuş	24.634	12.532	12.102
Altınordu	195.817	96.420	99.397
Aybastı	23.049	11.443	11.606
Çamaş	9.070	4.507	4.563
Çatalpınar	14.168	7.062	7.106
Çaybaşı	13.643	6.925	6.718
Fatsa	108.365	54.541	53.824
Gölköy	29.959	14.985	14.974
Gülyalı	8.384	4.181	4.203
Gürgentepe	14.314	7.121	7.193
İkizce	15.225	7.676	7.549
Kabadüz	8.025	4.177	3.848
Kabataş	10.923	5.356	5.567
Korgan	30.392	15.333	15.059
Kumru	31.209	15.529	15.680
Mesudiye	16.576	8.377	8.199
Perşembe	31.702	16.191	15.511
Ulubey	19.903	9.998	9.905
Ünye	118.910	59.273	59.637
Toplam	724.268	361.627	362.641

Kaynak: TÜİK, 2014

Nüfus verilerine göre Ordu ilinin en kalabalık ilçesi olan Altınordu'da 195.817 kişi, en az nüfuslanmış ilçesi olan Kabadüz'de ise 8025 kişi yaşamaktadır. Ünye ve Fatsa ise diğer ilçelere göre daha yoğun nüfuslanmıştır.

Çizelge 3: İl/İlçelere Göre İl/İlçe Merkezi, Belde/Köy Nüfusu, Yıllık Nüfus Artış Hızı

İl ve ilçe	Nüfus			Yıllık nüfus artış hızı ⁽¹⁾ (%)
	Toplam	İl/ilçe merkezleri	Belde ve köyler	
Ordu	724 268	724 268	-	-9,9
Akkuş	24 634	24 634	-	-76,1
Altınordu	195 817	195 817	-	50,9
Aybastı	23 049	23 049	-	-50,7
Çamaş	9 070	9 070	-	-137,1
Çatalpınar	14 168	14 168	-	-34,8
Çaybaşı	13 643	13 643	-	-105,6
Fatsa	108 365	108 365	-	22,4
Gölköy	29 959	29 959	-	-91,6
Gülyalı	8 384	8 384	-	-83,7
Gürgentepe	14 314	14 314	-	-125,7
İkizce	15 225	15 225	-	-95,2
Kabadüz	8 025	8 025	-	-35,1
Kabataş	10 923	10 923	-	-117,2
Korgan	30 392	30 392	-	-63,1
Kumru	31 209	31 209	-	-33,4
Mesudiye	16 576	16 576	-	-23,8
Perşembe	31 702	31 702	-	-13,4
Ulubey	19 903	19 903	-	-47,3
Ünye	118 910	118 910	-	6,0

Kaynak: TÜİK, 2014

2014 yılı verilerine göre Ordu ili nüfus artış hızı % -9.9 olarak negatif bir değerde hesaplanmıştır. Nüfus artış hızının eksi değerde olması, ilin giderek nüfus kaybettiği anlamına gelmektedir. Ordu ili 2013 yılına göre nüfusunun binde 9.9'unu kaybetmiştir.

İlçe bazında bakıldığı takdirde Altınordu ilçesi % 50,9 ile birinci, Fatsa ilçesi % 22,4 nüfus artış oranıyla ikinci, Ünye ilçesi de % 6.0 ile üçüncü sıradadır. Nüfus artış oranı pozitif değerde olan sadece bu ilçe bulunmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi bu üç ilçe Ordu ilinin en yoğun nüfuslu ilçeleridir. Oransal olarak en çok nüfus kaybeden ilçe ise Çamaş'tır. Çamaş nüfusu bir önceki yıla göre % -137,1 artmıştır ya da farklı bir deyişle Çamaş'ta yaşayan her bin kişiden 137,1'i ilçeden ayrılmıştır.

Türkiye'nin yıllık nüfus artış hızı 2014 yılında % 13,3 olarak ölçülmüştür. Bu açıdan bakıldığında Ordu ili nüfus artış hızı Türkiye genelinin altında olmakla beraber üstelik eksi derecededir.

6.1.2. Cinsiyet

Aşağıda yer alan Çizelge 4'te Ordu ili ilçelerinin toplam nüfus miktarı ve bu nüfusun cinsiyete göre dağılımına yer verilmiştir. İlçelerde ve toplamda kadın ve erkek nüfus karşılaştırıldığında ikisi arasında çok büyük bir fark bulunmamaktadır. Sayılar ile anlatmak gerekirse Ordu nüfusunun % 49,92'sini erkekler, %50,08'ini ise kadınlar oluşturmaktadır.

Çizelge 4: Ordu ili ve ilçeleri nüfusunun cinsiyet bazında dağılımı

<u>Ordu</u>	<u>İl/ilçe merkezi</u>			<u>Toplam</u>		
	<u>Toplam</u>	<u>Erkek</u>	<u>Kadın</u>	<u>Toplam</u>	<u>Erkek</u>	<u>Kadın</u>
Akkuş	24.634	12.532	12.102	24.634	12.532	12.102
Altınordu	195.817	96.420	99.397	195.817	96.420	99.397
Aybastı	23.049	11.443	11.606	23.049	11.443	11.606
Çamaş	9.070	4.507	4.563	9.070	4.507	4.563
Çatalpınar	14.168	7.062	7.106	14.168	7.062	7.106
Çaybaşı	13.643	6.925	6.718	13.643	6.925	6.718
Fatsa	108.365	54.541	53.824	108.365	54.541	53.824
Gölköy	29.959	14.985	14.974	29.959	14.985	14.974
Gülyalı	8.384	4.181	4.203	8.384	4.181	4.203
Gürgentepe	14.314	7.121	7.193	14.314	7.121	7.193
İkizce	15.225	7.676	7.549	15.225	7.676	7.549
Kabadüz	8.025	4.177	3.848	8.025	4.177	3.848
Kabataş	10.923	5.356	5.567	10.923	5.356	5.567
Korgan	30.392	15.333	15.059	30.392	15.333	15.059
Kumru	31.209	15.529	15.680	31.209	15.529	15.680
Mesudiye	16.576	8.377	8.199	16.576	8.377	8.199
Perşembe	31.702	16.191	15.511	31.702	16.191	15.511
Ulubey	19.903	9.998	9.905	19.903	9.998	9.905
Ünye	118.910	59.273	59.637	118.910	59.273	59.637
Toplam	724.268	361.627	362.641	724.268	361.627	362.641

Kaynak: TÜİK, 2014**6.1.3. Kentleşme**

Kentleşme olgusunun temel özelliği nüfusun belirli bir alanda yoğunlaşmasıdır. Bu anlamda ve dar bir bakış açısıyla ele alındığında kentleşme, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artışı içerir. Bu tanımlamayla kentleşme sadece bir demografik olaydır. Bu demografik nitelikli olay, nüfus artışı veya kırsal kesimden kentsel alanlara göç yoluyla gerçekleşir

Kentleşme olgusu sadece basit bir demografik olay değildir. Bu olguyu yaratan nedenlerin yanı sıra, bu olgunun sonucunda ortaya çıkan sosyo-ekonomik değişimler söz konusudur. Bu neden sonuç ilişkilerini kapsayacak biçimde ve geniş bir bakış açısıyla ele alındığında kentleşme;

“Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme,

işbölümü ve uzmanlaşma yaratan insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir.” (<http://www.ekodialog.com/kent-ekonomileri/bilincsiz-kentlesme-nedir.html>, 06.10.2015)

Kentleşme oranı ise nüfus içerisinde il ve ilçe merkezlerinde yaşayan insanların oranını belirtmektedir. Ordu ili 2013 yılında büyükşehir statüsüne geçirildiği için köy ve beldelerin de statüsü değiştirilmiş, mahalle haline getirilmiş ve ilçe merkezlerine dahil edilmiştir. Bu nedenle Ordu ilinde kentleşme oranı %100 olarak ölçülmektedir.

Ordu ilinin kentleşme oranını daha iyi incelemek için büyükşehir olmadan önceki son yıl olan 2012 verilerine bakabiliriz. Çizelge 5’te Ordu’da 2012 yılında il ve ilçe merkezlerinde yaşayan nüfus ile köy ve beldelerde yaşayan nüfus değerlerine yer verilmiştir.

Çizelge 5: İlçelere göre il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusu

Ordu	İl/ilçe merkezi			Belde/Köy			Toplam		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Merkez	147.913	72.980	74.933	38.087	18.977	19.110	186.000	91.957	94.043
Akkuş	7.073	3.635	3.438	24.033	12.282	11.751	31.106	15.917	15.189
Aybastı	13.885	6.915	6.970	10.967	5.419	5.548	24.852	12.334	12.518
Çamaş	7.755	3.911	3.844	1.626	798	828	9.381	4.709	4.672
Çatalpınar	5.194	2.561	2.633	9.501	4.754	4.747	14.695	7.315	7.380
Çaybaşı	5.262	2.638	2.624	10.033	5.082	4.951	15.295	7.720	7.575
Fatsa	74.602	37.621	36.981	32.429	16.175	16.254	107.031	53.796	53.235
Gölköy	12.822	6.425	6.397	24.742	12.351	12.391	37.564	18.776	18.788
Gülyalı	3.383	1.668	1.715	4.574	2.287	2.287	7.957	3.955	4.002
Gürgentepe	7.336	3.657	3.679	7.939	3.944	3.995	15.275	7.601	7.674
İkizce	7.106	3.613	3.493	13.226	6.766	6.460	20.332	10.379	9.953
Kabadüz	3.080	1.565	1.515	5.590	2.961	2.629	8.670	4.526	4.144
Kabataş	5.734	2.915	2.819	6.683	3.267	3.416	12.417	6.182	6.235
Korgan	12.814	6.457	6.357	20.186	10.171	10.015	33.000	16.628	16.372
Kumru	12.847	6.339	6.508	19.000	9.457	9.543	31.847	15.796	16.051
Mesudiye	3.804	2.043	1.761	15.001	7.472	7.529	18.805	9.515	9.290
Perşembe	9.168	4.541	4.627	22.982	11.852	11.130	32.150	16.393	15.757
Ulubey	5.290	2.566	2.724	11.709	5.765	5.944	16.999	8.331	8.668
Ünye	78.227	38.621	39.606	39.768	20.180	19.588	117.995	58.801	59.194
Toplam	423.295	210.671	212.624	318.076	159.960	158.116	741.371	370.631	370.740

Kaynak: TÜİK, 2012

Çizelge 5'e göre 2012 yılında Ordu'da yaşayan 741.371 kişiden 423.295'i il ve ilçe merkezlerinde, 318.076'sı ise köy ve beldelerde yaşamaktadır. Bu açıdan bakıldığında 2012 yılında Ordu ilinin kentleşme oranı %57,09 olarak hesaplanır.

Karşılaştırma yapmak açısından Doğu Karadeniz Bölgesi ve Türkiye genelinin 2012 yılı değerlerine bakalım. 2012 yılında Doğu Karadeniz Bölgesindeki illerin toplam nüfusu 2.545.274 olarak ölçülmüştür. TÜİK'ten elde edilen rakamlara göre 2012 yılında Doğu Karadeniz Bölgesi'nin kentleşme oranı % 57,67 olarak hesaplanmıştır. Buna göre Ordu ilinin kentleşme oranı, Doğu Karadeniz Bölgesi'nin kentleşme oranından %0,58 düşüktür. Bu da Doğu Karadeniz Bölgesi ortalaması ile Ordu ortalamasının benzer olduğunu gösterir.

Aynı yıl 81 ilin ortalaması alınarak hesaplanan Türkiye kentleşme oranı ise %77,28'dir. Ordu ilinin kentleşme oranı 2012 yılında Türkiye genelinin kentleşme oranından düşük gerçekleşmiştir.

6.1.4. Ordu İlinde Okuryazarlık Durumu

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2013 yılı verilerine göre Türkiye'de, Doğu Karadeniz Bölgesinde ve Ordu okuma-yazma bilen ve bilmeyenlerin sayısına Çizelge 6'da yer verilmiştir.

Çizelge 6: Yıllar göre okuma yazma bilen ve bilmeyen nüfus, 2011-2013

		Toplam	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen	Bilinmeyen
TR Türkiye					
2011	Toplam	67 045 635	3 171 270	61 889 739	1 984 626
	Erkek	33 602 627	553 704	32 013 033	1 035 890
	Kadın	33 443 008	2 617 566	29 876 706	948 736
2012	Toplam	67 877 379	2 788 757	63 347 643	1 740 979
	Erkek	33 998 532	475 068	32 628 320	895 144
	Kadın	33 878 847	2 313 689	30 719 323	845 835
2013	Toplam	68 735 145	2 654 643	64 374 134	1 706 368
	Erkek	34 421 110	449 328	33 098 329	873 453
	Kadın	34 314 035	2 205 315	31 275 805	832 915
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane					
2011	Toplam	2 310 306	157 738	2 084 217	68 351
	Erkek	1 144 588	26 114	1 084 325	34 149
	Kadın	1 165 718	131 624	999 892	34 202
2012	Toplam	2 342 625	134 816	2 144 357	63 452
	Erkek	1 161 614	22 360	1 107 488	31 766
	Kadın	1 181 011	112 456	1 036 869	31 686
2013	Toplam	2 352 829	127 741	2 162 796	62 292
	Erkek	1 167 791	20 959	1 115 495	31 337
	Kadın	1 185 038	106 782	1 047 301	30 955
TR902 Ordu					
2011	Toplam	655 064	60 680	576 036	18 348
	Erkek	326 130	12 275	304 044	9 811
	Kadın	328 934	48 405	271 992	8 537
2012	Toplam	680 591	50 119	613 279	17 193
	Erkek	339 424	10 228	320 038	9 158
	Kadın	341 167	39 891	293 241	8 035
2013	Toplam	673 045	47 402	608 960	16 683
	Erkek	336 154	9 542	317 705	8 907
	Kadın	336 891	37 860	291 255	7 776

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Not. Yabancılar kapsama alınmamıştır.

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Buna göre okuma yazma bilmeyen sayısı her üç bölgede de her geçen yıl azalma eğilimindedir. Sadece 2012 yılından 2013 yılına gelindiğinde Ordu'da nüfus azalışının da etkisiyle okuma yazma bilmeyen sayısı artmıştır.

2013 yılında okuryazarlık oranı Ordu'da %90,47, Doğu Karadeniz Bölgesinde %91,92, Türkiye genelinde ise %93,65 olarak gerçekleşmiştir. Her ne kadar değerler birbirine yakın olsa da Ordu ili okuryazarlık oranı diğer iki orana göre daha düşük seviyede gerçekleşmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerinin faaliyetlerini artırması, Ordu Üniversitesi'nin açılması ve eğitime verilen önemin artması gibi sebepler okuryazarlık oranına olumlu

etkide bulunmuştur. Ancak şehir sürekli göç vermektedir ve bu göçün durdurulamaması, eğitilmiş nüfusun başka yerlere gitmesine neden olmaktadır.

6.2. Ordu İlinin Nüfus Yapısıyla İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri

Ordu'nun nüfus ile ilgili en büyük sorunu sürekli göç verme eğiliminde olmasıdır. Ordu ili büyükşehir statüsündedir ancak verdiği göçler nedeniyle büyükşehir olabilmek için gerekli olan 750.000 nüfus yeterliliğini taşıyamamaktadır. Bu nedenle Ordu için "Türkiye'nin en küçük büyükşehri tanımlaması" yapılmaktadır.

Nüfusun azalması temel olarak göçten kaynaklanmaktadır. İstanbul gibi nüfus olarak büyük şehirlerde ve yurtdışında birçok Ordulu bulunmaktadır. Gün geçtikçe daha birçok insan da Ordu'dan göç edip büyük şehirlere yerleşmeyi tercih etmektedir. Göç ile ilgili ayrıntılı incelemeye 8. Bölümde yer verilecektir.

Kadın ve erkek nüfusuna baktığımızda cinsiyet bazında eşit bir dağılım vardır. Her ne kadar değersel olarak artık nüfusun tamamı il ve ilçe merkezlerinde yaşıyor gibi görünse de halen nüfusun kayda değer kısmı köylerde yaşamaktadır. Ordu'nun büyükşehir olması köylerde yaşayan nüfusun sorunlarının çözülmüş olması anlamına gelmemektedir. Bu bakımdan büyükşehir olmanın gereği yerine getirilmeli ve bu bölgelere yatırımlara öncelik verilmelidir.

Günümüzde Ordu ili bir dönüşüm evresindedir. Var olan altyapı ve üstyapı eksiklikleri gün geçtikçe çözülmeye başlanmıştır. Ordu ili son 10 yılda modernleşme yöneliminde bir kent haline gelmiştir. Bu yöneliminin sonucunda da pek çok yatırımı üzerine çekmektedir. Şüphesiz ki bu yatırımlar Ordu'daki işsiz nüfusa iş kaynağı olmaktadır, ancak ne yazık ki yeterli değildir.

Köylerde ve merkeze uzak yerleşim bölgelerinde ilkokul ve ortaokulun olması fakat lisenin olmaması köylüleri il ve ilçe merkezlerine yerleşmeye zorlamaktadır. Bunun olumsuz etkisi tarım alanlarının boş kalması ve değerlendirilememesi olarak ortaya çıkmaktadır. Oysaki tarım günümüzde Ordu ilinin başlıca geçim kaynağıdır. Köyden kente giden nüfusun tarım alanlarını terk etmesi, tarım alanlarının boş kalması ve hatta kente göç ettiklerinde iş bulamamaları oldukça olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Okuryazarlık oranı Türkiye ortalamasına yakın gerçekleşmiştir. Okuryazar olma açısından bakıldığında pek bir şey değişmiyor gibi görünse de arka plandaki en

can alıcı nokta ise eğitimli nüfusun şehirden göç etmesidir. Eğitimli nüfusun Ordu ilinde kalmaktansa başka yerlere göç etmesi şehirde nitelikli işgücü eksikliğine sebep olmaktadır.

7. ORDU İLİNİN EKONOMİK YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu bölümde Ordu'nun ekonomik yapısı; su kaynakları, sanayi, madencilik ve enerji, turizm, tarım ve hayvancılık, balıkçılık, ithalat ve ihracatı incelenmiştir. Bu başlıklarla ilgili rakamlar ortaya konulmuş ve Ordu'nun Türk ekonomisine katkısı vurgulanmaya çalışılmış, Ordu'da gelir dağılımı ve istihdam değerleri incelenmiştir. Bunun yanı sıra hidroelektrik santral yapım tartışmalarına yer verilmiştir. Son olarak bu bölümde ekonomik yapı ile ilgili sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerilerine yer verilmiştir.

7.1. Ordu İlinin Ekonomik Yapısı

Ordu ilinin ekonomik yapısı dış ticaret, yeraltı kaynakları ve enerji, ulaşım, tarım ve hayvancılık, sanayi, turizm ve teşvik sistemi olmak üzere toplam 7 alt başlıkta incelenmiştir. Her alt başlıkta konuyla ilgili grafiklere yer verilmiş ve karşılaştırmalı olarak açıklamalar yapılmıştır.

7.1.1. Dış Ticaret

Bu bölümde Ordu ilinde yapılan ihracat ve ithalat rakamlarına yer verilecek ve ilgili açıklamalar yapılacaktır.

Ordu'dan yapılan ihracatın 2013 yılı için ekonomik faaliyetlerine göre dağılımına bakıldığında en büyük pay %66 ile imalat sektörüne aittir.

Çizelge 7: Ekonomik faaliyetlere göre ihracat, 2009-2013

(Bin \$)									
	Toplam	Tarım ve ormancılık	Balıkçılık	Madencilik ve taşocakçılığı	İmalat	Elektrik, gaz ve su	Toptan ve perakende ticaret	Gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri	Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri
TR Türkiye									
2009	102 142 613	4 347 483	188 990	1 882 915	95 449 246	139 740	330 550	1 248	2 440
2010	113 883 219	4 934 710	158 014	2 887 124	105 466 888	181 375	451 656	2 037	3 617
2011	134 908 889	5 166 596	186 017	2 805 449	125 962 537	148 789	631 901	583	4 997
2012	152 461 737	5 188 858	190 340	3 160 785	143 193 911	190 211	534 800	544	2 307
2013*	151 802 637	5 653 323	258 177	3 879 449	141 358 199	28 970	605 984	3 422	15 113
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane									
2009	1 437 634	721 757	152	186 498	529 207	-	18	1	1
2010	1 915 458	924 728	180	267 326	723 087	0	135	-	1
2011	2 060 905	954 775	160	297 417	808 145	-	408	-	0
2012	2 076 013	924 584	195	306 982	843 725	0	528	-	-
2013*	1 992 500	861 015	107	270 509	859 202	997	668	-	2
TR902 Ordu									
2009	205 163	76 739	0	1 645	126 779	-	-	-	-
2010	351 082	123 533	0	3 815	223 734	-	-	-	-
2011	366 475	127 617	-	6 112	232 738	-	8	-	-
2012	334 142	105 037	-	7 585	221 519	-	-	-	-
2013*	290 439	92 116	-	7 589	190 733	-	0	-	-

Not. 1. Firma vergi kimlik numaralarının bağlı olduğu ile göre oluşturulmuştur.

2. Firma vergi kimlik numaralarının bağlı olduğu ilin belirsiz olduğu firmaların ihracat-ithalat değerleri Türkiye toplamına eklenmiştir.

3. Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Kaynak: TÜİK, 2014

Çizelge 7’den görüleceği üzere Ordu’nun ihracat rakamlarında ikinci sırayı tarım ve ormancılık almıştır. Balıkçılık alanında ihracat yapılmamış olması Ordu gibi Karadeniz kıyısında yer alan bir il için garip görünse de yorum yapmadan önce ithalat rakamlarına da bakılmalıdır.

Ordu’nun aksine Doğu Karadeniz Bölgesi ihracat rakamlarında ilk sırayı tarım ve ormancılık almıştır. Ancak imalat sanayi rakamları ikinci sırada gelse de tarım ve ormancılık ürünleri ihracat rakamlarına hayli yakındır. Doğu Karadeniz verileri başka bir açıdan şu şekilde yorumlanabilir. Bölgede balıkçılık alanında ihracat yapılmaktadır ancak bu ihracatın kaynakları arasında Ordu ili yoktur.

Ordu ilinden yapılan ihracat rakamlarının toplamını çizelgede yer alan 8 ana faaliyetten sadece dördü oluşturmaktadır. Bu da Ordu ilinde gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi gerektiği anlamına gelmektedir.

Aşağıdaki bir diğer çizelgede (Çizelge 8) Ordu ilinde, Doğu Karadeniz Bölgesinde ve Türkiye’de ekonomik faaliyetlere göre ithalat rakamlarına yer verilmiştir. Buna göre Ordu’dan yapılan ithalatın 2013 yılı için ekonomik faaliyetlere göre dağılımına bakıldığında en büyük pay %79 ile yine imalat sektörüne aittir.

Çizelge 8: Ekonomik faaliyetlere göre ithalat, 2009-2013

	(Bin \$)								
	Toplam	Tarım ve ormancılık	Balıkçılık	Madencilik ve taşocakçılığı	İmalat	Elektrik, gaz ve su	Toptan ve perakende ticaret	Gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri	Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri
TR Türkiye									
2009	140 928 421	4 593 839	31 217	20 624 650	111 030 525	17 256	4 608 026	1 345	21 564
2010	185 544 332	6 456 707	33 322	25 932 549	145 366 975	20 471	7 703 896	2 284	28 128
2011	240 841 676	8 895 184	48 717	37 331 370	183 930 287	86 576	10 496 278	4 462	48 803
2012	236 545 141	7 446 641	56 206	42 246 825	176 235 027	255 377	10 268 094	838	46 135
2013*	251 661 250	7 718 045	58 015	38 205 124	196 822 807	334 204	8 468 456	1 143	53 456
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane									
2009	221 365	17 934	2 536	88 796	110 608	-	1 485	-	7
2010	249 410	20 604	2 077	97 759	125 434	-	3 535	0	1
2011	282 659	28 160	1 034	84 085	167 415	-	1 965	-	-
2012	374 572	35 963	657	156 833	178 813	-	2 301	-	4
2013*	389 271	20 323	281	90 599	263 181	14 020	856	-	11
TR902 Ordu									
2009	69 031	12 623	231	12 304	42 416	-	1 457	-	-
2010	75 689	14 573	165	10 081	47 497	-	3 373	0	-
2011	79 176	18 282	-	10 221	48 757	-	1 916	-	-
2012	104 245	24 626	-	16 991	60 332	-	2 297	-	-
2013*	80 817	10 557	-	5 753	63 726	-	781	-	-

Not. 1. Firma vergi kimlik numaralarının bağlı olduğu ile göre oluşturulmuştur.

2. Firma vergi kimlik numaralarının bağlı olduğu ilin belirsiz olduğu firmaların ihracat-ithalat değerleri Türkiye toplamına eklenmiştir.

3. Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Kaynak: TÜİK, 2014

İmalat sektörünün hem ihracat rakamlarında hem de ithalat rakamlarında birinci sırada gelmesi garip karşılanabilir. Bu imal edilen ürün çeşitliliğinin olmamasından kaynaklanmaktadır. İmal edilen ürünler sadece birkaç alanda yoğunlaşmıştır ve kalan kısmı dışarıdan ithal edilmektedir.

İthalat rakamlarına bakıldığında balıkçılık faaliyetleri hakkında daha bilinçli bir şekilde yorum yapılabilir. Balıkçılık sektöründe ihracat yapılmadığı gibi bazı yıllarda ithalat yapılmaktadır. Bu da elde edilen balık ürünlerinin bazı yıllarda şehrin kendisine bile yetmediği anlamına gelmektedir.

Tarım ve ormancılık faaliyetleri de ihracat rakamlarında olduğu gibi ithalat rakamlarında da ikinci sırada gelmektedir. Ancak tarım ürünleri ithalat rakamları, ihracat rakamlarının oldukça altındadır. Aynı şekilde imalat sanayinde de ithalat rakamları ihracat rakamlarının altında gerçekleşmiştir.

Doğu Karadeniz ve Türkiye geneli ithalat rakamlarında da imalat sanayisi ilk sırayı almıştır. Ancak Ordu ilinin aksine ikinci sırada madencilik ve taş ocaklığı yerleşmiştir.

2013 yılı rakamları veri olarak alındığında Ordu için toplamda ihracat, ithalattan fazla gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde gerçekleşen net ihracat rakamlarının negatif olduğu yani ihracatın ithalattan az olduğu göz önüne alındığında Ordu ilinden yapılan dış ticaret, ülkenin dış ticaret açığına olumlu etkide bulunmaktadır.

Ordu ilinde ticaret sektörü, büyük oranda küçük esnafa ait işyerlerinden veya işletmelerden meydana gelen, ağırlıklı olarak, başta fındık olmak üzere tarımsal ve hayvansal ürünler, gıda maddeleri, konfeksiyon, ev araç ve gereçleri, inşaat malzemeleri ile diğer tüketim mallarının alım ve satımına ve fındık başta olmak üzere bazı gıda maddelerinin ihracatına dayalı bir yapı arz etmektedir.

Ticari yapı, coğrafi koşulların ve iklim yapısının beraberinde getirmiş olduğu öncelikli tarımsal üretim ve buna bağlı olarak gelişen tarıma dayalı imalat sanayi üzerine kurulmuştur. Tarım ve orman ürünleri İlin iç ve dış ticaretinde ağırlıklı olarak işlem gören mallardır.

Ordu ilinde halkın temel geçim kaynağını oluşturan ve ekonomiye yön veren fındık, aynı zamanda ticarete konu olan en önemli üründür. Ticaret sektörü, büyük ölçüde içe dönük bir yapı arz etmekle birlikte, fındık, orman ürünleri ve deniz ürünleri ihracatının ağırlıkta olduğu dış ticaret son yıllarda gelişme içerisinde.

Genel olarak bakıldığında ilde ihracatın büyük bir kısmını natürel iç fındık ve işlenmiş fındık ürünleri teşkil etmektedir. Bunun yanında MDF, laminant parke, çikolatalı mamuller, hamsi filetosu, çimento, bentonit, sunta, bakır cevheri, çinko konsantresi, sıvı yağ gibi ürünler başlıca ihraç mallarıdır. Ordu ilini 2013 yılına ait toplam ihracat miktarı 290 Milyon dolar olup en önemli ihracat kaleminin fındık ve mamulleridir; bu nedenle, en çok ihracat yapılan dönem Ağustos-Eylül-Ekim dönemidir. 80 farklı ülkeye ihracat yapılan Ordu ilinden en fazla ihracat yapıldığı

ülkelerin başında Almanya gelmektedir. 2013 yılında Ordu ilinden 10 milyon doların üzerinde ihracat yapılan ülkeler ve ihracat rakamları Çizelge 9’da gösterilmiştir.

Çizelge 9: İhracat yapılan ülkeler ve ihracat rakamları

Ülkeler	İhracat (Milyon \$)	Ülkenin Toplam İhracattaki Oranı (%)
ALMANYA	96,2	33,2
AVUSTURYA	17,6	6
RUSYA	15,7	5,4
İTALYA	13,1	4,5
HOLLANDA	11,1	3,8
İSPANYA	10,1	3,5

Kaynak: TÜİK, 2014

TÜİK verilerine göre Ordu ili 2013 yılında 81 Milyon dolar ithalat gerçekleştirmiştir. İlimizin ithal ettiği ürünler ise ev ve işyerlerinde yakacak olarak kullanılan kömür, kerestelik tomruk, MDF ve laminant parke yapımında kullanılan odun, gübre, dekoratif kağıt, üre, metanol, fındık tarımında kullanılan çeşitli ilaçlama makineleri, küçük el aletleri gibi ürünlerdir. (DOKA,2013)

7.1.2. Yeraltı Kaynakları ve Enerji

Bu başlıkta Ordu ilinde enerji kullanımı, enerji ve yer altı kaynakları X alt başlık altında incelenmiştir.

7.1.2.1. Elektrik Tüketimi

2012 yılı kullanım yerlerine göre elektrik tüketimine bakıldığında, Türkiye genelinde en büyük pay sanayi işletmelerine ait iken Ordu’da meskenlere aittir.

Çizelge 10: Kullanım yerlerine göre elektrik tüketimi, 2008-2012

	(MWh)								
	Toplam tüketim	Resmi daire	Sanayi işletmesi	Ticarethane	Mesken	Tarımsal sulama	Sokak aydınlatma	Diğer	
TR Türkiye									
2008	161 947 528	7 344 252	74 850 263	23 903 332	39 583 598	4 730 978	3 970 228	7 564 880	
2009	156 894 070	6 989 641	70 470 076	25 018 856	39 147 505	3 661 805	3 844 834	7 761 353	
2010	172 050 628	7 101 983	79 330 651	27 732 000	41 410 705	4 380 331	3 768 280	8 346 678	
2011	186 099 551	7 272 436	87 980 191	30 525 233	44 271 092	3 813 908	3 986 130	8 250 560	
2012	194 923 349	8 793 496	92 301 731	31 825 922	45 375 137	4 545 989	3 884 688	8 196 386	
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane									
2008	3 127 603	171 142	853 977	439 623	1 288 407	2 969	215 707	155 778	
2009	3 241 115	177 771	811 082	534 538	1 339 652	1 156	226 802	150 314	
2010	3 389 044	199 018	908 414	501 524	1 372 952	1 059	241 829	164 248	
2011	3 814 519	228 224	1 010 719	634 496	1 492 298	1 540	250 460	196 782	
2012	3 953 802	175 742	1 032 946	682 233	1 559 702	1 490	280 628	221 061	
TR902 Ordu									
2008	847 547	35 327	279 759	96 916	333 322	89	71 566	30 569	
2009	853 391	50 393	266 396	102 857	345 216	88	66 569	21 872	
2010	881 991	50 504	273 604	116 786	350 929	90	67 776	22 304	
2011	998 342	55 069	321 679	151 530	374 757	96	72 378	22 832	
2012	1 041 926	39 210	332 579	155 202	404 234	78	94 260	16 363	

Kaynak : TEDAŞ, Türkiye Elektrik Dağıtım ve Tüketim İstatistikleri

Not. 1. Şantiye tüketimleri sanayi içerisinde yer almaktadır.

2. Yuvarlamalar nedeniyle toplamlar farklı olabilir.

Kaynak: TEDAŞ, Türkiye Elektrik Dağıtım ve Tüketim İstatistikleri, 2013

Çizelge 10'a göre Doğu Karadeniz bölümünde de aynı Ordu ilinde olduğu gibi elektrik tüketiminde en büyük payı meskenler almaktadır. Buradan şu yorum çıkartılabilir. Sanayi açısından bakıldığında Doğu Karadeniz ve Ordu bu alanda zayıf kalmaktadır.

Bir diğer dikkat çekici faaliyet ise tarımsal sulama faaliyetleridir. Tarımsal sulama faaliyetlerine hem Ordu'da hem de Doğu Karadeniz Bölgesinde oldukça az enerji harcanmaktadır. Bunun temel nedeni ise bölgenin sürekli yağış alması ve bu nedenle sulama ihtiyacının minimum seviyede olmasıdır.

7.1.2.2. Madencilik

Orta Karadeniz Bölgesinde bulunan Ordu, jeolojik konumu ile zengin bir maden kuşağı içerisinde yer almaktadır. Ordu ili metalik cevherleşmelerin yanı sıra endüstriyel hammaddeler açısından da zengin ve çeşitli maden yataklarına sahiptir. Yapılan çalışmalar sonucunda 40 adet metalik maden ve 13 adet endüstriyel hammadde yatak ve zuhuru tespit edilmiştir. Genelde volkanik kayaların egemen olduğu bölgede metalik madenler grubundan bakır(Cu), kurşun(Pb), çinko(Zn), altın(Au), gümüş(Ag) ve manganez(Mn) yatakları bulunur. (DOKA, 2013)

Çizelge 11: Ordu ili önemli maden yatakları

YATAK ADI	TENÖR (%)	REZERV(ton)	METAL (ton)
	4,2 Cu	100.000 (P)	4.200
Bakacak-Kabadüz	11,5 Zn		8.750
	21,95 Pb		10.000
Gölköy-Şihman	20Zn-20Pb	366.000 (G)	29.000
Gölköy-Çetilli	10Pb+Zn	66.000 (G+M)	6.600
	Au 1.1gr/ton	2.000.000 (G)	2,2
Ulubey-Akoluk	Ag 53gr/ton	900.000 (G)	47,7
	15 Cu-Pb-Zn	17.000 (G)	52.500
Ulubey-Sayaca	1,2 gr/ton Au	17.000 (G)	0,02
Fatsa-Zaviköy	0,32 Cu	1.900.000 (G+M)	6.080
Çambaşı-Yundalan	35-57 Fe	3.000.000 (M)	1.200.000

G: Görünür, M: Muhtemel, P: Potansiyel (Kaynak:MTA)

Kaynak: DOKA, 2013

Bu önemli madenlerin yanı sıra diğer önemli rezervler;

- Ünye'nin batısında yüzde 5.11 ve Efirli' de yüzde 5.77 manyetit tenörlü 159 milyon ton (Görünür+Muhtemel) Fe₃O₄ (demir oksit) kum kaynağı,

- Ünye-Fatsa-Kavaklar sahasında, çoğu ağartma toprağı olmak üzere 743 bin ton, Keşköy yatağında 460 bin ton, Emireli mevkiinde 421 bin ton, Ahizetli mevkiinde 128 bin ton, Tavkutlu-Gülcüğen mevkiinde 812 bin ton, Mesudiye-Çavdar köyünde 80 bin ton bentonit,

- Fatsa-Akkaya kükürt yatağında %15.86 kükürt (S) tenörlü 16.464 ton görünür, 206.740 ton muhtemel, 76.056 ton mümkün rezerv,
- Ulubey ilçesi Akoluk mevkiinde seramik ve kağıt sektöründe kullanılabilen 148 bin ton, Sayaca Mevkii'nde ise 2 milyon ton kaolen,
- Mesudiye ilçesi Topçam Beldesi sahasında yörenin en güzel ve sert mermer yatakları,
- Aybastı-Gölköy ilçeleri arasında kömür oluşumlarına rastlanmıştır.

7.1.2.3. Jeotermal Enerji

Fatsa ilçesi Sarmaşık'ta 48 derece sıcaklıkta, 1,2 Lt/sn debili kaynak vardır. Sondajlarda 23-26 derece sıcaklık ve 0, 1 lt/sn debi ölçülmüştür. Kaplıca olarak işletilen kurulu tesis bulunmaktadır. Kumru ilçesi Yalnızdam'da ise 27 derece sıcaklıkta, 0,04 lt/sn debili kaynak vardır

7.1.2.4. Rüzgar Enerjisi

Doğu Karadeniz Bölgesinde rüzgar enerjisi potansiyeli en yüksek olan il Ordu'dur. Ordu'nun toplam potansiyeli 2275 MW'dır. Bu potansiyelin büyük kısmı Aybastı-Mesudiye koridorundadır.

Çizelge 12: Doğu Karadeniz Bölgesinde Rüzgar Enerjisi Potansiyeli

İller	Kurulabilecek Toplam Alan (km ²)	Kurulabilecek Toplam Kurulu Güç (MW)
Artvin	1,96	9,76
Giresun	32,1	160,48
Gümüşhane	0,21	1,04
Ordu	455,15	2.275,76
Rize	0	0
Trabzon	3,38	16,88

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2014

Doğu Karadeniz Bölgesinde işletmede olan veya yapım aşamasında olan RES bulunmamaktadır. Sadece Akkuş'ta 10 MW kurulu güç için HNS Enerji Üretim Ltd. Şti. tarafından lisans alınmıştır.

2013 yılı sonu itibariyle 3 adet firma Mesudiye’de ölçüm direği dikmiş ve çalışmalara başlamıştır. (DOKA, 2013)

7.1.3. Ulaşım

Ordu ili Ankara’ya 566 km, İstanbul’a 886 km, İzmir’e 1.145 km, Samsun’a 152 km, Giresun’ a 44 km, Tokat’a 219 km, Sivas’a ise 314 km uzaklıktadır.

Türkiye’nin her tarafından Ordu’ya karayolu bağlantısı vardır ve ulaşımda ağırlıklı olarak Türkiye genelinde olduğu gibi karayolu kullanılmaktadır. Ordu ili, 284 km devlet yolu, 620 km il yolu olmak üzere toplam 904 km’lik karayolu ağına sahiptir. İilde ana ulaşım, doğu-batı yönünde kıyı şeridinde paralel olarak uzanan devlet karayolu ile sağlanmaktadır. Bu yol, “Doğu Karadeniz Sahil Yolu Projesi” ile bölünmüş yol olarak geliştirilerek standardı yükseltilmiştir.

İlin doğu-batı yönünde geçen sahil yolundan başka kuzeyden güneye, İç Anadolu Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi ile irtibatı “Karadeniz-Akdeniz Yolu” ile sağlanmaktadır. Ordu ilinin diğer önemli karayolu güzergahları olarak; 2014 yılında tamamlanan Ünye Çevre Yolu ve 2015 yılında bitirilmesi planlanan Ordu Çevre Yolu karşımıza çıkmaktadır. Ordu’nun, ülkenin önemli sanayi, turizm ve finans merkezlerine ve gelişmiş Batı pazarlarına uzak olması ekonomik ve sosyal gelişimini kısıtlayan en önemli etmenlerden biridir. Bu nedenle, İlimizde kalkınmanın sağlanabilmesi için ulaşım altyapısının ve ulaşım sistemlerinin mutlaka geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda; karayolunun yanında kullanılması ve geliştirilmesi planlanan havayolu ulaşımı da Ordu için önemli bir konuma gelmiştir.

22 Temmuz 2011 tarihinde temeli atılmış olan havalimanı 2015 yılının mayıs ayında kullanıma açılmıştır. Yapılan havaalanı her iki ilin hızlı, ekonomik ve güvenli ulaşım ihtiyacını karşılayacaktır. Hizmete gireceği ilk yıl minimum 855.000 yolcuyu ağırlaması öngörülen havaalanının, Ordu ve Giresun illerinin ulaşım sektörüne ilave olarak her iki ilin eğitim, turizm ve ticari faaliyetlerine de ciddi bir katkıda bulunması beklenmektedir

Ordu ilinde denizyolu ile ulaşım ve taşımacılık olanakları mevcut olmasına rağmen, denizyolu ulaşım altyapısının yetersiz olması nedeniyle deniz taşımacılığı ancak hava ve deniz koşullarının elverdiği ölçüde ve küçük tonajlı gemilerle

sağlanmaktadır. 1997 yılında özelleştirilen Ordu Limanı, il ekonomisinde, özellikle ticari faaliyetlerde önemli bir yere sahiptir. Ordu ilinde Ünye ilçesinde liman bulunmaktadır. Fatsa ilçesinde de 238,65 m. uzunluğunda iskele vardır. Ordu ilindeki mevcut liman ve iskeleler yük taşımacılığında kullanılmaktadır. (DOKA, 2013)

Ordu'da motorlu kara taşıtları içindeki en büyük pay otomobillere aittir. Otomobil sayısı 2013 yılında 53.441'e ulaşmıştır.

Çizelge 13: Motorlu kara taşıtları, 2009-2013

2.8.1 Motorlu kara taşıtları, 2009-2013

	Toplam	Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motosiklet	Özel amaçlı taşıtlar	Traktör
TR Türkiye									
2009	14 316 700	7 093 984	384 053	201 033	2 204 951	727 302	2 303 261	34 104	1 388 032
2010	15 095 603	7 544 871	386 973	208 510	2 399 038	726 359	2 389 488	35 492	1 404 872
2011	16 089 528	8 113 111	389 435	219 908	2 611 104	728 458	2 527 190	34 118	1 466 208
2012	17 033 413	8 648 875	396 119	235 949	2 794 606	751 650	2 657 722	33 071	1 515 421
2013	17 939 447	9 283 923	421 848	219 885	2 933 050	755 950	2 722 826	36 148	1 565 817
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane									
2009	304 920	140 737	28 718	3 196	84 253	26 915	12 080	1 174	7 847
2010	328 586	151 676	29 612	3 447	94 874	26 842	12 855	1 243	8 017
2011	356 066	165 165	30 762	3 643	106 442	26 583	13 819	1 208	8 444
2012	385 302	179 483	31 626	3 998	117 483	27 826	14 928	1 188	8 790
2013	413 813	196 325	32 345	3 997	126 464	28 288	16 018	1 221	9 155
TR902 Ordu									
2009	76 387	39 181	8 796	546	17 387	4 704	3 661	275	1 837
2010	81 676	41 763	9 294	564	19 341	4 694	3 866	303	1 851
2011	88 692	45 314	9 863	588	21 963	4 686	4 089	280	1 909
2012	96 193	49 333	10 245	638	24 455	4 912	4 362	272	1 976
2013	102 915	53 441	10 537	637	26 289	5 059	4 637	269	2 046

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü

Not: Kamyon verileri ağır tonajlı yük taşıtlarını da kapsamaktadır (Çekici, Dampirli Kamyon, Tanker, Çöp Kamyonu vb.).

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü, 2014

Çizelge 13'e bakıldığında toplam motorlu kara taşıtı sayısı her geçen gün artış göstermektedir. Yaşanan bu artış çevre ve hava kirliliğine de sebep olmaktadır. Motorlu taşıtlara değinilmişken yol uzunluklarına da bakmak gereklidir. Ordu'da il ve devlet yolu uzunluğu 2009-2013 döneminde %7,9 artış göstererek 992 km'ye ulaşmıştır ancak köy yolu uzunluğu ise aynı dönemde değişmemiştir. Motorlu kara taşıtı sayısının artması, yeni yolların yapılması mecburiyetini de beraberinde getirmektedir. Aksi takdirde trafik, çevre, hava ve gürültü kirliliği kaçınılmaz olacaktır.

Ulaştırmadan bahsetmişken trafik kazalarına da değinmek gereklidir. Aşağıda yer alan izelge 14'te 2009-2013 arası yapılan trafik kazalarının sayıları yer almaktadır.

Çizelge 14: Trafik kazaları, 2009-2013

	Kaza sayısı	Ölü sayısı	Yaralı sayısı
TR Türkiye			
2009	111 121	4 324	201 380
2010	118 804	4 045	211 496
2011	131 845	3 835	238 074
2012	153 552	3 750	268 079
2013	181 308	3 685	274 829
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane			
2009	3 838	184	7 460
2010	3 776	183	7 446
2011	4 226	166	8 291
2012	4 837	178	9 478
2013	5 098	154	9 581
TR902 Ordu			
2009	1 102	46	2 042
2010	1 007	44	1 934
2011	1 146	34	2 269
2012	1 327	51	2 537
2013	1 368	45	2 538

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı

Not: Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü kayıtlarından alınan ölümlü ve yaralanmalı kazalardır.

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı, 2014

Ordu'da ölümlü ve yaralanmalı kazaların sayısı 2009 yılından 2013 yılına kadar yaklaşık %24,1 oranında artarak 1368'e ulaşmıştır. Bu oran %45,2 olan Türkiye değerinin altındadır. Motorlu kara taşıtı sayısının artış göstermesi, haliyle yaşanan trafik kazalarının sayısını da artırmıştır.

7.1.4. Tarım ve Hayvancılık

Ordu ilindeki tarım faaliyetleri sahil şerisinde fındık, kivi ve mısır üretimi; iç kesimlerde ise hayvancılık ile tarla ürünleri ve yem bitkileri üretimi üzerinde yoğunlaşmıştır. Ülkemizin; Fındık üretiminin %32'si - Bal üretiminin %13'ü - Kivi üretiminin %14'i Ordu'da yapılmaktadır.

7.1.4.1. Fındık

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin tek ürüne bağımlı tarımsal yapısının yoğun bir şekilde hissedildiği Ordu'da hâkim ve alternatifsiz tarım ürünü konumunda olan fındık, aynı zamanda Ordu ilinin ekonomik yapısını şekillendiren temel ürün olma özelliğine de sahiptir. Tarımsal faaliyetlerin ağırlıklı olarak fındık tarımı üzerinde yoğunlaşmasının yanı sıra, sınırlı bir düzeyde var olan sanayi sektörü de büyük ölçüde fındık ve fındık mamullerine dayalı olarak gelişme imkânı bulabilmiştir. 111.583 çiftçi sayısı ile Türkiye'de en çok kayıtlı çiftçinin bulunduğu il olan Ordu'da 100.000'i aşkın fındık üreticisi bulunmaktadır.

Ordu ilinde toplam tarım alanının % 85'inde fındık tarımı yapılmaktadır. Ordu, Türkiye'de en fazla fındık alanına sahip ildir. Ülkemizin 667.865 hektar olan toplam fındık alanının 214.624 hektarı (% 32'si) Ordu ilinde bulunmaktadır.

Fındık bilindiği gibi, özellikle birinci standart bölge olarak adlandırılan Ordu, Giresun Ve Trabzon illerinin birinci derecede önem taşıyan geleneksel ürünüdür. Türkiye fındık üretiminin yaklaşık % 25'ini karşılayan ilimiz, yıllık ortalama 140-180 bin ton fındık üretimi ile Türkiye fındık üretiminde 1. sırada yer almaktadır.

2013 yılında 549.000 ton olarak gerçekleşen Türkiye fındık üretiminin %32'si (178.357ton) ilimizden elde edilmiştir. İlimiz fındık üretiminde ocak başına ortalama verim 1 kg.'dır.

Ordu ekonomisinin en önemli ürünü olan fındık, aynı zamanda en önemli ticari ürün olma özelliğine de sahiptir. İlimiz ihracatının yaklaşık % 85'i fındık ve fındık mamullerinden oluşmaktadır. Fındık üretiminin büyük bir kısmı iç fındık halinde ihraç edilmektedir. Fındık, İlin tarım ürünleri ihracatında ilk sırada yer almakta ve yılda ortalama 200- 300 milyon \$ döviz kazancı sağlamaktadır. Ürünün en fazla ihraç edildiği ülkeler Almanya başta olmak üzere AB ülkeleri ile Kanada ve ABD gibi deniz aşırı ülkelerdir. (DOKA, 2013)

7.1.4.2. Ürün Çeşitlendirme Çalışmaları ve Kivi

Tarımsal yapının büyük ölçüde fındığa bağımlı olduğu Ordu ilinde fındık üreticilerinin gelir düzeyini artırmaya yönelik üretim seçenekleri ortaya koymak suretiyle ürün çeşitlendirme çalışmaları yapılmaktadır. İlde ürün çeşitlendirme

kapsamında bulunan ürünler; kivi, ceviz, elma, böğürtlen, çilek, karayemiş, maviyemiş ve Trabzon hurmasıdır.

Çizelge 15: Ordu'da ve Türkiye'de Yıllara Göre Kivi Üretimi, 2002-2013

Yıllar	Ordu'nun Üretimi (Ton)	Türkiye'nin Üretimi (Ton)	Ordu'nun Türkiye Üretim Payı (%)	Ordu'nun Türkiye İçindeki Sırası
2002	261	2.500	10,4	4
2003	1.113	5.500	20,2	1
2004	672	4.000	16,8	2
2005	1.396	8.000	17,5	2
2006	1.368	10.962	12,5	3
2007	1.964	15.242	12,9	4
2008	3.002	19.530	15,4	3
2009	4.048	23.689	17,1	3
2010	6.242	26.554	23,5	2
2011	5.951	29.231	20,4	2
2012	6.707	37.247	18,0	2
2013	6.070	41.635	14,6	3

Kaynak: DOKA, 2013

Fındığı destekleyici ve ek gelir getirici ürün yetiştirme çalışmaları kapsamındaki bu ürünlerden özellikle kivi'nin üretiminde kısa zamanda çok büyük gelişme sağlanmıştır. İlimizde 2013 yılında 2.645 dekar alanda 6.070 ton kivi üretimi gerçekleştirilmiştir. Kivi üretiminde ağaç başına ortalama verim 53 kg.'dır. İlimiz, Türkiye kivi üretiminin(41.635 ton) % 14'ini karşılamaktadır. (DOKA, 2013)

Çizelge 15'e bakıldığında Ordu'nun kivi üretiminde genellikle ikinci sırada yer aldığı görülebilir. İlde kivi üretimi bazı istisnalar hariç sürekli artış göstermiştir. Kivi yetiştiriciliği gün geçtikçe Ordu için önemli bir gelir kaynağı haline gelmiştir.

7.1.4.3. Hayvancılık

Ordu'da hayvancılık, ekonomik bir faaliyet alanı olarak yeterince gelişmemiştir. İlin sert topografyasının ve engebeli arazi yapısının bir sonucu olarak, dar ve oldukça küçük alanlara yerleşmiş bulunan aile işletmeleri genellikle kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak az sayıda, 3-4 baş hayvan besleyebilecek imkanlara sahip bulunmaktadır. Ordu ilinde hayvancılık, genellikle bitkisel üretim faaliyetleriyle birlikte yapılmaktadır.

a) Arıcılık

Arıcılık, Ordu'da yıllar itibariyle büyük gelişme gösteren ve başlıca geçim kaynaklarından birini oluşturan önemli bir hayvancılık faaliyetidir. 487.214 kovan ile arıcılık yapılan Ordu ili Türkiye'de 2013 yılında toplam üretiminin (94.694) % 13,5'ine tekabül eden 12.865 ton bal üretimi ile birinci sıradadır.

Çizelge 16: Ordu ili Kovan Sayısı, Bal ve Balmumu Üretimi

Yıllar	Kovan Sayısı			Bal Üretimi (Ton)	Balmumu Üretimi (Ton)
	Yeni Tip	Eski Tip	Toplam		
2006	333.437	-	333.437	9.584	290
2007	343.054	-	343.054	9.818	315
2008	323.901	-	323.901	9.203	182
2009	406.204	230	406.434	9.645	176
2010	436.142	140	436.282	10.380	198
2011	410.734	-	410.734	12.322	197
2012	487.091	123	487.214	11.458	220
2013	519.697	139	519.836	12.865	200

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2013

Çizelge 16'ya bakıldığında bal üretiminin 2008 ve 2012 yılları haricinde sürekli arttığı gözlemlenebilir. 2006 yılında 9.584 ton olan bal üretimi 2013 yılına gelindiğinde 12.865 tona ulaşmış ve bu zaman aralığında büyük bir artış

gözlemlenmiştir. Arıcılık da tıpkı kivi üretimi gibi giderek önem kazanan bir faaliyet haline gelmiştir.

b) Balıkçılık ve Su Ürünleri

Ordu'nun balıkçılık potansiyeli, Türkiye ve Karadeniz balıkçılığı içerisinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Ordu ili bir sahil kenti olması ve Merkez ilçe ile birlikte 4 ilçesinin deniz kenarında bulunması nedeniyle, balıkçılık il ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ordu ilinde su ürünleri yetiştiriciliği alanında faaliyet gösteren 36 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin yıllık üretimi iç sularda 200 ton/yıl, deniz sahasında ise 1.200 ton/yıldır. Balıkçılık gerek avcılık, gerekse ticareti açısından istihdama önemli ölçüde katkı sağlamaktadır

Çizelge 17: Yıllara Göre Ordu ili ve Türkiye Deniz Ürünleri Tüketimi (Ton)

Yıllar	ORDU	TÜRKİYE	Türkiye Üretimindeki Payı (%)
2006	32.945	488.966	6,7
2007	35.350	589.129	6,0
2008	28.219	453.113	6,2
2009	30.461	425.046	7,2
2010	37.365	445.680	8,4
2011	42.770	514.755	8,3
2012	8.830	396.322	2,2

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2013

2012 yılında deniz suyu sıcaklıklarındaki değişikliklerden dolayı Ordu'da yeterli miktarda hamsi avlanamamış olup bu nedenle üretim miktarımız azalmıştır. 2012 yılı hariç olmak üzere, Ordu İli deniz ürünleri üretiminin Türkiye üretimi içindeki payının son yıllarda arttığı görülmekte, bu sektör kolu bağlamında ilin potansiyeli gözle önüne serilmektedir. (DOKA, 2013)

7.1.4.4. Çizelgelerle Ordu'da Tarım ve Hayvancılık

Bu alt başlıkta Ordu'da yapılan tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile ilgili bazı çizelgelere yer verilmiştir.

Aşağıdaki Çizelge 18'de 2013 yılında Ordu ilinin Türkiye genelinde üretimde ilk 10'da olduğu gıda ürünleri yer almaktadır. Toplam 12 ürünün üretiminde Ordu ili ilk 10'da yer almaktadır.

Çizelge 18: Ordu ilinin 2013 yılında Türkiye genelinde ilk 10'da olduğu gıda ürünleri

Ürün Adı	Birim	Miktar	Ordu ilinin Türkiye Sıralaması
Fındık	Ton	178.357	1
Bal	Ton	12.685	1
Kivi	Ton	6.070	3
Alabalık (Deniz)	Ton	617	3
Levrek (Deniz)	Ton	600	4
Çay (Yaş)	Ton	80	5
Lahana (Karayaprak)	Ton	4.868	6
Salyangoz	Ton	1	8
Karanfil	Adet	345.000	7
Trabzon Hurması	Ton	890	10
Mandalina (Diğer)	Ton	345	10
Pazı	Ton	72	10

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2013

Bir diğer çizelgede ise (Çizelge 19) tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarlarına yer verilmiştir. Ordu'da toplam tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarlarına bakıldığında 2009-2013 yılları arasında %38,2 düşüş olduğu görülmektedir. 2013 yılında Ordu'da toplam tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin üretimi içerisinde patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular grubu bitkileri üretiminin payı % 42,9 olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 19: Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarları, 2009-2013

(Ton)

	Toplam	Parfümeri, eczacılık vb.bitkiler, şeker pancarı ve yem bitkileri tohumları	Patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular	Saman ve ot (Yem bitkileri)	Tahıllar	İşlenmemiş tütün	Şeker imalatında kullanılan bitkiler
TR Türkiye							
2009	80 368 121	174 836	5 527 685	20 698 423	33 577 151	81 053	17 274 674
2010	90 579 900	167 554	5 784 562	30 073 909	32 772 550	53 018	17 942 112
2011	93 293 082	151 426	5 780 950	31 804 501	35 202 073	45 435	16 126 489
2012	92 921 409	123 970	6 013 514	34 416 503	33 377 430	73 285	14 919 940
2013*	102 419 445	150 263	5 103 865	38 912 277	37 489 268	90 000	16 483 306
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane							
2009	633 756	2 363	239 698	197 084	177 103	-	17 528
2010	676 485	3 057	244 836	250 711	148 224	-	29 657
2011	631 337	1 924	213 394	262 139	132 902	-	20 978
2012	591 805	1 845	213 608	224 301	141 829	8	10.214
2013*	513 023	1 758	157 254	199 383	135 925	5	18.718
TR902 Ordu							
2009	95 201	194	31 995	26 759	36 253	-	-
2010	85 748	30	32 187	18 088	35 443	-	-
2011	74 059	30	25 578	18 487	29 984	-	-
2012	76 097	25	26 884	19 427	29 761	-	-
2013*	66 268	25	28 403	15 447	22 393	-	-

Not. 1. Yağlı Tohumlar ve Tekstilde kullanılan ham bitkiler toplamda verilmiştir.
2. Bilgi CPA sınıflandırmasına göre verilmiştir.
3. Yuvarlamalar nedeniyle toplamlar farklı olabilir.

Kaynak: TÜİK, 2013

Ordu'da toplam sebze üretim miktarına bakıldığında ise 2009-2013 yılları arasında %4,6 düşüş olduğu görülmektedir. 2013 yılında Türkiye sebze üretimi içinde Ordu'nun sebze üretim payı %0,1 olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 20: Sebzelerin üretim miktarları, 2009-2013

				(Ton)
	Toplam	Kök ve yumru sebzeler	Meyvesi için yetiştirilen sebzeler	Diğer sebzeler (başka yerde sınıflandırılmamış)
TR Türkiye				
2009	26 780 395	3 153 718	21 934 983	1 691 694
2010	25 997 195	3 121 698	21 219 750	1 655 747
2011	27 547 462	3 425 622	22 424 786	1 697 054
2012	27 820 207	3 108 193	23 004 689	1 707 325
2013*	28 448 218	3 187 276	23 514 578	1 746 364
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane				
2009	91 124	2 619	55 812	32 693
2010	106 937	2 588	69 053	35 296
2011	88 833	2 157	56 272	30 404
2012	88 419	2 066	55 612	30 741
2013*	83 519	2 017	52 902	28 600
TR902 Ordu				
2009	15 967	601	9 430	5 936
2010	14 701	182	8 399	6 120
2011	13 571	169	7 073	6 329
2012	13 436	164	6 890	6 382
2013*	15 235	143	8 579	6 513

Not. 1. Sebze üretimine, örtüaltı üretimi de dahildir.

2. Bilgi CPA sınıflandırmasına göre verilmiştir.

3. Sebzelere, birden fazla ekilişlerin yarattığı mükerrer alanlardan dolayı ürün ekiliş alanları verilmemektedir.

4. Yuvarlamalar nedeniyle toplamlar farklı olabilir.

Kaynak: TÜİK, 2014

Başka bir çizelgede de (Çizelge 21) Ordu'da toplam meyve üretim miktarına yer verilmiştir. Ordu'da toplam meyve üretim miktarına bakıldığında 2009-2013 yılları arasında %41,2 oranında artış olduğu görülmektedir. Ordu'da bu yıllar arasında en fazla fındık üretimi olmuştur. 2013 yılında Ordu meyve üretimi, Türkiye meyve üretimi içinde %1,1'lik bir paya sahiptir.

Çizelge 21: Meyve üretim miktarları, 2009-2013

(Ton)							
	Toplam	Çay (Yaş)	Fındık	Diğer Meyveler- Taş Çekirdekli ve Yumuşak Çekirdekli	Muz-İncir- Avakado-Kivi	Turunçgiller	Zeytin Ve Diğer Sert Kabuklular
TR Türkiye							
2009	17 725 300	1 103 340	500 000	5 970 220	473 726	3 513 772	1 866 288
2010	17 915 352	1 305 566	600 000	5 629 881	492 777	3 572 376	1 835 711
2011	18 425 787	1 231 141	430 000	5 980 455	497 556	3 613 786	2 175 348
2012	19 319 354	1 250 000	660 000	6 660 362	521 439	3 475 024	2 311 354
2013*	19 419 256	1 180 000	549 000	7 076 599	557 620	3 681 158	2 119 809
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane							
2009	1 470 127	1 103 340	236 350	88 064	19 195	6 739	16 388
2010	1 709 700	1 305 566	275 911	85 978	20 326	6 861	14 211
2011	1 564 894	1 231 141	213 242	77 181	20 276	7 209	14 915
2012	1 705 672	1 250 000	317 602	89 965	23 499	7 364	15 371
2013*	1 625 997	1 180 000	320 909	78 608	22 322	7 913	13 785
TR902 Ordu							
2009	146 725	58	117 751	18 769	6 347	567	5 070
2010	175 064	61	141 714	19 892	8 070	562	4 765
2011	131 892	53	99 881	18 405	7 779	580	5 194
2012	180 479	80	145 353	20 386	8 778	732	5 150
2013*	209 938	62	178 357	18 111	8 049	472	4 887

- Not. 1. Bilgi CPA sınıflandırmasına göre verilmiştir.
2. Üzüm ve Baharat Bitkileri (işlenmemiş) toplama dahildir.
3. Zeytin ve diğer sert kabuklularda fındık hariçtir.

Kaynak: TÜİK, 2014

Tarımdan bahsetmişken organik tarım ve organik bitkisel üretimden de bahsetmek gereklidir. Zira organik tarım her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Bu da üretim miktarlarına doğrudan yansımaktadır.

Ordu'da 2013 yılındaki organik tarım üretim miktarı 2009 yılına göre %174,7 oranında artarak 4.151 tona yükselmiştir. 2013 yılında Türkiye organik tarım üretimi içinde Ordu'nun payı %0,3'tür.

Çizelge 22: Organik bitkisel üretim (geçiş süreci dahil), 2009-2013

	Çiftçi sayısı	Üretim alanı ⁽¹⁾ (Hektar)	Üretim (Ton)
TR Türkiye			
2009	35 565	501 841	983 715
2010	42 097	510 033	1 343 737
2011	42 480	614 618	1 659 543
2012	54 635	702 909	1 750 127
2013	60 797	769 014	1 620 468
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane			
2009	3 138	10 152	25 328
2010	3 137	7 225	27 718
2011	2 198	7 131	21 421
2012	4 908	7 788	30 075
2013	12 091	8 916	39 423
TR902 Ordu			
2009	351	2 154	2 378
2010	458	2 020	2 867
2011	464	2 143	2 489
2012	519	3 343	5 831
2013	554	2 394	4 151

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

(1) Doğal toplama alanları dahildir.

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2014

Ordu'da hayvancılık ile ilgili verilere baktığımızda ilde en fazla kümes hayvanı yetiştiriciliği yapıldığı görülür. Bunu sırasıyla sığır ve koyun yetiştiriciliği takip eder. Doğu Karadeniz Bölgesinde ise en fazla sığır yetiştiriciliği yapılmaktadır. Kümes hayvanı ve koyun yetiştiriciliği ardından gelmektedir.

Çizelge 23: Canlı hayvan sayıları, 2009-2013

	Sığır	Manda	Koyun	Keçi	Kümes hayvanı	At, katır ve eşek	Deve	Domuz
TR Türkiye								
2009	10 723 958	87 207	21 749 508	5 126 285	234 082 206	452 483	1 041	1 896
2010	11 369 800	84 726	23 089 691	6 293 233	238 972 961	414 307	1 254	1 558
2011	12 386 337	97 632	25 031 565	7 277 953	241 498 538	398 975	1 290	1 848
2012	13 914 912	107 435	27 425 233	8 357 286	257 505 341	377 416	1 315	2 986
2013*	14 415 257	117 591	29 284 247	9 225 548	270 202 034	363 393	1 374	3 145
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane								
2009	437 123	2 230	351 304	31 983	403 543	9 831	-	347
2010	426 101	2 831	363 074	32 803	390 404	8 775	-	323
2011	433 409	2 782	376 967	39 950	399 259	7 394	-	332
2012	523 834	3 349	400 172	53 024	407 223	6 476	-	312
2013*	534 690	4 138	416 340	61 383	434 771	5 691	-	305
TR902 Ordu								
2009	98 842	585	74 354	1 100	195 915	4 866	-	-
2010	103 211	685	85 517	1 125	200 598	4 263	-	-
2011	107 211	762	86 819	1 152	205 416	3 602	-	-
2012	151 883	777	110 414	1 855	224 314	3 391	-	-
2013*	147 640	1 025	118 385	2 197	247 721	3 106	-	-

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2014

Tarım ve hayvancılık konusunda verilecek son veriler tarımsal üretim değeri verileridir.

Çizelge 24: Tarımsal üretim değeri, 2009-2013

		(Bin TL)			
	Toplam	Bitkisel üretim değeri	Canlı hayvan değeri	Hayvansal ürünler değeri	
TR Türkiye					
2009	123 023 786	68 267 486	28 145 579	26 610 721	
2010	165 039 291	80 038 126	46 873 045	38 128 120	
2011	191 627 972	88 979 273	60 076 917	42 571 782	
2012	200 815 472	87 946 988	63 546 623	49 321 861	
2013*	190 605 101	92 489 688	57 656 092	40 459 321	
TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane					
2009	4 317 301	2 647 034	752 104	918 163	
2010	5 874 732	3 225 773	1 237 124	1 411 835	
2011	5 775 237	3 276 406	1 526 876	971 955	
2012	6 976 611	3 993 085	1 803 078	1 180 448	
2013*	6 628 854	4 008 726	1 398 375	1 221 753	
TR902 Ordu					
2009	1 070 275	631 873	186 182	252 220	
2010	1 421 968	738 363	312 053	371 552	
2011	1 388 890	689 650	412 259	286 981	
2012	1 856 706	919 174	557 683	379 849	
2013*	1 858 502	1 103 993	381 361	373 148	

Not. 1. Hayvansal ürünlerden kırmızı et, beyaz et, deri ve yumurta il üretim miktarları olmadığı için il üretim değeri hesaplanamamıştır. Bu nedenle 2011 yılı ve sonrası il üretim değerleri, önceki yıllarla karşılaştırılmamalıdır.

2. TL olarak gösterilen para birimi, 2009 yılında YTL, 2010 yılı ve sonrası için TL'dir.

3. Yuvarlamalar nedeniyle toplamlar farklı olabilir.

4. 2013 yılı beyaz et üretim değeri Türkiye Hayvansal ürünler değerine dahil değildir.

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2014

Buna göre 2013 yılında Ordu'nun tarımsal üretim değerinin Türkiye tarımsal üretim değeri içindeki payı %1,0 olmuştur. Tarımsal üretim değeri Ordu'da 2009-2013 döneminde %73,6 artarak 2013 yılında 1,9 milyar TL'ye ulaşmıştır

7.1.5. Sanayi

Ordu ili tarım ağırlıklı bir ekonomiye sahiptir. İl ekonomisinde sanayi sektörü, tarım ve hizmet sektörlerine oranla daha küçük bir paya sahiptir ve sanayi sektörüne yönelik özel sektör yatırımları da gıda, orman ürünleri ve mobilya sanayi, tekstil,

madencilik ve toprağa dayalı sanayi, çimento ve hazır beton imalatı sektörlerinde yoğunlaşmıştır. Tekstil ürünleri imalatı Ordu'da son dönemlerde en fazla gelişme gösteren sektördür.

Tarım sektörünün büyük ölçüde fındık üretimine dayalı olmasına bağlı olarak ildeki gıda sanayi yatırımlarının çoğu, fındık kırma, işleme ve fındık mamulleri üretimine yöneliktir. Fındık işleme sanayinde çalışan işçilerin çoğunluğunun mevsimlik olarak istihdam edilmesi, sanayinin istihdam olanaklarını ve ekonomiye katkısını önemli ölçüde kısıtlamaktadır.

Ordu ilinde bulunan sanayi işletmelerinin büyük kısmı üretim kapasiteleri ve istihdam olanakları düşük, küçük ve orta boy işletme niteliğine sahiptir. Çoğu gıda, orman ürünleri ve tekstil sanayinde olmak üzere 100'ün üzerinde işçi çalıştıran 20'nin üzerinde işletmenin bulunduğu ilde mevcut tesislerin tamamına yakını yörenin doğal kaynak zenginliğini değerlendirmeye yönelik olarak kurulmuştur.

Verimliliğin Türkiye ortalamasına göre düşük olduğu gıda sektörü, TÜİK' in gerçekleştirmiş olduğu Genel Sanayi İşyeri Sayımında (GSİS) il içi yüzde göstergesi itibariyle hem il içinde öne çıkmakta, hem de il içindeki sektörel payı ülke payından oldukça büyük gözükmektedir.

Çeşitliliğin görüldüğü gıda sektöründe; unlu mamulleri ve öğütülmüş tahıl ürünlerini içeren imalatlar dışında, başka yerde sınıflandırılmamış sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması alt sektörü öne çıkmaktadır.

Ağaç ve ağaç ürünleri sektörü il içindeki sektörel payının ülke payından büyük olduğu ikinci sektördür. Sektör payının büyük olmasının yanında verimlilik açısından da Türkiye ortalamasının üstündedir. Ağaç ve ağaç ürünleri imalatında işyeri ve istihdam oranları itibariyle inşaat kerestesi ve doğrama imalatı alt sektörü öne çıkmaktadır.

Sanayi sektörü henüz gelişme aşamasında olmakla birlikte, Ordu ilinde ülkenin sayılı sanayi kuruluşları arasında yer alan büyük ölçekli işletmeler de mevcuttur. İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan 2013 yılı "Türkiye'nin En Büyük 1000 Sanayi Kuruluşu" listesinde ilimizde kurulu ve faaliyet gösteren 7 sanayi kuruluşu bulunmaktadır. (DOKA, 2013)

Çizelge 25: Ordu Sanayi İşletmeleri ve İstihdamları

SEKTÖR GRUBU	İŞLETME SAYISI	ÇALIŞAN SAYISI
Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	93	4.598
Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sanayi	45	2.087
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	27	980
Kağıt-Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	4	60
Kimya, Petrol, Kömür, Kauçuk ve Plastik Ürünler Sanayi	16	134
Maden-Mermer-Hazır Beton, Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	48	1.928
Metal Eşya-Makine ve Teçhizat, Ulaşım Aracı, İlmi ve Mesleki Ölçme Alet. San.	14	259
Diğer İmalat Sanayi	27	826
TOPLAM	274	10.872

Kaynak: DOKA, 2013

2012 ve 2013 yıllarında Ordu ilinde bulunup Türkiye’de ilk 1000’e giren sanayi kuruluşlarının listesine ise Çizelge 26’da yer verilmiştir.

Çizelge 26: Ordu ilinde ilk 1000'e giren sanayi kuruluşları

2012 Yılı Sıra No	2013 Yılı Sıra No	Sanayi Kuruluşu Adı	Üretimden Satışlar (Net) (Milyon TL)
245	256	Doğuş Çay ve Gıda Mad. Üretim Paz. İthalat ve İhracat A.Ş.	364
356	428	Ünye Çimento San. Ve Tic. A.Ş.	231
585	555	Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda. San. Ve Tic. A.Ş.	168
-	631	POYRAZ POYRAZ Fındık Entegre San. Ve Tic. A.Ş.	147
751	664	Dost Fındık Gıda Kuy. İnş. Tah. Nak. Tur. Müh. İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.	139
904	760	Altaş Yağ Su ve Tarım Ürünleri Gıda İnş. Otomotiv Nak. San. Ve Tic. A.Ş.	122
-	823	Şenocak Gıda Fındık Entegre Tur. Nak. İnş. San. Tic. Ltd. Şti	111

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası, 2014

7.1.5.1. Kurulan-Kapanan Şirketler

Çizelge 27: Ordu İlinde Kurulan Şirketler

Yıllar	Kurulan Şirket Sayısı	Türkiye Sıralaması
2005	422	32
2006	558	30
2007	631	27
2008	508	27
2009	579	26
2010	518	28
2011	573	30
2012	548	26
2013	547	29

Kaynak: TOBB, 2014

2013 yılında Ordu’da 547 işletme kurulmuştur. Bu işletmelerin 115 adedi adi şirket ve ticaret şirketi, 8 adedi kooperatif, 424 adedi ise gerçek kişi ticari işletmedir.

Çizelge 28: Ordu İlinde Kapanan Şirketler

Yıllar	Kapanan Şirket Sayısı	Türkiye Sıralaması
2005	142	34
2006	168	33
2007	201	33
2008	407	31
2009	597	13
2010	307	30
2011	303	30
2012	449	23
2013	287	?

Kaynak: TOBB, 2014

2013 yılında Ordu’da 287 işletme kapanmıştır. Kapanan şirketlerin 145 adedi adi şirket ve ticaret şirketi, 16 adedi kooperatif, 126 adedi ise gerçek kişi ticari işletmedir.

7.1.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri

Bu başlık altında Ordu ilinde bulunan Organize Sanayi Bölgelerine yer verilmiştir.

a) Ordu Organize Sanayi Bölgesi

Ordu Organize Sanayi Bölgesi’nin toplam büyüklüğü 60 hektardır. Bölgede toplam 74 adet sanayi parselinin 70 adedi tahsis edilmiş olup 66 firma üretime geçmiş. 2 firma inşaat aşamasındadır. Üretimde olan firmalarda toplam 2.200 kişilik istihdam sağlanmaktadır. 01 Temmuz 2011 tarihinden itibaren tedarikçi firmadan elektrik alımı yapılmaya başlanmıştır. Bu suretle, sanayiciler %25 oranında indirimli elektrik kullanmaya başlamıştır. Organize Sanayi Bölgesindeki 58 tesisten 12 tanesi doğalgaz kullanmaktadır.

Çizelge 29: Ordu OSB’de Bulunan Tesislerin Sektörel Dağılımı

Sektörler	Tahsis Yapılan Parsel Sayısı	Üretime Geçen Parsel Sayısı
Gıda Sanayi	35	35
Dokuma ve Giyim Sanayi	2	2
Orman Sanayi	13	10
Deri ve Deri Mamulleri Sanayi	1	1
Plastik Sanayi	5	5
Kimya Sanayi	1	1
Petrol Ürünleri Sanayi	3	3
Pişmiş Kil ve Çimento Sanayi	1	1
Demir ve Çelik Sanayi	7	7
Beton Ürünleri	2	1
Toplam	70	66

Kaynak: DOKA, 2013

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın 15.06.1995 tarih ve 8626 sayılı emirleri ile kurulmuş olan Ordu OSB’de Müteşebbiş Teşekkülü:

- %70 hisseli Ordu Valiliği,
- %10 hisseli Ordu Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı,
- %20 hisseli Ordu Belediye Başkanlığı’ndan oluşturulmuştur. (DOKA, 2013)

b) Fatsa Organize Sanayi Bölgesi

Organize Sanayi Bölgesi’nin toplam büyüklüğü 50 hektardır. Bölgede toplam 30 adet sanayi parselinin tamamı tahsis edilmiş olup, 21 firma üretime geçmiş, 5 firma inşaat aşamasında ve 4 firmada proje aşamasındadır. Üretimde olan firmalarda toplam 2000 kişilik istihdam sağlanmaktadır.

Fatsa OSB’nin kurucu ortakları ve payları şöyledir:

- %60 hisse Fatsa Kaymakamlığı,
- %20 hisse Fatsa Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı,

- %20 hisse Fatsa Belediye Başkanlığı'dır.

Fatsa Organize Sanayi Bölgesinde altyapı yönünden bir sorun bulunmamakta, tüm yatırımcılara eşit şartlarda eksiksiz hizmet sağlanmaktadır. Düz bir arazi üzerinde kurulması, limana yakınlığı (4 km.), karayoluna yakınlığı (1,5 km.), havaalanına yakınlığı (40 km.), bölge içinde her parsel sınırında su, elektrik (trafo binalarında modüler hücre kabinleri mevcuttur), pis su hattı, yağmur suyu bacaları ve telefon ile destek hizmetlerinin bulunması, ayrıca her parselde fiber optik kablo bağlantı bacaları bulunması bölgeyi yeni yatırımlar açısından tercih edilir kılmaktadır.

c) Ünye Organize Sanayi Bölgesi

Organize Sanayi Bölgesi ile ilgili Ünye ilçesinde Cevizdere mevkiinde bulunan Denizbükü ve Denizbükünalcı alanları için 85 hektar alanda yer tespit çalışmaları yapılmıştır. Maliye Bakanlığı'nca Hazine adına tapuya tescil işlemleri ile ilgili süreç devam etmektedir.

d) Küçük Sanayi Siteleri

Ordu'da 2013 yılı sonu itibariyle 5 adet KSS faaliyet göstermekte olup toplamda 1.121 işyeri 4.153 çalışanı ile bu sitelerde faaliyetine devam etmektedir. Korgan ilçesindeki küçük sanayi sitesi de kuruluş aşamasındadır. (DOKA, 2013)

Çizelge 30: Ordu İlinde Küçük Sanayi Siteleri

SIRA NO	KSS ADI	İŞYERİ SAYISI	DOLU İŞYERİ SAYISI	DOLULUK ORANI (%)	ÇALIŞAN SAYISI
1	Ordu Merkez 2. KSS	350	350	100	1.575
2	Ordu Merkez (Ata) KSS	194	194	100	679
3	Ordu Fatsa KSS	300	300	100	1.050
4	Ordu Ünye KSS	255	233	91	816
5	Ordu Mesudiye KSS	22	13	59	33
	TOPLAM	1.121	1.090	97	4.153

Kaynak: DOKA, 2013

e) Ticaretle İlgili Kurum ve Kuruluşlar

Ordu ilinde biri Altınordu'da, diğerleri Fatsa ve Ünye ilçelerinde olmak üzere toplam üye sayısı 5.124 olan ve 3 adet Ticaret ve Sanayi Odası ve toplam üye sayısı 583 olan 3 adet Ticaret Borsası (Altınordu, Fatsa ve Ünye) faaliyet göstermektedir.

Arıca ilde 1 adet Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, toplam 123.118 esnafın üye olduğu 44 adet Esnaf ve Sanatkarlar Odası, 270 adet kooperatif, 384 adet Anonim Şirket ve 2.856 Limited Şirket bulunmaktadır. (DOKA, 2013)

7.1.6. Turizm

Turizm, orta ve uzun vadede Ordu ilinin kalkınmasına büyük katkılar sağlaması beklenen ve gelecek vaat eden önemli bir sektördür. Ordu, sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel değerler gözetildiğinde turizmin gelişmesine olanak sağlayacak tüm potansiyele sahiptir. Doğal zenginlikleri, tarihi dokusu, geniş ormanlık alanları, denizi, dereleri, yaylaları ile eşsiz bir coğrafya sunması, kendine özgü yerel yaşam tarzı ve gelenekleri (yayla hayatı, gelenekler ve festivaller), alternatif turizme uygunluğu (doğa turizmi, yayla turizmi, tarıma dayalı turizm, etkinlik turizmi, macera turizmi vb.) ilin turizminin güçlü olduğu noktaları oluşturmaktadır.

Coğrafi yapıdan ve iklim koşullardan kaynaklanan kısıtlamalar nedeniyle deniz turizmi potansiyelinin sınırlı olması, İlde talebi tarih ve doğa turizmine kaydırmakta; kültür ve tarih turizmi ile son yıllarda özellikle eko-turizm alanında İlin büyük bir gelişim içinde olduğu görülmektedir.

Turizm konusunda son yıllarda büyük atılımlar yapma gayreti içerisinde olan Ordu ili; yayla turizmi, kamp ve karavan turizmi, su altı dalışı, bisiklet turları, olta balıkçılığı, dağ ve doğa yürüyüşü, foto safari, kuş gözlemciliği, yamaç paraşütü, bitki inceleme, rafting vb. her türlü eko-turizm etkinliğinin yapılabildiği bir il olarak bu alanlarda yatırımlar yapılmasına son derece elverişlidir. (DOKA, 2013)

2014 yılında Ordu'ya gelen yerli ve yabancı turist sayılarında artış yaşanmıştır. 2013 yılında Ordu'ya gelen yabancı turist sayısı 294 bin kişi olurken, bu sayı 2014 yılında 344 bin kişiye ulaşmıştır. 2014 yılındaki artışın yaz aylarından sonra yaşandığı görülmüştür. Ordu'yu en çok ziyaret edenler Arap turistler olmuştur. Yapılan havalimanının uluslararası özellikte olması ile ili ziyaret eden turist sayısında patlama

yaşanması beklenmektedir. (<http://www.milliyet.com.tr/ordu-nun-turist-sayisi-artti-ordu-yerelhaber-675479/>, 10.10.2015)

İlin turizm kaynakları; arkeolojik ve tarihi öğeler, sit alanları, yörenin kültür/folklor yapısı, doğa sporları, flora ve faunayla ilgili doğal kaynaklardır. Önemli doğal, tarihi ve kültürel varlıklarına rağmen, İlimizin dünya çapında tanınmış bir turizm kaynağı yoktur. Yerli ve yabancı turist çekebilen İlimizin önemli turizm kaynakları şunlardır:

Tarihi ve Kültürel Değerler (Müzeler, Kaleler, Köprüler, Camiler, Türbeler, Kiliseler, Manastırlar):

- Cotyora Arkeolojik Sit Alanı
- Yason Burnu Doğal ve Arkeolojik Sit Alanı
- Taşbaşı Kültür Merkezi (Eski Cezaevi-Kilise)
- Düz Mahalle, Ünye Yalı, Mesudiye Merkez, Yason Burnu Kilisesi
- Bozukkale(Cotyora), Kurul Kalesi Yerleşkesi, Ünye Kalesi, Bolaman Kalesi, Gölköy Kalesi, Mesudiye Meletios Kalesi, Kaleköy Kalesi, Çubuklu Kalesi
- Orta Camii, Aziziye(Yalı)Camii, Saray Camii, Efirli Camii, Laleli Camii, Eskipazar Bayramlı Camii ve Hamamları, Osmanpaşa Şadırvanı,
- Paşaoğlu Konağı (Etnoğrafya Müzesi), Bolaman Hazinedaroğlu Konağı,

Yaylalar, Mağaralar, Göller:

- Argın Yaylası(Akkuş)
- Perşembe Yaylası(Aybastı)
- Çambaşı Yaylası(Kabadüz)
- Keyfalan Yaylası(Mesudiye)
- Yeşilce-Topçam Yaylaları(Mesudiye)
- Boğazcık(Bahçeköy) Mağarası
- Yaylacık Mağarası,

- Yazkonağı Mağarası,
- Dambalı Mağarası,
- Gaga Gölü(Fatsa)
- Ulugöl Tabiat Parkı(Gölköy)
- Gökgöl(Gölköy)

Kent Ormanları, Kamp ve Karavan Turizmi, Mesire Yerleri, Şelaleler:

- Yoroz Kent Ormanı
- Asarkaya Kent Ormanı(Ünye)
- Toygar-Kabaktepe Mesire Yeri(Aybastı)
- Çamlık Mesire Yeri(Fatsa)
- Emine Pınarı Mesire Yeri(Kabadüz)
- Boztepe
- Gelin Kayası Mesire Yeri
- İteniçi Gezi ve Piknik Yeri
- Ulugöl Mesire Yeri
- Sayacabaşı Mesire Yeri(Ulubey)
- Çınarsuyu Mesire Yeri(Ünye)
- Çakırtepe(Ünye)
- Karaoluk Şelalesi
- Ohtamış Şelalesi
- Gelinkaya Şelalesi

Kıyı Turizmi ve Plajlar:

- Tepealtı Plajı(Gülyalı)
- Çaka Kumsalı(Perşembe)
- Aktaş Plajı(Perşembe)
- Güzelyalı Plajı(Merkez)
- Efirli Plajı
- Uzunkum Plajı(Ünye)
- Dolunay Plajı(Fatsa)
- Bolaman Koyu Plajı(Fatsa)

Kış Turizmi:

- Çambaşı Yaylası
- Perşembe Yaylası

Spor Amaçlı Turizm:

- Boztepe (Yamaç Paraşütü)
- Melet Çayı (Rafting)
- Çambaşı Yaylası (Trekking ve Kayak)

Festivaller, Yayla Şenlikleri:

- Yokuşdibi Amatör Kar Etkinliği
- Bahar Şenliği Mayıs Yedisi Şenliği
- Çataltaş Şenlikleri
- Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali
- Korgan Yaylası Yağlı Pehlivan Güreşleri ve Orman Gülü Şenlikleri
- Uluslararası Ordu Altın Fındık Kültür-Sanat ve Doğa Festivali

- Çaybaşı Kültür ve Sanat Festivali
- Perşembe Yaylası Şenlikleri
- Ünye Uluslararası Kültür-Sanat ve Turizm Festivali
- Geleneksel Çambaşı Yayla Şenliği

Ordu ilinde bazı yerler turizm merkezi ve koruma gelişim bölgesi olarak ilan edilmiştir. Bu bölgelerin listesine ise aşağıda yer verilmiştir.

- Akkuş – Argın Yaylası Turizm Merkezi
- Aybastı – Perşembe Yaylası Turizm Merkezi
- Aybastı – Toygar – Kabaktepe Turizm Merkezi
- Fatsa – Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi
- Fatsa – Çerkezler Turizm Merkezi
- Kabadüz – Çambaşı Yaylası Turizm Merkezi
- Mesudiye – Keyfalan Yaylası Turizm Merkezi
- Mesudiye – Yeşilce – Topçam Yaylaları Turizm Merkezi

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri:

Ordu ilinde turizm işletme belgeli 23 tesis olup bu tesislerin toplam yatak kapasitesi 2.180'dir. (DOKA,2013)

Çizelge 31: Turizm İşletme Belgeli Tesisler

Tesis Türü	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
5 Yıldızlı Otel	1	137	274
4 Yıldızlı Otel	6	451	942
3 Yıldızlı Otel	10	359	704
2 Yıldızlı Otel	4	97	194
Özel Tesis	2	32	66
TOPLAM	23	1.076	2.180

Kaynak: DOKA, 2013

Ordu ilinde bulunan turizm yatırım belgeli tesis sayısı ise 8'dir ve bu tesislerin toplam yatak kapasitesi 772'dir.

Çizelge 32: Turizm Yatırım Belgeli Tesisler

Tesis Türü	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
4 Yıldızlı Otel	2	200	400
3 Yıldızlı Otel	2	88	184
2 Yıldızlı Otel	1	15	30
Butik Otel	2	29	58
Pansiyon	1	75	100
TOPLAM	8	407	772

Kaynak: DOKA, 2013

Ayrıca Ordu ilinde turizm yatırım belgesi bulunan 4 adet deniz turizmi aracı bulunmaktadır.

Çizelge 33: Turizm Yatırım Belgeli Deniz Turizmi Araçları

Sıra No	Yatın Adı	Bayrağı	Yatak Kapasitesi
1	Balıктаşı	TÜRK	6
2	Yalçın Otel	TÜRK	25
3	Koçanlar	TÜRK	35
4	Yunus Emre 5	TÜRK	50

Kaynak: DOKA, 2013

Seyahat Acenteleri: Ordu ilinde A Grubu 17 seyahat acentesi (8 adedi şube düzeyinde), C Grubu 2 adet seyahat acentesi olmak üzere toplam 19 adet seyahat acentesi bulunmaktadır.

Turizm Danışma Büroları: İl merkezinde ve Ünye ilçesinde turizm danışma bürosu hizmeti verilmektedir. (DOKA, 2013)

7.1.7. Teşvik Sistemi

Ekonomi Bakanlığı'nın teşvik sistemi üzerindeki çalışmaları neticelenmiş olup, 19 ve 20 Haziran'da yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ve bu karara ilişkin Tebliği ile Yeni Teşvik Sistemi yürürlüğe girmiştir. Yeni Teşvik Sistemi; Genel, Bölgesel, Büyük Ölçekli ve Stratejik Yatırımların Teşviki olmak üzere dört farklı

uygulamayı beraberinde getirmiş; uygulamalar iller bazında, yatırım konuları ve destek oranları bağlamında değişiklik arz etmiştir.

Yeni Teşvik Sistemi kısaca şu şekilde özetlenebilir.

- Genel Teşvik Uygulamaları: KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti
- Bölgesel Teşvik Uygulamaları: KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Vergi İndirimi, Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği, Yatırım Yeri Tahsisi, Faiz Desteği
- Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki: KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Vergi İndirimi, Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği, Yatırım Yeri Tahsisi
- Stratejik Yatırımların Teşviki: KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Vergi İndirimi, Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği, Yatırım Yeri Tahsisi, Faiz Desteği, KDV İadesi

Ordu'da Yeni Teşvik Sistemi Destek Unsurları Ve Uygulanma Biçimleri

Ordu ili bağlamında önemle altı çizilmesi gereken uygulamalar; Genel Teşvik Uygulamaları ve Bölgesel Teşvik Uygulamaları olarak karşımıza çıkmaktadır:

a) Genel Teşvik Uygulamaları

Teşvik edilmeyecek veya teşviki için aranan şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, asgari sabit yatırım tutarı ve kapasiteler üzerindeki yatırımlar bölge ayrımı yapılmaksızın Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında desteklenmektedir.

Ordu için minimum 500.000 TL'lik yatırım yapılması şartı ile potansiyel yatırımcılar; Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında KDV İstisnası ve Gümrük Vergisi Muafiyeti olmak üzere 2 destek unsurundan faydalanabilmektedir.

KDV İstisnası: Teşvik belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için katma değer vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Gümrük Vergisi Muafiyeti: Teşvik belgesi kapsamında yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için gümrük vergisinin ödenmemesi şeklinde

uygulanır. Ordu ili özelinde bakıldığında, Karar'ın eklerinde “findık kırma/kavurma ve çay” ile ilgili yatırımların bölgesel teşvik uygulamalarından faydalanamayacağı belirtilmektedir. Bu durumda Ordu için çok önemli bir ekonomik ürün olan findık konusunda yapılabilecek yatırımların büyük çoğunluğu, “Genel Teşvik Sisteminden” yani KDV istisnası ve Gümrük Vergisi Muafiyeti destek unsurlarından yararlanabilecektir. (DOKA, 2013)

b) Bölgesel Teşvik Uygulamaları

Ordu; yeni teşvik sisteminde Bölgesel Teşvik Uygulamaları bağlamında 5. Bölge' de yer almakta olup, 6. Bölge' de yer alan Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerimizden sonra teşvikler bakımından en avantajlı konumda bulunmaktadır.

Bölgesel teşvik uygulamaları, genel teşvik uygulamaları kapsamındaki Gümrük Vergisi Muafiyeti ve KDV İstisnası destek unsurlarının yanı sıra;

- Vergi İndirimi
- Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği
- Faiz Desteği
- Yatırım Yeri Tahsisi teşvik araçlarını da içermektedir. Bu destek unsurlarının Ordu İli için yansımaları şöyledir:

Vergi İndirimi: Gelir veya kurumlar vergisinin, yatırım için öngörülen katkı tutarına ulaşınca kadar, indirimli olarak uygulanmasıdır.

Ordu'da teşvik belgeli bir yatırım için vergi indirim oranı % 80' dir. Vergi indirim sonucu yatırımcıya sağlanan mali desteğin miktarının, toplam yatırıma oranı % 40 oluncaya kadar yatırımcı bu destekten faydalanabilir. Yatırımın Organize Sanayi Bölgesi (OSB) içerisinde yapılması halinde, vergi indirim oranı % 90'a çıkmakta ve yatırımcıya sağlanan mali desteğin miktarının, toplam yatırıma oranı % 50 oluncaya kadar yatırımcı bu destekten faydalanabilmektedir.

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği: Teşvik belgesi kapsamında yapılan yatırımla sağlanan ilave istihdam için, ödenmesi gereken sigorta primi işveren

hissenin asgari ücrete tekabül eden kısmının (kişi başı yaklaşık 220 TL) Bakanlıkça karşılanmasıdır.

Ordu'da teşvik belgeli bir yatırımcı; maksimum 7 yıl boyunca veya Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği sonucu kendisine sağlanan mali desteğin, toplam yatırıma oranı %35'e ulaşıncaya kadar bu destekten faydalanabilir. Yatırımın OSB sınırları içerisinde yapılması halinde, maksimum 10 yıl boyunca veya Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği sonucu sağlanan mali desteğin, toplam yatırıma oranı %50'ye ulaşıncaya kadar bu destekten faydalanabilir.

Faiz Desteği: Faiz Desteği; teşvik belgesi kapsamında kullanılan en az bir yıl vadeli yatırım kredileri için sağlanan bir finansman desteği olup, teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının %70' ine kadar kullanılan krediye ilişkin ödenecek faizin veya kar payının belli bir kısmı Bakanlıkça karşılanmaktadır.

Ordu'da teşvik belgeli bir yatırımcıya, yatırımda kullanmak üzere aldığı kredide TL'de 5 Puan, Döviz' de 2 Puan indirim uygulanır ve desteklenen miktar 700.000-TL'ye ulaşıncaya kadar yatırımcı bu destekten faydalanabilir.

Yatırım Yeri Tahsisi: Teşvik Belgesi düzenlenmiş yatırımlar için Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilmesidir. (DOKA, 2013)

7.2. Ordu İlinde ve Doğu Karadeniz Bölgesinde Gelir Dağılımı ve İstihdam

Bu başlık altında Türkiye İstatistik Kurumu verileri incelenerek Ordu'da gelir dağılımı istihdam konusu genel bir çerçevede incelenecektir. TÜİK il bazında verileri çeyrek dönemler halinde yayınlamaktadır. Aşağıdaki tabloda kişi başına düşen milli gelir karşılaştırılması yapılmıştır.

Çizelge 34, Türkiye'de il bazında yıllık kişi başına düşen milli geliri ABD doları cinsinden göstermektedir.

Bu tablo, 2001 TÜİK raporunda yer alan illerin Türkiye ekonomisine katkı payları göz önünde bulundurularak satınalma gücü paritesine göre (SAGP) gayri safi yurtiçi hasılanın il düzeyine indirgenip illerin 2010 nüfusuna bölünmesiyle hesaplanmıştır. Hesaplama şu şekilde yapılmıştır:

$$[(GSYH (SAGP) / 100) * 2001 \text{ İL KATKI YÜZDESİ}] / \text{İL NÜFUSU}$$

Dünya Bankası 1 Temmuz 2011 verilerine göre Türkiye gayri safi yurtiçi hasılası (SAGP): \$1.115.994.000.000 olarak hesaplanmıştır. Dünya Bankası'nın hesabına göre Türkiye'de kişi başı yıllık milli gelir (SAGP) \$15.340'tır. TÜİK verileri baz alınarak yapılan hesaplama göre ise kişi başına düşen milli gelir küçük bir sapmayla \$15.137 bulunmuştur.

İl bazında kişi başı düşen milli gelir hesaplamasına örnek verecek olursak Ordu ilinin Türkiye ekonomisine katkısının 2001 yılında %0,7 olduğu bilinmektedir. Aynı istikrarın 2011 yılında da devam edeceğini varsayarsak bu ildeki kişi başına düşen yıllık gelir şöyle hesaplanmıştır:

$$[(1115994000000/100) * 0,7] / 1152323 = \$10862$$

TÜİK bölge bazında milli gelir rakamlarını çeyrek yüzyılda bir açıklamaktadır. Bu yüzden aşağıda yer alan değerler 2001 yılı verilerinin 2011 yılına uyarlanmış halidir ve sadece bir tahmin niteliğindedir.

Çizelge 34: Kişi Başına Düşen Milli Gelir

BÖLGE	NÜFUS	TÜRKİYE'YE KATKISI	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN MİLLİ GELİR
TÜRKİYE	73.722.988	\$1.115.994.000.000	\$15.137
DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ	2.516.167	\$32.363.826.000	\$12.862
ORDU	719.183	\$7.811.958.000	\$10.862

Kaynak: TÜİK, 2001

Çizelge 34'ten görüldüğü üzere Ordu ili bazında hesaplanan Kişi başına düşen milli gelir Türkiye ortalamasının oldukça altındadır. Bunun yanı sıra Doğu Karadeniz bölgesi ortalamasının da yaklaşık %15 aşağıda gerçekleşmiştir.

Aşağıda yer alan Çizelge 35'te ise Türkiye ve Doğu Karadeniz Bölgesinin 2001 yılı Kişi Başına Düşen Gayrisafi Yurtiçi Hasıla verilerine yer verilmiştir.

Çizelge 35: Kişi Başına GSYH (Cari Fiyatlarla)

BÖLGE ADI	USD (\$)	TÜRKİYE=100
Türkiye	2.146	100
Doğu Karadeniz Bölgesi	1.428	67

Kaynak: TÜİK, 2001

Buna göre Çizelge 35'te yer alan verilere göre Doğu Karadeniz Bölgesi genelinde hesaplanan Kişi Başına Düşen Gayrisafi Yurtiçi Hasıla 1.428\$ olarak hesaplanmıştır. Bu sayı Türkiye ortalamasının %67'sine tekabül etmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi GSYH ortalaması, Türkiye ortalamasının altındadır.

Daha önce de dile getirildiği gibi yukarıdaki değerler 2001 yılı verilerinin 2011 yılına uyarlanmış halidir. Tahmin niteliğinde olan bu değerler kesin niteliği taşımamaktadır. Bu yüzden 2011 yılı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer rakamlarına da göz atmak gereklidir.

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer, bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilir.

Bölgesel gayri safi katma değer ile bölgede ikamet eden üretici birimlerin ekonomik faaliyetlerinin ölçülmesi amaçlanmaktadır, bu nedenle üretici birimin yerleşik olduğu bölge hesaplamalarda esas alınmaktadır. Bölgesel Gayri Safi Katma Değer, bölgede ikamet eden hanehalklarının gelirinin ölçüsünü değil, bölgenin üretim gücünün bir göstergesidir.

Buna göre Doğu Karadeniz Bölümü'nün toplam gayri safi katma değerinin Türkiye içindeki payı 2004 yılında %2,5 ve 2011 yılında ise %2,4 olmuştur. (TÜİK, 2014)

Bu rakamlar üzerinden konuşulduğunda bölümün Türkiye içerisindeki payı bir hayli düşük gerçekleşmiştir ve bu da ekonomik faaliyetler açısından geri kaldığının bir göstergesidir.

Gelir dağılımı eşitsizliğini değerlendirmede kullanılan en önemli göstergelerden birisi de Gini katsayısıdır. Yüzde yüz gelir dağılımı eşitliği halinde Gini katsayısı sıfır değerini almakta, Gini katsayısı bire yaklaştıkça gelir dağılımı eşitsizliği artmaktadır. Aşağıda Türkiye, Kent, Kır ve Doğu Karadeniz Bölgeleri için hesaplanan Gini katsayısı değerlerine yer verilmiştir.

Çizelge 36: Bölgelere Göre Gelir Dağılımı ve Gini Katsayısı,

BÖLGE	2010 GENEL	İLK %20	SON %20	GİNİ KATSAYISI
Türkiye	9.735	2.841	22.573	0,402
Kent	11.076	3.510	25.316	0,389
Kır	6.762	2.105	14.983	0,379
Doğu Karadeniz	8.403	3.171	16.858	0,327

Kaynak: TÜİK, 2010

Çizelgede görüldüğü üzere Türkiye’de gelir dağılımını gösteren Gini katsayısı 0,402’dir. 2010 yılı verilerine göre; eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlere göre oluşturulan yüzde 20’lik grupta, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin payına 22.573 TL düşerken en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin payına 2.841 TL düşmektedir. Yaklaşık 8 kat bir fark bulunmaktadır.

Doğu Karadeniz Bölgesi için hesaplanan Gini katsayısı değeri, Türkiye, kent ve kır ortalamasından daha düşüktür. Bu da Doğu Karadeniz Bölgesi’nde gelir dağılımının Türkiye, kent ve kır ortalamasından daha eşit olduğunu verir. (Türkiye Kalkınma Bankası, 2012)

TÜİK’ten elde edilen 2013 yılı işsizlik ve istihdam verilerine baktığımızda ise işgücüne katılma oranı bir önceki yıla göre %1,3 oranında artış göstermiş ve %52,2 olarak hesaplanmıştır. Aynı dönemde Ordu’da işsizlik oranı ise %6,1’dir. İstihdam oranı ise %49,0 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türkiye’nin en kalabalık şehri olan İstanbul’da ise işgücüne katılma oranı %52,2 işsizlik oranı %11,2 ve istihdam oranı %46,4 olarak gerçekleşmiştir. İki şehrin birçok açıdan (nüfus, sanayi kolları vs.) farklılıkları mevcuttur ancak oransal olarak

Ordu'da işsizlik ve istihdam oranı İstanbul'da gerçekleşen işsizlik ve istihdam oranlarından daha düşük seviyededir. (TÜİK, 2013)

7.3. Ordu İlinin Türk Ekonomisine Katkısı

Bu başlık altında Ordu'nun Türk ekonomisine katkısı bazı veriler çerçevesinde incelenecektir.

Daha önce de belirtildiği gibi Ordu ilinin ekonomisinde tarım sektörü hakim bulunmaktadır. Fındığa bağlı yatırım ve girişimler çoğunluktadır. İşletmeler genelde küçük ölçektedir. Fındık sanayisinin yanı sıra yağ, çikolata, MDF, seramik, çimento, meşrubat gibi kollar da faaliyet halindedir.

Tarım sektörü içerisinde bitkisel üretim ilk sıradadır ve onu hayvancılık, arıcılık, balıkçılık gibi alt sektörler takip eder. Bitkisel üretim içerisinde de en önemli pay fındıktadır. Mısır, patates ve tahıllar gayrisafi hasılaya katkı sağlayan diğer ürünlerdir.

Türkiye geneli il bazında dış ticaret göstergelerine baktığımızda Ordu'nun sıraları şu şekilde gerçekleşmiştir. Ordu ilinde 2013 yılında 80.8 milyon \$ ithalat yapılmıştır. Yapılan ithalat miktarı açısından Türkiye'de 46. Sıradadır. İhracat verilerine baktığımızda ise Ordu ili 280 milyon 439 bin \$'lık ihracat toplamıyla Türkiye içinde 30. Sırada yer almıştır.

Tekrar tarıma dönelim. Ordu ilinin tarımsal üretimdeki sıralamalarına da baktığımızda bitkisel üretimin toplam değeri 2013 yılında 1 milyar 104 milyon TL civarında gerçekleşmiştir. Bu değer Türkiye'deki toplam bitkisel üretim değerinin %1,2'sine tekabül eder ve bu açıdan Ordu ili Türkiye'de 20. Sıradadır. Canlı hayvan değeri bakımından ise 381 milyon TL ve %0,7 payla Türkiye genelinde 57. Sıradadır. Son olarak hayvansal ürünler değeri bakımından 373 milyon TL ile Türkiye içerisindeki payı %1,8'dir ve 12. Sıradadır.

Daha önce Ordu'da işsizlik verilerine bakmıştık. Şimdi de tüm iller arasındaki yerine bir göz atalım. Ordu ili 2013 yılında gerçekleşen %6,1 işsizlik oranıyla Türkiye'de işsizliğin en fazla olduğu 68. İldir. %49 seviyesinde gerçekleşen istihdam oranı ile Ordu ili Türkiye genelinde 28. Sırada yer almıştır.

Ordu ilinden başta Almanya, Avusturya ve Rusya olmak üzere 80 farklı ülkeye ihracat yapılmaktadır. Bu açıdan Ordu ili ülke ekonomisi için küçük ama önemli bir yerdedir.

Fındık üretiminin %32'si, bal üretiminin %13'ü ve kivi üretiminin %14'ü Ordu'da yapılmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi Ordu ili Türkiye fındık üretiminde birinci sırada yer almaktadır. Fındık aynı zamanda en önemli ticari ürün haline gelmiştir. Yağ ve çikolata yapımında da kullanılmaktadır. Ordu ili fındıkta olduğu gibi bal üretiminde de Türkiye'de birinci sıradadır. Bal üretimi gün geçtikçe başlıca geçim kaynaklarından biri haline gelmiştir.

Balıkçılık alanında da Ordu ili alabalık ve levrek avcılığında Türkiye'de ilk sıralarda yer almaktadır. Bunun yanı sıra çay, lahana, salyangoz, karanfil, Trabzon hurması, mandalina ve pazı üretiminde Türkiye genelinde ilk 10 sırada yer almaktadır.

Sanayi her ne kadar gelişme aşamasında olsa da ve ilin ekonomisindeki yeri tarım kadar geniş olmasa da gıda ve ağaç ürünleri sektörlerinin il içindeki sektörel payları ülke payından daha yüksektir. Sanayi alt başlığındaki çizelgede de gösterildiği gibi Türkiye'de ilk 1000'e giren sanayi kuruluşları içinde 7 adet Ordu menşeli şirket bulunmaktadır.

7.4. Ordu İlinin Ekonomik Yapısı ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri

Ordu günümüzde hızla göç veren bir il konumundadır ve öncelik bu durumu engellemek olmalıdır. Bunun için de yeni yatırımlara ihtiyaç vardır. Aşağıda Ordu ilinin ekonomisini geliştirme amaçlı önerilere yer verilmiştir:

- a) Nitelikli işgücünün il dışına çıkmasının engellenmesi gereklidir. Bunun için de yatırım faaliyetleri geliştirilmeli, iş imkanları artırılmalıdır.
- b) Yenilenmesi planlanan liman projesi bir an önce hayata geçirilmelidir. Ordu limanı günümüzdeki haliyle Ordu ekonomisine katkı sağlayamamaktadır.
- c) Yeni açılan Ordu-Giresun Havalimanı'ndan kalkan sefer sayısı artırılmalıdır. Ayrıca havalimanından sefer düzenleyen firma sayısı da artırılmalıdır. Şu an sadece İstanbul ve Ankara'ya seferler

düzenlenmektedir ve bu nedenle hala vatandaşlar tarafından Samsun Havaalanı tercih edilmektedir.

- d) Turizm merkezi olarak belirlenen yerlere yatırımlar yapılmalı ve turistlerin ilgisi bu alanlara çekilmelidir.
- e) Ordu iline turlar düzenlenmeli, tarihi ve doğal güzellikleri tanıtıcı faaliyetlere daha çok önem verilmelidir.
- f) Yapılması planlanan Hızlı Tren Projesi hayata geçirilmelidir. Ordu ili vatandaşları havalimanı faaliyete geçmesine rağmen günümüzde hala kara yolu taşımacılığına mahkumdur.
- g) Ordu ili Karadeniz kıyısında yer almaktadır ancak deniz yolu ile ulaşım faaliyetleri oldukça yetersizdir. Deniz yolu ile ulaşımın artırılması ve teşviki ile ilgili çalışmalar yapılmalı ve projeler hazırlanmalıdır. Ulaşımın çeşitlenmesi ekonomiye doğrudan katkı sağlayacaktır.
- h) Boztepe bir turizm merkezi haline getirilmelidir. Yamaç paraşütü için oldukça elverişli bir alan olan Boztepe’de bu dalda daha profesyonelce hizmet verebilecek bir tesis bulunmalıdır.
- i) Altınordu ilçesinde bulunan otogar yetersiz kalmaktadır. Bu otogarın farklı bir yere taşınması ve daha büyük bir otogar yapılması planlanmaktadır. Bu proje mutlaka hayata geçirilmelidir.
- j) Meslek Edindirme Kurslarının sayısı artırılmalı ve daha geniş alanlarda kurslar açılmalıdır.
- k) Günümüzde alışveriş merkezleri ekonomiyi canlı tutan merkezler haline gelmiştir. Ancak Ordu ilinde böyle bir imkan bulunmamaktadır. Bu nedenle Ordu ilinde küçük esnafı etkilemeyecek bir bölgede alışveriş merkezi açılmalı ve büyük markalar bu alana çekilmeye çalışılmalıdır.
- l) Niceliksel değil niteliksel bir büyüme anlayışına sahip olunmalı ve sürdürülebilir bir ekonomik gelişme sağlanmalıdır.
- m) Kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, meslek odaları temsilciliklerinin, kooperatiflerin, yerel basın ve yayın kuruluşlarının ve halkın, ilin sorunlarının belirlenmesine ve çözümüne katılımı sağlanmalıdır.

- n) İldeki üniversite birimleriyle işbirliğine gidilerek çevre ve doğal kaynakların korunması, ekonomik faaliyetlerin canlandırılması, turizm potansiyellerinin değerlendirilmesi amaçlarına yönelik projeler geliştirilmelidir.
- o) İlin yurtiçi ve yurtdışı pazarlar için üreten ve ürettiğini işleyen bir organik tarım merkezi haline gelmesi için; organik tarım ile ilgili projeler sürdürülmeli, çiftçi işbirliğinin ve örgütlenmesinin sağlanması için kurumsal destek ve eğitim programları düzenlenmelidir.
- p) Doğal kaynakların korunması ve rasyonel kullanımının sağlanması, çevre ve mekan kalitesinin korunması, kentsel büyümenin denetim altına alınması gerekmektedir.

8. ORDU İLİNİN SOSYAL (EĞİTİM, SAĞLIK, KÜLTÜR) YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu bölümde Ordu'nun eğitim, sağlık ve kültürel yapısına yer verilmiştir. Her başlığın sonunda sosyal yapı ile ilgili sorunlara yer verilmiş bu sorunlara çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

8.1. Ordu İlinin Eğitim Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Ordu ilinde 2014-2015 eğitim-öğretim yılında okul öncesi, ilköğretim (ilkokul, ortaokul) ve ortaöğretim kademelerinde toplam 598 resmi ve özel okuldaki 5.642 derslikte, 132.564 öğrenci ve 8.298 öğretmen ile eğitim öğretim faaliyetlerine devam edilmektedir.

Çizelge 37: Ordu ili 2002-2014 Karşılaştırmalı Okul Sayısı

Eğitim Kademesi	2002	2012	2014
Okul Öncesi	7	23 Okul/275 Sınıf	26 Okul/244 Sınıf
İlkokul	-	292	272
Ortaokul	-	197	195
İlköğretim	502	516	467
Genel Ortaöğretim	39	42	39
Mesleki ve Teknik Öğretim	55	69	66
Ortaöğretim	94	111	105
Toplam			
TOPLAM	603	634	598

Kaynak: Ordu İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014

2002 yılında okul öncesi öğretmen sayısı 122 iken 2014 yılında resmi özel okul ve kreşlerle bu sayı 540'a yükselmiştir. İlköğretim okullarındaki öğretmen sayısında geçen 12 yıl içerisinde ufak bir azalma meydana gelmiş olsa da ortaöğretim öğretmen sayısı büyük bir artış göstermiştir.

Çizelge 38: Ordu ili 2002-2014 Karşılaştırmalı Öğretmen Sayısı

Eğitim Kademesi	2002	2012	2014
Okul Öncesi	122	458	540
İlkokul	-	1.989	2.137
Ortaokul	-	2.593	2.721
İlköğretim	4.916	4.582	4.848
Genel Ortaöğretim	782	893	1.054
Mesleki ve Teknik Öğretim	838	1.456	1.846
Ortaöğretim Toplam	1.620	2.349	2.900
TOPLAM	6.658	7.389	8.298

Kaynak: Ordu İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014

Derslik sayısı bazındaki yerilere göre Ordu'da 2014-2015 eğitim-öğretim yılında okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde aktif olarak kullanılan 5.642 dersliğin 1.769 (%32)'si 2002 yılından sonra yapılmıştır. Bu da son yıllarda okullaşmaya ve eğitime daha çok önem verildiği anlamına gelmektedir.

Çizelge 39: Ordu ili 2002-2014 Karşılaştırmalı Derslik Sayısı

Eğitim Kademesi	2002	2014
Okul Öncesi	142	545
İlkokul	2.604	1.801
Ortaokul		1.704
Ortaöğretim Toplam	1.127	1.592
TOPLAM	3.873	5.642

Kaynak: Ordu İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014

Okul öncesi eğitimde 2002 yılında %3 olan okullaşma oranı, 2013-2014 eğitim yılında %39,81'e ulaşmıştır. İlköğretimde okullaşma oranı 2002 yılında %82 iken 2013-2014 eğitim yılında bu oran ilkokulda %94,91 ortaokullarda ise %94,91 seviyesindedir.

Ortaöğretimde 2003 yılında %47 seviyesinde olan okullaşma oranı 2013-2014 eğitim-öğretim yılında %77,18 olmuştur.

Çizelge 40: Ordu ili 2002-2014 Okullaşma Oranı Karşılaştırması

Eğitim Kademesi	OKULLAŞMA ORANI %			
	2002	2007	2012	2014
Okul Öncesi	3,00	22,08	44,16	39,81
İlkokul	82,00	96,21	94,82	97,96
Ortaokul				94,91
Ortaöğretim	47,00	74,77	69,55	77,18

Kaynak: Ordu İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014

Ordu'da 2014-2015 eğitim-öğretim yılında toplam 82.531 ilköğretim öğrencisinin 24.072'si taşınmalı eğitim kapsamındadır. Ordu, taşınan öğrenci sayısı açısından iller arasında 5. taşıma oranı açısından %29 ile 1. Sıradadır.

Ortaöğretim öğrencileri 2010-2011 yılında taşıma faaliyeti kapsamına alınmış olup 2014-2015 eğitim-öğretim yılında 40.951 öğrencinin 8.269'una taşıma hizmeti verilmiştir. Bu kapsamda ortaöğretimde %20 taşıma oranı sağlanmıştır. Özel eğitimde 928 öğrenci taşınmaktadır.

Aşağıdaki Çizelge 41'de Ordu'da yapılan, yapılmakta olan ve proje aşamasında olan eğitim yatırımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 41: Ordu'da Gerçekleştirilen Eğitim Yatırımları

	50 okul, 787 derslik
BİTEN (2003-2014)	6 pansiyon (948 kişilik)
	2 spor salonu (1097 kişilik)
	7 okul, 168 derslik
DEVAM EDENLER	3 pansiyon (600 kişilik)
	2 spor salonu (900 kişilik)
	1 okul, 32 derslik
PROJE AŞAMASINDA	6 okul, 132 derslik, 1 atölye
OLANLAR	5 pansiyon (1000 kişilik)
	5 spor salonu (2.250 kişilik)

Kaynak: Ordu Valiliği, 2014

Çizelge 41’de bahsedilen eğitim yatırımlarının toplam maliyeti 198 milyon TL olarak tahmin edilmektedir.

2000 yılında %91,75 olan erkek okuryazarlık oranı 2013 yılında %97,08 oranına yükselmiştir. 2000 yılında %74,63 olan kadın okuryazarlık oranı çok ciddi bir artış göstererek 2012 yılında %88,50’ye yükselmiştir. 2003-2013 yılları arasında 44.544 kişiye okur-yazar sertifikası verilmiştir.

Ordu’nun 2000 yılında %83,12 olan okuryazar oranı 2012 yılında %92,78’e yükselmiştir. Buna rağmen Ordu ili ortalama okuryazarlık oranı Türkiye ortalaması olan %98,78’in altında kalmaktadır.

Uzun uğraşlar sonucunda Ordu’da üniversite 2006 yılında kurulmuştur. Ordu Üniversitesi Rektörlüğü’ne bağlı 10 fakülte, 3 yüksekokul, 10 meslek yüksekokulu ve 3 enstitü bulunmaktadır. Üniversite bünyesinde öğretim üyesi, öğretim ve araştırma görevlisi, okutman vb. olarak toplam 604 öğretim elemanı görev yapmakta olup, 14.924 öğrenci öğrenim görmektedir.

Ordu Üniversitesi’nde 2007-2014 yılları arasında 4 adet fakülte binası, 1 adet spor salonu ve 1 adet merkezi araştırma laboratuvarının yapımı tamamlanarak faaliyete geçmiştir. 2013 yılında 1 adet fakülte binasının yapımına başlanmış, 2 adet fakülte binası ise projelendirme ve ihale aşamasındadır.

2007-2014 yılları arasında yapılan ve hizmete açılan yatırımlara 40 milyon 431 bin TL ve halen devam eden yatırımlara 91 milyon 629 bin TL olmak üzere toplam 132 milyon 060 bin TL yatırım yapılmıştır. 2015 yılı yatırım programında devam eden işlere 26 milyon 728 bin TL ödenek ayrılmıştır.

2006-2014 yılları arasında fakülte sayısı 2'den 10'a, yüksekokul ve meslek yüksekokulu sayısı 3'ten 13'e çıkmıştır. Hiç enstitü bulunmazken bu yıllar arasında 3 enstitüye kavuşturulan Ordu Üniversitesi hızlı bir şekilde büyümekte ve büyümeye devam etmektedir. (Ordu Valiliği 2002-2014 Yılı Sosyo-Ekonomik Gelişme Raporu)

Çizelge 42: Ordu Üniversitesi Gelişimi

YILI	2006	2014
Fakülte	2	10
Yüksekokul	1	3
Meslek Yüksekokulu	2	10
Enstitü	-	3
TOPLAM	5	26

Kaynak: Ordu Üniversitesi, 2014

Tıp Fakültesi, 17 Mart 2006 tarih ve 5467 sayılı kanun ile ihdas edilmiştir. 2011-2012 eğitim-öğretim döneminde kayıt yaptıran 32 öğrenci ile eğitime başlamıştır. 2013-2014 dönemi itibariyle 126 öğrenci Ordu Üniversitesi Tıp Fakültesinde eğitim hayatına devam etmektedir. Ordu Üniversitesi ile Sağlık Bakanlığı arasında 7 Temmuz 2010 tarihinde yapılan protokolle Boztepe Devlet Hastanesi, Ordu Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi olarak sağlık hizmeti sunmaya başlamıştır.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanında Ordu ili, Cumhurbaşkanlığı himayesinde, Başbakanlık himayesinde ve AB Hibe Programları ile Eğitim ve Gençlik Programları Çalışmaları kapsamında önemli sayıda eğitim kampanyası ve proje faaliyetleri yürütülen, sosyokültürel anlamda dinamik bir il portresi çizmektedir. (DOKA, 2014)

Eğitim faaliyetleri açısından oldukça ideal bir portre çizilmiş olsa da taşınmalı eğitimin yaygınlaştırılması ve ortaöğretimde okullaşma oranının artırılması

gerekmektedir. Ortaöğretimde okullaşma oranının ilköğretime göre düşük seviyede kalma nedeni de zaten temelinde taşınmalı eğitim faaliyetlerine dayanmaktadır. Birçok köyde ve beldede ilköğretim okulu bulunmakta fakat lise bulunmamaktadır. Bu nedenle kırsalda yaşayan aileler çocukları lise çağına geldiğinde ya kırsalı terk edip şehir merkezlerine yerleşmek zorunda kalmakta ya da çocuklarını okula göndermemeyi tercih etmektedir. Her ne kadar ortaöğretim, zorunlu eğitim-öğretim kapsamında olsa da ilköğretimden sonra öğrencilerin bir kısmı bir tercih yapma durumunda kalmaktadır.

Çözüm olarak yukarıda da belirttiğimiz gibi taşınmalı eğitim faaliyetleri yaygınlaştırılmalı, yeni öğrenci yurtları inşa edilmeli ve çocuklarını okula göndermeyen aileler için aileleri bilinçlendirme faaliyetleri yapılmalıdır. Çocuklarını zorunlu eğitim-öğretim kapsamında olmasına rağmen okula göndermeyen aileler ya da okula kendi arzusuyla gitmek istemeyenler tespit edilmeli ve ikna çalışmalarında bulunulmalıdır.

8.2. Ordu İlinin Sağlık Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Ordu ilinde 2003 yılında 3.067 sağlık personeli varken bu rakam 2014 yılı sonu itibariyle 3.167'ye ulaşmıştır. Ordu'da 2014 yılı sonu itibariyle hekimbaşına düşen nüfus 798 kişidir.

Çizelge 43: Ordu ili Sağlık Personeli Verileri

Sağlık Bakanlığı	Sayısı		Sağlık Personeli Başına
Personeli	2003	2014	Düşen Nüfus
Uzman Hekim	529	524	1.382
Pratisyen Hekim	350	384	1.886
Diş Hekimi	130	139	5.210
Hemşire + Ebe	2.058	2.120	-
Toplam	3.067	3.167	

Kaynak: Ordu İl Sağlık Müdürlüğü/Kamu Hastaneleri Genel Sekreterliği/İl Halk Sağlığı Müdürlüğü, 2014

Ordu ilinde bulunan birinci ve ikinci basamak sağlık kuruluşlarının sayılarına aşağıda yer verilmiştir. Buna göre I. Basamak Sağlık Kuruluşu olarak;

- 18 Toplum Sağlığı Merkezi
- 66 Aile Sağlığı Merkezi
- 77 Sağlık Evi
- 2 Verem Savaş Dispanseri
- 1 Halk Sağlığı Laboratuvarı
- 30 Acil Sağlık Hizmetleri (ASH) 112 İstasyonu

II. Basamak Sağlık Kuruluşu olarak;

- 11 Devlet Hastanesi
- 1 İlçe Hastanesi
- 1 E2 Entegre Hastanesi
- 1 Sağlık Bakanlığı Ordu Üniversitesi Araştırma Hastanesi
- 5 Özel Hastane bulunmaktadır.

Ayrıca 5 özel muayene, 42 özel diş hekimliği muayenesi, 1 özel poliklinik ve TIP/Dal merkezi Ordu ilinde sağlık hizmeti vermektedir.

2003 yılında yatak sayısı 1.517 iken bu rakam 2014 yılı sonu itibariyle 1.879'a çıkartılmıştır.

Çizelge 44: Ordu ili Sağlık Kurumları Yatak Sayısı

YATAKLI TEDAVİ	KURUMLARI	SAYISI	YATAK SAYISI
SAĞLIK	Devlet Hast.	9	1.080
BAKANLIĞI	İlçe Hast.	1	45
HASTANESİ	İlçe Entegre Hast.	1	15
Ordu Üniv. Eğitim ve	Araştırma Hast.	1	273
Özel Hastane		5	466
İL GENELİ TOPLAM		17	1.879

Kaynak: Ordu İl Sağlık Müdürlüğü/Kamu Hastaneleri Genel Sekreterliği/İl Halk Sağlığı Müdürlüğü, 2014

2003 yılında nitelikli hasta yatak sayısı 63 iken %170 oranında artırılarak 2014 yılında 170 rakamına ulaşmıştır. Yine 2003-2014 yılı karşılaştırmalı verilere bakarsak yoğun bakım yatağı sayısı %125 oranında artırılarak 45'ten 128'e, sıfır olan yeni

doğan yoğun bakım yatağı sayısı 23'e ve yine sıfır olan yanık yatağı sayısı 21'e çıkarılmıştır.

Ordu ilindeki sağlık kuruluşlarında;

2003 yılında MR cihazı sayısı 1 adet iken %700 oranında artırılarak 2014 yılı sonu itibariyle 8 adet MR cihazı bulunmaktadır.

2003 yılında BT cihazı sayısı 1 adet iken %1600 oranında artırılarak 2014 yılı sonu itibariyle 17 adet BT cihazı bulunmaktadır.

2003 yılında hemodiyaliz cihazı sayısı 34 adet iken %420 oranında artırılarak 2014 yılı sonu itibariyle 176 adet hemodiyaliz cihazı bulunmaktadır.

2003 yılında ultrason cihazı sayısı 17 iken %140 oranında artırılarak 2014 yılı sonu itibariyle 40 adet ultrason cihazı bulunmaktadır.

Ordu ilince 2003 yılında sağlık kurum ve kuruluşlarına muayene için başvuran sayısı 1.851.982 iken 2014 yılı sonu itibariyle 6.272.325'e yükselmiştir. Aşılama oranının 2003 yılından 2014 yılına geldiğinde %78'den %99'a çıktığı görülmüştür.

2003 yılında ilde 74 kızamık vakası görülmüştür ancak bu rakam 2014 yılı sonu itibariyle sıfıra düşürülmüştür. 2003 yılında tifo sayısı 3 iken 2014 yılı sonu itibariyle tifo vakası bulunmamaktadır.

Anne ve bebek ölüm hızı verileri şu şekildedir. 2003 yılında bebek ölüm hızı binde 13,74 iken 2014 yılı sonu itibariyle binde 6'ya düşürülmüştür. Ancak anne ölüm hızı 2003 yılında yüzbinde 13,74 iken 2014 yılı sonu itibariyle yüzbinde 21'e çıkmıştır.

2014 yılı sonu itibariyle Ordu ilinde 30 adet 112 istasyonu, 44 adet 112 ambulansı bulunmaktadır. 2014 yılında 112 ambulansları ile 53.251 hasta taşınmıştır.

Sağlık alanında yapılan yeni hizmetler ise şu şekilde gerçekleşmiştir. 2010 yılında başlatılan Evde Sağlık Hizmeti uygulaması kapsamında 2014 yılı sonu itibariyle 5.826 kişiye evde sağlık hizmeti verilmiştir. Ordu'da 19 adet Toplum Sağlığı Merkezi (TSM) ve 66 adet Aile Sağlığı Merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerde 196 Aile Hekimi hizmet vermektedir. Havayolu ile 2009-2014 yılları arasında toplamda 194 hasta taşınmıştır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı ve Ordu Üniversitesi arasında

imzalanan protokol ile Sağlık Bakanlığı Ordu Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi hizmete girmiştir.

2003-2014 yılları arasında 1 adet Mesudiye Devlet Hastanesi, Ordu Devlet Hastanesi Ek Bina ve 22 adet ASM-TSM yapımı tamamlanarak hizmete açılmıştır. Bu yatırımlara 65 milyon 040 bin TL harcama yapılmıştır.

1994 yılından 2002 yılına kadar Ordu'da sağlık yatırımlarına 24 milyon 600 TL harcama yapılmış iken 2003-2014 yılları arasında %164 oranında artırılarak sağlık alanındaki yatırım miktarı yukarıda belirtildiği gibi 65 milyon 040 bin TL'ye çıkmıştır.

2014 yılı itibariyle yapımı devam eden 3 adet devlet hastanesi yatırımı bulunmaktadır. Bu yatırımların toplam proje bedeli 141 milyon 155 bin TL'dir. Bu üç yatırım Ünye, Fatsa ve Gürgentepe'de yapılan devlet hastaneleridir.

2014 yılı sonu itibariyle ihale aşamasında; 1 adet devlet hastanesi (Kumru Devlet Hastanesi), proje-arsa aşamasında 1 adet 600 yataklı araştırma hastanesi ve 8 adet ASM-TSM olmak üzere toplam 10 adet sağlık tesisi yatırımı bulunmaktadır.

Planlama aşamasındaki Ordu Merkez 600 yataklı Eğitim Araştırma Hastanesinin kamulaştırma ve proje işlemleri tamamlanmış olup; ihaleye çıkabilmesi için arsa devir ve tahsis işlemleri devam etmektedir. Bakanlığın öngördüğü proje bedeli 120 milyon TL'dir. (Ordu Valiliği 2002-2014 Yılı Sosyo-Ekonomik Gelişme Raporu)

Ordu ilinde yatırım harcamaları her ne kadar artırılmış olsa da ne yazık ki sağlık konusunda hala eksiklikler bulunmaktadır. En baştan başlayacak olursak sağlık personeli sayısı halen yetersizdir. Sağlık personeli sayısında son 12 yılda neredeyse hiç artış meydana gelmemiştir, ancak hastaneye başvuranların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu da hastanelerde hizmetin aksamasına neden olmaktadır. Sağlık kuruluşlarında yeni sağlık personelleri istihdam edilmeli ve sağlık personeli başına düşen nüfus miktarı azaltılmalıdır. Bu uygulama verimliliğin yükselmesine de neden olacaktır.

Devlet hastaneleri ve üniversite hastaneleri vatandaşların en çok tercih ettiği sağlık kuruluşlarıdır. Ancak bu hastaneler sağlık hizmeti sağlama konusunda yetersiz kalmaktadır. Hastanelerde yoğun kalabalıklar oluşmakta, gürültü kirliliği oluşmakta

ve sağlık hizmetlerinin olması gerektiği gibi verilmesini engellenmektedir. Bu nedenle planlanan sağlık kuruluğu yapım yatırımları faaliyete geçirilmeli ve yapım ağamasında olan yatırımlar bir an önce bitirilmelidir. Byylece sağlık kuruluğularında olan kuyruklar ve kalabalıklar bir nebze de olsa engellenecektir.

Ordu ilinin 19 ilçesi olmasına rağmen ildeki toplam hastane sayısı yalnızca 17'dir. Bu da her ilçede hastane olmadığı anlamına gelmektedir. Öncelikli olarak her ilçede bir adet devlet hastanesi olmalıdır. Birinci basamak sağlık kuruluğu bir devlet hastanesi kadar iyi hizmet verememektedir. Bu nedenle daha büyük sağlık kuruluğularına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yatırımların faaliyete geçirilmesi vatandaşların sağlık hizmetlerine daha kolay erişmesini sağlayacak ve sağlık sektöründe yaşanan diğer sorunların da zlmesinde önemli rol oynayacaktır.

8.3. Ordu İlinin Kültürel Yapısı, Sorunları ve üzüm nerileri

Uzun bir tarihi geçmişe sahip olan Ordu ilinde çeşitli medeniyetlere ait çok sayıda tarihi eser ve kültürel varlık bulunmaktadır. Ordu ili gerek doğal, tarihi ve kültürel ynden, gerekse turizm açısından önemli bir zenginliğe ve potansiyele sahiptir.

Çizelge 45: Ordu'da Bulunan Kültür ve Tabiat Varlıkları

KÜLTÜREL VE TABİAT VARLIKLARI	ADET
ARKEOLOJİK SİT ALANI	28
KENTSEL SİT ALANI	2
DOĞAL SİT ALANI	1
KENTSEL ARKEOLOJİK SİT ALANI	1
ARKEOLOJİK VE DOĞAL SİT ALANI	4
ANIT AĞAÇ VE MAĞARA	48
SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ	300
DİNSEL YAPILAR	122
KÜLTÜREL YAPILAR	39
ASKERİ YAPILAR	3
TOPLAM	560

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2014

Ordu ilinde bulunan tek müze, Paşaoğlu Konağı olarak da adlandırılan Etnografya Müzesi'dir. Müze, il merkezinde Selimiye mahallesinde Boztepe yolu üzerinde bulunmaktadır. Son derece zengin bir taş işçiliğine sahip konak, 1896 yılında Paşaoğlu Hüseyin Efendi tarafından yaptırılmıştır. Bahçesi ile birlikte 625 metrekare alan kaplamaktadır. Taşları nye ilçesinden, ağşap malzemesi Romanya'dan

getirilmiş ve yapımı İstanbullu bir usta tarafından gerçekleştirilmiştir. 19. Yy. sivil mimarimizin en güzel örneğini teşkil eden konak, zemin ile birlikte üç katlıdır. Pencereleeri taş işlemeciliğinin en güzel örneklerinden olup Ordu ilindeki tescilli eserler arasındadır. Paşaoğlu Konağı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 1982 yılında kamulaştırılarak 1983 yılından itibaren onarılmaya başlanmıştır. 1987 yılında onarımı ve teşhir-tanzimi tamamlanan konak, Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi olarak hizmete açılmıştır.

Çizelge 46: Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi Eserleri Listesi

ESER SAYILARI	ADET
ARKEOLOJİK ESER SAYISI	478
ETNOGRAFIK ESER SAYISI	1.601
SİKKE SAYISI	1.896
TOPLAM	3.975

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2014

Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi'ni 2014 yılında 14.480 kişi ziyaret etmiştir. 2003 yılından beri en fazla ziyaret edilen yıl 24.976 kişinin ziyaret ettiği 2004 yılı olmuştur.

Ordu ilinde Altınordu ve Fatsa'da olmak üzere 2 adet kültür merkezi bulunmaktadır.29 Ekim 2010 tarihinde açılışı yapılan Ordu Kültür Sanat Merkezi'nde; toplantı, tiyatro, opera, konser ve sinema amaçlı 541 kişilik 1 adet büyük salon, 159 kişilik küçük salon, sergi salonları, kafeterya, el sanatları sergi salonu, güzel sanatlar galerisi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Gazi İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü, Ordu Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü bulunmaktadır. Proje bedeli 12.309.298 TL'dir.

Ordu'nun kültür ve sanat alanında büyük bir ihtiyacını karşılayan 10.000 metrekare kapalı alanı bulunan bu mekanda 2013 yılında 324 değişik etkinlik düzenlenmiş ve etkinliklere 172.535 kişi, 2014 yılında 269 etkinlik düzenlenmiş ve bu etkinliklere 147.463 kişi katılmıştır.

Fatsa'da bulunan kültür merkezinin inşaatına 2007 yılının temmuz ayında başlanmış, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın katkıları ile merkez 19 Mayıs 2011 tarihinde faaliyete geçmiştir. 7000 metrekare büyüklüğündeki alan üzerine kurulan

kültür merkezi bünyesinde 450 kişilik konferans ve düğün salonu, 290 kişilik büyük, 150 kişilik de küçük salon bulunmaktadır.

Ordu ilinde ilk kütüphane 26 Ağustos 1927 tarihinde “Gazi Mustafa Kemal Paşa Kütüphanesi” adıyla hizmete açılmıştır. Günümüzde il merkezinde bulunan 1 adet, ilçe ve beldelerde bulunan 18 adet kütüphane ve 1 adet gezici kütüphaneye birlikte ilimizdeki toplam kütüphane sayısı 20’dir.

Çizelge 47: 2014 yılı Ordu ili Kütüphaneler İstatistiği

Kütüphaneler	Sayısı	Kitap Sayısı	Okuyucu Sayısı	Üye Sayısı	Ödünç Verilen Kitap Sayısı
Gazi İl Halk Kütüphanesi	1	79.036	74.324	4.480	45.547
İlçe Halk Kütüphaneleri	15	173.366	275.151	6.385	77.222
Belde ve Köy Halk Kütüphaneleri	3	8.330	-	-	-
Gezici Kütüphane	1	2.580	10.693	369	20.882
TOPLAM	20	263.312	360.168	11.234	143.651

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2014

İlde toplam 21 ulusal basın temsilciliği, 4 adet yerel TV kanalı, 40 adet günlük yerel gazete ve 13 adet yerel radyo hizmet vermektedir.

Ordu ilinde tiyatro faaliyetleri 1908 yılında Namık Kemal’in “Vatan Yahut Silistre” adlı oyununun sahnelenmesi ile başlamıştır. 19 Haziran 1964 tarihinde kurulan Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu (OBKT), kuruluşundan itibaren kesintisiz bir şekilde diğer bölge illerinde de faaliyet göstererek çok sayıda oyun sahneye koymuş, halkımızın kültürel hayatında müspet bir rol oynamıştır.

Çizelge 48: 2012 Yılı Tiyatro Seyirci ve Koltuk Sayısı İstatistiği

TİYATRO ADI	KOLTUK SAYISI	SEYİRCİ SAYISI	YER
ORDU KÜLTÜR SANAT MERKEZİ	541+159	37.410	ALTINORDU
OBKT TİYATROSU (FESTİVAL YILI)	200	16.725	ALTINORDU
ORSEV TİYATROSU	KİRALIK OYNUYOR	2.100	ALTINORDU
OKSAD DERNEĞİ TİYATROSU	KİRALIK OYNUYOR	5.201	ALTINORDU
FATSA KIVILCIM TİYATROSU	KİRALIK OYNUYOR	9.550	FATSA
TOPLAM	900	70.986	

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012

Altınordu'da 2, Ünye ve Fatsa ilçelerinde birer adet olmak üzere Ordu ilinde toplam 4 adet sinema bulunmaktadır.

Çizelge 49: 2012 yılı Ordu ili Sinema Seyirci ve Koltuk İstatistikleri

SİNEMA ADI	KOLTUK SAYISI	SEYİRCİ SAYISI	YER
CİNEMAXIMUM	222	56.776	ALTINORDU
CİNEVİZYON	550	62.207	ALTINORDU
ÜNYE BELEDİYE SİNEMASI	184	7.000	ÜNYE
CİNEVİZYON	307	30.310	FATSA
TOPLAM	1.263	156.293	

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012

Ordu ili merkez ve ilçelerinde her yıl 25 ayrı festival ve şenlik düzenlenmektedir. Yerel ve uluslararası düzeyde organize edilen festival ve şenlikler,

Ordu ili turizmine ve sosyo-kültürel hayatına canlılık katan, ulusal ve uluslararası alanda tanıtımının yapılarak pazarlanması gereken önemli bir turizm ürünüdür. Uluslararası Vosvos (Volkswagen) Şenliği, Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali, Uluslararası Ünye Kültür Sanat ve Turizm Festivali, Uluslararası Çınar Festivali, Altın Fındık Kültür Sanat ve Turizm Festival, Çambaşı Yayla Şenliği ve Mayıs Yedisi Şenlikleri ilin turizmine hareketlilik kazandıran önemli etkinliklerdir. (Ordu Valiliği 2002-2014 Yılı Sosyo-Ekonomik Gelişme Raporu)

Ordu ilinin kültürel değerleri ile bilgilere beşinci bölüm içerisinde, turizm ile ilgili bilgilere ve incelemelere ise yedinci bölümün içerisinde detaylı bir şekilde yer verilmiştir. İlde son yıllarda kültürel açıdan büyük atılımlar yapılmıştır. Bu atılımların devam etmesi ve Ordu'nun kültürünün tanıtılması için her gün yeni çalışmalar yapılması gerekmektedir. Birçok tarihi, kültürel ve turistik değerleri bünyesinde bulunduran Ordu ili için en önemli faktör ilin tanıtımının yeterince ve doğru bir biçimde yapılmasıdır.

8.4. Ordu İlinin Çevre Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Ordu ilinin sahil şeridi uzunluğu 121 km olup, sahil şeridinin tamamı Çevre ve şehircilik bakanlığı onaylıdır. İmar ve planlama kapsamında;

- 52 adet imar uygulaması şikayet incelemesi,
- 32 adet imar planı ilave revizyon değişiklik görüş bildirimini,
- 1 adet çevre düzeni plan değişikliği,
- 28 adet plana esas jeolojik-jeoteknik etüd raporu onayı,
- 32 adet imar planı tadilat incelemesi,
- 5 adet define arama harita onayı,
- 3 adet kamu kurumlarına ait binaların plankotelerinin hazırlanması ve onaylanması,
- 21 adet ÇED dosyası için çevre düzeni planı onayı gerçekleştirilmiştir.

İl genelinde 7 adet kömür eleme ve paketleme tesisi, 18 adet egzoz emisyon ölçümü yapan sabit istasyon, 1 adet mobil istasyon ve 1 adet tıbbi atık sterilizasyon tesisi bulunmakta olup 2014 yılı içerisinde ÇED ve ÇEVRE faaliyetleri kapsamında,

- 43 adet ÇED gerekli değildir,
- 5 adet ÇED olumlu kararı,
- 50 adet ÇED izleme ve denetleme çalışması,
- 21 adet Gürültü denetimi,
- 141 adet Kömür numunesi denetimi,
- 12 adet Katı Yakıt Satıcı belgesi düzenlenmesi,
- 380 adet Çevre denetimi,
- 5 adet atık Su numunesi alımı,
- 52.104 kg tehlikeli atık yağ,
- 3992 kg atık akü,
- 801 kg atık pil
- 93.055 adet ömrünü tamamlamış lastik,
- 719.830,98 kg tıbbi atık,
- 38 gerçek kişiye idari yaptırım,
- 19 tüzel kişiye idari yaptırım,
- 160.996,78 TL'lik gerçek kişiye idari yaptırım,
- 400.779,6 TL'lik tüzel kişiye idari yaptırım,
- 1.101.539,32 TL'lik belediyelere şartlı yardım yapılmıştır.
- 79 adet Çevre izni,
- 116 adet Geçici Faaliyet belgesi düzenlenmiştir.
- 80 adet İthal Katı Yakıt uygunluk belgesi,
- 10 adet tehlikesiz atık toplama tesis
- 4 adet Enerji teşvikten yararlanan tesis bulunmaktadır.

2014 yılı içerisinde 105 riskli bina tespiti yapılmış ve bu binalardan 45 adetinin yıkımı gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 96 hane aylık kira yardımından faydalanmaktadır.

Altınordu ilçesinde Stadyum ve Otogar çevresi; Ünye İlçesinde Saraçlı, Kaledere, Liseler ve bayramca mahalleleri; Fatsa ilçesi eski çöp toplama alanı ve stadyum çevresi riskli alan olarak; Altınordu ilçesinde kamyon garajı; Ünye ilçesinde Saraçlı ve Gölevi mahalleleri rezerv alan olarak belirlenerek bakanlığa gönderilmiştir. Bu kapsamda 819.130 m² alan riskli alan, 444.892 m² alan ise rezerv alanı olarak belirlenmiştir.

Ordu Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne 5 Haziran Dünya Çevre Günü, 31 Ekim Uluslararası Karadeniz Günü ve 16-22 Eylül Avrupa Hareketlilik Haftası kapsamında etkinlikler düzenlenmiştir.

Ordu'da bulunan ölçüm istasyonlarından alınan verilere göre 2009, 2010, 2001 ve 2012 yılları kış sezonu ortalamaları ve yıllık ortalamaları alınmış, bu veriler Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY) çerçevesinde değerlendirilmiştir. Geçerli ortalamalar üzerinden değerlendirme yapıldığında Ordu ilinde sınır değerlerin sağlandığı görülmektedir. (Ordu Valiliği 2014 Yılı Faaliyet Raporu, 2014)

Ordu ili sınırları içerisinde bulunan 31 adet HES projesinden: 6'ü işletme, 3'ü inşaat, 19'u proje ve planlama aşamasındadır. HES projelerinden 735,51 MW kurulu güçle 2.411 GWh enerji üretilecektir. Mevcut elektrik üretimi Türkiye üretiminin % 0,13'ünü karşılamaktadır. Tüm HES projeleri tamamlandığında Ordu'nun Türkiye elektrik üretimi içindeki payı % 1,15 olacaktır. Ancak bu HES projeleri çevreyi olumsuz yönde etkilemekte ve doğal güzellikleri bozmaktadır.

Ordu'da doğalgaz çalışmalarına 26.04.2008 tarihinde başlanılmıştır. Fatsa ve Ünye ilçelerimizde doğalgazla ilgili altyapı çalışmaları devam etmektedir. 20.11.2008 tarihinden itibaren Ordu Organize Sanayi Bölgesi'nde ve konutlarda gaz kullanımına geçilmiştir. Bugüne kadar 50.000 daireye doğalgaz altyapısı ulaştırılmıştır. Toplam 29.200 adet aboneden 25.650'si aktif olarak doğalgaz kullanmaktadır. 2013 yılı sonu itibariyle 20 milyon TL tutarında doğalgaz altyapı yatırımı gerçekleştirilmiş ve 850

kişiyi istihdam sağlanmıştır. Ordu ilinde doğalgaz kullanımının yaygınlaşması çevre ve hava kirliliğinin azalmasına neden olacaktır.

Çevre söz konusu olduğunda yapılan projelere ve olası etkilerine dikkat etmek gereklidir. Ordu ili genelinde birçok çevre yatırımı yapılmaktadır, bu yatırımlar ÇED çerçevesinde incelenmektedir. Ancak ÇED'e uyumlu olsa bile çevre ile ilgili yapılacak bir yatırımın yararları kadar zararları da olacaktır. Bunun başında il bazında gerçekleştirilen HES projeleri gelmektedir. HES projeleri her ne kadar enerji bağımlılığımızı azaltacak projeler olsa da çevreye olumsuz etkilerinin olması kaçınılmazdır. Bu nedenle bir proje planı sürecinde kazanılacak olandan çok kaybedilecek olana dikkat edilmelidir.

8.5. Ordu İlinde Göç Sorunu ve Çözüm Önerileri

Ülkemizde büyük çapta bir göç sorunu bulunmaktadır. Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden yoğun ve kontrolsüz bir şekilde göçler olmaktadır. Bu durum bazı bölgelerin nüfuslarının çok hızlı bir şekilde artmasına, diğer bölgelerin nüfuslarının çok hızlı bir şekilde azalmasına neden olmaktadır.

Göçler kırsaldan kentlere yönünde olmaktadır Bunlara hızlı nüfus artışı, tarım alanlarının miras yoluyla parçalara ayrılması, eğitim hizmetleri ve altyapı yetersizliği, iklim ve yer şekillerinin olumsuz etkileri, sağlık hizmetlerinin yetersizliği ve iş imkanlarının sınırlı olması örnek gösterilebilir.

Kırsaldan kente göç sonucunda nüfusun dağılışı ve yatırımların dağılışı dengesizlik oluşur, konut sıkıntısı ortaya çıkar ve gecekondulaşma başlar. Çevre sorunları artış gösterir, trafik, eğitim, sağlık sorunları ortaya çıkar, kırsal kesimdeki yatırımlarda verimsizlik olur. Kısacası göç faaliyetleri buraya kadar incelediğimiz bütün alanlarda bozucu etki yapar.

Kırsaldan göçü önlemek için ulamalı tarımın yaygınlaştırılması, modern tarım yöntemlerinin yaygınlaştırılması ve besi ve ahır hayvancılığının geliştirilmesi yollarına gidilebilir. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, tarıma dayalı sanayi kollarının kırsal kesime kaydırılması da kırsaldan göçleri engelleyici yöntemler olabilir.

Ordu ili, başta İstanbul olmak üzere Ankara, İzmir, Antalya, Bursa gibi büyük şehirlere yoğun olarak göç vermektedir.

2012-2013 döneminde Ordu ilinin net göç hızı binde -21,02 olup net göç miktarına göre Türkiye genelinde Tokat ve Erzurum'dan sonra en çok göç veren 3. İldir. Bu dönemde Ordu ilinin net göç miktarı (aldığı göç-verdiği göç farkı) -15.540'tır. (Ordu Valiliği 2014 Yılı Faaliyet Raporu, 2014)

Çizelge 50: Dönemlere Göre Net Göç Hızı ve Miktarı

DÖNEMLER	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç Miktarı	Net Göç Hızı (Binde)
1995-2000	35.790	72.748	-36.958	-44,16
2008-2009	30.335	31.296	-961	-1,33
2013-2013	30.792	46.332	-15.540	-21,02

Kaynak: TÜİK, 2014

Ordu ili ne yazık ki her dönem göç veren bir il olmuştur. Ordu dışında en az Ordu nüfusu kadar Ordulu yaşamaktadır.

Ordu'daki göç sorununun temeli işsizlikte yatmaktadır. Ordu ilinin en çok göç verdiği iller, daha fazla iş imkanı bulunabilecek Türkiye'ni en büyük şehirleridir. Üniversite için başka şehirlere giden öğrenciler Ordu'daki işsizlik sorunu yüzünden genelde gittikleri şehirlerde kalmayı tercih etmektedirler.

Göç veren yerlerde oluşan sorunlar Ordu ilinde de benzer şekildedir. Ordu'nun bu derece büyük eviyede göç vermiş olması kırsal alanda nüfusu azaltmıştır. Kırsal kesim yatırımlarına gerekli önem verilmemiş, bu nedenle yatırımlarda verimsizlik meydana gelmiştir.

Ordu'dan yoğun göçün engellenebilmesi için öncelikle ekonomik koşulların iyileştirilmesine bağlıdır. Ordu Üniversitesi'nde göçü önleyecek politikalara yardımcı olmak üzere, araştırma yapmak ve bulgulara birinci elden ulaşmak amacıyla araştırma merkezi kurulmalıdır.

Göçü engellemek için istihdamı artırmak gereklidir. Ordu ili kalkınmada birinci derecede öncelikli iller arasında bulunmakla beraber bu listede 50 tane il

bulunmaktadır. İl çağında yapılan yatırımlara, verilen yatırım teşviklerine rağmen göçün durdurulamaması ve aksine daha da hızlanması bu yatırım ve teşviklerin yeterli olmadığı anlamına gelmektedir.

İlin var olan turizm potansiyeli tam olarak kullanılamamaktadır. Bu nedenle tanıtıcı faaliyetlere sayısı artırılarak devam edilmelidir.

Bölgeye yatırım yapmak isteyen özel girişimciler cesaretlendirilmeli ve özendirilmelidir. Fındık, Ordu için olduğu gibi Türkiye için de önemli bir kaynaktır. Bu nedenle bu alanda yatırım yapmak isteyen birçok girişimci bulunmaktadır. Göç veren alanlara eğitim, kültür ve sağlık alanında yatırımlara devam edilmelidir. Göç veren alanlarda gelir getirici uğraşlar yaratılmalıdır. Bunun için de bölgedeki tarım dışı sektörler desteklenmelidir.

DÖRDÜNCÜ KESİM: GENEL DEĞERLENDİRME

Bu kesim araştırma sırasında ulaşılan bulguları ve önerileri içermektedir. Ayrıca konunun işlenmesi sırasında saptanan olgular genel sonuç başlığı altında özetlenmiştir.

9. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ

Bu bölümde, araştırma boyunca ulaşılan bulgular, bu bulgulara yönelik öneriler ve denencelerle ilişkilendirilen sonuç bölümü yer almaktadır.

9.1. Bulgular

Araştırma ile ilgili saptanan bulgular şöyle sıralanabilir.

B.1. Ordu ilinin tarihi M.Ö. 400lü yıllara kadar dayanmaktadır. O zamanlar Ordu ilinin bulunduğu yörede Kut Kavminin yaşadığı ve bu kavmin Türk kökenli olduğu tespit edilmiştir.

B.2. Ordu ili Bayadı Köyü sınırlarında bulunan Kurul Kalesi'nin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Bölgede halen incelemeler devam etmektedir ve bu bölge Ordu ilinin tarihinin aydınlatılmasında kilit bölgelerden biri halindedir.

B.3. Ordu ilinin Türklerin hakimiyetine girmesi bilinenin aksine Osmanlı Devleti döneminde değil, Danişmentliler Beyliği döneminde başlamıştır.

B.4. 1883 yılında Ordu ilinde çıkan yangın şehir için bir dönüm noktası olmuştur. Bu yangın sonrasında şehir tamamen yeniden inşa edilmiştir.

B.5. Ordu ili Orta ve Doğu Karadeniz Bölümlerinin tam ayrıldığı bölgede bulunmaktadır ve konum açısından önemli bir bölgededir. Toplamda 19 ilçesi bulunan Ordu ili 2014 yılı itibariyle büyükşehir statüsüne geçirilmiştir. Merkez ilçe olarak kabul edilen Altınordu'nun dışında Fatsa ve Ünye ilçeleri de Ordu'nun oldukça gelişmiş ilçeleri arasındadır. Gülyalı ilçesi havalimanının bulunması, Kabadüz ilçesi de turistik nedenlerle önemli ilçeler arasındadır.

B.6. İl genelinde birçok tarihi ve doğal varlık bulunmaktadır ve bunlar ilin turizmine katkı sağlayabilecek nitelikte yapıtlardır. Ordu ili kültürel varlıklar açısından zengin bir ildir.

B.7. Ordu ilinden Türkiye ve Dünya çapında birçok ünlü isim çıkmıştır. Siyasetten sinemaya kadar birçok alanda Ordulu yetenekli isimler bulunmaktadır.

B.8. Ordu ili mutfak kültürü açısından oldukça zengindir. Yöreye özgü çok sayıda ürün bulunmaktadır ve bu ürünlerin tescil işlemleri devam etmektedir.

B.9. Yöre kültürel açıdan oldukça zengindir. Beşinci bölüm içerisinde her ne kadar detaylıca anlatılmaya çalışılsa da Ordu ili kültürü bir araştırmada tamamıyla anlatılamayacak kadar geniştir.

B.10. Ordu ili nüfusu azalma eğilimindedir. Ordu ili 2013 yılına göre nüfusunun binde 9,9'unu kaybetmiştir. Nüfusu artış eğiliminde olan ilçeler Altınordu, Fatsa ve Ünye'dir. Geri kalan 16 ilçe gün geçtikçe nüfus kaybetmektedir.

B.11. Büyükşehir statüsünde olduğu için kentleşme oranı her ne kadar son verilere göre %100 görünse de büyükşehir olmadan önceki 2012 yılı verilerine göre bu oran %57,09'dur. Bu oran göçlerin önlenmesi yolunda çözüm arayışında dikkate alınması gereken asıl orandır.

B.12. Ordu ili okuryazarlık oranı Türkiye ortalamasının altındadır. Ayrıca Ordu ili ortalaması Doğu Karadeniz Bölgesi illeri ortalamasının da altında gerçekleşmiştir.

B.13. Dış ticarete ilk sırayı imalat sektörü almıştır. Bunu tarım ve ormancılık sektörü takip etmektedir. Fındık, Ordulular için en önemli geçim kaynağıdır ve dış ticarete konu olan ürünlerin başında gelmektedir.

B.14. Ulaşım açısından havalimanı açılışının yapılmasına rağmen halen karayolu tercih edilmektedir. Hatta ilde havalimanı bulunmasına rağmen halen Samsun Havaalanı kullanılmaya devam edilmektedir.

B.15. Fındık dışında son yıllarda ürün çeşitlendirme çalışmaları sonucu kivi Ordu insanı için başka bir gelir kaynağı haline gelmiştir. Ordu gün geçtikçe kivi üretiminde Türkiye'de üst sıralarda yer almıştır. Ayrıca il arıcılık faaliyetlerinde de Türkiye'de bir numarada yer almaktadır.

B.16. Sanayi, tarıma ve hizmet sektörüne göre geride kalmıştır ve belli başlı ürünlerin imalatı yönünde yoğunlaşmıştır. Tekstil ürünleri imalatı son dönemlerde en fazla gelişme gösteren sektördür.

B.17. Turizm açısından çeşitli olanaklara sahip olan ilde bu alanda büyük yatırımlar yapılmaktadır ancak bu yatırımlar ne yazık ki yeterli değildir.

B.18. 2001 yılı verilerine göre Ordu'da kişi başına düşen milli gelir 10.862 \$'dır ve bu rakam Doğu Karadeniz ve Türkiye ortalamasının altındadır. Ayrıca yine aynı dönem verilerine göre kişi başına düşen GSYH ortalaması da Türkiye ortalamasının %67'sine denk gelmektedir.

B.19. İlköğretimde okullaşma oranı yüksek seviyede olsa da ortaöğretimde bu oran %77,18 seviyesinde kalmıştır.

B.20. Sağlık alanında teknolojik gelişme yaşanmıştır fakat sağlık personeli ve sağlık kurumu sayısı yetersizdir.

B.21. Çok sayıda HES projesi planlanmaktadır ve bu projeler ne kadar önemli alınsa alınsın doğanın yok olmasını hızlandırıcı rol oynamaktadır.

B.22. Göç sorununun temeli işsizlikte yatmaktadır. Ayrıca hızlı göç faaliyetleri kırsaldaki nüfusun azalmasına neden olmaktadır. Ekonomisi tarıma dayanan bir il için kırsaldaki nüfusun azalıyor olması ileri dönemlerde büyük sorunlara yol açacaktır.

9.2. Öneriler

Araştırma ile ilgili saptanan bulgulara yönelik çözüm önerileri aşağıda sıralanmıştır.

Ö.1. Ordu ilinin tarihinin aydınlatılması konusundaki çalışmalara hız kazandırılmalı ve bu çalışmalara ara verilmeden devam edilmelidir.

Ö.2. Kuru Kalesi bölgesinde yapılan kazılar Ordu bölgesinde yaşamış medeniyetler konusunda bilgi verici niteliktedir. Bölgenin tarihi özelliği bozulmadan bu kazılara devam edilmeli ve daha detaylı araştırmalar yapılmalıdır. Turizm konusunda yapılacak yatırımlar konusunda bu bölgeye ilk sıralarda yer verilmelidir.

Ö.3. İlin tarihini anlatan yayınlar çıkartılmalı ve Ordu insanı bu yolla yaşadığı şehrin tarihi konusunda bilinçlendirilmelidir.

Ö.4. Ordu yangını bahsedildiği gibi Ordu için büyük bir dönüm noktasıdır. Ancak bölge halkının konu hakkında bilgisi çok detaylı değildir. Bu konuyla alakalı araştırmalar yapılmalı ve konuyu aydınlatıcı seminerler düzenlenmelidir.

Ö.5. Bölgede her ilçenin kendine özgü değerleri bulunmaktadır ancak bazı ilçeler daha ön plandadır. Her ilçenin kendini gösterebileceği sektörler ve alanlar belirlenmeli ve bu alanlarda yatırımlar yapılmalıdır. Bu yatırımlar ilçelerin kalkınma seviyesini artıracak gibi etkisi il genelinde de görülecektir.

Ö.6. Ordu kültürel varlıklar açısından zengin bir ildir fakat yeteri kadar tanıtım fırsatı bulamamaktadır. Bu değerleri ön plana çıkartacak çalışmalar yapılmalıdır.

Ö.7. Ordu ili birçok ünlü isim çıkartmıştır. Bu isimlerden vefat etmiş olanlar anısına etkinlikler düzenlenmelidir. Yaşayan isimler ise Ordu'yu tanıtıcı faaliyetlerde bulunmalıdır.

Ö.8. Yöreye özgü ürünlerin tescil isimleri bir an önce tamamlanmalı ve bu ürünlerin Ordu ismiyle anılmaları sağlanmalıdır.

Ö.9. Ordu ili kültürü hakkında detaylı bir inceleme yapılmalıdır. Bugüne kadar yapılan çalışmalar takdiri hak etse de çoğu bireysel çaba niteliğinde ve parçalar halindedir. Ordu Büyükşehir Belediyesi ve Ordu Valiliği işbirliği yaparak çok daha detaylı bir çalışma hazırlamalıdır.

Ö.10. İl nüfusunun azalması engellenmelidir. Bunun için de istihdamı artırıcı yatırım faaliyetlerinde bulunulmalıdır. Ayrıca ilçelerde nüfus kaybını önlemek için o bölgelerde kalkınmaya yönelik projeler üretilmelidir.

Ö.11. Ordu insanının azımsanmayacak kadar kısmı halen kırsalda yaşamaktadır. Göç faaliyetleri de büyük çapta kırsalda imkanların yeterli olmamasından dolayı gerçekleşmektedir. Kırsalda yaşayan insanların sorunlarını çözücü projeler geliştirilmeli ve kırsaldan kentlere göçün tarım sektörünü bozucu etkiye yol açmasının engellenmesi gereklidir.

Ö.12. Halk Eğitimi Merkezleri'nde okuryazarlık kursları açılmalı ve okuma yazma bilmeyenlerin bu kurslara katılması teşvik edilmelidir.

Ö.13. Fındık, Ordu insanının hayat damarlarından biridir. Fındık fiyatlarının düşük tutulması Ordu ekonomisine toptan zarar verici etmende bulunmaktadır. Bu nedenle fındık fiyatlarının belirlenmesinde hem üreticiyi hem de kamuyu tatmin edici bir yol aranmalıdır.

Ö.14. İlde havalimanı yeni açıldığından dolayı sefer sayısı yetersizdir. Bu nedenle halen Samsun Havaalanı tercih edilmektedir. Sefer sayıları ve varış noktaları bir an önce artırılmalı ve havalimanının kullanımı teşvik edilmelidir.

Ö.15. Kivi üretimi ve arıcılık Ordulu'nun diğer geçim kaynaklarından. Üretimi teşvik edici faaliyetlerde bulunulmalı ve kivi ve bal üretiminin fındık üretimine bir alternatif olması sağlanmalıdır.

Ö.16. Sanayi, diğer iki sektöre göre daha geride kalmıştır. Bu nedenle imalatı mümkün olan ürün sayısı çeşitlendirmesi yapılmalı ve daha fazla ürünün üretilmesi yoluna gidilmelidir.

Ö.17. Turizmi teşvik edici programlar düzenlenmeli, Ordu'yu tanıtıcı reklamlar ve televizyon programları yayınlanmalı ve böylece ülke insanının Ordu'nun turizm potansiyeli hakkında daha detaylı bilgiye sahip olması hedeflenmelidir.

Ö.18. Sanayi faaliyetlerinin çeşitlenmesi hem Ordu'nun ülke ekonomisine daha fazla katkıda bulunmasına neden olacak, hem de istihdamı artırıcı etkide bulunacak, kişi başına düşen milli gelir ve kişi başına düşen GSYH'da artış eğilimi oluşacaktır.

Ö.19. Ortaöğretimde okullaşma oranının yükseltilmesi gereklidir. Bu nedenle lise çağında olup da okula gitmeyenler tespit edilmeli, aileler ve öğrenciler bilinçlendirilmeli, taşınmalı eğitim yaygınlaştırılmalıdır.

Ö.20. Sağlık alanında yapılan yatırımlar bir an önce bitirilmeli, proje aşamasında olanlar faaliyete geçirilmelidir. Daha önce de söylendiği gibi her ilçede en az bir devlet hastanesinin bulunması, vatandaşların daha geniş sağlık hizmeti alabilmesi açısından önem arz etmektedir.

Ö.21. HES projelerine alternatifler aranmalı ve çevreyi bozucu etkilerden kaçınılmalıdır. İlin rüzgâr enerjisi ve her ne kadar her mevsim yağışlı bir bölgede bulunuyor olsa da güneş enerjisi potansiyeli araştırılmalıdır.

Ö.22. Göç Ordu'nun temel sorunu haline gelmiştir. İstihdamın artırılması gerektiği gibi nitelikli işgücünün de il bünyesinde tutulması gereklidir. Göç faaliyetlerinin tarımsal faaliyetleri durma noktasına getirmesi engellenmelidir.

9.3. Genel Sonuç

Araştırmanın en başında araştırma ile ilgili beş adet denence öne sürülmüştür. Bu denencelerin doğruluk payına araştırmanın bu bölümünde yer verilecektir.

İlk denencede Ordu'da göç ile ilgili sorunların bulunduğu ve bu sorunun asıl kaynağının işsizlik olduğu öne sürülmüştür. Araştırma sonucunda bu denence doğrulanmıştır. Ordu ilinin göç ile ilgili oldukça önemli bir sorunu bulunmaktadır ve bunun başlıca kaynağı ilde yeterli istihdamın sağlanamamasıdır. Bu nedenle genç nüfus iş bulamamakta ve başka şehirlere göç etmeyi tercih etmektedir.

İkinci denencede Ordu ilinin Türkiye'nin fındık ihracatında önemli bir pay sahibi olduğu ve fiyatlandırmanın doğru yapılması halinde işsizliğin azalacağı öne sürülmüştür. Araştırmada Ordu ilinin dış ticaret verilerine yer verilmiştir ve bu veriler sonucunda Ordu ilinin fındık ihracatında birinci sırada olduğu görülmüştür. Fındık, Ordu ilinin temel geçim kaynağıdır ve bu nedenle fındık fiyatlandırması Ordu insanı için hayati derecede önem taşımaktadır. Bu nedenle ikinci denence de doğrulanmıştır.

Üçüncü denencede Ordu ilindeki ticari faaliyetlerin kısıtlı olduğu ve geliştirildiği takdirde ilin ekonomik gelişimine katkıda bulunacağı öne sürülmüştür. Araştırma sonucunda ticari faaliyetlerin sadece birkaç alanda toplandığı görülmüştür. Bu alanların artırılması halinde ilin ekonomisi de canlanacaktır. Bu nedenle üçüncü denence de doğrulanmıştır.

Dördüncü denencede Ordu'nun tanıtımı ve gelişmesi için bugüne kadar pek çok tanıtım faaliyetinin gerçekleştirildiği fakat bu faaliyetlerin genişletilmesi aşamasında sorunlar yaşandığı öne sürülmüştür. Ayrıca yatırımların doğru yapılması sonucunda turizmde bir canlılık meydana geleceği öne sürülmüştür. Son yıllarda Ordu'yu tanıtıcı faaliyetlerin düzenlendiği ve diğer şehirlere Ordu Tanıtım Günleri

düzenlendiği doğrudur. Ancak bu tanıtım faaliyetleri yeteri kadar etkili olmamaktadır. Ayrıca halen Ordu'nun olup da tanıtım imkânı bulamayan değerlerimiz bulunmaktadır. Bu da tanıtım faaliyetlerinin genişletilemediği konusunda bir kanıt niteliğindedir. Ordu-Giresun Havalimanı'nın açılması gibi yatırımlar ilin turizmine oldukça katkıda bulunmuş ve ili ziyaret eden turist sayısında gözle görünür bir artış meydana gelmiştir. Dördüncü denence bu bakımdan doğrulanmıştır.

Beşinci ve son denencede yatırımların doğru yerlere yapılması halinde Ordu, tarihsel ve kültürel zenginliği sayesinde "Karadeniz'in İncisi" sıfatının hakkını verecek bir konuma gelecektir denmiştir. Yatırım faaliyetlerinin artırılması Ordu'yu geliştirici nitelikte olacaktır ancak bu faaliyetlerin doğru yere ve doğru şekilde yapılması gereklidir. Önemli olan, yatırımların ihtiyacı karşılayacak nitelikte nitelikte olmasıdır. Bu nedenle yatırım faaliyetleri sona ermeden bu konu hakkında bir görüş bildirmek mümkün değildir.

Bu çalışmada kurumlardan elde edilen bilgiler ve veriler çerçevesinde Ordu ilinin tanıtılması ve toplumsal yapısının ortaya konulması amaçlanmıştır. Resmi kurumlardan elde edilen veriler kullanılarak imkanlar dahilinde karşılaştırmalı analizler yapılmaya çalışılmıştır. Ancak Ordu ili için araştırılması gereken daha birçok konu bulunmaktadır. Ordu ile ilgili bir çalışma yapmak isteyen araştırmacılara Ordu'da Hidroelektrik Santralleri Yapımı Tartışmaları ve Ordu'da Göçün Sebepleri konuları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- ÇEBİ, S., **Ordu Efsaneleri (Ordu Folklorundan Damlalar)**, Ordu Çevre Koruma Vakfı Kültür Yayınları, 2001
- ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ, **Ordu Çevre Durum Raporu**, 2011
- DEMİR, N., **Ordu İlinin Eski Adı “Kotyora” ve Tarihi Alt Yapısı**, Türkoloji Araştırmaları, 2007
- DEMİR, Ö. – ACAR, M., **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, 6. Baskı, Adres Yayınları, Ankara, 2005
- DOĞU KARADENİZ KALKINMA AJANSI, **Ordu Yatırım Ortamı**, 2014
- ERTEKİN, U. – PENEZ, B. – SOFUOĞLU, S. – SÖZEN, S., **Sosyoloji I**, 2013, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Kırklareli İlinin Ekonomik Gelişmesi**, Seminer, 2009
- MOTİF ÖZEL ÖDÜLLERİ DERGİSİ, s.16, 2012
- ORDU İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ, **Ordu Mutfak Kültürü**, 2014
- PALA H., **Ordu Bölgesine Türklerin Yerleşmesi ve Hacıemiroğulları Beyliği**, Ordu Olay Gazetesi, 2013
- PALA, H., **1883 Ordu Yangını ve Yeni Çarşı Kurma Çalışmaları**, Ordu Olay Gazetesi, 2013
- T.C. İŞ BANKASI, **2010 ve 2012 Verileriyle Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması**, 2014
- T.C. ORDU VALİLİĞİ, **2002-2014 Yılı Sosyo-Ekonomik Gelişme Raporu**, 2014
- T.C. ORDU VALİLİĞİ, **2014 Yılı Faaliyet Raporu**, 2014
- T.C. ORDU VALİLİĞİ, **Ordu İli Kamu Kurum ve Kuruluşları 2014 Yılı Faaliyet Raporu**, 2014
- T.C. ORDU VALİLİĞİ, **Ordu İl Stratejik Planı 2013-2023**, 2013
- TÜRKDOĞAN, O., **Türkiye’de Göçler, Sorunları ve Çözüm Yolları (Makale)**

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, **Gayri Safi Katma Değer Bölgesel Sonuçlar**
2004-2011, 2014

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, **Seçilmiş Göstergelerle Ordu, 2013**

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI, **Türkiye Ekonomisinde Bölgesel Gelişmişlik Farklılıkları, Doğu Anadolu'nun Bölgesel Gelişmedeki Yeri ve Çözüm Önerileri, 2012**

YEDİYILDIZ, B., ÜSTÜN, Ü., **Ordu Yöresinin Tarihi Kaynakları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1992**

YEGİTEK, **Sosyoloji I, 2013**

I. ULUSLARARASI KARADENİZ KÜLTÜR KONGRESİ, **Kongre Programı, 2011**

Elektronik Kaynaklar:

AKKUŞ KAYMAKAMLIĞI, http://www.akkus.gov.tr/default_B1.aspx?content=586, erişim: 06.05.2015

ÇAMAŞ KAYMAKAMLIĞI, http://www.camasa.gov.tr/default_B1.aspx?content=1012, erişim: 06.05.2015

ÇATALPINAR İLÇE GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK MÜDÜRLÜĞÜ, <http://ordu.tarim.gov.tr/catalpinar/Menu/10/Ilcemiz-Hakkinda>, erişim:08.05.2015

ÇAYBAŞI KAYMAKAMLIĞI, http://www.caybasi.gov.tr/default_B0.aspx?content=1069, erişim:11.05.2015

FATSA BELEDİYESİ, <http://www.fatsa.bel.tr/tr/tab.aspx?tabid=114>, erişim:12.05.2015

GAZİ İL HALK KÜTÜPHANESİ, Ordu Kitapları Listesi, <http://www.ordukulturturizm.gov.tr/kutuphane/kutuphaneordukitaplarilistesi.xls>, erişim: 4 Temmuz 2015

GÖLKÖY BELEDİYESİ, <http://www.golkoy.bel.tr/ilcemiz/tarihcesi>, erişim: 07.05.2015

GÖLKÖY KAYMAKAMLIĞI, <http://www.golkoy.gov.tr>, erişim: 09.05.2015

GÜLYALI BELEDİYESİ, <http://www.gulyali.bel.tr/belde.htm>, erişim:07.05.2015

GÜLYALI BELEDİYESİ, <http://www.gulyali.bel.tr/belcografi.htm>, erişim: 14.10.2015

İKİZCE KAYMAKAMLIĞI,
http://www.ikizce.gov.tr/default_b0.aspx?content=1007, erişim:11.05.2015

KABADÜZ KAYMAKAMLIĞI,
<http://www.kabaduz.gov.tr/index.php?option=content&taskview&id=22>, erişim: 13.05.2015

KORGAN KAYMAKAMLIĞI,
http://www.korgan.gov.tr/default_B0.aspx?content=197, erişim: 13.05.2015

ORDU İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ,
<http://www.ordukulturturizm.gov.tr> ,çoklu erişim

ORDU OLAY GAZETESİ, <http://www.orduolay.com/hikmet-pala> , çoklu erişim

ORDU TİCARET BORSASI, <http://www.ordutb.org.tr/sayfa-menu-ilimiz-detay2,0,0-1.html>, erişim: 03.10.2015

PERŞEMBE BELEDİYESİ,
http://www.persembe.bel.tr/ilce.php?type=0&link=persembenin_cografi_konumu&id=3, erişim: 17.05.2015

T.C. ORDU VALİLİĞİ, <http://ordu.gov.tr/tr/ilimiz.php?id=32>, erişim: 07.07.2015

TÜRK DİL KURUMU, Güncel Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr>, erişim:4 Temmuz 2015

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, İstatistiki Bilgiler Veritabanı, <http://tuik.gov.tr>, çoklu erişim

ÜNYE KAYMAKAMLIĞI, <http://www.unye.gov.tr>, erişim:18.05.2015

- http://www.karadenizgezi.net/Ordu_Tarihi_Eserleri.htm, erişim: 29.09.2015
- <http://www.musikidergisi.net/?p=1884>, erişim:29.09.2015
- <http://www.ekodialog.com/kent-ekonomileri/bilincsiz-kentlesme-nedir.html>,
erişim:06.10.2015
- <http://www.milliyet.com.tr/ordu-nun-turist-sayisi-artti-ordu-yerelhaber-675479/>,
erişim:10.10.2015
- <http://www.biyografi.net.tr/kadir-inanir-kimdir/>, erişim:29.09.2015
- <http://www.biyografi.net.tr/kamil-sonmez-kimdir/>, erişim:29.09.2015
- <http://www.biyografi.net.tr/erdal-besikcioglu-kimdir/>, erişim:29.09.2015
- <http://www.dizisi.gen.tr/oyuncu/munir-akca.html>, erişim:29.09.2015
- <http://www.biyografi.net.tr/halit-akcatepe-kimdir/>, erişim:29.09.2015)
- <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=6097>, erişim:29.09.2015
- <http://www.biyografi.net.tr/oktay-eksi-kimdir/>, erişim:29.09.2015
- <http://www.biyografi.net.tr/ali-poyrazoglu-kimdir/>, erişim:29.09.2015
- <http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/kimlerleunlu/ozdemir-erdogan>,
erişim:29.09.2015
- <http://www.biyografi.net.tr/gulsen-kimdir/>, erişim:29.09.2015
- <http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/KimlerleUnlu/levent-kirca892704>,
erişim:29.09.2015
- <http://www.biyografi.net.tr/mustafa-altioklar-kimdir/>, erişim:29.09.2016)
- <http://www.biyografi.net.tr/soner-arica-kimdir/>, erişim:29.09.2015
- [https://tr.wikipedia.org/wiki/Ordu_\(il\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ordu_(il)), erişim:03.10.2015
- <http://www.kitapyurdu.com/kitap/denize-dusen-dag-ordu/113477.html>,
erişim:20.09.2015

<http://www.kitapyurdu.com/kitap/bir-kentin-tarihi-ordu/307770.html>, erişim:
20.09.2015

Kamu Kurumları:

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI

İSTANBUL SANAYİ ODASI

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI

KAMU HASTANELERİ GENEL SEKRETERLİĞİ

MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ORDU İL HALK SAĞLIĞI MÜDÜRLÜĞÜ

ORDU İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

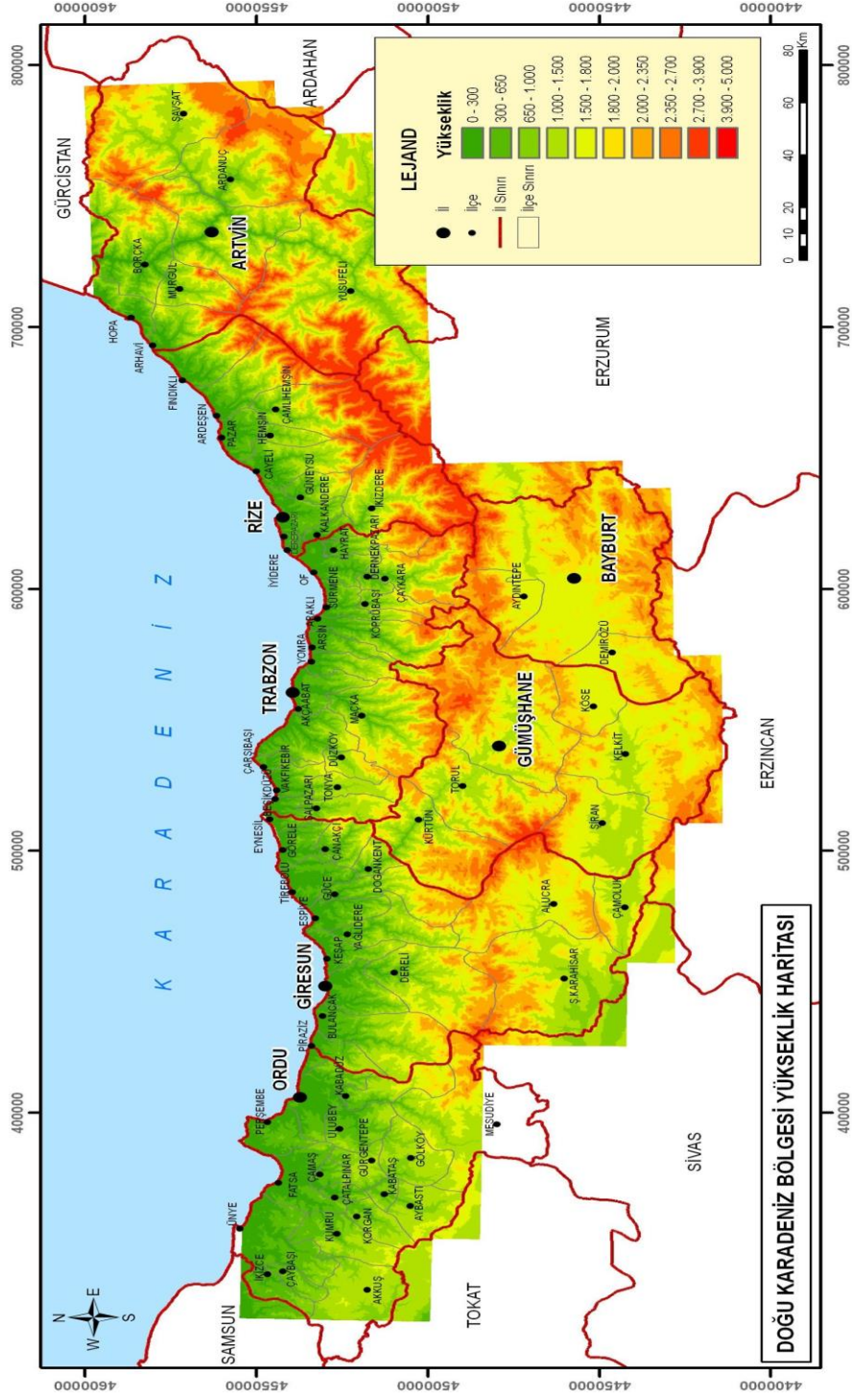
ORDU İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE ELEKTRİK DAĞITIM A.Ş.

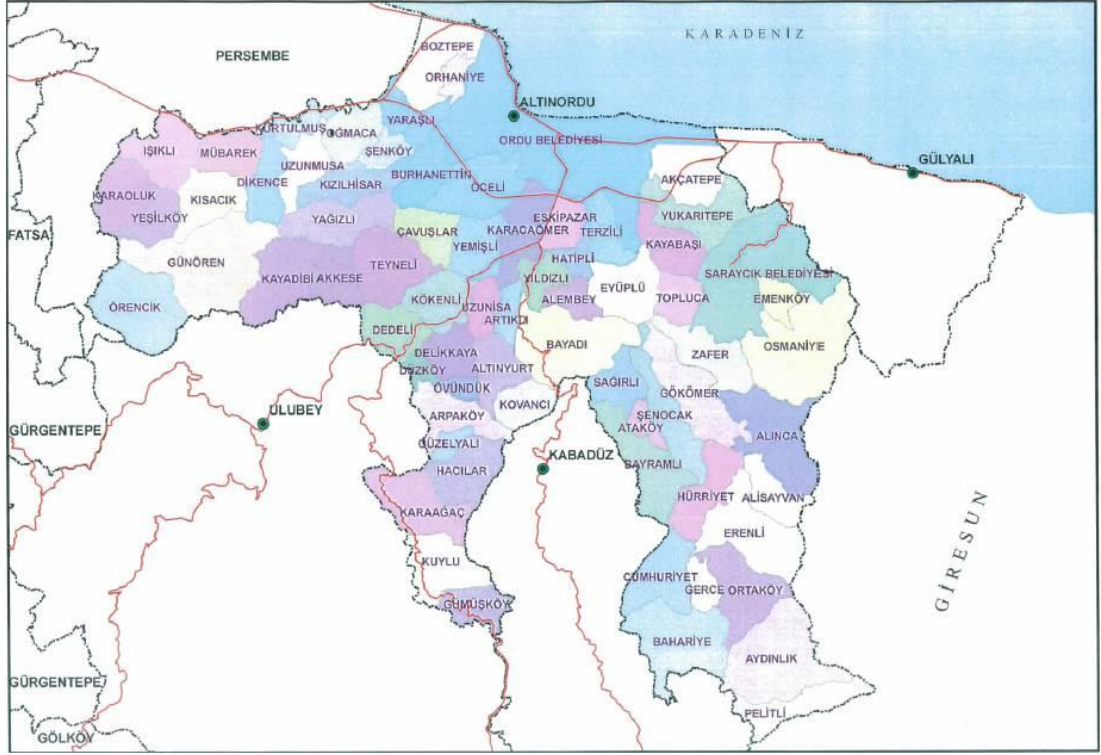
TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ

EKLER

EK 1.: Doğu Karadeniz Bölgesi Fiziki Haritası

EK 2.: Ordu İli Siyasi Haritası

ÖZGEÇMİŞ

Harun Barlas Gürsoy 1989 yılında Ordu'da doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Ordu'da tamamladı. 2007 yılında Ordu Anadolu Lisesi'nden mezun oldu. Aynı sene girdiği Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümünden 2012 yılında mezun oldu. 2013 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı.